

Майкъл Крайтън

Конго

ВЪВЕДЕНИЕ

Единствено предразсъдъкът и един от триковете на проекцията на Меркатор ни пречат да видим колко огромен е африканският континент. С приблизителната си площ от дванайсет милиона квадратни мили Африка почти колкото Северна Америка и Европа взети заедно. Тя е почти два пъти по-голяма от Южна Америка. Но така както не можем да възприемем действителните ѝ размери, така правим и следващата грешка, че Черният континент представлява само нажежена пустиня и огромни тревисти равнини.

В действителност Африка е наречена Черният континент само поради една единствена причина: заради необятните си екваториални тропически гори в централната си част. Това е водосборният басейн на река Конго, който покрива една десета от площта на континента; милион и половина квадратни мили няма, влажна тропическа гора, еднообразие, заемащо площ равна на половината Съединени щати. Тази девствена гора не е претърпяла промяна повече от шейсет милиона години.

Дори и в днешно време само половин милион души населяват басейна на Конго, и то най-вече съгъстени в селищата по бреговете на бавните мътни реки прорязващи джунглата. Експанзията на гората не среща съпротива и до ден днешен хиляди квадратни мили са все още неизследвани.

Това е особено вярно за североизточния ъгъл на басейна на Конго, където тропическите гори си дават среща с вулканите Вирунга, на края на долината на Големия разлом. Поради липсата на търговски пътища или някакви особени привлекателни черти западни очи са успели да зърнат за пръв път Вирунга едва преди сто години.

Надпреварата за „най-важното откритие на осемдесетте“ в Конго се развихри в продължение на шест седмици през 1979 година. Тази книга проследява тринадесетте дни на последната американска експедиция в Конго през юни 1979 година, само сто години след като Хенри Мортън Станли пръв изследва Конго през 1874–77. Едно сравнение между експедиции ни разкрива доста за променливата – и постоянната – природа при изследването на Африка през изминалото столетие.

За Станли обикновено си спомнят като журналиста открил Ливингстън през 1871, но истинската му важност всъщност се разкрива в покъсните му изследвания. Муурхед го нарича „човек от новия вид в

Африка... изследовател-бизнесмен... Станли не беше в Африка, за да реформира хората или да изгради империя, нито беше подтикван от някакъв искрен интерес към такива науки като антропологията, ботаниката или зоологията. Грубо казано, той беше там, за да си изгради име.“

Когато през 1874 Станли отново потегля от Занзибар, той отново е стабилно финансиран от вестниците. И когато 999 дни по-късно се измъква от джунглата на брега на Атлантическия океан, претърпял невероятни лишения и загубил повече от две-трети от първоначалния състав на експедицията си, той заедно с вестниците си притежава една от най-невероятните истории на столетието: Станли е избродил цялата дължина на река Конго.

Две години обаче по-късно Станли е отново в Африка, само че този при доста по-различни обстоятелства. Пътува под чуждо име; прави чести отклонения от действителния си маршрут, за да заблуди шпионите зад гърба си; малцината посветени в новата му африканска авантюра едва ли и подозират, че си е имал наум „някакъв грандиозен комерсиален план“.

В действителност Станли е финансиран от крал Леополд II на Белгия, който възнамерява да придобие лично голям къс от Африка. „Тук не става дума за белгийски колонии“ пише Леополд на Станли. „Тук става въпрос за създаване на една нова държава, колкото е възможно по-голяма... Кралят, като частно лице, иска да притежава недвижими имуществва в Африка. Белгия не се нуждае нито от колония, нито от нови територии. Следователно мистър Станли трябва да купува земи или да прави така, че да му ги отстъпват...“

И този невероятен план бива проведен. През 1885 година един американец твърди, че Леополд „притежава Конго по същия начин, по който Стандарт Ойл е притежание на Рокфелер“. Аналогията е повече от уместна, защото изследването на Африка почва да се доминира от бизнеса.

Ситуацията не се променила и до ден днешен. Станли със сигурност би одобрил американската експедиция през 1979 година, проведена в дълбока тайна, и с възможно най-голяма бързина. Разликите обаче биха го накарали да занемее. Когато през 1875 година Станли минава покрай Вирунга, му е била потребна почти цяла година, за да се добере до мястото; американците стъпват в района само след седмица. И другото. Станли, който е бил съпровождан от малка армия с четиристотинчленен състав, би се изумил от броя на хората – само дванайсет души, и при това един от тях – маймуна. Териториите, прекосени столетие по-късно от

американците, са автономни политически държави; Конго вече е станало Заир, и съответно реката Конго вече и тя е Заир. В действителност през 1979 година думата „Конго“ технически се отнася само за водосборния басейн на река Заир, макар и в геоложките среди Конго все още се използва в знак на фамилиарност, и поради романтичните си реминисценции.

Но въпреки тези разлики, експедициите имат забележително еднакви резултати. Също като Станли, и американците губят две трети от състава на експедицията си, и се изтръгват от джунглата със същото отчаяние както и хората на Станли столетие по-рано. И също като Станли, те се завръщат с невероятни истории за канибали и пигмеи, погълнати от джунглата руини на древни цивилизации, и приказни загубени съкровища.

Изказвам искрена благодарност на Р. Б. Травис от Технологичната служба по земните ресурси (ТСЗР) в Хюстън, за позволеното на изпълвам записаните на видеолента съвещания; на доктор Карън Рос, от ТСЗР, за допълнителната информация по предисторията на експедицията; на доктор Питър Елиът, от факултета по зоология към калифорнийския университет в Бъркли, и на екипа по проекта Ейми, включително и самата Ейми; на доктор Уилям Ленс, от Касаи Майнинг & Манюфакчъринг, Заир; на доктор Смит Джеферсън, от департамента по медицинска патология, от найробския университет, Кения; и на капитан Чарлз Мънро, от Танжер, Мароко.

Длъжник съм още и на Макс Уоруик, Найроби, за първоначалния ми интерес към този проект; на Алан Бинкс, Найроби, за благосклонното предложение да ме отведе до района Вирунга в Заир; на Джойс Смол за уреждането на транспорта ми, винаги светкавичен, и до най-потайните кътчета на света; и накрая специалната ми благодарност към помощника ми, Джудит Лавджой, чиято неуморна помощ през най-трудните моменти беше от съдбоносна важност за завършването на тази книга.

ПРОЛОГ: НАХОДИЩЕТО ОТ КОСТИ

Зора изгрява над конгоанската тропическа гора.

Бледото слънце прогони утринния студ и стаилата се гъста мъгла, откривайки един гигантски безмълвен свят. Огромни дървета със стволлове четиридесет фута в диаметър се извисяваха на двеста фута над земята, където разперваха гъстите си корони, блокиращи небето и откъдето непрестанно се стичаше вода. Завеси от сив мъх и лиани висяха преплетени от дърветата; паразитиращи орхидеи стърчаха от дънерите. Големите папрати с човешки ръст блестяха от влага, задържайки ниската приземна мъгла. Тук и там пъстрееха разноцветни петна: червените цветове на акантемата, представляващи смъртоносна отрова, и синята лоза диндра ???, която се отриваше само рано сутрин. Основното впечатление обаче беше от един огромен, сиво-сив свят – чуждо място, враждебно към човека.

Ян Крюгер остави настрана пушката си и протегна вкочанените си мускули. На екватора се разсъмва бързо; само след минути беше вече светло, макар и мъглата да не бе помръднала. Той хвърли поглед към лагера на експедицията, който охраняваше; осем ярко-оранжеви найлонови палатки, синята палатка-столова, касите с оборудване, заметнати с брезент в напразен опит да ги запазят сухи. Видя и другия страж, Мисулу, седнал на един камък; Мисулу му махна сънливо. Радиостанцията беше наблизко: сребърна параболична антена, черният сандък на предавателя, змиевидните коаксиални кабели излизачи от портативната видеокамера монтирана върху сгъваем триножник. Американците използваха това оборудване, за да предават ежедневни доклади по спътника до офиса си в Хюстън.

Крюгер беше бвана мукубва, нает да преведе експедицията в Конго. Той и преди беше превеждал експедиции: нефтени компании, картографски екипи, дървопреработвателски и минни групи, и геоложки експедиции като тези. Компаниите, които изпращаха групи в джунглата, имаха нужда от някого, който да познава местните обичаи и диалекти достатъчно добре, за да се оправя с носачите и да организира пътуването. Крюгер беше повече от подходящ за тази работа; владееше кисвахили и банту, и беше кръстосал Конго надлъж и нашир, макар кракът му никога да не бе стъпвал във Вирунга.

Той не можеше да се начуди за какво им е на американски геолози

да ходят чак до района на Вирунга в Заир, в североизточния ъгъл на конгоанската тропическа гора. Заир беше най-богатата страна на минерали страна в черна Африка, най-големият производител в света на кобалт и промишлени диаманти, седмият най-голям производител на мед. Освен всичко това имаше огромни залежи от злато, цинк, волфрам и уран. Но по-голямата част от минералите беше открита в Шаба и Касаи, не във Вирунга.

Крюгер обаче беше достатъчно благоразумен да си държи езика зад зъбите и да не проявява излишно любопитство защо им е на американците Вирунга, защото така или иначе много скоро щеше да получи отговор на премълчания си въпрос. Още щом експедицията подмина езерото езерото Киву и навлезе в тропическата гора, геолозите започнаха да прочесват реките и коритата им. Изследват ли рудоносни находища, това означава, че търсят или злато, или диаманти. Оказа се диаманти.

Но не какви да е. Геолозите търсеха нещо, което наричаха диаманти Тип IIb. Всеки новооткрит образец биваше незабавно подлаган на тест с електричество. Разговорите на тази тема бяха извън кръга на познанията на Крюгер: диелектронни дупки, йони в кристалната решетка, съпротивляемост. Това обаче, което все пак проумя, беше, че ги интересуват най-вече електрическите свойства на диамантите. Находките им определено бяха безполезни като скъпоценни камъни. Крюгер внимателно беше огледал няколко от тях, и всички се оказаха с прекалено много примеси.

В продължение на десет дни експедицията беше вървяла по следите на рудоносните залежи. Това беше стандартна процедура: намериш ли злато или диаманти в коритото на река, тръгваш нагоре по течението към предполагаемия източник на минералите. Експедицията се бе издигнала по-високо върху северните склонове на вулканичната верига Вирунга. Всичко вървеше по реда си докато един ден по обяд носачите категорично отказаха да продължат по-нататък.

Те твърдяха, че тази част от Вирунга се нарича канямагуфа, което означава „находището от кости“. Носачите заявиха, че всеки човек, достатъчно глупав да продължи, ще свърши с натрошени кости, особено череп. Те непрекъснато докосваха скулите си и повтаряха, че ще им стучат черепите.

Носачите бяха банту-говорящи членове на племето аравани от най-близкия голям град, Кисангани. Подобно на повечето обитаващи града местни жители, те споделяха всевъзможни суеверия за конгоанската джунгла. Крюгер повика водача на групата.

– Какви племена има тук? – запита го той, сочейки джунглата пред тях.

– Няма племена – отвърна водачът.

– Няма никакви племена ли? Дори и бамбути? – възкликна той, споменавайки най-близката до тях група пигмеи.

– Тук хора не идват – каза водачът. – Това канямагуфа.

– Тогава кой троши черепите?

– Дава – изрече със зловещ глас водачът, използвайки бантустанския термин за магическите сили. – Тук силен дава. Хора стоят надалеч.

Крюгер въздъхна. Също както и на повечето бели хора, и на него му беше дошло до гуша от слуховете за дава. Дава беше навсякъде, в растения и в скали, в урагани и врагове от всякакъв род. Но вярата в дава беше разпространена в по-голямата част от Африка и особено силно в Конго.

Крюгер беше принуден да пропилее остатъка от деня в досадни паразарльци. Накрая удвои възнаграждението им и им обеща да ги снабди с огнестрелни оръжия когато се завърнат в Кисангани, и тогава склониха да продължат. За Крюгер целият случай си беше чиста проба идиотски местен заговор. Озовеше ли се експедицията дълбоко в джунглата, ставайки зависима от тях, носачите обикновено имаха навика да използват местните суевория, за да увеличат надниците си. Бюджетът му беше подготвен и за такъв развой на нещата и след като удовлетвори исканията им, проблемът просто се изпари от съзнанието му.

Дори и когато попаднаха в няколко района буквално наводнени с раздробени кости, предизвикали истински ужас сред носачите му, Крюгер не се разтревожи. След като ги огледа добре, той откри, че костите не бяха човешки, а по-скоро напомняха деликатната структура на маймуните колобус, красивите рунтави черно-бели създания обитаващи короните на дърветата. Костите действително бяха много, но Крюгер нямаше никаква представа защо трябва да са натрошени, но той бе прекарал много години в Африка и бе видял достатъчно необясними неща.

Нито пък беше впечатлен от обраслите каменни парчета, предполагащи съществуването някога на древен град в района. И тези руини не бяха нещо непознато за него. В Зимбабве, в Броукън Хил, в Маниливи имаше останки от градове и храмове, все още незърнати от око на учен от двадесетия век.

Първата нощ разби лагера близо до руините.

Носачите бяха обзети от паника; бърбреха безспир, че силите на злото щели да ги връхлетят през нощта. Страхът им прихвана и

американските геолози; за да ги успокои, Крюгер постави двама души на пост същата нощ; това бяха самият той и най-интелигентният и стабилен носач, Мисулу. За Крюгер това беше повече от глупаво и излишно, но беше единствената възможна политика.

А нощта бе преминала точно така, както и беше очаквал: мирно и кротко. Около полунощ в околните храсталаци се беше раздал някакъв шум и звуци, наподобяващи кихане, които според него принадлежах на някой леопард. Едрите котки често имаха проблеми с дихателните пътища, особено в джунглата. Иначе други тревоги през нощта нямаше, а сега вече денят бе настъпил.

Мек звук на зумер привлече вниманието му. Мисулу също го чу, и погледна въпросително към Крюгер. Върху предавателната апаратура заблικά алена светлинка. Крюгер се изправи и пресече лагера. Той знаеше как да се оправя с апаратурата; американците бяха настойчиви и го научиха в случай на „аварийна процедура“. Той се приведе на черната кутия на предавателя с правоъгълния си зелен светодиоден екран.

Натисна необходимите бутон, и на екрана излезе надписа TX HX, което означаваше, че има съобщение от Хюстън. Набра кода за отговор, и на екрана се появи съобщението CAMLOK. Това означаваше, че Хюстън иска да предава сигнала от видеокамерата. Той огледа камерата върху триножника и видя, че червеният индикатор върху корпуса мигаше. Натисна бутон за връзка и на екрана се появи съобщението SATLOK, което означаваше, че е синхронизирана връзката със спътника. Сега трябваше да изчака шест минути, времето, необходимо да се стабилизира отразеният от спътника сигнал.

Може би щеше да е по-добре, ако разбудеше Дрискол, старшият геолог, помисли си той. Дрискол винаги се нуждеше от няколко минути, преди да започне предаването. Крюгер намираще за крайно забавен начина, по който американците винаги слагаха чиста риза и си сресваха косата преди да пристъпят пред камерата. Също като телевизионните репортьори.

Горе над главата му маймуните колобус изпищяха и бясно заразрусваха клоните. Крюгер вдигна поглед, чудейки се какво ли са се разбеснели толкова. Но за маймуните колобус си беше съвсем в реда на нещата да започват деня със свада.

Нещо го удари леко в гърдите. Отпървом си помисли, че е някакво насекомо, но като огледа ризата си, видя червено петно и едно сочно парче ален плод да се изгъркулва по гърдите му, тупвайки на земята. Дяволските маймуни го замеряха с малини. Приведе се да го вдигне. И

тогава проумя, че това изобщо не беше парче от плод. В ръката си държеше човешко око, смачкано и хлъзгаво, бялорозово с бяло оптично нервно влакно, все още прикрепено към долния край.

Той мигновено извъртя пушката си и изви глава към скалата, на която седеше Мисулу. Нямаше го.

Крюгер се втурна през лагера. Колобусите изведнъж онемяха над главата му. Чуваше как ботушите му шляпат в калта докато тичаше покрай палатките на спящите мъже. И тогава отново дочу звука от кихане. Беше странен, мек звук, проникващ през кълбящата се утринна мъгла. Крюгер се зачуди дали не беше сгрешил, дали наистина това беше леопард.

И в този момент видя Мисулу. Той лежеше по гръб, в локва кръв. Черепът му беше строшен отстрани, лицевите му кости раздробени, лицето странно свито и удължено, устата зяпнала в непристойна прозявка, а останалото око широко отворено и изпъкнало. Другото око просто бе изхвъркнало от силата на удара.

Крюгер усети как сърцето малко остана да изскочи от гърдите му докато прилякваше да огледа тялото. Зачуди се какво ли е могло да причини такава рана. И тогава отново дочу мекия кихащ звук, и този път вече бе абсолютно сигурен, че това не е леопард. И тогава маймуните колобус все така внезапно, както бяха спрели, възобновиха крясъците си и Крюгер подскочи и изпищя.

ДЕН 1: ХЮСТЪН 13 ЮНИ, 1979 ГОДИНА

1. ТСЗР, Хюстън

На десет хиляди мили от лагера в джунглата, в студената информационна зала без прозорци на Корпорацията Технологична служба по земните ресурси (ТСЗР), Хюстън, Карън Рос седеше сгушена над чашка кафе пред компютърния терминал, преглеждайки последните изображения предадени по системата Ландсат от Африка. Рос беше инспекторът по проекта Конго към ТСЗР, и докато настройваше изображенията от спътника в изкуствени контрастни цветове, синьо, пурпурно и зелено, хвърли нетърпеливо поглед към часовника си. Очакваше с нетърпение следващото локално предаване от Африка.

В момента беше 10 часа и 15 минути вечер по Хюстънско време, но в залата нямаше начина да се разбере това. Без значение дали беше нощ или ден, основната информационна система на ТСЗР си оставаше една и съща. Екип от програмисти в пуловери под специално луминесцентно осветление работеха пред разположените в дълги редици компютърни терминали, осигурявайки с информация в реално време локалните експедиции които ТСЗР поддържаше по целия свят. Компютрите се нуждаеха от постоянна температура 60 градуса по Фаренхайт, самоотвержени електропроводи, специално осветление с коригирани цветове, което не влизаше в интерференция със сложните схеми. Това беше околна среда, създадено специално за машините; нуждите на хората тук отстъпваха на заден план.

Имаше още една причина за рационализма на конструкцията на главното информационно съоръжение. ТСЗР искаше програмистите в Хюстън да се самоотждествяват с научните експедиции, дори, ако е възможно, да живеят според техния режим. Следенето или дори само коментарът на бейзболни мачове и други местни събития не се толерираше; никъде в залата не се виждаше часовник, който да сочи времето в Хюстън, макар че на стената в дъното осем големи цифрови хронометъра показваха местното време за различните научни експедиции.

Часовникът с надпис НАУЧНА ЕКСПЕДИЦИЯ КОНГО в момента отчиташе 6 часа и 15 минути сутринта когато високоговорителят за

вътрешна връзка се обади: „Доктор Рос, викат ви в залата за контрол върху комуникациите“.

Тя набра блокиращите кодове на паролата и напусна пулта за управление. Всеки терминал на ТСЗР притежава управление с парола, подобно на бртва с комбинации. Това беше част от от една сложна система за предотвратяване проникването на външни лица в огромната им информационна банка. ТСЗР работеше с информация, и любимата фраза на Р. Б. Травис, шефът на ТСЗР, беше, че най-лесният начин да се сдобие човек с дадена информация, е просто да я открадне.

Тя прекоси залата с бързи крачки. Карън Рос беше висока почти шест фута, привлекателно, макар и малко тромаво момиче. Само на двацет и четири години, тя беше по-млада от повечето програмисти, но въпреки младостта си, притежаваше самообладание, което за повечето хора беше изненадващо, дори и малко заплашително. Карън Рос беше истински математически гений.

На две години при едно посещение с майка си в кварталния универсален магазин тя бе успяла да пресметне дали една консерва с тегло десет унции при цена 19 цента е по-евтина от такава с тегло един паунд и двадесет унции при цена 79 цента. На тригодишна възраст стресна баща си с наблюдението, че за разлика от останалите цифри, нулата означава различни неща при различни ситуации. На осем вече бе овладяла алгебрата и геометрията; на десет изучи сама висшата математика; на тринадесетгодишна възраст постъпи в Масачузетския технологичен институт и направи редица брилянтни открития в чистата математика, достигнали кулминацията си в един научен труд с името „Топологични прогнози в n-мерното пространство“, намерил приложение при матриците за вземане на решения, анализа на критични траектории и многоизмерното картографиране. Интересът към тези проблеми бе привлякъл вниманието на ТСЗР, където я назначиха като инспектор за експедициите, най-младият в компанията.

Не всички я обичаха. Годините на изолация, вечното бреме на най-младия човек във всяка зала или стая, я бяха направили сдържана и доста дистанцирана. Един неин сътрудник я описа като „логична чак до заблуда“. Леденото ѝ държане ѝ беше завоювало прякора „Рос Ледника“, на името на антарктическата формация.

Младостта ѝ беше причината все да не я допускат до предни позиции; поне това беше оправданието на Травис когато отказа да я постави начело на конгоанската експедиция, макар и тя да беше извлякла цялата конгоанска база данни, и по право трябваше да бъде водач на екипа,

изпратен да изследва на място. „Съжалявам“ беше казал Травис, „но този договор е прекалено голям, и аз просто не мога да те натоваря с него.“ Тя бе упорствала, припомняйки му успехите си от предната година, когато бе ръководила експедициите в Паханг и Замбия. Накрая търпението му се беше изчерпало. „Виж, Карън, мястото е отдалечено на десет хиляди километра оттук, в условията на изключително сложен терен. Там ни е нужен нещо повече от майстор на натискането на бутони.“

Тя се сви под въздействието на думите, че не е нищо повече от един специалист по дистанционно управление, бърза с клавиатурата, добра с играчките на Травис. Тя искаше да се докаже в ситуация сред изключително сложен терен. И за следващия път реши, че ще накара Травис да я пусне.

Рос натисна бутона за асансьора на третия етаж маркиран с надписа „Само за упълномощен персонал“. Улови завистливия поглед на един програмист, докато чакаше асансьора. В рамките на ТСЗР статусът не се определяше от заплатата, титлата, размера на офиса, или някой друг от обичайните индикатори за властта в йерархията на дадена корпорация. Статусът в ТСЗР се определяше просто от достъпа до информация, а Карън Рос беше един от осемте човека в компанията, който по всяко време на денонощието имаше достъп до третия етаж.

Тя влезе в асансьора за третия етаж, вдигайки поглед към лещите на сканера монтирани над вратата. В ТСЗР асансьорите пътуваха само на един етаж, и всички бяха съоръжени с пасивни сканери; това беше един от начините, по който ТСЗР следеше придвижванията на персонала докато работеха в сградата. Тя произнесе „Карън Рос“ към микрофона на звукоанализаторите, и се завъртя в пълен кръг пред сканерите. Прозвуча мек електронен звук и вратата се отвори на третия етаж.

Тя прекрачи в малка квадратна стая със закрепен към тавана видеомонитор и се обърна към една външна врата без всякакви надписи в залата за контрол над комуникациите. Повтори още веднъж думите „Карън Рос“ и пхна електронната си идентификационна карта в процепа, отпусвайки пръстите си върху металния ръб на картата, така че компютърът да може да регистрира галваничния ѝ кожен потенциал. (Това допълнение беше инсталирано само преди три месеца, когато Травис научи, че в армията експериментират хирургия на гласните струни, в резултат на която гласовите характеристики се променят по такъв начин, че да заблудят програмите за гласова идентификация на личността.) След малко вратата се отвори, придружена от тихо жужене на зумер. Тя прекрачи прага.

С червеното си нощно осветление залата за контрол върху комуникациите напомняше на топла и мека утроба; впечатление, усилено от тясното, почти клаустрофобично пространство на залата, гъмжаща от електронна апаратура. Видеомонитори с дюзини проблясваха от всички стени, от пода до тавана, техниците разговаряха с приглушени гласове, настройваха индикатори и въртяха бутони. ЗКК (Залата за комуникационен контрол) представляваше електронният нервен център на ТСЗР; всички сигнали от експедициите пръснати по целия свят минаваха от тук. В ЗКК се регистрираше всичко, не само постъпващите данни, но и гласовите отговори от залата, така че разговорът през нощта на 13 юни 1979 година ни е известен целият.

– След секунда ще се свържем със спътниковите ретранслатори. Искате ли чашка кафе? – обърна се към нея един от техниците.

– Не – отвърна Рос.

– Искате да бъдете там, нали?

– Заслужила съм си го – произнесе тя. Втренчи се във видеоекраните, в хаоса от преплитачи се форми и цветове, докато техниците започваха молитвите за връзка със спътника в орбита на 720 мили над главите им.

– Сигнален ключ.

– Сигнален ключ. Запитване за парола.

– Запитване за парола.

– Носеща честота фиксирана.

– Носеща честота фиксирана. Включваме.

Тя едва ли чуваше познатите фрази. Следеше екраните гъмжащи от милиардите искрици на статичните изпразвания.

– Кой започва – те или ние? – запита тя.

– Ние задействахме процедурата – обади се един техник. – Отправихме позивно запитване за проверка точно на зазоряване местно време. Но те не се обадиха, така че ние започваме.

– Чудя се защо ги няма – каза Рос. – Да не би нещо да не е наред?

– Не мисля. Ние задействахме тригера и те реагираха на сигнала, като се включиха след петнайсет секунди. Аха, ето го.

В 6 часа и 22 минути сутринта по местно конгоанско време приемането започна; екраните потрепнаха за последен път и след миг се изчистиха. Гледаха към част от лагера в Конго, очевидно от гледната точка на разположената върху триножника видеокамера. Виждаха се две палатки, слаб димящ огън, и накъсани парцали утринна мъгла. Нямахше движещи се хора.

– Спихахме ги по бели гащи – изсмя се един от техниците. – Май наистина сте им нужна там долу.

Рос беше известна с придирчивостта си и към най-дребните формалности.

– Включете дистанционното управление – произнесе тя.

Техникът превключи местното управление на дистанционно. Сега вече камерата, разположена на повече от десет хиляди мили от центъра в Хюстън, беше под техен контрол.

– Включи на кръгов обзор – нареди тя.

Техникът на пулта за управление улови един джойстик. Изображенията се изместиха наляво, и сега вече виждаха повече от лагера. Той беше разрушен: палатките съсипани и разпрани, брезентовото покривало на оборудването захвърлено настрани, касите с апаратурата разхвърляни навред в калта. Една от палатките гореше с ярък пламък; облаци черен дим се стелеха към небето. Няколко мъртви тела лежеха в калта.

– Господи – възкликна един техник.

– Завърти на сто и осемдесет градуса – заповяда Рос. – Разрешителна способност шест-шест.

Камерата се завъртя към джунглата, показвайки отново лагера при завъртането. Всички се втренчиха в джунглата. Нямаше и следа от живот.

– Насочи надолу. Реверсиран обзор.

Камерата се наклони към земята; сребърната чиния на портативната антена и черният корпус на предавателя изпълниха екраните. Наблизо лежеше проснат по гръб още един мъртвец, от геолозите.

– Господи, та това е Роджър...

– Дай увеличение и застопори – заповяда Рос. Гласът ѝ върху лентата звучеше студен, почти лишен от емоция.

Камерата закова върху лицето на мъртвеца и даде увеличение. Гротескната гледка на строшения му череп и процеждащата се от очите кръв изпълниха екраните. Устата бе зяпнала към небето.

– Кой е направил това?

В този момент нечия сянка падна върху лицето на мъртвия. Рос се хвърли напред, сграбчи джойстика и едновременно с това натисна увеличението. Изображението рязко се уголеми; сега вече видяха очертанията на сянката. Беше човек. И се движеше.

– Там има някой! Някой е още жив!

– Куца. Изглежда ранен.

Рос се втренчи в екрана. На нея не ѝ приличаше на куцац мъж;

нещо не беше наред, но не можеше да определи точно какво...

– Ще премине точно пред камерата – каза тя. Просто не се надяваше, че това ще се случи. – Какви са тия статични аудиосмушения?

Всички чуваха странен звук, наподобяващ съскане или въздишка.

– Това не са статични изправания, от предаването е.

– Изчистете го – каза Рос. Техниците натиснаха няколко бутона, променяйки носещите аудиочестоти, но звукът си оставаше все така особен и загадъчен. И в този миг сянката се раздвижи и мъжът пристъпи пред обектива на камерата.

– Диоптър – заповяда тя, но беше прекалено късно. Лицето вече бе изплавало прекалено близо до обектива. Беше невъзможно да се фокусира без диоптър. Видяха някаква размазано, тъмно очертание, нищо повече. Преди да успеят да включат диоптъра, то изчезна.

– Да не беше местен жител?

– Този регион на Конго е необитаем – каза Рос.

– Нещо го обитава.

– Панорамно изображение – каза Рос. – Дано да го хванем още веднъж.

Камерата продължи да се върти. Рос сякаш я виждаше щръкнала върху триножника си в джунглата, моторът ѝ жужи докато обективът се върти около оста. Изведнъж изображението рязко се разлюля и се завъртя на деветдесет градуса.

– Той събори камерата!

– По дяволите!

Видеоизображението рязко се влоши.

– Разрешителна способност!

За миг мярнаха нечие едро лице и една тъмна ръка която строши сребърната чиния на антената. Изображението върху екрана се сви до точка и изчезна.

2. Интерферентентна сигнатура

През юни 1979 година ТСЗР изпрати експедиции да изследват урановите залежи в Боливия, медните находища в Пакистан, използването на селскостопанските земи в Кашмир, напредването на ледниците в Исландия, дървесния потенциал в Малайзия, и диамантените залежи в Конго. Това не беше нещо необичайно за ТСЗР; обикновено всеки момент имаха от пет до осем групи пръснати по целия свят

Тъй като екипите им често работеха в опасни или политически нестабилни региони, те следяха с голямо внимание за появата на първите признаци за „интерферентни сигнатури“. (В строгата научна терминология „сигнатура“ е характерна поява на обект или геологическа характеристика върху фотография или видеоизображение.) По-голямата част от интерферентните сигнатури бяха политически. През 1977 година ТСЗР беше евакуирала по въздуха екип от Борнео по време на местно комунистическо въстание, и отново от Нигерия през 1978 година по време на поредния военен преврат. Понякога сигнатурите бяха геологически; бяха изтеглили екип от Гватемала през 1976 след местното земетресение.

По думите на Р. Б. Травис, измъкнат от леглото си в ранните часове на 13 юни 1979 година, видеозаписите от Конго бяха „най-лошата интерферентна сигнатура досега“, но проблемът си оставаше действително съвсем мистериозен. Всичко, което знаеха, беше че лагерът е бил разрушен само за някакви си шест минути, или времето между дистанционно задействане от Хюстън и приемането в Конго. Бързината, с която бе сторено това, беше ужасяваща. Първите заповеди на Травис бяха да се разбере „какво, по дяволите, се е случило там“.

Едър мъж на четиридесет и осем години, Травис беше привикнал на всякакви кризисни ситуации. По образование той беше инженер със стаж в спътникостроенето в RCA и после в Рокуел; след тридесетте направи кариера в администрацията, превръщайки се в това, което астроинженерите наричат „дъждовен танцьор“. Компаниите произвеждащи спътници сключват договорите си от осемнадесет до двайсет и четири месеца преди ракетата-носител да изведе спътника в орбита с надеждата, че петстотинте му хиляди работни части ще бъдат готови на уречения ден. А ако не бяха, оставаше им единствено да се молят за лошо време, което да забави изстрелването, и да танцуват за дъжд.

Травис бе съумял да съхрани чувството си за хумор след едно десетилетие изпълнено с високотехнологични проблеми; управленческата му философия беше обобщена с голям лозунг издигнат зад бюрото му, на който пишеше „И.Ш.Н.К.В.Т.И.“ или „Има Шибани Неща Които Ви нами Те Издънват.“

Но през нощта на 13 юни на Травис изобщо не му беше до майтапи. Беше загубил цялата си експедиция, екипът му от осем души – всички мъртви, а колко носачи още с тях, един Господ знаеше само. Това беше най-голямата катастрофа в историята на ТСЗР, по-лоша дори и от онази в Нигерия през 1978. Травис беше като убит, с изпомпан мозък, само като си представеше колко телефонни разговора му предстоеше да

проведе. Щяха да търсят него, а не той – други. Ще се върне ли еди-кой си навреме за дипломирането на дъщеря си, и за решаващия мач на сина си в Детската лига? Всички обаждания от този род щяха да бъдат препращани към него и той трябваше да изслушва изпълнените с надежда гласове, както да слуша и собствения си глас, да отговаря внимателно – не, не е сигурен, да, разбира къде е проблемът, ще направи всичко възможно по силите си, разбира се, разбира се... Предстоящото изпитание го изцеждаше в аванс.

Защото Травис не беше в състояние да съобщи на когото и да било за случилото се най-малко две седмици, а може би и месец. След което щеше да му се наложи да върти телефоните, да посещава близките по домовете, и да присъства на заупокойни служби, където мястото на ковчега щеше да е празно, и неизбежните въпроси на членовете на семействата и роднините, на които той не можеше да отговори докато се взират отблизо в лицето му, в дебнене да трепне издайнически някое мускулче, да прояви мигновено колебание.

Какво можеше да им каже?

Това беше единствената му утеха, че може би след няколко седмици би могъл да им съобщи повече. Едно нещо обаче беше сигурно: наложеше ли му се да върти телефоните още тази нощ с ужасната новина, той нямаше какво да съобщи на роднините им, абсолютно нищо, защото ТСЗР нямаша и най-малката представа за сполетялата ги трагедия. Този факт вече правеше бремето върху плещите на Травис почти непоносимо. Имаше и подробности: Морис, застрахователният одитор, влезе и каза:

– Какво ще кажете да правим с условията?

ТСЗР осигуряваше всеки член на експедиция с договор за застраховка живот за определен период от време, което важеше и за местните носачи. Африканските носачи получаваха застраховка на стойност 15 000 щатски долара, което изглеждаше съвсем в реда на нещата, докато един ден някой не се сети да погледне в статистиката, че Африка има годишен доход от 180 щатски долара на глава от населението. Но Травис открай време бе настоявал, че местните хора в експедициите винаги трябва да споделят по равно изгодите на риска, дори и това да означаваше, че семействата на загиналите щяха да получат цяло състояние по местните стандарти. Дори и това да струваше луди пари за ТСЗР.

– Задръж ги – каза Травис.

– Тези договори ни струват на ден...

– Задръж ги – каза Травис.

– Колко дълго?

– Трийсет дни – каза Травис.

– Още трийсет дни?

– Точно така.

– Но ние знаем, че собствениците им са мъртви. – Морис не можеше да се примири с каквато и да е загуба на пари. Цялата му писарска душа се бунтуваше срещу това.

– Точно така – повтори Травис. – Но ще направиш добре, ако бутнеш малко на семействата на носачите, за да им запушиш устите.

– Господи. За каква сума става дума?

– По петстотин долара на семейство.

– Как ще ги осчетоводим?

– Юридически такси. Пъхни ги в някой раздел за местни юридически разходи.

– А нашите хора от състава на експедицията?

– Те си имат Мастъркард – каза Травис. – Не си вдигай излишно кръвното.

В офиса влезе Робъртс, роденият в Англия служител на ТСЗР по връзките с печата.

– Да отпушваме ли бутилката?

– Не – отвърна Травис. – Остави я заровена в пясъка.

– За колко време?

– Трийсет дни.

– Дрън-дрън. Собственият ти персонал ще се раздрънка така, че след трийсет дни сигурно само ескимосите около северния полюс няма да го знаят. Залагам милион – отвърна Робъртс.

– Направят ли го, публикуваш веднага опровержение – каза Травис.

– Трябват ми още трийсет дни, за да сключа този договор.

– Знаем ли какво се е случило там?

– Не – отвърна той. – Но ще разберем.

– Как?

– От записите.

– Тия записи са пълен хаос.

– Засега – възрази Травис.

И извика специализираните екипи от майсторите на дистанционно управление. Травис отдавна бе заключил, че макар ТСЗР беше в състояние да разбуди всеки политически съветник без значение къде се намираше, най-вероятният начин да извлекат информация беше от това, с което разполагаха.

– Всичко, което знаем за случая с местната експедиция в Конго, е съхранено на този последен видеозапис – каза той. – Искам максимално извличане на съдържащата се в него визуална и аудиоинформация. Защото е единственото нещо, с което разполагаме.

Специализираните екипи запретнаха ръкави.

3. Възстановяване

В ТСЗР наричаха процеса „възстановяване на данните“ или понякога „спасение на данните“. Термините будеха представи за подводни спасителни операции, и бяха съвсем на място.

Възстановяването или спасяването на данните означаваше да се извлече на повърхността кохерентното значение от дълбините на необятния обем електронна информация. И също като спасителните операции в морето, това е бавен и сложен процес, където една единствена погрешна стъпка означава необратима загуба на самите елементи, които трябва да бъдат извлечени. ТСЗР беше създал цяла организация от спасителни екипи овладели до съвършенство изкуството на възстановяване на данни. Един екип веднага се захвана да обработва аудиозаписите, а друг се зае с възстановяването на изображенията.

Но Карън Рос беше вече ангажирана с възстановяването на изображенията.

Процедурите, които следваше, бяха изключително сложни и възможни единствено в ТСЗР.

Технологичната служба по земните ресурси беше относително млада компания, образувана през 1975 година в отговор на взривообразния скок на информацията за Земята и ресурсите ѝ. Обемът от материалите обработван от ТСЗР беше зашеметяващ: само изображенията получавани чрез системата Ландсат възлизаха на повече от петстотин хиляди, като на всеки час се регистрираха нови шестнадесет. Като се добавеха и конвенционалните и аерофотографии, инфрачервените фотографии, и изображенията от радарите със страничен обзор с изкуствена апертура, общото количество информация в ТСЗР надхвърляше два милиона изображения, с нови попълнения от порядъка на тридесет изображения за час. Всичката тази информация трябваше да се каталогизира, съхрани и подготви за извличане по максимално бърз начин. ТСЗР напомняше на библиотека, получаваща по седемстотин нови книги на ден. Не беше изненадващо, че библиотекарите работеха трескаво по двайсет и четири

часа в денонощие.

Посетителите в ТСЗР никога изглежда не проумяват, че допреди десет години дори и с компютри такъв обем информация би бил невъзможен за обработка. Нито пък можеха да разберат основната природа на информацията в ТСЗР; те просто си мислеха, че картините върху екраните бяха фотографии, макар че това не беше вярно.

Фотографията е химическа система от деветнадесети век за регистриране на информация с използването на светлочувствителни сребърни соли. ТСЗР използваше електронна система за регистриране на информация от двадесети век, аналогова за химическите фотографии, но силно различаваща се от тях. Вместо камери ТСЗР използваше мултиспектрални сканери; вместо филми – компютърно съвместими ленти. Възщност ТСЗР не се занимаваха с „картини“; този термин имаше съвсем друго съдържание от онзи, който се използваше в старомодната фотографска технология. ТСЗР закупуваше „сканирана информация“, която при необходимост конвертираха в „информационни изображения“.

Тъй като използваните в ТСЗР изображения представляваха просто електрически сигнали записани върху магнитна лента, електронните изображения можеха да се обработват по най-различен начин. ТСЗР разполагаше с 837 програми за обработка на изображения: за изчистване, за отстраняване на нежеланите елементи, за изпъкване на отделните подробности. Рос използва четиринадесет програми за обработката на видеозаписа от Конго, особено върху изпълнената със статични изпразвания част, в която се бяха появили ръката и лицето, точно преди да бъде разбита антената.

Първо проведе „дикъл на измиване“, като изчисти изображението от смущенията, породени от статичните изпразвания. Тя определи, че линиите от статичните изпразвания се намират на специфични места, като притежават определена стойност от скалата със степени на сивото. Даде команда на компютъра да изчисти тези линии.

Върху изображението, получено в резултат на операцията, имаше празни ивици – местата, където се бяха намирали линиите от статичните изпразвания. Така че тя зададе командата „запълване на празните места“ със заобикалящите ги цветове. При тази операция компютърът извърши логически разсъждения за характера на липсващата част от изображенията.

Така че сега вече имаше изображение без статични примеси, което обаче беше мътно и неясно, без точно определени граници. Така че тя зададе следващата команда, състояща се в насищане на изображението

чрез разпределяне на стойностите по скалата със степени на сивото. В резултат обаче на някакъв страничен ефект тя получи също така и фазово изместване, което трябваше да коригира, корекцията пък на свой ред освободи импулсни смущения, потискани до този момент, а за да ги изчисти, се наложи да използва още три програми...

Технически подробности запълниха още един час от времето ѝ, докато изведнъж изображението сякаш „се пръкна“ върху екрана, ярко и чисто. Дъхът ѝ секна. Лицето беше тъмно, грубо, с гъсти вежди, остри очи, сплескан нос и изпъкнали устни.

На екрана бе застинал ликът на мъжка горила.

Травис се приближи до нея клатейки глава.

– Приключихме с възстановяването на онзи съскащ шум. Компютърът потвърди, че това е човешко дишане, на поне четири отделни човека. Но има нещо изключително странно. Според анализите, звукът идва при вдишване, а не при издишване, както е обикновено при хората.

– Компютърът греша – каза Рос. – Това не е човек. – Тя посочи към екрана.

Травис не показва никаква изненада при вида на горилата.

– Артефакт – беше единственият му коментар.

– Не е артефакт.

– Ти си запълнила празните места и си получила артефакт. Баш-майсторите всяка обедна почивка се бъзикат с програмите. – Баш-майсторите бяха младите програмисти, които обичаха да конвертират данните, за да могат да играят на крайно сложните версии на пинбол. Игрите им понякога се промъкваха през мрежата и в другите програми.

Самата Рос няколко пъти се бе оплаквала от това.

– Но изображението е реално – заупорства тя, сочейки екрана.

– Виж – започна Травис, – миналата седмица Хари приложи командата за запълване на празните участъци върху изображението на планината Каракорум и в резултат получи игра за кацане на луната. Следващият път сигурно ще се приземиш на щанда на Макдоналд. Ще бъде страшно забавно. – Той се дръпна от монитора. – По-добре ела при останалите в кабинета ми. Планираме следващата експедиция.

– Следващата експедиция я вода аз.

– Изключено – поклати глава Травис.

– Добре, какво ще кажеш все пак за това? – възкликна тя, сочейки екрана.

– Не вярвам на такива истории – произнесе Травис. – Горилите не

се държат по този начин. Това е само артефакт. – Той погледна часовника си. – Точно сега единственият въпрос, който си задавам, е колко бързо можем да изпратим следващия екип в Конго.

4. Втора експедиция

Травис изобщо не подлагаше на съмнения идеята да изпрати втора експедиция; още в мига, когато видя видеозаписите от Конго, единственият въпрос беше как да го направи по най-добрия начин. Той свика при себе си всички шефове на отдели: Счетоводство, Дипломатия, Дистанционно управление, Геология, Логистика, Юридическо обслужване. Всички се прозяваха и триеха очи.

– Искам след деветдесет и шест часа да сме пак в Конго – започна той.

После се отпусна на стола си и ги остави да го убеждават като един, че това е невъзможно. Разполагаха с множество доводи.

– Трябват ни минимум сто и двайсет часа, за да съберем касите с оборудването за изпращане по въздуха – заявя Камерън, шефът на логистичния отдел.

– Можем да забавим хималайския екип, като използваме опакованото им оборудване – възрази Травис.

– Но това е планинска експедиция.

– Девет часа ни стигат да модифицираме касите – каза Травис.

– Но няма откъде да договорим транспортен самолет за пратката – обади се Луис, шефът на транспорта.

– Корейските авиолинии имат товарен самолет на международното летище в Сан Франсиско. Казаха ми, че след девет часа може да кацне при нас.

– Просто си държат един самолет ей-така? – запита недоверчиво Луис.

– Предполагам, че някой клиент ги е издънил в последната минута – изрече внимателно Травис.

– И колко ще ни струва това удоволствие? – простена Ъруин, главният счетоводител.

– Не можем да получим навреме визи от заирското посолство във Вашингтон – обади се Мартин, шефът на дипломатическия отдел. – А и ме съмнява много, че изобщо ще ни издадат. Както знаете, първият комплект от визи за Конго се основаваха на нашите права за изследване на

минералните ресурси произтичащи от споразуменията ни със заирското правителство, а нашите права за експлоатацията на минералните ресурси не са ексклузивни. Просто получихме позволение да отидем там, също както и японците, германците и холандците, които сформираха минен консорциум. Този, който пръв открие рудното находище, получава контракта. Заподозрат ли в Заир, че експедицията ни просто е унищожена, те направо ще ни отрежат и ще оставят евро-японския консорциум да си пробва късмета. Точно сега в Киншаса се намират тридесет японски търговски клечки от най-висш ранг, които си возят йените не в кашони, а в контейнери.

– Мисля, че е вярно – каза Травис. – Надушили са, че експедицията ни е загазила.

– Всичко ще гръмне още в мига, когато подадем молби за визи.

– Няма да подаваме молби за никакви визи. На всички е известно, че имаме експедиция във Вирунга. Изпратим ли достатъчно бързо един втори малък екип на помощ на първия, никой няма да разбере, че това не е първоначалния екип.

– Но какво ще правим с личните визи, необходими за прекосяване на границите...

– Това са подробности – каза Травис. – Нали за такива случаи си имаме пиячка. – Той имаше предвид подкупите, които често пъти бяха под формата на алкохол. Експедициите за различните части света тръгваха със солидни запаси от алкохол, и луксозни подаръци от рода на камери Полароид и други.

– Подробности ли? Как възнамерявате да прекосите наистина границата?

– За тая цел ще ни трябва опитен човек. Може би Мънро.

– Мънро ли? Играта вече загрубява здраво. На заирските министри ще им се изправят косите само като чуят името му.

– Той е изобретателен и познава отлично района.

Мартин, дипломатическият експерт, си прочисти гърлото.

– Не съм сигурен, че ще взема участие в дискусията ви. На мен ми изглежда така, сякаш вие предлагате да навлезете в суверенна държава с нелегална експедиция водена от бивш конгоански наемник...

– Ни най-малко – възрази Травис. – Аз съм длъжен да изпратя спомогателен екип на помощ хората си, които вече са там. Винаги изниква подобна нужда. Нямам причини да се тревожа, дали някой го е загазил; просто една рутинна операция. Може и изборът ми на водача да не е най-подходящият, но това е едва ли е сериозен проблем.

В 11 и 45 вечерта на 13 юни планът на следващата експедиция на ТСЗР беше изработен и потвърден от компютъра. Един натоварен док-рай Боинг 747 щеше да излети от Хюстън в осем часа следващата вечер; самолетът щеше да е в Африка на 15 юни, за да вземе Мънро или „някакой като него“; и на 17 юни пълният екип щеше вече да е на място в Конго.

След деветдесет и шест часа.

В главната информационна зала Карън Рос наблюдаваше през стъклената стена развоя на събитията в кабинета на Травис, където се вихреха спорове. Тя логично бе заключила, че Травис бе успял да убеди себе си, което на практика означаваше, че той бе извлякъл неверни заключения от недостатъчни данни, и че бе взел твърде прибрзано решението си. Рос чувстваше, че е безсмислено да се завръщат в Конго докато не научеха какво всъщност се бе случило. Тя остана на пулта си, втрещена в изображението, което беше успяла да възстанови.

Рос бе повярвала в автентичността му; но как би могла да убеди и Травис в същото?

Във високотехнологичния свят на информационна обработка на ТСЗР съществуваше постоянна опасност извлечената информация да „заплава“, което означаваше изображенията да се откъснат от реалността, подобно на кораб със скъсана котва. Това беше особено вярно когато базата с данни биваше подлагана на множество обработки, тоест когато въртите 10 на шеста степен пиксела в генерираното от компютъра хиперпространство.

Така че ТСЗР разработваше други пътища за проверка на валидността на изображенията, които получаваха от компютъра. Рос прекара изображението на горилата през две контролни програми. Първата се наричаше APNF, или Animation predicted next frame. (Програма за създаване на следващия кадър от изображение с помощта на движение-то му.)

Видеозаписът предлага възможността да се третира като конвенционален филм, или поредица от отделни кадри. Тя пусна на компютъра няколко последователни кадъра, и му зададе да командата Predicted next frame. След това този PNF беше сравнен с действителния следващ кадър.

Тя прогони осем PNF последователно и те се получиха. Ако някъде в обработката на данните се беше промъкнала грешка, тя едва ли променяше нещата.

Окуражена, тя зададе командата „бързо и грубо триизмерно изображение“. При нея за плоското видеоизображение се приемаше, че притежава определени триизмерни характеристики, според степените на сивото. По същество компютърът решаваше за сянката на носа или за планинския терен, което означаваше, че носят или планинския терен изпъкваха над околната повърхнина. Всички успешни изображения можеха да бъдат проверени спрямо критериите на тези приети стойности. При движенията на горилата компютърът удостовери, че плоското изображение в действителност беше триизмерно и кохерентно.

Това вече доказваше извън всяко съмнение, че изображението беше реално.

Тя отиде при Травис.

– Добре, нека приемем, че изображението е реално – произнесе навъсено Травис. – Все още не мога да разбера какво общо има това с желанието ти да поемеш ръководството на следващата експедиция.

– Какво откри другият екип? – запита Рос.

– Другият тим ли? – реагира невинно Травис.

– Ти даде този запис на друг спасителен екип да потвърди откритието ми.

Травис погледна часовника си.

– До този момент не са открили още нищо. – След кратка пауза добави: – Всички знаем колко си сръчна с базата данни.

Рос се усмихна.

– Точно затова имаш нужда от мен да поведе следващата експедиция. Познавам базата данни, защото аз я създадох. А ако възнамеряваш да изпращаш веднага друг екип, преди още да сме решили проблема с тази горила, моли се водачът на екипа да е много бърз с данните на място. Този път имаш нужда от майстор на дистанционното управление на място. В противен случай следващата експедиция ще приключи по същия начин. Защото още не знаеш причината.

Травис седна зад бюрото и дълго време не откъсна поглед от нея. Тя усети колебанието му като признак за слабост.

– И искам да изляза – заяви Рос.

– При някой външен експерт?

– Да. При някой, който се води във ведомостта ни.

– Много е рисковано – каза Травис. – Направо ми се повдига да намесвам външни хора на този етап. Знаеш, че консорциумът ни диша във врата. Като нищо може да стане изтичане на информация.

– Много е важно – настоя Рос.

Травис въздъхна.

– Добре, щом считаш, че е толкова важно. – Той отново въздъхна. – Само не забавяй групата ни.

Рос вече събираше разпечатките си.

Вече сам, Травис се навъси силно, размишлявайки за решението си. Дори и да успееш да изпратят и върнат благополучно следваща експедиция до Конго за по-малко от петнадесет дни, постоянните им разходи пак щяха да надхвърлят триста хиляди долара. Съветът щеше да нададе боен рев; да изпрати толкова неопитно, двайсет и четиригодишно дете, момиче, сред джунглата с такава отговорност върху плещите й! Особено при проект от такава важност, където залогът надминаваше всяко въображение, и където вече бяха изостанали зад всички възможни графици и бюджети! А и Рос беше толкова студена, най-малко подходяща за водач на експедиция; щеше да отблъсне от себе си всички участници.

И въпреки всичко Травис си имаше предчувствие за Рос Ледника. Управленческата му философия, закалена в дните му на дъждовен танцър, беше винаги да връчва проекта на онзи, който щеше да спечели най-много при успешния му завършек – или пък щеше да загуби най-много от всички при провала му.

Той се обърна към пулта си монтиран до бюрото му.

– Травис – произнесе той и екранът светна.

– Психографски файл – каза той.

Екранът изведе командния ред.

– Рос, Карън.

Екранът изписа съобщението МОМЕНТ, МИСЛЯ. Това беше част от програмата, което означаваше, че в момента нужната информация се извлича. Той зачака.

След малко психографското резюме се изписа върху екрана. Всеки служител на ТСЗР минаваше тридневни интензивни психологически тестове, определящи не само уменията му, но и потенциалните предразположения. Той почувства, че оценката на Рос ще успокои Съвета.

ВИСОКОИНТЕЛИГЕНТНА / ЛОГИЧНА / ГЪВКАВА /
ИЗОБРЕТАТЕЛНА / ИНФОРМАЦИОННО ИНТУИТИВНА /
МИСЛОВНИТЕ ПРОЦЕСИ ПОДХОДЯЩИ ЗА БЪРЗО
ПРОМЕНЯЩА СЕ ОБСТАНОВКА В РЕАЛНО ВРЕМЕ /
ДВИЖЕНА ОТ ЖЕЛАНИЕ ЗА УСПЕХ ПРИ ЗАДАДЕНИ ЦЕЛИ

/ СПОСОБНА ДА ЗАПАЗВА ПСИХИЧЕСКО РАВНОВЕСИЕ И
ПРИ НАЙ-ТЕЖКИ УСЛОВИЯ /

Всичко това описваше съвършения ръководител на следващата конгоанска експедиция. Той превъртя екрана, търсейки негативните характеристики. Те бяха доста тревожни.

МЛАДА-БЕЗЖАЛОСТНА / МНОГО СЛАБО
РАЗБИРАТЕЛСТВО С ДРУГИ ХОРА / ДОМИНИРАЩА /
ИНТЕЛЕКТУАЛНО АРОГАНТНА / БЕЗЧУВСТВЕНА /
ТЛАСКАНА КЪМ УСПЕХ НА ВСЯКА ЦЕНА /

Имаше и една последна „издънваща“ забележка. Самата концепция за издънващата характеристика на дадена личност беше разработена чрез тестовете на ТСЗР. Тя приемаше, че всяка доминираща персонална черта може при силен стрес внезапно да се превърне в своята противоположност: зрели личности можеха да се издънят, превръщайки се в хленчещи деца, а истерични личности можеха да се превърнат в живи възплъщения на Буда, или пък най-логичните хора можеха да се превърнат в абсолютно неадекватни същества.

МАТРИЦА НА ИЗДЪНВАНЕ: ДОМИНАНТНАТА
(ВЪЗМОЖНО НЕЖЕЛАНАТА) ОБЕКТИВНОСТ МОЖЕ ДА СЕ
ИЗГУБИ ВЕДНЪЖ СЛЕД КАТО ПРЕСЛЕДВАНАТА ЦЕЛ СЕ
ОКАЖЕ САМО НА ЕДНА РЪКА РАЗСТОЯНИЕ / ЖЕЛАНИЕТО
ЗА УСПЕХ МОЖЕ ДА ПОРОДИ ОПАСНИ НЕЛОГИЧНИ
РЕАКЦИИ / ОСОБЕНО СИЛНО ОХУЛЕНИ ЩЕ БЪДАТ
РОДИТЕЛСКИТЕ ФИГУРИ / СУБЕКТЪТ ТРЯБВА ДА Е ПОД
НАБЛЮДЕНИЕ ПРИ ЦЕЛЕВО-ОРИЕНТИРАНИТЕ
ПРОЦЕДУРИ НА ПОСЛЕДНИЯ ЕТАП

Травис погледна екрана и реши, че това обстоятелство е крайно невероятно при предстоящата конгоанска експедиция. Той изключи компютъра.

Карън Рос беше силно възбудена от новото си назначение. Малко преди полунощ набра списъците с вedomостите на терминала в кабинета си. ТСЗР разполагаше със зооексперти в различни области, които службата издържаше с номинални заплащания от една фондация с благотворителна цел наречена Фонд за дивите животни към земните ресурси.

Ведомостите бяха подредени по таксономичен признак. Под раздела „Примати“ тя откри четиринадесет имена, включително няколко в Борнео, Малайзия и Африка както и в Съединените щати. В Щатите имаше само един изследовател на горили, приматолог на име доктор Питър Елиът, от калифорнийския университет в Бъркли.

Файлът на екрана посочваше, че Елиът беше двайсет и девет годишен, неженен, доцент без служебна катедра във факултета по зоология. В раздела Основен Изследователски Интерес фигурираше „Комуникации с примати (Горила)“. Финансирането беше осигурено за нещо под името Проект Ейми.

Тя погледна часовника си. В Хюстън беше само полунощ, 10 часа вечерта в Калифорния. Тя набра домашния номер изписан на екрана.

– Здравейте – обади се внимателен мъжки глас.

– Доктор Питър Елиът ли е?

– Да... – Гласът все още беше внимателен и колеблив. – Да не сте журналистка?

– Не – отвърна тя. – Обажда се доктор Карън Рос от Хюстън; работа към фонда за дивите животни в службата за земни ресурси. Ние финансираме изследванията ви.

– О, да... – Гласът още беше внимателен. – Значи сте сигурна, че не сте журналистка? Считам за честно да ви предупредя, че записвам този телефонен разговор, който мога после да използвам като потенциален юридически документ.

Карън Рос се поколеба. Последното нещо, от което се нуждаеше в момента, беше някакъв параноичен учен, регистриращ ситуацията в ТСЗР. Тя остана няма.

– Американка ли сте? – запита той.

– Разбира се.

Карън Рос погледна екрана пред себе си, където беше излязло съобщението: **ПОТВЪРДЕНА ГЛАСОВА ИДЕНТИФИКАЦИЯ: ЕЛИЪТ, ПИТЪР, 29 ГОДИНИ.**

– Кажете с какво се занимавате – обади се Елиът.

– Ами, каним се да изпратим експедиция в региона Вирунга в Конго и ...

– Наистина ли? Кога потегляте? – Гласът му изведнъж стана възбуден и момчешки.

– Е, всъщност, тръгваме след два дни, и ...

– Идвам с вас – заяви Елиът.

Рос беше толкова изненадана, че просто остана без думи.

- Всъщност, доктор Елиът, аз не ви се обаждам за това, а ...
- Аз така или иначе съм планирал да тръгвам натам – заяви Елиът.
- С Ейми.
- Коя е тази Ейми?
- Ейми е горила – каза Питър Елиът.

ДЕН 2: САН ФРАНСИСКО 14 Юни, 1979

1. Проект Ейми

Не би било етично да се твърди, както някои приматолози по-късно направиха, че Питър Елиът трябвало „да се измъкне от града“ през юни 1979. Мотивите му, също както и планът зад решението да замине за Конго, са известни на много хора. Професор Елиът и екипът му бяха взели решение да заминат за Африка най-малко два дни преди Рос да му телефонира.

Вярно е обаче, че Питър Елиът беше обект на яростна атака: от вътрешни групи, от пресата, от академичните си колеги и дори от членове на собствения му факултет в Бъркли. Към края Елиът дори беше обвинен, че е „нацистки престъпник“ замесен в „изтезания на неми [sic] животни“. Не би било преувеличено да се каже, че през пролетта на 1979 година Елиът беше принуден да води битка за професионалния си живот.

А изследователската му дейност беше започнала съвсем обикновено, дори може да се каже до известна степен случайно. Питър Елиът беше двадесет и три годишен дипломант в антропологическия факултет в Бъркли когато за пръв път прочете за горилата с амевна дизентерия преместена от минеаполиската зоологическа градина в института по ветеринарна медицина в Сан Франсиско за лечение. Това беше през 1973 година, в първите вълнуващи години на изследването езика на животните.

Идеята, че животните могат да се научат да говорят, датира много отдавна. През 1661 година Самуел Перуз видял едно шимпанзе в Лондон и записал в дневника, че то „прилича на човек по страшно много неща... Мисля, че то вече разбира доста английския език и аз съм склонен да считам, че то може да се научи да говори или да прави знаци.“ Друг автор от седемнадесети век отива дори още по-далеч с думите „Маймуните и бабуините... могат да говорят, но не го правят от страх, че ще бъдат експлоатирани и принудени да работят.“

Но въпреки това опитите през следващите триста години да се обучат маймуните на човешка реч търпят провал след провал. Те достигат кулминацията си при амбициозния проект на една семейна двойка от

Флорида, Кийт и Кати Хейс, които в началото на петдесетте в продължение на шест години отглеждат шимпанзе на име Вики сякаш тя е човешко дете. За това време Вики научава четири думи: „мама“, „папа“, „чашка“ и „горе“. Произношението ѝ обаче било много затруднено и напредъкът ѝ много миден. Трудностите ѝ при обучението станали причина за нарастващото убеждение сред учените, че човекът е единственото животно способно да говори. Едно обобщение на всичко това е мисълта на Джордж Гейфорд Симпсън: „Езикът е... най-характерната черта на човека: всички нормални хора говорят; никое друго животно не е способно на това“.

По онова време това твърдение изглеждало толкова непохватно, че в продължение на петнадесет години никой не си прави труда да обучава маймуните на човешка реч. През 1996 година обаче едно семейство в Рино, Невада, Беатрис и Алън Гарднър, проучва филми с говорещата Вики. Те забелязали, че Вики е не толкова неспособна да говори, колкото среща големи трудности с произношението. Направило им впечатление, че движела устните с огромно усилие, докато жестовете ѝ били плавни и силно изразителни. Очевидният извод бил, че трябва да се опита езикът на жестовете.

И през юни 1966 година семейство Гарднър започва да обучава едно малко шимпанзе на име Уошу, на американския език на жестовете (Еймслан), стандартизирания език за глухонемите. Уошу показала забележителен напредък с езика на глухонемите: през 1971 година вече имала речник със 150 знака, които използвала при разговор. Тя също така съставяла нови комбинации от думи за неща, които до този момент не била виждала; когато за пръв път ѝ показали диня, тя сигнализирала „воден плод“.

Работата на Гарднър влизала в остро противоречие с всичко утвърдено до този момент; оказало се, че броят на учените, заложили на невъзможността маймуните да се обучат на човешкия език, бил огромен. (Както веднъж един изследовател се изразил: „Господи, само като си помисля за всички онези авторитети вписвани във всички училищни учебници в продължение на десетилетия, и всички твърдят в един глас, че човекът е единственото същество, способно на езикова комуникация. Какъв хаос.“)

Уменията на Уошу провокирали провеждането на множество експерименти свързани с езиковото обучение. Едно шимпанзе на име Люси било обучено да комуникира посредством компютър; друго, на име Сара, било научено да ползва пластмасови маркери върху дъска. Били

изследвани и други видове маймуни. Един орангутан на име Алфред започнал обучението си през 1971 година; през 1972 една равнинна горила на име Коко; а през 1973 Питър Елиът започнал с една планинска горила на име Ейми.

При първото си посещение в болницата при болната Ейми той заварил едно патетично дребно създание, натъпкано със седативи, и привързано към болничното легло с ремъци. Той я погали нежно по главичката и тихо изрекъл: „Здравей, Ейми, аз съм Питър.“

Ейми мигновено го захапала до кръв.

Това неблагоприятно запознанство положило началото на единствената успешна изследователска програма. Вече през 1973 година била добре усвоена основната техника на обучение, наречена залепване. На животното бил показван обект и изследователят мигновено притискал ръката към правилния символ, докато асоциацията не бѣдела добре закрепена. Последващите тестове потвърдили, че животното разбирало значенето на символа.

Но макар и основната методология да била възприета, то прилагането ѝ ставало в среда на изключително изострена конкуренция. Изследователите се конкурирали в степента на възприятие на символите, или активния речник. (Сред човешките същества активният речник се счита за най-добрата мярка за интелигентност.) Скоростта на възприятие на символите може да се приеме като мярка или за уменията на учения или за интелигентността на животното.

Вече било установено съвсем ясно, че различните маймуни притежават различни индивидуалности. Или както го коментира един изследовател: „Тези изследвания са вероятно единствената област, в която академичните клюки се концентрират върху студентите, а не върху преподавателите.“ В изпълнения с все по-нарастваща конкуренция и научни дрязги свят на изследване на приматите вече се носели клюките, че Люси била пияница, че Коко бил много лошо възпитан, че Лана силно навирала нос от оказваното ѝ внимание („тя работела единствено в присъствието на интервюиращ“), и че Бѣд бил толкова глупав, че трябвало да го прекръстят на Тѣп.

На прѣв поглед може да изглежда странно, че Питър Елиѣт трябва да попадне под такава атака, защото този красив и доста стеснителен мъж – синѣт на един библиотекар от областта Марин – бил успял да избегне полемиките през годините си на работа с Ейми. Публикациите на Елиѣт били добросъвестни и съдържани; прогресѣт му ил добре документиран; той не търсел крещяща известност и не бил сред онези учени,

които давали мило за драго, само да могат да изкарат маймуните си на шоуто на Карсън или Грифин.

Но предпазливите маниери на Елиът прикриваха не само могъщ разум, но и една бясна амбиция. Той избягваше полемиките само защото нямаше време за тях; в продължение на години той бе работил до смърт нощем и в съботните и неделните дни, докарвайки до полуца екипа си и Ейми. Биваше го страшно много да прави бизнес с науката и да си осигурява финансиране; на всички научни конференции, посветени на бихейвиоризма на животните, където останалите се показваха по джинси и спортни ризи, Елиът пристигаше в костюм с жилетка. Елиът бе решил да стане най-добрият изследовател на маймуните, а за Ейми бе отредил ролята на най-напредналата маймуна.

Елиът успя да постигне такъв успех в набирането на средства за проектите си, че през 1975 проектът Ейми имаше годишен бюджет от 160 00 долара и научен екип от осем души, включително и специалист по детска психология и един компютърен програмист. Един учен от института Берген по-късно каза, че движещата сила на Елиът се корени във факта, че „той е добро вложение; например, проектът Ейми получи петдесет процента повече компютърно време за нашите пари, защото той работеше на общия терминал нощем и в съботните и неделните дни, когато машинното време струваше най-евтино. Той беше изключително икономичен. И самоотвержен, разбира се: Елиът очевидно не се вълнуваше от нищо друго, освен от работата с Ейми. Това го правеше особено мъчителен за разговор, но пък за сметка на това винаги можехме да разчитаме на него. Трудно е да се види кой наистина блести; по-лесно е да се разбере кой е тласкан от неукротим стремеж, което в крайна сметка може да се окаже далеч по-важно. Ние очаквахме големи неща от Елиът.“

Трудностите на Питър Елиът започнаха сутринта на 2 февруари 1979. Ейми живееше в един караван на територията на студентското градче в Бъркли; тя обикновено прекарваше нощите си сама, и на следващата сутрин биваше особено мила и прочувствена. Но тази сутрин специално персоналът от проекта Ейми я завари в едно нехарактерно за нея мрачно настроение; тя беше раздражена и със зачервени очи; държеше се така, сякаш се бяха отнесли с нея по някакъв неприятен начин.

Елиът усети, че нещо през нощта я беше обезпокоило. И когато я запита, тя започна да повтаря символите за „сън кутия“, нова двойка думи, чието значение той не можеше да схване. Това само по себе си не

беше необичайно; Ейми непрекъснато правеше комбинации от двойки думи, които не бяха лесни за дешифриране. Само преди няколко дни тя ги бе изненадала с „крокодилско мляко“. Най-накрая се досетиха, че млякото ѝ се бе вкиснало, и тъй като не обичаше крокодилите (които впрочем познаваше само от снимки), тя по някакъв начин бе решила, че вкиснатото мляко е „крокодилско“.

Сега пък говореше за някаква „сън кутия“. Отпървом си помислиха, че може да става дума за леглото ѝ, напомнящо на гнездо. Оказа се обаче, че тя използва думата „кутия“ в обичайния ѝ смисъл, за обозначаване на телевизора.

Всичко в каравана ѝ се управляваше от компютър двайсет и четири часа в денонощие. Направих проверка да видят дали телевизорът не е бил включен през нощта, нарушавайки съня ѝ. Тъй като Ейми обичаше да гледа телевизия, имаше вероятност да е успяла да го включи сама. Но Ейми беше мрачна когато провериха телевизора в каравана. Ставаше ясно, че тя имаше нещо съвсем различно на ум.

Накрая откриха, че „сън кутия“ всъщност означава „сън картини“. И когато я запитаха какви са тия сънни картини, Ейми сигнализира, че те били „лоши картини“ и „стари картини“, като „карат Ейми плаче“.

Тя беше сънувала.

Фактът, че Ейми беше първият примат, разказал за сънищата си, доведе до еуфория екипа на Елиът. Еуфорията обаче не трая дълго. Маркар и Ейми да продължи да сънува и следващите нощи, тя отказваше да обсъжда сънищата си; в действителност тя изглежда считаше учените за виновни за тези нови и смущаващи посегателства в душевния ѝ живот. И което беше още по-лошо, поведението ѝ след пробуждане започваше да се влошава с всеки изминал ден.

Коефициентът ѝ на усвояване на нови думи падна от 2,7 на седмица до 0,8; а темпото на спонтанно формиране на думи спадна от 1,9 до 0,3. Диапазонът от време, през който поддържаше вниманието си будно към даден предмет или проблем, намаля наполовина. Резките промени в настроението ѝ се увеличиха; хаотичното и немотивирано поведение стана обичайно; емоционалните избухвания зачестиха всеки ден. Ейми беше висока четири фута и половина, и тежеше 130 паунда. Беше изключително силно животно. Екипът започна да се тревожи дали в случай на необходимост може да се справи с нея.

Отказът ѝ да обсъжда сънищата си с тях ги обезсърчаваше. Те опитаха различни научни подходи; показваха ѝ картини от учебници и списания; включиха окачените на тавана видеомонитори в денонощен

режим на работа, в случай че направеше някакъв важен знак докато беше сама (подобно на малките деца, Ейми често „разговаряше със себе си“); те дори предписаха поредица от неврологични изследвания, включително ЕКГ.

Накрая успяха да разбудят интереса ѝ с рисуването с пръсти.

Това има огромен успех. Ейми беше повече от ентузиасирана от рисуването с пръсти, и след като прибавиха стрити кайенски люти чушки към боите, тя престана да си облизва пръстите. Рисуваше бързо картините си; това сякаш я поотпусна, и тя отново стана като предишната.

Дейвид Бергман, специалистът по детска психология, отбеляза, че това, което Ейми в действителност рисува, е сбор от очевидно свързани изображения: преобърнати лунни сърпове или полукръгове, които винаги са свързани с областта на вертикалните зелени ивици. Ейми нарича зелените ивици „гора“, а полукръговете „лоши къщи“ или „стари къщи“. Освен това често рисува черни кръгове, които нарича „дупки“.

Бергман предупреждава да не се правят прибързани заключения, че тя рисува древни сгради от джунглата. „Като я наблюдавам как непрекъснато рисува, като обзета от натрапчива идея, се убеждавам, че Ейми е дълбоко разтревожена от тези картини, и се опитва да ги изгласка от съзнанието си като ги изложи върху хартията.“

В действителност, природата на изображенията остана тайна за екипа от проекта Ейми. В края на април 1979 година те заключиха че сънищата ѝ могат да бъдат обяснени по четири различни начина. По реда на тяхната сериозност те следват така:

1. Сънищата са опит да се рационализират събития от ежедневиия ѝ живот. Обичайното обяснение на (човешките) сънища, но екипът се съмняваше, че това обяснява нещата в случая с Ейми.

2. Сънищата са преходни изражения на съзряването. С възрастта си от седем години Ейми беше горила тийнейджър, и в продължение на близо година тя беше демонстрирала много типични тийнейджърски черти, включително избухвания и депресии, загриженост за външния си вид, начало на интереса към другия пол.

3. Сънищата са феномен специфичен за всеки вид. Не беше изключено всички горили да имат смущаващи сънища, и при онези сред природата резултатният стрес се регулираше по някакъв начин от поведението на групата. Макар че изследванията върху горилите сред природата датираха от двайсет години, свидетелства за този феномен нямаше.

4. Сънищата са първият признак за инципиентна деменция. Това беше вероятността, от която най-много се страхуваха. За да се обучава

ефективно една горила, обучението ѝ трябва да започне още от детска възраст; с напредването на годините изследователите очакваха да видят дали животните им ще пораснат умни или глупави, своеволни или послушни, здрави или болнави. Здравето на маймуните беше обект на непрестанни тревоги; множество програми се бяха провалили след години усилия и разходи само защото маймуните умираха от физически или психически заболявания. Тимоти, едно шимпанзе от Атланта, през 1976 година получи психически увреждания и направи самоубийство чрез копрофагия, задавяйки се със собствените си фекалии. Морис, орангутан от Чикаго, се превърна в невротик, развивайки фобии, станали причина за прекратяването на работата през 1977 година. За добро или за лошо, самата интелигентност, която правеше маймуните подходящи обекти за изследване, ги правеше също така и нестабилни също като хората.

Но екипът по проекта Ейми не беше в състояние да помръдне нещата от мъртвата им точка. През май 1979 те направиха нещо, което впоследствие се оказа от съдбоносна важност: решиха да публикуват рисунките на Ейми, и предложиха изображенията ѝ на Журнала за бихейвиористични науки.

2. Пробив

Статията „Поведение, обусловено от съновиденията при една планинска горила“ никога не видя бял свят. Тя беше изпратена по рутинните канали на трима учени от редакторския съвет за анотация, като едно копие по неведом начин (все още не е изяснено точно как) попадна в ръцете на Агенцията за запазване на приматите (АЗП), нюйоркска група сформирана през 1975 година с цел предотвратяване на „неразрешената и незаконна експлоатация на интелигентните примати при ненужни лабораторни изследвания“¹.

На 3 юни АЗП започна обсада на зоологическия факултет в Бъркли, призовавайки за „освобождането“ на Ейми. По-голямата част от демонстрантите бяха жени, имаше и няколко малки деца; по местните телевизионни новини беше разпространен видеозапис на осемгодишно

1. Следващото описание на гоненията, на които е подложен Елиът, се дължи основно на Дж. А. Пийбълс, „Нарушение на академичната свобода посредством натиск и подмятания в пресата: Опитът на доктор Питър Елиът“, в Журнала за академично право и психиатрия, 52 брой, №12 (1979): стр.19-38.

момче издигнало плакат с портрета на Ейми и скандиращо „Свобода за Ейми! Свобода за Ейми!“

Екипът от проекта Ейми направи тактическа грешка, като реши да игнорира протестите, пускайки само едно кратко резюме за пресата, в което се твърдеше, че АЗП била „неправилно информирана“. Съобщението излезе в бюлетина на информационния отдел в Бъркли.

На 5 юни АЗП публикува коментари върху работата на професор Елиът от други приматолози в страната. (Много хора по-късно се отресокоха от коментарите си или се оплакаха, че били неправилно цитирани.) Доктор Уейн Търман, от оклахомския университет в Норман, беше цитирана да казва, че работата на Елиът била „търсела единствено само сензацията и била неетична“. Доктор Фелисити Хамънд, от центъра Йъркс по изследване на приматите в Атланта, заяви, че „ниито Елиът, ниито изследванията му са от първа класа“. Доктор Ричард Аронсън от чикагския университет нарече изследването „абсолютно фашистко по своята същност.“

Никой от тези учени не беше чел доклада на Елиът преди коментара си; но щетите от понесените удари, особено тези от Аронсън, бяха неизчислими. На 8 юни Елеонор Врайс, говорителката на АЗП, обяви на всеослушание за „престъпните изследвания на доктор Елиът и нацисткия му екип“; тя нададе вой, че изследванията на Елиът причиняват кошмари на Ейми, и че Ейми е подложена на изтезания, наркотици, и опити с електрошок.

Макар и със закъснение, на 10 юни екипът по проекта Ейми подготви една обширна публикация за пресата, с която обясняваше подробно позицията си, позовавайки се на непубликуваната статия. Този път обаче информационната служба към университета беше „прекалено заета“, за да публикува резюмето.

На 11 юни факултетът в Бъркли насрочи среща да разгледа „проблеми на етичното поведение“ в рамките на университета. Елеонор Врайс обяви, че АЗП е наела известния адвокат от Сан Франсиско Мелвин Бели „да освободи Ейми от робството ѝ“. В кантората на Бели нямаше никой, който да даде обяснения.

Същият ден екипът от проекта Ейми направи внезапно, съвсем неочаквано откритие в разбирането си за природата на сънищата на Ейми.

Въпреки цялата шумотевица в медиите, групата не бе прекъсвала ежедневната си работа с Ейми, и както непрестанната ѝ депресия, така и изненадващите ѝ неконтролируеми избухвания постоянно напомняха,

че все още не се бяха справили с първоначалния проблем. Упорито търсеха начини да решат проблема, макар че когато най-накрая направиха откритието, то стана почти случайно.

Сара Джонсън, помощник-изследовател, проверяваше праисторическите археологически местонахождения в Конго, с чисто теоретическата надежда, че Ейми е могла да зърне такова място („стари сгради в джунглата“) в детските си години, преди да я отведат в минеаполиската зоологическа градина. Джонсън бързо откри основните факти за Конго: регионът е бил изследван за пръв път от западни учени едва преди сто години; в последно време враждебните племена и гражданската война бяха превърнали научните проучвания на място в опасно занятие; и последното, влажната околна среда на джунглата не спомагаше за запазването на артефактите.

Това означаваше, че за конгоанската праистория беше известно извънредно малко, и след няколко часа Джонсън приключи с проучването. Тя обаче не изпитваше желание да се връща толкова скоро, така че реши да поостане, ровейки се из другите книги в антропологическата библиотека: по етнография, история, в по-ранни отчети. Най-първите пътешественици проникнали в дълбините на Конго са били арабски търговци на роби и португалски търговци, като няколко от тях написали отчети за пътешествията си. Тъй като Джонсън не владееше нито арабски, нито португалски, тя само хвърли един поглед върху тях.

И в този момент видя картина, за която по-късно каза, че я накарала цялата да настръхне.

Това беше португалска гравюра първоначално гравирана през 1642 година и препечатана в едно издание от 1842 година. Мастилото вече бе пожълтяло върху хрупкавата хартия, но въпреки това съвсем ясно се виждаше разрушеният град, обрасъл от всички страни с пълзящи лиани и гигантски дървета. Вратите и прозорците бяха изградени с полукръгли арки, точно както ги беше нарисувала Ейми.

По-късно Елиът описва случая така:

– Това беше възможност, която се явява само веднъж в живота на изследователя – ако е късметлия. Разбира се, не знаехме нищо за картината; надписът под нея беше написан с печатарски курсив и включваше една дума, която изглеждаше като Зиндж, и датата 1642 година. Незабавно наехме опитни преводачи от древноарабски и португалски от седемнадесети век, но не в това беше работата. Работата беше там, че имахме възможността да отговорим на един основен теоретически

въпрос. Картините на Ейми ясно доказваха съществуването на специфична генетична памет.

Предположението за съществуването на генетична памет се издига за пръв път от Мараис през 1911 година, и оттогава насам се дискутира най-усилено. В най-простата си форма теорията предполага, че механизмът на генетичната наследственост, който обуславя предаването на всички физически характеристики, не се ограничава само с физическите черти. При по-низшите животни поведението е генетически ясно определено; те се раждат със сложно поведение, което не е необходимо да се заучава. Но по-висшите животни притежават далеч по-гъвкаво поведение, в зависимост от заучаването и паметта. Въпросът беше дали при по-висшите животни, особено маймуните и хората, физическият апарат се определя по рождение от гените им.

Сега Елиът чувстваше, че с Ейми те бяха получили доказателството за съществуването на такава памет. Ейми беше отведена от Африка на седеммесечна възраст. В случай, че тя не беше виждала града през този период, сънищата ѝ представляваха специфична генетична памет, която можеше да се провери с едно пътешествие до Африка. Вечерта на 11 юни екипът по проекта Ейми беше изразил съгласието си. Ако успееха да го организират – и финансират – те щяха да върнат Ейми обратно в Африка.

На 12 юни екипът изчака преводачите да завършат работата върху материала източник. Проверката на преводите трябваше да е готова след два дни. Пътешествието обаче на Ейми с двама придружители от проекта до Африка щеше да струва най-малко тридесет хиляди долара, една значителна част от общия им годишен работен бюджет. А транспортването на горила през половината свят щеше да породи огромен куп проблеми свързани с митническите ограничения и бюрократичната машина.

Очевидна беше нуждата им от специализирана помощ, но не знаеха към кого да се обърнат. И тогава точно в този момент, на 13 юни, доктор Карън Рос им се обади, за да им каже, че след два дни ще повежда експедиция в Конго. И макар че тя не прояви интерес към идеята на Елиът да го вземат заедно с Ейми, тя изрази, поне по телефона, едно забележителна осведоменост за начина, по който се подготвяха и изпращаха експедиции по целия свят.

На въпроса ѝ дали е удобно да дойде в Сан Франсиско да се срещне с него, доктор Елиът отвърна с възторг, че тя е добре дошла по всяко удобно за нея време.

3. Юридически тънкости

За Питър Елиът денят 14 юни 1979 година остана в паметта му като ден изпълнен с внезапни обрати. Той започна в 8 часа сутринта в адвокатската кантора на Съдърланд, Мортън & О'Конъл в Сан Франсиско, поради заплахата от иск за задържане под стража от страна на АЗП, иск, станал изключително важен поради решението му да изведе Ейми от страната.

Срещата им с Джон Мортън се състоя в облицованата с дърво библиотека на фирмата с изглед към Грант Стрийт. Мортън си водеше бележки в един жълт линиран бележник.

– Мисля, че сте прав – започна адвокатът, – но ще ви помоля да ми дадете няколко факти. Ейми е горила, така ли?

– Да, женска планинска горила.

– Възраст?

– Сега е на седем години.

– Значи е още дете?

Елиът обясни, че горилите узряват в периода от шест до осем годишна възраст, така че Ейми вече може да се счита за еквивалент на шестнадесетгодишно момиче.

Мортън драскаше бързо в бележника си.

– Можем ли да считаме, че е все още непълнолетна?

– Трябва ли да казваме това?

– Така считам.

– Да, тя е все още непълнолетна – каза Елиът.

– Откъде идва? Имам предвид като произход.

– Една туристка на име Суенсън я открила в Африка, в едно селище наречено Багиминди. Майката на Ейми била убита от местните жители за храна. Мисис Суенсън я купила като дете.

– Значи не е отрасла в клетка – заключи Мортън, продължавайки да драска в бележника.

– Не. Мисис Суенсън я донесла в Щатите и я дарила на минеаполиската зоологическа градина.

– Тя загубва ли интерес към Ейми?

– Предполагам – каза Елиът. – Опитваме се да се свържем с нея, за да се осведомим за по-ранния живот на Ейми, но в момента отсъства от страната. Очевидно пътува непрестанно; сега е в Борнео. Така или иначе, когато Ейми беше изпратена в Сан Франсиско, обадих се в

Минеаполис да ги питам дали мога да я задържа за изследвания. Зоопаркът ми даде зелена улица, за три години.

– Вие платихте ли някакви пари?

– Не.

– Имахте ли писмен договор?

– Не, просто се обадих на директора на зоологическата градина.

Мортън кимна.

– Устно споразумение... – промърмори той докато пишеше. – И след като изтекоха трите години?

– Това беше през пролетта на 1976 година. Помолих зоологическата градина да ми удължат срока с още шест години, и те се съгласиха.

– Отново устно?

– Да. Обадих се по телефона.

– Нямахте писмена кореспонденция?

– Не. Когато им се обадих, не проявиха особен интерес. Да ви кажа истината, мисля, че те вече бяха забравили за Ейми. Зоологическата градина и така си има четири горили.

Мортън свъси чело.

– Горилите не са ли от доста скъпите животни? Искам да кажа, ако искате да си купите за домашно животно или за цирка?

– Горилите са включени в списъка на застрашените от изчезване животни; Вие не можете просто така да си купите горилка за домашно животно. Всъщност да, те са доста скъпи животни.

– Колко скъпи?

– Е, няма някаква твърдо установена пазарна цена, но трябва да е някъде от порядъка двайсет до трийсет хиляди долара.

– И през всички тези години вие сте я обучавали да говори?

– Да – отвърна Питър. – На американския език на знаците. В момента тя притежава активен речник от шестстотин и двайсет думи.

– Това много ли е?

– Повече в сравнение с всеки друг известен примат.

Мортън кимна; моливът в ръката му не спираше.

– Вие работите с нея всеки ден по изследователска програма?

– Да.

– Добре – каза Мортън. – До този момент това винаги е бил много важен факт при всички искове за насилствено задържане на животни.

Движенията в западния свят срещу опитите с животни датират повече от сто години. Те се водят от анти-вивисекционистите, RSPCA, ASPCA. Първоначално тези организации са били някаква лунатични

сбирщини от животински любители, твърдо решени да спрат всякакви изследвания на животните.

С течение на годините учените са развили стандартна защита приемлива за всички съдилища. Изследователите твърдят, че техните експерименти са насочени към подобряването на здравето и благополучието на човечеството, приоритет, по-висок от животинското благополучие. Те посочват, че никой не възразява, когато животни биват използвани като товарни животни или за селскостопански работи; черна робия, на която животните са жертва от незапомнени хилядолетия. Използването на животни в научни експерименти просто разширява обхвата на предсватата, че животните са слуги на човека.

А и освен това животните са в буквалния смисъл на думата истински животни. Те нямат собствено съзнание, не осъзнават факта, че съществуват в природата. По думите на философа Джордж Х. Мед това означава, „че животните нямат права. Ние сме в пълното си право да им отнемаме живота; няма никакъв грях, когато ножът се връзва в шиите им. Те просто не губят нищо...“

Множество хора не можеха да приемат равнодушно тези възгледи, но опитите да се прокарат ясни граници бързо попадаха във възела на неразплетимите логически проблеми. Най-очевидните засягаха начина, по който животните се възприемаха по дължината на филогенетичната скала. Доста изследователи оперираха кучета, котки и други млекопитаини без анестезия, но какво да кажем за прешленестите червеи, рациите, пиявиците и сепиите? Игнорирането на тези създания представляваше чиста проба „таксономична дискриминация“. И след като и тези животни заслужаваха внимание, то тогава какво да кажем за гилдията на готвачите, които хвърляха живи омари в кипяща вода?

Въпросът с точното дефиниране на жестокостта към животните беше объркан от самите дружества за закрила на животните. В някои страни те се бореа срещу изстреблението на плъховете; а през 1968 се развихри грандиозният австралийски фармацевтичен скандал.² След всички тези иронии съдът започнал да колебае с намесата си при експериментите с животни. В резултат на това експериментаторите вече бяха с развързани ръце. Обемът на изследванията на животните достигна огромни размери: през седемдесетте години всяка година само в Съединените щати при научни експерименти загиваха по шейсет и четири милиона животни.

Начинът на мислене обаче макар и бавно, започваше да се променя. Експериментите с езиково обучение при делфините и маймуните

доказаха, че тези животни бяха не само интелигентни, но и надарени със съзнание. През 1974 година самите учени образуваха Международна лига за защита на приматите, която да наблюдава изследванията засягащи маймуните. През март 1978 година индийското правителство забрани износа на маймуни резус за изследователските лаборатории по света. Имаше и съдебни случаи, чиито заключения бяха, че в някои случаи животните действително имаха права.

Старият възглед беше подобен на робството; животното беше собственост на господаря си, който можеше да прави с него каквото пожелее. Сега обаче собствеността отстъпваше на заден план. През февруари 1977 година имаше един случай с делфин на име Мери, пуснат на свобода в открития океан от един лабораторен техник. Хавайският университет даде под съд техника, обвинявайки го в разхищение на ценно лабораторно животно. И двата съдебни процеса завършиха с несъгласие между самите съдебни заседатели; случаят беше прекратен.

През ноември 1978 година беше разгледано делото по насилствено задържане на шимпанзе с име Артър, което владееше перфектно езика на знаците. Собственикът му, университетът Джон Хопкинс, реши да го продаде и да приключи с програмата. Неговият учител, Уилям Левин, подаде оплакване в съда и успя да извоюва присъда за насилствено задържане на основанието, че Артър знае да говори и по този начин вече не е шимпанзе.

– Един от основните факти беше – каза Мортън, – че когато Артър биваше изправян пред други шимпанзета, той ги наричаше „черни неща“. И когато после Артър беше помолен два пъти да сортира фотографите на хора и шимпанзета, той и двата пъти го направи правилно, само дето и двата пъти помести снимката си при тези на хората. Явно не се считаше за шимпанзе, и съдът реши, че трябва да остане при учителя си, тъй като насилствената раздяла би могла да му причини тежък

-
2. В западна Австралия бива построена нова фармацевтична фабрика. В тази фабрика всички таблетки идват по конвейерна линия; имало назначен човек на линията да следи потока и да натиска бутони за сортирането на таблетките в отделни касети според размера и цвета им. Един животински бихейвиорист привърженик на теорията на Скинър посочил, че би било по-просто да се обучат гълъби, които да следят таблетките и да кълват цветни бутони, чрез които се осъществява сортировъчния процес. Станало нещо наистина невероятно; ръководството на фабриката се съгласило на експеримент; гълъбите действително се справили превъзходно, и били разположени на конвейера. В този момент обаче се намесила RSPCA и издигнала забрана на основанието, че това представлява проява на жестокост спрямо животните; работата отново била предадена на човешки оператор, за когото очевидно този процес не бил жесток.

психически стрес.

– Ейми плаче когато я напускам – каза Елиът.

– Искате ли съгласието ѝ когато провеждате експерименти?

– Винаги. – Елиът се усмихна. Мортън очевидно си нямаше представа какво представлява ежедневието на Ейми. Каквото и да правеше, той всеки път искаше разрешението ѝ, дори и да ставаше дума за пътуване с кола. Тя беше могъщо животно, и понякога можеше да създаде големи неприятности.

– Регистрирате ли съгласията ѝ?

– На видеозаписи.

– Разбира ли експериментите, които ѝ предлагате.

Той повдигна рамене.

– Казва ми, че ги разбира.

– Използвате ли система за поощрения и наказания?

– Всички учени, които изследват поведението на животните, го правят.

Мортън се навъси.

– Каква форма приемат наказанията?

– Ами, когато се държи като непослушно момиче, карам я да застане в ъгъла с лице към стената. Или пък я лишavam от любимия ѝ сладкиш преди лягане.

– А изтезания и удари с електрически ток?

– Но това е нелепо.

– Никога ли не сте я наказвали физически?

– Тя е доста едро животно. Обикновено се тревожа тя да не ми се ядоса и да накаже мен.

Мортън се засмя и се изправи.

– Всичко ще е наред – каза той. – Всеки съд ще издаде решение, че Ейми е ваш пациент и вие трябва да решите под чие разпореждане трябва да остане. – Той се поколеба. – Съзнавам, че ще ви прозвучи странно, но бихте ли могли да я поставите на скамейката за свидетели?

– Мисля, че мога – каза Елиът. – Мислите ли, че ще се стигне дотам?

– Не и в нашия случай – отвърна Мортън. – Но рано или късно това ще се случи. Само гледайте: няма да минат и десет години, и ще има съдебен процес с главен участник говорещ примат, като маймуната ще бъде в кабината на свидетелите.

Елиът разтърси ръката му и каза, че си тръгва.

– Между другото, ще имам ли някакъв проблем докато я извеждам

от страната?

– Ако случаят се окаже с обвинение по насилствено задържане, може да имате неприятности при пресичане на границата – каза Мортън. – Да не планирате да ходите някъде с нея извън страната?

– Да.

– Тогава съветът ми е да го направите колкото може по-бързо, без го споменавате никому.

Малко след девет Елиът влезе в кабинета си на третия етаж в сградата на зоологическия факултет.

– Някаква си доктор Рос от фонда по опазване на дивите животни в Хюстън се обади, че тръгва за Сан Франсиско. Мистър Морикава три пъти телефонира, каза, че е важно. Срещата с екипа по проекта Ейми е насрочена за десет часа. И Уинди е в кабинета ви.

Джеймс Уелдън беше старши преподавател във факултета, слаб, но гръмогласен мъж. „Уинди“⁶³ Уелдън обикновено беше изтипосван във факултетните карикатури изправил наслюнчения си пръст във въздуха: той беше всеизвестен познавач на посоката на вятъра. През последните няколко дни беше избягвал Елиът и екипа му.

Елиът влезе в офиса си.

– Питър, момчето ми – жизнерадостно възкликна Уелдън, протягайки ръка за своята версия на сърдечно ръкостискане. – Подранил си.

Елиът веднага застана нащрек.

– Мислех, че ще се бия с тълпата – каза той.

Протестиращите не се показваха по-рано от десет часа, а понякога и по-късно, в зависимост от това, кога бяха уредили срещата си с новинарските екипи от телевизията. Тия работи ставаха така тия дни: протест по предварителна уговорка.

– Повече няма да стъпят тук – захили се Уелдън.

Той връчи на Елиът последния брой на Кроникъл, с обградена с черен молив статия на първата страница. Елеонор Врайс беше подала оставка от поста си като регионален директор на АЗП, под предлог, че е претоварена с работа и има лични проблеми; в едно официално твърдение на АЗП в Ню Йорк се каза, че те са допуснали сериозна грешка при разбирането на природата и съдържанието на изследванията на Елиът.

– Което означава какво? – запита Елиът.

– Офисът на Бели направи обзор на статията ти, а Врайс публикува

3. Windy – Ветровития, Вятърничавия – англ. Б. пр.

официално признание за отсъствието на изтезания при работата ти, и решиха, че АЗП е изправена пред сериозен риск по дело за обезщетение относно понесени морални и материални щети. Офисът им в Ню Йорк е изпаднал в ужас. Днес по-късно ще ти падат на колене. Да ти призная, надявам се, че ще проявиш разбиране.

Елиът рухна в стола си.

– Какво става със събранието на факултета тази седмица?

– О, това е много важно – възкликна Уелдън. – Няма и съмнение, че факултетът ще обсъжда неетичното поведение от страна на медиите и ще излезе с официална декларация в твоя подкрепа. Аз самият сега пиша официално твърдение, което ще излезе от офиса ми.

Иронията съдържаща се в думите му не остана незабелязана от Елиът.

– Сигурен ли си, че искаш да стъпиш на толкова крехък клон? – запита той.

– Зад теб съм каквото и да става; надявам се, че си го разбрал – увери го Уелдън.

Той крачеше неуморно из стаята, разглеждайки стените, по които бяха накачени картините нарисувани от ръката на Ейми. Уинди явно си имаше нещо наум.

– Още ли рисува същите картини? – запита накрая той.

– Още – отвърна Елиът.

– И ти още нямаш представа какво означават?

Елиът се забави с отговора си; беше още преждевременно да сподели с него мнението им какво означават.

– Нямам представа.

– Сигурен ли си? – запита Уелдън и леко се навъси. – Мисля, че вече има хора, които знаят какво означават.

– Какво?

– Случи се нещо много странно – произнесе Уелдън. – Някой е предложил да купи Ейми.

– Да я купи? Ти казваш, че някой искал да я купи?

– Един адвокат от Лос Анджелис ми се обади вчера в офиса и ми предложи да я купи за сто и петдесет хиляди долара.

– Това сигурно трябва да е бил някой фращкан с мангизи благодетел – предположи Елиът. – Сигурно се опитва да я спаси от изтезанията.

– Не мисля така – каза Уелдън. – Едно нещо поне е сигурно, офертата е дошла от Япония. Някой на име Морикава; някакъв бос от електронния бизнес в Токио. Разбрах това когато адвокатът се обади отново

тази сутрин, за да увеличи цената на двеста и петдесет хиляди долара.

– Двеста и петдесет хиляди долара? – възкликна Елиът. – За Ейми?
– Разбира се, че това беше изключено. Той никога не би я продал, за нищо на света. Но защо някой предлагаше толкова пари за нея?

Уелдън си имаше отговор.

– Толкова много пари могат да дойдат само от частно предприятие. Промисленост. Очевидно, Морикава е прочел за вашата работа и е открил, че може да използва говорещите примати в някакъв промишлен контекст. – Уинди се втренчи в тавана, сигурен знак, че въображението му губи всичките си окови. – По мое мнение, това разкрива необятни простори пред нас; можем да разкрием център за обучение на примати с промишлена насоченост в реалния свят.

Питър Елиът изпсува. Той не обучаваше Ейми, за да нахлузят на главата ѝ предпазен шлем, и да пхнат в ръката ѝ дистанционно управление, и го обясни на Уелдън по най-краткия и точен начин.

– Просто не си го обмислил както трябва – заяви Уелдън. – Ами ако сме на прага на нова промишлена революция, основаваща се на говорещите маймуни? Само си помисли за значението. Това означава не само финансиране за факултета, но и възможност за приложни изследвания. И което е най-важно, ще възникне един много силен стимул да се запазва живота на бедните животинки. Знаеш, че големите маймуни са на привършване. Броят на шимпанзетата в Африка вече е намалал страшно много. Орангутаните от Борнео губят естествения си хабитат заради дървосекачите и само след десет години ще представляват изчезнал вид. Горилата е паднала до три хиляди на брой в горите на централна Африка. Тези животни ще изчезнат още в рамките на нашия живот – освен ако не се появи причина да ги запазим живи, като вид. Ти можеш да осигуриш тази причина, Питър, момчето ми. Помисли си за това.

Елиът си помисли над думите му и ги обсъди на събранието с екипа по проекта Ейми в десет часа. Те разгледаха възможните промишлени приложения на маймуните и вероятните изгоди за работодателите, такива като липсата на профсъюзи и допълнителни трудови възнаграждения. В края на двайсетото столетие това бяха важни причини. (През 1978 година за всеки автомобил слязъл от конвейера на монтажните линии в Детройт, разходите по един работник за здравно осигуряване надвишаваха разходите за цялата стомана използвана в изработката на един автомобил.)

Стигнаха обаче до заключението, че видението за

„индустриализираните маймуни“ си беше чиста халюцинация. Една маймуна като Ейми съвсем не беше евтина и тъпа версия на човека работник. Точно обратното: Ейми представляваше високоинтелигентно и сложно същество, извадено от естествената си природна среда и поместено в модерния промишлен свят. Тя се нуждаеше от много внимателен надзор; беше капризна и ненадеждна; а здравето ѝ винаги беше изложено на риск. Просто нямаше никакъв смисъл да се използва в промишлеността. Ако Морикава имаше видения за маймуни сръчно заваряващи стомана, сглобяващи телевизори и хай-фай системи, то си беше за него сметка.

Единствената сериозна забележка дойде от Бергман, специалистът по детска психология.

– Четвърт милион долара са много пари – каза той, – а мистър Морикава определено не е глупак. Трябва да е научил за Ейми покрай картините ѝ, които ясно демонстрират, че е невротична и трудна за работа. Щом проявява такъв интерес към нея, това е свързано само с рисунките ѝ. Но аз просто не мога да си представя защо тези картини ще струват четвърт милион долара.

Нито пък някой друг можеше да се досети, и дискусиата се насочи към самите рисунки и новопреведените текстове. Сара Джонсън, която отговаряше за изследването на източниците, започна с обезсърчителния коментар:

– Имам лоши новини за Конго⁴.

Тя обясни, че повечето от записаните истории не съдържат нищо за Конго. Древните египтяни от горното поречие на Нил знаели само, че реката им извира много далеч на юг, в район който те нарекли Земята на дърветата. Това било тайнствено място с гори толкова гъсти, че дори и посред бял ден мракът в тях бил непроницаем. Странни създания обитавали този вечен мрак, включително и дребни човечета с опашки, и животни наполовина бели и наполовина черни.

Почти четири хиляди години оттогава нищо по-съществено не е научено за вътрешността на Африка. Арабите дебаркирали в Източна Африка през седми век от новата ера; това били търсачи на злато, слонова кост, подправки, и роби. Но арабите били моряци търговци, и не се осмелили да навлязат във вътрешността. Те нарекли вътрешността Зиндж или Земята на чернокожите, област, запълнена с приказни фантазии.

4. Основният източник на Джонсън беше категоричният труд на А. Дж. Паркинсън, Делтата на Конго в митове и истории (Лондон; Питърс, 1904)

Носели се истории за огромни гори и дребни хора с опашки; легенди за бълващи огън планини, запълващи небесата с дим; приказки за местни селища превзети от маймуните, които съжителствали с жените; небивалици за гиганти с космати тела и плоски носове; разкази за създания получовеци, полулеопарди; страховити истории за местни пазари, на които се продавали най-големите деликатеси – бутове от угоени човеци.

Тези истории били достатъчни, за да държат арабите на дистанция, само по крайбрежието, въпреки че се разнасяли истории не по-малко вълнуващи, изпълнени с планини от блестящо злато, речни корита изобилстващи с диаманти, животни, говорещи езика на хората, гигантски цивилизации сред джунглата с невъобразим разкош. Една история специално намерила място във всички източници без изключение: легендата за Изгубения град Зиндж.

Съгласно легендата, един град известен на евреите от Соломоново време, бил източникът на невъобразими богатства от диаманти. Маршрутът на керваните до града бил пазен по-строго от всичко, тайната предавана от баща на син, като свещена вяра в продължение на безброй поколения. Но диамантените мини се изтозили и градът сега лежал в развалини някъде в черното сърце на Африка. Недостъпният път на керваните бил погълнат от джунглата, и последният търговец, комуто била известна тайната на маршрута, я отнесъл със себе си в гроба преди много столетия.

Тайнственото и примамливо място арабите нарекли Изгубения град Зиндж⁵. И въпреки оцелялата му до днешни дни слава Джонсън успя да открие съвсем малко по-подробни описания на града. През 1187 година един арабин от Момбаса на име Ибн Барату, записал, че „коренните жители на региона разказват... за един изгубен град далеч във вътрешността на страната, наречен Зиндж. Там обитателите му, които са чернокожи, на времето живели сред богатство и охолство, като дори и робите се кичели с скъпоценни камъни и особено сини диаманти, защото там имало несметни находища от диаманти.“

През 1292 година един персиец на име Мохамед Зиад твърдял, че „един голям диамант [с размера на] мъжки юмрук... бил изложен на улиците на Занзибар, и всички твърдели, че произходът му бил от вътрешността, където можели да се открият развалините на един град

5. Приказният град Зиндж е основата за популярния роман на Райдър Хагард Рудниците на цар Соломон, публикуван за пръв път през 1885 година. Хагард, надарен лингвист, бил служил сред обкръжението на губернатора на провинция Натал през 1875 година, и явно е научил за Зиндж от съседните зулуси по онова време.

наречен Зиндж, и там можело да се открият такива диаманти в изобилие, пръснати по земята и също така в реките...“

През 1334 година друг арабин, Ибн Мохамед, твърдял „че нашият отряд направи приготовления да потърси града Зиндж, но скоро прекрати търсенето след като научи че градът отдавна бил изоставен, и силно разрушен. Казват, че архитектурата на града била много странна, защото вратите и прозорците били построени като криви под формата на полумесец, а къщите били заети от някакво войнствено племе космати мъже, които говорели шепнешком непознат език...“

След това пристигнали португалците, тези неуморими усвоители на нови земи. През 1544 година вече навлизали навътре от западното крайбрежие нагоре по течението на мощната река Конго, но скоро се сблъскали с всички онези препятствия, които щели да прекъснат за няколко столетия изследването на централна Африка. Конго не била плавателна след първата група бързеи, на двеста мили навътре в континента (там, където на времето е било Леополдвил, сега е Киншаса). Местните жители били враждебно настроени и канибали. А кипящата от изпарения джунгла била източник на болести: малария, сънна болест, шистосомоза, черноводна треска, които косели чуждестранните нашественици.

Португалците никога не успели да проникнат в централно Конго. Нито пък успели да сторят това англичаните; под командването на капитан Бренър през 1644 година цялата му експедиция потънала като във водата сред джунглата. В продължение на още две столетия Конго ще остане бяло петно върху картите на цивилизования свят.

Ранните изследователи обаче повтаряли легендите, проникващи от вътрешността на континента, включително и историята за град Зиндж. Един португалски художник, Хуан Диего де Валдес, през 1642 година нарисувал широко известната картина на изгубения град Зиндж.

– Той обаче също така рисувал и картини на мъже с опашки и маймуни съвокупляващи се с местни жени – каза Сара Джонсън.

Някой изстена.

– Очевидно Валдес е бил инвалид – продължи тя. – Той е прекарал целия си живот в Сетубал, пил е с моряците и е рисувал картини базиран на разговорите им.

Едва към средата на деветнадесети век Ричард Бъртън и Спийк, Бейкър и Ливинстън, особено Станли, изследват цялостно черния континент. Никой от тях обаче не успява да открие дори и следа от изгубения град Зиндж. Но и през следващите сто години той си остава чиста

легенда.

Дълбоко униние обзе екипа по проекта Ейми.

– Казах ви, че новините не са добри – каза Сара Джонсън.

– Значи искаш да кажеш, че тази картина се базира само на някакво описание, и че ние в действителност изобщо не знаем дали градът съществува или не, така ли?

– Боя се, че е така – отвърна Сара Джонсън. – Няма никакво доказателство, че градът е изобразен на картината, изобщо някога е съществувал. Това е само една легенда.

4. Разрешителна способност

Пълното доверие на Питър Елиът в достоверната информация на двацети век: факти, схеми, графики, го беше заварило неподготвен за възможността, че гравюрата от 1642 година, с всичките си подробности, е била просто рожба на въображението на един художник. Новината му действа като шок.

Плановете им да отведат Ейми в Конго изведнъж се превърнаха в детинска наивност; сходството на примитивните ѝ картини с гравюрата на Валдес от 1642 година беше очевидно случайно. Как бяха могли да повярват, че изгубеният град Зиндж е нещо друго освен древна приказка? В света на седемнадесети век с неговите устремно разширяващи се хоризонти и нови чудеса, представата за такъв град би изглеждала съвсем на място, дори и убедителна. Но в компютризираното двадесето столетие изгубеният град Зиндж беше толкова реален, колкото и Камелот или Ксанаду. Само един глупак би могъл така лековерно да приеме легендата за действителност.

– Значи изгубеният град просто не съществува – обобщи той.

– О, той съществува, – произнесе тя. – Няма и съмнение.

Елиът бързо вдигна поглед и видя, че женският глас не принадлежеше на Сара Джонсън. Върлинесто момиче на двацет и четири-пет години се беше появило в дъното на стаята. Можеше да мине и за красиво, ако не беше студенината, която лъхаше от нея. Беше облечена в строг, делови костюм, и носеше куфарче, което постави на масата и шракна ключалките.

– Аз съм доктор Рос – обяви тя, – от Фонда за запазване на дивите животни, и бих искала да получа мнението ви за тези фотографии.

Тя раздаде пачка снимки на персонала, който се втренчи като

омагьосан в тях. В края на масата Елиът нетърпеливо чакаше докато снимките стигнат и до него.

Бяха едрозърнести черно-бели фотографии с хоризонтални ивици от разгъването на изображението, фотографирано от видеоекрана. Картината обаче не оставяше никакви съмнения: порутен град в джунглите, с любопитни врати и прозорци с обърнати сводове, наподобяващи полумесец.

5. Ейми

– От спътник? – повтори Елиът, усещайки напрежението в гласа си.

– Точно така, изображенията бяха излъчени от спътник над Африка само преди два дни.

– Значи знаете точното местоположение на тия развалини?

– Разбира се.

– И експедицията ви потегля само след няколко часа?

– Шест часа и двайсет и три минути, ако бъдем точни – изрече Рос, гледайки електронния си часовник.

Елиът закри заседанието и близо час разговаря с Рос на четири очи. Той обясни по-късно, че Рос го „била измамил“ относно целта на експедицията им и опасностите, които ги очаквали. Елиът обаче нямаше търпение да потеглят и едва ли беше склонен да вдига шум за истинските причини за експедицията на Рос, или потенциалните опасности. Майстор в осигуряването на финанси за дейността си, той отдавна беше привикнал със ситуацията, когато парите на другите и собствените му мотиви не съвпадаха. Това беше циничната страна на академичния живот; щеше ли да бъде финансирано поне едно чисто научно изследване, ако не обещаваха лекарство против рака?

Очевидно на Елиът нито веднъж не му хрумна, че Рос може да го използва по същия хладнокръвен начин, както и той нея. Рос беше неискрена още от самото начало; тя бе получила инструкции от Травис да представя мисията на ТСЗР в Конго „без да се впуска в много подробности“. Пропускането на подробностите ѝ беше станало втора природа; всички в ТСЗР бяха приучени да си държат езика зад зъбите и да го показват само при крайна необходимост. За Елиът това беше обикновено фондация, а това беше много сериозна грешка.

В крайна сметка и Рос и Елиът се недооцениха един друг, защото външността и на двамата беше измамчива, и то по един и същи начин.

Той беше толкова свит и стеснителен пред хората, че един член на ръководството на факултета в Бъркли го беше коментирал по следния начин:

„Не е чудно, че е посветил живота си на маймуните; той не може да преодолее стеснителността си да разговаря с хората“. Но в колежа Елиът беше изключително корав и борбен среден защитник, и под прилежната му академична маска се криеха куражът и хъсът на овен.

Същото нещо беше и при Карън Рос. Въпреки младежката си красота на весел лидер и мекия си, съблазнителен тексаски акцент, тя притежаваше изключителна интелигентност и коравата ѝ сърцевина беше скрита дълбоко. (Тя беше узряла много рано и един от учителите ѝ в гимназията веднъж я беше определил като „цветето на най-жизнената тексаска женственост“.) Рос се чувстваше отговорна за предишната експедиция на ТСЗР, и беше решена на всичко, за да поправи миналите грешки. Съществуваше макар и минимална, възможността Елиът и Ейми да ѝ помогнат, когато се озовеше на място; това беше причина достатъчна, за да ги вземе със себе си. А и освен това Рос изпитваше сериозни опасения от консорциума, който явно беше хукнал по следите на Елиът, след като Морикава го търсеше толкова упорито по телефона. Включеше ли в състава на експедицията Елиът и Ейми, тя подрязваше крилцата на консорциума; това ѝ беше достатъчно. И накрая, нуждаеше се от прикритие в случай че експедицията бъдеше спряна някъде по границите, а един приматолог с маймуната им осигуряваше отлична фасада.

Но в крайна сметка Карън Рос мислеше само за диамантите на Конго, и беше готова да каже всичко, да направи всичко, да пожертва всичко, за да се добере до тях.

На снимките направени на летището на Сан Франсиско, Елиът и Рос са двама усмихнати, млади учени, отлитащи в Африка. Но в действителност мотивите им бяха силно различни, и дълбоко укривани. Елиът нямаше и най-малкото желание да сподели, колко теоретични и чисто научни бяха целите му, а Рос едва ли би му признала какъв прагматичен подтик я тласкаше напред.

Но така или иначе, по обяд на 14 юни Карън Рос се озова в раздрънкания фиат на Питър Елиът със собственика зад кормилото по пътя към Халоуел. Изпитваше известни опасения: отиваха да вземат Ейми.

Елиът отключи вратата с червения надпис НЕ ПРЕЧЕТЕ. ЕКСПЕРИМЕНТИ С ЖИВОТНИ В МОМЕНТА. Зад вратата Ейми нетърпеливо пхтеше и драскаше. Елиът спря.

– Когато се запознавате с нея – каза той, – не забравяйте, че това е

горила, а не човешко същество. Горилите си имат свой собствен етикет. Не говорете силно и не правете внезапни движения, докато не свикне с вас. Ако се усмихвате, не показвайте зъбите си, защото оголените зъби представляват заплаха. И дръжте очите си надолу, защото директните погледи от непознати се считат за заплаха. Не заставайте съвсем близо до мен и не ме докосвайте, защото е много ревнива. Говорите ли й, не я лъжете. Макар и да използва езика на знаците, тя разбира голяма част от човешката реч, и ние си й говорим спокойно. Винаги може да разбере когато не сте искрена, а това няма да й хареса.

– Няма да й хареса?

– Ще ви отхвърли, няма да разговаря с вас, и става злобно настроена.

– Нещо друго?

– Не, няма. Не се бойте, всичко ще бъде наред. – Той се усмихна окуражаващо. – Имаме си едно традиционна поздравление, макар че вече е доста голяма за него.

Той отвори вратата, стегна се, и каза:

– Добро утро, Ейми.

Едра черна фигура прелетя през отворената врата и потъна в прегръдката му. Елиът залитна назад от сблъсъка. Рос беше удивена от ръста на животното. Тя си го беше представяла далеч по-малко и ниско. Ейми беше висока колкото зряла жена.

Ейми целуна Елиът по бузата с едрите си устни; черната й глава изглеждаше огромна до тази на учения. Дъхът й замъгли очилата му. Рос усети сладникавия мирис на животното и видя как Елиът нежно се освободи от прегръдката й.

– Ейми щастлива ли е тази сутрин? – запита той.

Пръстите на горилата се раздвижиха бързо около бузата й, сякаш гонеше някакви мухи.

– Да, закъснях днес – каза той.

Тя отново раздвижи пръсти и Рос внезапно проумя, че Ейми говори с езика на знаците. Скоростта й беше направо изненадваща; тя бе очаквала да види нещо далеч по-бавно и по-отмерено. Забеляза, че очите на Ейми не се отделяха от лицето на Елиът. Тя беше извънредно съсредоточена, фокусирана върху него с цялата си животинска наблюдателност. Сякаш поглъщаше всичко, стойката му, изражението, тона на гласа, също и думите му.

– Имах работа – каза Елиът.

Тя отново сигнализира, също както един човек би махнал с ръка.

– Да, това е така, хората работят.

Той поведе Ейми във вътрешността на каравана, и кимна на Карън Рос да ги последва. Вече в каравана, той произнесе:

– Ейми, това е доктор Рос. Кажете здравей на доктор Рос.

Ейми изгледа подозрително жената.

– Здравей, Ейми – произнесе с усмивка Карън Рос, забила поглед в пода. Почувства се малко глупаво, но Ейми беше достатъчно едра, и я плашеше.

Ейми се втрени за момент в нея, после се отдръпна настрана, като отиде в дъното на каравана до молберта. Бяха я откъснали от процеса на рисуване, и сега възобнови заниманието си, като ги игнорира.

– Какво означава това? – запита Рос. Тя съвсем отчетливо усети, че горилата я беше срязала.

– Ще видим – произнесе Елиът.

След малко Ейми се върна обратно, вече на четири крака. Тя отиде направо при Карън Рос, подуши слабините ѝ, и я огледа щателно. Особено я заинтригува кожената ѝ чанта, с блестяща бронзова катарамата. По-късно Рос сподели, че „било също като на всяко коктейл парти в Хюстън. Оглеждаше ме друга жена. Имах чувството, че всеки миг ще ме запита откъде съм си купила дрехите.“

Това обаче не беше финалът на запознанството им. Ейми протегна ръка и съвсем съзнателно прокара изцапаните със зелена боя пръсти по полата на Рос.

– Имам чувството, че не всичко беше наред – отбеляза Карън Рос.

Елиът наблюдаваше развоя на тази първа среща с далеч по-голямо внимание, отколкото искаше да си признае. Представянето на други човешки същества на Ейми често беше съпроводено с трудности, особено ако бяха жени.

С годините Елиът започна да различава множество типични „женски“ черти в Ейми. Тя можеше да бъде срамежлива, реагираше на похвали, винаги обръщаше голямо внимание на външността си, обичаше грима, и беше много капризна по отношение цвета на пуловерите, които носеше през зимата. Предпочиташе мъжете пред жените, и открито ревнуваше Елиът към приятелките му. Той рядко ги водеше при нея, но понякога сутрин тя го душеше за женски парфюм и винаги коментираше ако беше пак с дрехите от предния ден.

Ситуацията можеше да бъде забавна, ако не беше фактът, че понякога Ейми се нахвърляше без всякакъв повод върху непознати жени. А

атаката на Ейми никога не беше забавна.

Ейми се върна до молберта и сигнализира, Не обича жена не обича Ейми искам отиде си отиде си.

– Хайде, Ейми, бъди добра горила – придумваше я Питър.

– Какво каза тя? – запита Рос, отправяйки се към мивката да измие зеленото петно от полата си. Питър отбеляза, че тя не изписка и не се отдръпна рязко като повечето посетители, отблъснати от Ейми.

– Казава, че харесва роклята ти – каза той.

Ейми го стрелна с погледа, с който го укоряваше, когато я преведе-ше неправилно. Ейми не лъже. Питър не лъже.

– Хайде, Ейми, бъди добра горила – заувещава я той. – Карън е добро човешко същество.

Ейми изръмжа и се върна към рисунката си.

– Какво ще стане сега? – запита Карън.

– Дайте й малко време – произнесе окуражително той. – Има нужда от време, за да се настрои.

Той реши да премълчи, че с шимпанзетата нещата бяха много по-лоши. Те замеряха непознатите с фекалии, и дори работниците, които познаваха добре; често атакуваха, за да извоюват надмощие. Шимпанзетата изпитват силна нужда да разберат кой е водачът. За щастие, горилите бяха далеч по-невзискателни към доминиращите в йерархията, покротки.

В този момент Ейми съдра листа от молберта и шумно го нахъса, разхвърляйки парчетата из стаята.

– Това част от настройката ли е? – запита Карън. Тя беше повече развеселена, отколкото изплашена.

Ейми седна на средата на пода, обградена от парчета хартия. Тя гневно ги събра на топка и продължи да ги къса, сигнализирайки Тази жена Тази жена. Това беше класическото поведение с изтласкване. Всеки път, когато горилите избягваха пряката агресия, те прибегваха до някакъв символичен жест. Действията й символизираха символичното разкъсване на Карън.

И тя вече започваше да се самонавива. Започваше онова, което експертът по проекта Ейми наричаше „секвенсинг“, или поредица от реакции и демонстрации. Точно както човешките същества първо почервеняваха, после се напругаха целите, а след това крещяха и хвърляха разни вещи преди накрая да прибегнат към пряка физическа агресия, така и горилите минаваха през една стереотипна поредица от реакции преди да стигнат етапа на физическа агресия. Късането на хартия, или трева, щеше да

бъде последвано от странично крабовидно придвижване и ръмжене. После щеше да заудря земята, вдигайки колкото е възможно повече шум.

И в следващия момент Ейми щеше да атакува, ако той не я прекъснеше.

– Ейми – изрече рязко той. – Карън бутон жена.

Ейми спря да къса. В нейния свят „бутон“ беше приетия термин за обозначаване на човек с висок статус.

(Button – копче, важна клечка /жаргон/ Б. пр.)

Ейми беше изключително чувствителна спрямо индивидуалните настроения и поведение, и тя с лекота наблюдаваше екипа, определяйки положението на всеки в служебната йерархия. Но при непознати хора Ейми като горила беше напълно безпомощна при определянето на формалните връзки и статуса им; основните индикатори – дрехи, поведение, и реч – нямаха никакъв смисъл за нея.

В детските си години веднъж бе атакувала съвсем безпричинно един полицаи. След няколко епизода свързани с ухапвания и заплахи за съдебни дела те накрая бяха разбрали, че Ейми възприемаше полицейските униформи с блестящите им копчета нелепи и клоунски; тя приемаше, че някой облечен по такъв нелеп начин трябва да се намира много ниско в йерархията и може да се атакува без последствия. След като й обясниха концепцията на „бутон“, тя вече се отнасяше с уважение към хората в униформа.

Ейми веднага се втрени с уважение в „бутон“ Рос. Обградена от всички страни с разкъсана хартия, тя изведнъж се смути, сякаш бе допуснала социална грешка. Отиде и застана в ъгъла с лице към стената без Елиът да ѝ заповяда.

– За какво е това? – запита удивено Рос.

– Знае, че се е държала лошо.

– Ти я караш да застава в ъгъла, като някое дете? Но тя не искаше да направи нищо лошо. – И преди още Елиът да успее да я спре, тя се приближи до Ейми. Ейми гледаше упорито пред себе си.

Рос свали чантата от рамото си и я постави на пода до Ейми, така че да може да я достигне с ръка. Известно време не се случи нищо. След малко Ейми взе чантата, изгледа Карън, после Питър.

– Ще изпотроши всичко вътре – предупреди я Елиът.

– Няма нищо.

Ейми веднага отвори бронзовата катарамата, и изсипа съдържанието на чантата върху пода. Тя започна да рови, сигнализирайки Червилото

червило, Ейми обича Ейми иска червило иска.

– Тя иска червило.

Рос се наведе и го откри след купчината вещи. Ейми свали капачката и описа един ален кръг върху лицето на Карън. После се усмихна щастливо и изръмжа доволно; прекоси стаята и застана пред огледалото монтирано на пода. Започна да се черви.

– Мисля, че сега е по-добре – забеляза Карън.

В дъното на стаята Ейми клечеше до огледалото и щастлива мацаше муцуната си. Тя се ухили на изображението си, после начерви и зъбите си. Моментът беше подходящ да ѝ зададе въпрос.

– Ейми иска пътува? – попита Питър.

Ейми обичаше пътешествията и гледаше на тях като на много специални случаи. След някой особено успешен ден Елиът често я водеше на разходка до един мотел, където тя си поръчваше портокалов сок, пиеше го през сламка и се наслаждаваше на суматохата която създаваше сред околните. Червилото и предложението за пътешествие почти надхвърляха всички мислими удоволствия за една сутрин. Тя сигнализира Кола пътува?

– Не, не с кола. Дълго пътешествие. Много дни.

Напуска къща?

– Да, напуска къща. Много дни.

Това я направи подозрителна. Единствените пъти, когато бе напускала къщата за продължително време, бяха престоят ѝ в болницата за пневмония и инфекция на пикочните пътища; това не бяха приятни пътувания по нейните разбирания. Тя сигнализира Къде отива пътува?

– В джунглата, Ейми.

Последва продължителна пауза. Отпървом той си помисли че тя не го беше разбрала, но тя знаеше значението на думата „джунгла“, и можеше да съпостави думите. Ейми сигнализира замислено на себе си, повтаряйки по няколко пъти, както винаги правеше, когато обмисляше нещата: Джунгла пътува пътува джунгла отива пътува джунгла отива. Тя остави настрана червилото. Загледа се в разпокъсана хартия по пода и почна да ги събира и да ги пуска в кошчето за отпадъци.

– Какво означава това? – запита Карън.

– Това означава, че Ейми иска да предприеме пътешествие – отвърна Елиът.

6. Отпътуване

Подвижният нос на товарния самолет Боинг 747 наподобяваше отворена челюст на хищна риба, оголващ просторната и ярко осветена вътрешност на самолета. Самолетът бе прелетял следобед от Хюстън до Сан Франсиско; в момента беше девет часа вечерта, и озадачени работници товареха в голямото алуминиево товарно отделение сандъци с витамини, дребни гърнета и кашони с играчки. Един от товарачите измъкна една чаша на Мики Маус и я загледа, клатейки глава.

Елиът стоеше отвън на бетона с Ейми, която бе притиснала ръце към ушите си, да намали шума на реактивните двигатели. Птици шумни, сигнализира тя на Питър.

– Ще летим на птица, Ейми – каза той.

Ейми не беше летяла до този момент, и никога не беше виждала толкова отблизо самолет. Ние отива кола, реши тя, гледайки самолета.

– Не можем да отидем с кола. Ще летим.

Летим къде летим? сигнализира Ейми.

– Летим джунгла.

Новината я зашемети, но той не искаше да се впуска в подробности. Като всички горили, и Ейми изпитваше страх от водата, отказвайки да преминава дори и през най-малките поточета. Той знаеше добре, че тя би изпаднала в шок, ако научеше, че ще прелитат над огромни водни пространства. Реши да смени темата и предложи да се качат в самолета и да го разгледат отвътре. Къде бутон жена? сигнализира Ейми докато се изкачва по рампата до носа.

През последните пет часа не беше виждал Рос, и с изненада откри, че тя вече беше на борда и разговаря по телефона закачен на стената на багажното отделение, притиснала със свободната си ръка другото ухо, за да надвика шума. Елиът я чу да казва:

– Ървинг е склонен да счита, че е достатъчно... Да, имаме четири хиляди деветстотин и седем единици и сме готови да ги подредим и амортизираме. Да, защо не? – Тя приключи с телефонния си разговор и се обърна към Елиът и Ейми.

– Всичко наред ли е? – запита той.

– Да. Ще ви разведе из самолета. – Тя го поведе навътре в товарното отделение; Ейми не изоставаше от Питър. Той хвърли поглед през рамо и видя шофьора да се изкачва по рампата със серия от номерирани метални каси с надпис КОРПОРАЦИЯ ИНТЕК; всеки надпис беше

последван от сериен номер.

– Това – започна Рос, – е главното товарно отделение.

То беше изпълнено с четириколесни камиони, ландкруъри, амфибийни превозни средства, надуваеми лодки и рафтове с дрехи, оборудване, храна; всичко маркирано с компютърни кодове, всичко подредено по модули. Рос обясни, че ТСЗР е способна да комплектова експедиции до всяка точка на земното кълбо само за няколко часа. Наблегна на факта, че такава скорост е възможна само при помощта на компютър.

– Защо е това бързано? – запита Елиът.

– Въпрос на бизнес – повдигна рамене тя. – До преди четири години други компании като ТСЗР просто нямаше. Сега по света има девет и всички ни конкурират по всеки възможен начин. През шейсетте някоя компания, да кажем нефтена, можеше да си позволи месеци или дори години в изследване на потенциалното находище. Днес обаче това е лукс, който никой не може да си позволи; деловите решения се вземат в рамките на две три седмици, най-много месец. Темпото се засили във всички области. Ние вече гледаме към осемдесетте, където ще даваме отговори само за часове. Понастоящем един договор на ТСЗР се обработва за време малко под три седмици, или за петстотин часа. Но към 1990 година данните за бизнеса ще се получават в рамките на работния ден; някой директор може да ни позвъни сутринта за информация без значение къде по света се намира, и още преди работният ден да е приключил, на бюрото си вече ще има изчерпателна сводка изпратена от компютъра ни.

С напредването на разходката им Елиът забеляза, че макар камионите и превозните средства първи да хващаха окото, по-голямата част от товарното помещение на самолета беше отделено за алуминиевите модули маркирани с обозначението „СЗІ“

– Да, така е – съгласи се Рос. – „Командно-контролни комуникации и Разузнаване“ (Command-Control Communications and Intelligence). Това са микроелектронни компоненти, най-скъпото перо от бюджета, което превозваме. Когато започвахме да оборудваме експедиции, на електрониката се падаха дванайсет процента от всички разходи. Сега процентът се е повишил до 31, и всяка година се увеличава. Това са средства за комуникация, апаратура за дистанционно наблюдение, отбрана и т. н.

Тя ги поведе към задната част на самолета, където бяха кабините на жилищния отсек, добре обзаведени, с голямо компютърно табло за управление, и спални кушетки.

Хубава къща, сигнализира Ейми.

– Да, хубава е.

Бяха представени на Дженсен, млад геолог с брада, и на Ървинг, който обяви, че бил трите „Е“-та. Двамата правеха някакво вероятностно изследване с компютъра, но прекъснаха, за да стиснат ръка на Ейми, която ги изгледа внушително, и после обърна вниманието си към екрана. Ейми беше като омагьосана от цветните изображения и ярките светодиоди, и жадно започна да натиска клавишите. Ейми играе телевизор, сигнализира тя.

– Не и сега, Ейми – намеси се бързо Елиът, и отмести ръцете й.

– Винаги ли е такава? – запита Дженсен.

– Страхувам, че е така – отвърна Елиът. – Много обича компютрите. Занимава се с тях още от малка, и си мисли, че всички са нейни. Какво е това три „Е“?

– Електронният експерт на експедицията – обясни жизнерадостно Ървинг. Представляваше нисичък мъж с палава усмивка. – Правя всичко, което е по силите ми. Закупихме стока от Интек, и горе-долу това е всичко. Един Господ само знае с какво ще ни излязат японците и швабите.

– О, по дяволите, пак започва – засмя се Дженсен при вида на щастливата Ейми, погълната от натискането на клавишите.

– Ейми, не! – сгълча я Елиът.

– Това е само игра. Вероятно безинтересна за маймуните – каза Дженсен. После добави: – Не може да причини никаква вреда.

Ейми добра горила, сигнализира тя и продължи да натиска клавишите. Видът ѝ беше спокоен и Питър мислено благодари за разсейването, осигурено от компютъра. Всеки път му ставаше забавно при вида на тежката черна фигура застанала пред клавиатурата на компютъра. Докосваше долната си устна докато натискаше клавишите в някаква пародия на човек.

Практична както винаги, Рос ги върна към действителността.

– Ейми ще спи ли върху кушетките?

Елиът поклати глава.

– Не. Горилите обичат да сменят всяка вечер мястото на спането си. Дайте ѝ няколко одеяла, и тя ще си ги превърне в леговище на пода.

Рос кимна.

– Как стои въпросът с витамините и лекарствата? Ще гълта ли таблетки?

– Обикновено ми се налага да я изкушавам с нещо вкусно, за да го направи, или пък ги пъхам в някой банан. Тя по-скоро ги гълта цели,

отколкото да ги дъвче.

– Без да ги дъвче. – Рос кимна пак, сякаш това беше важно. – Ние си имаме стандартен комплект. Ще имам грижата да ги взема.

– Тя взема същите витамини, както и хората, само дето се нуждае от повече аскорбинова киселина.

– Ние даваме по три хиляди единици на ден. Това достатъчно ли е? Добре. Ще понесе ли антималярийните? Питам, защото трябва да започнем още сега.

– Общо взето, тя е със същите реакции спрямо лекарствата както и хората – каза Елиът.

Рос пак кимна.

– Да не се притесни от промяната в атмосферното налягане на кабината? Ще бъде все едно на височина пет хиляди фута.

Елиът поклати глава.

– Тя е планинска горила, а те живеят от пет до девет хиляди фута над морското равнище, така че е привикнала към височините. За съжаление обаче сухият климат изсмуква влагата ѝ и тя се дехидратира много бързо; ще трябва редовно да ѝ даваме течности.

– Може ли да използва тоалетната?

– Чинията вероятно ще е прекалено високо за нея – каза Елиът, – но аз съм взел гърнето ѝ.

– Тя ще използва гърнето си?

– Разбира се.

– Приготвила съм ѝ един нашийник; ще го носи ли?

– Само ако ѝ го дадете като подарък.

Докато разглеждаха останалите подробности от обзавеждането на Ейми, Елиът забеляза, че през последните няколко часа нещо се беше случило, и то почти без да го забележи: непредсказуемото невротично поведение на Ейми сякаш се беше стопило. Всичко беше така, сякаш предишното ѝ поведение е било случайно и несъществуващо. Сега, когато само след няколко часа щяха да излитат, тя вече не беше замислена и мрачна, интересите ѝ бяха насочени отвътре навън; отново се бе превърнала в млада женска горила. Запита се дали сънищата ѝ, депресиите, рисуването с пръсти, изобщо всичко от този род, не се дължеше на ограничената лабораторна среда в продължение на толкова години. В началото лабораторията беше приемлива, също като детско креватче за новородените. Но изглежда нещата през следващите години се усложниха. Вероятно Ейми се нуждаеше просто от малко възбуда и промяна.

Възбудата витаеше във въздуха; още докато разговаряше с Рос

усети, че се ще се случи нещо забележително. Тази експедиция с Ейми беше първият пример за събитие, което изследователите на приматите бяха предсказала преди години; това беше тезата на Пърл.

Фредерик Пърл беше теоретичен бихейвиорист. На една среща на Американското етнологическо дружество през 1972 година в Ню Йорк, той беше казал: „Сега, след като приматите научиха езика на знаците, е въпрос само на време някой да отведе някое животно сред природата, за да подпомогне изследването на дивите животни от същите видове. Ние можем да си представим обучените на езика примати като преводачи или дори като посланици на човечеството, за да осъществим контакт с дивите създания.“

Тезата на Пърл привлече значително внимание към себе си, а също така и финансиране от страна на военновъздушните сили на САЩ, които бяха подкрепяли лингвистичните изследвания от началото на шейсетте. Според ширещите се слухове, американските ВВС имали секретен проект с кодово наименование КОНТУР, който включвал възможен контакт с чужди форми на живот. Официалната позиция на армията беше, че НЛЮ са с естествен произход, но военните просто пускаха димна завеса. Случеше ли се контакт с извънземна цивилизация, лингвистичните фундаменти щяха да бъдат от особена важност. Преместването пък на приматите в естествената им среда се разглеждаше като форма на контакт с „чужд разум“; оттам и финансирането на изследванията от ВВС.

Пърл предсказва, че научните изследвания сред естествената среда ще започнат преди 1976, но в действителност никой още не го беше правил. Причината беше, че при едни изследвания от близка дистанция никой не би могъл да предскаже какви биха били предимствата – повечето минали курса на езиково обучение примати се притесняваха от дивите си събратя също като хората. Някои, като шимпанзето Артър, отхвърляха всякаква връзка със собствения си вид, наричайки ги „черни неща“. (Ейми веднъж беше отведена в зоологическата градина, където ѝ показаха други горили; тя ги разпозна, но се ядоса и ги нарече „глупави горили“ след като не реагираха на сигнализирането ѝ.)

Друг изследовател на има Джон Бейтс направи подобни изследвания, като през 1977 година заяви: „Ние създаваме обучен животински елит, който демонстрира същото снобско високомерие, проявявано от някой доктор на науките спрямо някой шофьор на камион... Прекалено малка е вероятността, че поколението на ограмотените в езиково отношение маймуни ще представляват опитни посланици в естествената

среда. Те просто са прекалено надменни.“

Истината обаче беше там, че в действителност никой не знаеше какво би се случило, когато обучен примат бъде върнат в естествената му среда. Защото до този момент никой не го превил; Ейми щеше да е първата.

В единайсет часа товарният самолет на ТСЗР набра скорост по пистата на международното летище, издигна се грациозно във въздуха и се насочи на изток през мрака към Африка.

ДЕН 3: ТАНЖЕР 15 юни, 19791

1. Основна истина

Питър Елиът се беше запознал с Ейми още в детската ѝ възраст. Той се гордееше със способността си да предсказва реакциите ѝ, макар и да я познаваше само в лабораторни условия. И сега, когато се беше изправила пред нова ситуация, поведението ѝ го изненада.

Елиът беше очаквал, че Ейми ще се изплаши при излитането, и си беше приготвил спринцовка с транквилизатор Торален. Инжекцията обаче остана неизползвана. Ейми проследи как Дженсен и Левин закопчават коланите си и тя веднага закопча и своя; за нея процедурата сякаш съдържаше нещо забавно в себе си, като част от някаква, макар и простица, но игра. И макар и очите ѝ да се разшириха при рева на реактивните двигатели, човешките същества около нея не се разтревожиха, и Ейми копира отегченото им безразличие, повдигайки вежди и сигнализирайки за скуката си.

Все пак когато се издигнаха и надзърна през илюминатора, тя веднага изпадна в паника. Мигновено разкопча колана и се заклати през пасажирския отсек, надзъртайки през всеки илюминатор и разбутвайки хората в скимтящия си ужас като непрестанно сигнализираше, Къде земя къде земя? Земята беше черна и неразличима под крилата на самолета. Къде земя? Елиът ѝ заби спринцовката с Торален и после започна да я чеше и да я увещава да си седне в креслото.

Сред природата приматите посвещаваха по няколко часа дневно пощейки се един друг, измъквайки репите и тръните от козината. Поведението на чесане беше важно за подредането на социалната доминантна структура на групата; съществуваха схема, по която животните се чешеа едни други, спазвайки определен порядък. И освен всичко това, подобно на разтриването на гърба при хората, чесането имаше и успокояващ, отпускащ ефект. Само след минути Ейми вече бе достатъчно отпусната и забеляза, че другите пиеха нещо, като капризно настоя за „зелено капка пиене“ – нейната представа за мартини с маслина и цигара. Подобни „възнаграждения“ ѝ се полагаха само при специални случаи, такива като коктейли във факултета, и Елиът послушно ѝ даде

напитка и цигара.

Възбудата ѝ обаче се оказа прекалено голяма за нея; само след час тя вече спокойно гледаше през прозореца и си сигнализираше сама на себе си Хубава картина докато изведнъж повърна. Тя се извини унизително, Ейми съжاليا Ейми мръсно Ейми Ейми съжاليا.

– Всичко е наред, Ейми – успокои я Елиът, като я галеше по тила. Скоро след това, след като сигнализира Ейми спи сега, усука и нагъна одеялата в леговище върху пода и заспа, хъркайки шумно през широките си устни. Легнал до нея на пода, Елиът се зачуди как ли заспиват другите горили без такова изнудване?

Елиът познаваше добре реакцията си при пътуване. При първата си среща с Карън Рос той беше останал с впечатлението, че и тя беше учен, не особено различаващ се от него. Но огромният самолет запълнен докрай с компютризирано оборудване, акронимната сложност на цялата операция предполагаше, че Технологичната служба по земните ресурси имаше солидни гърбове зад себе си, а вероятно дори и връзки с военните.

Карън Рос се изсмя на предположенията му.

– Прекалено сме дисциплинирани, за да имаме нещо общо с армията.

След това му разказа за предисторията на интереса на ТСЗР във Вирунга. Подобно на екипа по проекта Ейми, Карън Рос също се бе препънала в легендата за изгубения град Зиндж. Но за разлика от тях си бе извлякла съвсем различни заключения от цялата история.

През последните триста години са били направени няколко опита да се открие изгубения град. През 1692 година един английски авантюрист на име Джон Марли повел експедиция от двеста души в Конго; повече никой не чул за него. През 1744 година холандска експедиция потънала сякаш във водата сред джунглите; през 1804 година друга британска експедиция водена от шотландския аристократ сър Джеймс Тагарт, подходила към Вирунга от север, добирайки се едва до завоя Равана на реката Убанги. Той изпратил един отряд напред да разузнае обстановката, но никой не се върнал да докладва.

През 1872 година Станли минал покрай региона Вирунга, но не навлязъл в него; през 1899 година германска експедиция навлязла навътре, загубвайки повече от половината си личен състав. Частно финансирана италианска експедиция изчезнала цялата безследно през 1911 година. Това бил последният опит да намерят изгубения град Зиндж.

– Значи никой не го е открил – заключи Елиът.

Рос поклати глава.

– Мисля, че няколко експедиции са се добрали до града – каза тя, – но никой не е успял да се върне.

Такъв вариант само по себе си не беше мистериозен. Ранните експедиции в Африка са били извънредно опасно занятие. Дори и най-добре подготвените от тях по правило губели половината си състав или повече. Устоялите на маларията, сънната болест и черноводната треска били изправяни пред пред реки гъмжащи от крокодили и хипопотами, джунгли пълни с леопарди и подозрително настроени канибалски племена. А гората, колкото и да била буйна, предлагала съвсем оскъдна храна; множество експедиции просто измрели от глад.

– Според мен, градът съществува – обърна се Рос към Елиът. – И така, ако приемем, че това е вярно, къде бихме могли да го открием?

Изгубеният град Зиндж се свързваше с диамантените мини, а вулканите бяха естествените находища на диаманти. Това доведе Рос до мисълта да разгледа Големият разлом, едно огромно геологическо образувание, широко около тридесетина мили, разрязващо по вертикалата източната трета на континента в продължение на повече от хиляда и петстотин мили. Долината на разлома беше толкова гигантска, че излизаше извън всички рамки на човешкото възприятие; едва през деветдесетте години на миналия век един геолог на име Грегори забелязал, че скалните стени разделени на повече от тридесет мили, са с един и същ минерален състав. От гледна точка на съвременната наука Големият разлом е бил в действителност неуспешен опит да се образува океан, защото източната трета от континента е започнала да се отцепва от останалата част на африканската земна маса преди двеста милиона години; поради някаква причина този процес е прекъснал преди разчупването да се осъществи изцяло.

На картата депресията на Големия разлом беше белязана с две неща: серия от плитки вулканични езера – Малави, Танганайка, Киву, Мобуту – и серия вулкани, включително единствените активни вулкани в Африка в района на Вирунга. Във веригата на Вирунга имаше три действащи вулкана: Мукенко, Мубути и Канагарави. Те се издигат на височина от 11 000 до 15 000 фута над Долината в източна посока, и над басейна на река Конго на запад. Така Вирунга определено беше перспективен регион за търсене на диаманти. Следващата й стъпка беше да се изследва земната истина.

– Какво представлява земната истина? – запита Питър.

– В ТСЗР ние работим основно на дистанционен принцип – обясни тя. – Фотографии от спътници, въздушни наблюдения, радарни обзорни наблюдения. Разполагаме с милиони изображения, получени дистанционно, но нищо не може да замести земните проби, опита на екип работил в наблюдавания район. Започнах с предварителната експедиция която изпратихме да търси злато. Освен златото откриха и диаманти. – Тя натисна серия от бутони върху клавиатурата и изображенията върху екрана се промениха, заблестявайки с дузини блестящи точки. – Това са местонахожденията на разсипните находища в речните корита близо до Вирунга. Виждате как находищата образуват концентрични полукръгове водещи обратно към вулканите. Очевидното заключение е, че диамантите са ерозирали от склоновете на вулканите във Вирунга и са били отмити по теченията на потоците до сегашните им находища.

– И вие сте изпратили експедиция да потърси източника?

– Да. – Тя посочи върху екрана. – Но не се заблуждавайте от това, което виждате тук. Изображението предадено от спътника покрива територия от джунглата с площ от петдесет хиляди квадратни километра. По-голямата част от тази площ още не е виждана от окоето на бял човек. Това е много труден терен, с видимост ограничена буквално до няколко метра във всяка посока. Някоя експедиция би могла да се лута с години в района, и да подмине града само на двеста метра, без да разбере. Така че трябваше да свия кръга на търсене. Реших да видя дали ще успея да открия града.

– Да откриете града? От снимките на спътника?

– Да – отвърна тя. – И аз го открих.

Тропическите гори по света обикновено представляват досадно препятствие за технологията на дистанционно търсене. Огромните дървета на джунглата простират една непроницаема завеса от растителност, която закрива всичко намиращо се под нея. На снимките, направени от самолет или спътник, тропическите гори на Конго изпъкват като огромен, вълнист килим от безформена и монотонна зеленина. Дори и големи образувания, от рода на реки с ширина петдесет или сто фута, биват затулени под този балдахин от гъсти листа, невидими от въздуха.

Така че вероятността да се открият някакви доказателства за съществуването на изгубения град само от въздушни фотографии беше почти нулева. Рос обаче беше решила да пробва друг подход: тя използваше самата растителност, скриваща от зрението ѝ земята.

Изследването на растителността беше нещо обикновено при умерените региони, където зелената маса претърпяваше сезонни изменения. Но екваториалната тропическа гора представлява нещо съвсем различно: няма значение дали сезонът е зима или лято, зелената маса не се променя. Рос насочи вниманието си към друг аспект, а именно разликите в албедото на растителността.

Албедото технически се дефинира като отношението електромагнитна енергия отразена от дадена повърхност спрямо количеството енергия погълната от повърхността. В условията на видимия спектър това беше мярката за степента на „бляскавост“ на повърхността. Реките имаха високо алbedo, тъй като водата отразява много голяма част от падналата върху нея слънчева светлина. Растителността поглъщаше светлината, и следователно притежаваше ниско алbedo. От 1977 година насам ТСЗР разработи компютърни програми, които измерваха албедото с огромна точност, способни да уловят и най-малката разлика.

Рос си зададе следния въпрос: Ако съществува изгубен град, какъв би бил признакът в покриващата го растителност? Имаше само един очевиден отговор: късна вторична джунгла.

Недокоснатата или девствена тропическа гора се наричаше първична джунгла. Първичната джунгла беше това, което изникваше в представите на повечето хора при мисълта за тропически гори: грамадни дървета с твърда дървесина, махагон, тик и абанос, а под тях един по-нисък слой от папрати и палми, притиснали в плътна прегръдка земята. Първичната джунгла е мрачна и наглед заплашителна, но всъщност е лесно проходима. Все пак, ако някъде човек изчисти първичната джунгла, и после изостави мястото, растителността, заела мястото ѝ, е съвсем различна; това е вече вторичната джунгла. Доминантните растения са тези с мека сърцевина и бързорастящи дървета, бамбук и бодливи пълзящи лиани, образувачи плътна и непроходима бариера.

Рос обаче не се вълнуваше от свойствата на новата гора; за нея беше важно единствено албедото ѝ, тъй като растенията от вторичната джунгла притежават растително алbedo различно от това на първичната джунгла. А то може да се променя и във времето; за разлика от дърветата с твърда сърцевина в първичната джунгла, които живеят стотици години, дърветата с мека сърцевина от вторичната джунгла имат живот максимум двамайсет години. Така с напредването на времето вторичната джунгла се заменя от друга форма на вторична джунгла, която на свой ред по-късно пък се заменя от трета.

Чрез проверката на регионите, покрити основно от вторична

джунгла, такива като брегове на големи реки, обитавани от безброй човешки поколения, Рос потвърди, че компютрите на ТСЗР действително можеха да измерват и най-минималните разлики в отражателната способност.

След това даде инструкции на сканерите на ТСЗР да търсят за разлики в албедото от порядъка на 0,03 или по-малко, с размер на площта от сто квадратни метра или по-малко, на територия от петдесет хиляди квадратни километра тропическа гора върху западните склонове на веригата от вулкани Вирунга. Тази задача би отнела на екип от петдесет учени тридесет и четири години, за да анализират въздушните фотографии. Компютърът сканира 129 000 спътникови и самолетни фотографии за по-малко от девет часа.

И откри града.

През май 1979 година Рос получи обработено от компютъра изображение на петно от много стара вторична джунгла разположено в геометрична, решеткоподобна форма. Петното беше разположено на два градуса северно от екватора и 3 градуса ширина, върху западните склонове на действащия вулкан Мукенко. Компютърът оцени възрастта на вторичната джунгла от петстотин до осемстотин години.

– И вие изпратихте експедиция на място? – запита Елиът.

Рос кимна.

– Преди три седмици. Водеше я един южноафриканец на име Крюгер. Експедицията потвърди разсипните находища на диаманти, продължи да търси източника и откри развалините на града.

– И после какво стана? – запита Елиът.

Той върна отново записа.

На екрана се виждаха черно-белите изображения на лагера, унищожени, и още димящи. Виждаха се няколко мъртви тела със строшени черепи. В един момент някаква сянка падна върху мъртвите тела, и камерата даде увеличение, очертавайки силуета на клатушкаща се фигура. Елиът се съгласи, че тя напомня на сянката на горила, но заупорства.

– Горилите не са способни на такива неща. Те са мирни, вегетариански същества.

Записът приближаваше към края. И тогава на екрана се появи окончателното й компютърно обработено изображение – това на главата на мъжка горила.

– Ето я земната истина – произнесе Рос.

Елиът не беше толкова сигурен. Той върна записа три секунди

назад, втречен в главата на горилата. Изображението трепкаше, създавайки малко призрачно впечатление, но нещо не беше наред с него. Не можеше да определи точно какво. Определено подобно поведение беше атипично за горилите, но имаше и още нещо... Той натисна бутона за стоп-кадър и се втренчи в застиналото изображение. Лицето и козината бяха сиви; нямаше никаква грешка, напълно сиви.

– Можем ли да увеличим малко контраста? – запита той Рос. – Изображението е малко размито.

– Не знам – каза тя, – но ще опитам. За мен поне изображението си е напълно в ред. – Тя не успя да го изостри.

– Много е сиво – каза той. – Горилите са много по-тъмни.

– Е, тази стойност на сивото си е съвсем нормална за видеоизображение.

Елиът беше сигурен, че създаването беше прекалено светло, за да бъде планинска горилка. Пред себе си виждаха или нова животинска раса, или нов вид. Нов вид голяма маймуна, сива на цвят, с агресивно поведение, открита в региона на източно Конго... Той беше потеглил с тази експедиция, за да провери на място сънищата на Ейми – едно впечатляващо психофизиологично прозрение – но сега изведнъж залогът се бе покачил до небесата.

– Значи не мислите, че това е горилка? – запита Рос.

– Има начини да се провери – отвърна той. Загледа се в екрана със свъсено чело, а през това време самолетът напредваше в непрогледната нощ.

2. Проблеми с В-8

– Искате да направя какво? – изломоти Том Сиймънс, притискайки слушалката между ухото и рамото си, докато се завърташе в леглото да погледне часовника на нощната масичка. Беше 3 часа след полунощ.

– Иди в зоологическата градина – повтори Елиът. Гласът му звучеше странно приглушено, сякаш идваше изпод вода.

– Питър, откъде се обаждаш?

– Някъде над Атлантика – отвърна Елиът. – Пътуваме за Африка.

– Всичко наред ли е?

– Всичко е наред – отвърна Елиът. – Но искам от теб да отидеш в зоологическата градина веднага още сутринта.

– И какво да направя там?

– Да запишеш на видео горилите. Опитай се да ги хванеш в движение. Това е много важно за дискриминантната функция; на всяка цена трябва да ги поразмърдаш преди да ги снимаш.

– По-добре да си го запиша, да не объркам нещо – каза Сиймънс. Той боравеше с програмирането на компютрите за екипа по проекта Ейми, и беше свикнал с всякакви необичайни молби, но не и с буденето посреднощ. – Каква дискриминантна функция?

– Използвай всяка свободна минута, пусни всички филми, с които разполагаме за горилите; всякакви горили, диви или такива в зоологическите градини или каквито още може да има. Колкото повече примери откриеш, толкова по-добре, но само да са в движение. А за сравнителна база използвай шимпанзета. Всичко, с които разполагаме за шимпанзетата. Прехвърли го на видео и го прекарай през функцията.

– Каква функция? – прозя се широко Сиймънс.

– Функцията, която сега ще си запишеш – каза Елиът. – Трябва ми една многократно променлива дискриминантна функция базирана на пълно изображение...

– Имаш предвид функцията базирана на разпознаването на изображения ли? – прекъсна го Сиймънс. Той беше писал функции за разпознаване на изображения, използвани при езиковото обучение на Ейми, които им позволяваха да наблюдават сигнализирането ѝ двайсет и четири часа в денонощие. Сиймънс се гордееше много с програмата си; тя беше действително нещо много изобретателно.

– Структурирай си я както искаш – каза Елиът. – Просто ми трябва функция, която ще дискриминира горилите от останалите примати, като шимпанзетата например. Функция, диференцираща видовете.

– Да не си биеш майтап с мен? – запита Сиймънс. – Или си забравил, че това е проблем с В-8.

При разработката на компютърните програми за разпознаване на изображения така наречените проблеми с В-8 бяха най-трудните; цели екипи от изследователи бяха посветили години от живота си в опити да обучат компютрите да правят разлика между буквата „В“ и цифрата „8“ – точно защото разликата беше толкова очевидна. Но очевидното за човешкото око не беше очевидно и за скенера. На скенера трябваше да му се каже кое кое е, и специфичните за тази операция набор от инструкции се оказаха далеч по-трудни от всичко очаквано, особено при ръкописните символи.

А сега Елиът искаше програма, способна да прави разлика между сходните изображения на горили и шимпанзета. Сиймънс не можа да

сдържи въпроса си.

– Защо? Та това е толкова очевидно. Горилата си е горила, а шимпанзето – шимпанзе.

– Не ме питай. Просто го направи – каза Елиът.

– Мога ли да използвам и ръста?

Горилите можеха много лесно да се различат от шимпанзетата; ръстът беше достатъчен критерий. Визуалните функции обаче не можеха да определят ръста освен ако не беше известно разстоянието от наблюдавания обект до регистриращата апаратура, също както и фокусната дължина на регистриращите лещи.

– Не, не можеш да използваш ръста – въздъхна Елиът. – Само морфологичните елементи.

Сиймънс въздъхна и той на свой ред.

– Благодаря ти много. А разрешителната способност?

– Трябва ми деветдесет и пет процентна доверителна граница при определянето на видовете, базираща се на по-малко от три секунди бяло-черно подвижно изображение.

Сиймънс свъси вежди. Очевидно Елиът разполагаше с трисекундно видеоизображение на някакво животно и не можеше да определи дали това животно е горила или не. Елиът беше виждал достатъчно горили от началото на научната си кариера, за да улови разликата; горилите и шимпанзетата бяха напълно различни животни и по ръст, и по външен вид, движение и поведение. Различаваха се помежду си така, както се различаваха и интелигентните обитатели на океана, да кажем делфините и китовете. Човешкото око беше далеч по-съвършен инструмент от всяка компютърна програма която можеше да бъде написана. И въпреки това Елиът не вярваше на очите си. Какво ли беше замислил?

– Ще се опитам, но няма да стане веднага – каза Сиймънс. – Човек не пише току-така за една нощ такава програма.

– Утре вечер я искам готова, Том – каза Елиът. – Ще ти се обадя утре.

3. Вътре в ковчега

В един ъгъл на жилищния отсек на боинга се намираше звуконепроницаема кабина от фибростъкло с подвижен капак и малък катоднолъчев екран; наричаха го „ковчега“ поради клаустрофобичното чувство което предизвикваше у някого вътре. Някъде по средата на Атлантика

Рос пристъпи в ковчега. Тя бе хвърлила един последен поглед върху Елиът и Ейми – и двамата спяха, като хъркаха шумно, а Дженсен и Ървинг играеха на „подводна гонитба“ на компютъра; тя спусна капака.

Рос беше много уморена, но през следващите две седмици не можеше дори и да мисли за повече сън, защото според плановете ѝ експедицията щеше да се проточи точно толкова. След четиринадесет дни, или 336 часа, екипът на Рос или щеше да е натрил носовете на евро-японския консорциум, или тя щеше да е претърпяла пълен провал, в резултат на който щяха завинаги да се простят с правата върху изследването на минералните ресурси в заирската част на Вирунга.

Надпреварата вече бе започнала и тя нямаше никакво намерение да губи.

Тя набра координатите на Хюстън, включително и собствения си код, и зачака докато скрамблерът задейства. От този момент нататък всеки сигнал между нея и Хюстън щеше да търпи петсекундно закъснение, защото всяко съобщение щеше да се изпраща в кодирани пакети трансмисии, за да се избягнат пасивните подслушвателни устройства.

На екрана светна надпис: ТРАВИС

Тя въведе името си и вдигна телефонната слушалка.

– Мръсна работа – започна Травис, макар и в действителност това да не беше неговият глас, а компютърно генериран равен аудио сигнал, изчистен от всякакви емоции.

– Казвай – произнесе Рос.

– Консорциумът тръгва в атака – изрече компютризираният глас на Травис.

– Подробности – каза Рос и зачака да изминат петте секунди закъснение.

Представяше си Травис в командната зала в Хюстън, как слуша нейни генериран от компютъра глас. Този безжизнен глас изискваше промяна в начина на формулиране на фразите; онова, което се предаваше обикновено с интонацията и ударението, тук трябваше да се каже изрично.

– Те знаят, че сте тръгнали за Африка – проскимтя гласът на Травис. – Изпълняват свой собствен план. Германците са зад него – твоят приятел Рихтер. Уреждам едно захранване след няколко минути. Това е добрата новина.

– А лошата?

– За последните десет часа в Конго е настъпил истински хаос. Имаме много гадна ГПС (геополитическа ситуация).

– Давай.

На екрана се изписа съобщението ГЕОПОЛИТИЧЕСКА СИТУАЦИЯ, последвано от плътен параграф.

ЗАИРСКОТО ПОСОЛСТВО ВАШИНГТОН ТВЪРДИ ИЗТОЧНИТЕ ГРАНИЦИ С РУАНДА ЗАТВОРЕНИ / НИКАКВО ОБЯСНЕНИЕ / ПРЕДПОЛОЖЕНИЕ ВОЙСКИ НА ИДИ АМИН БЯГАТ ОТ ТАНЗАНИЙСКА ИНВАЗИЯ В ИЗТОЧЕН ЗАИР / НАСТЪПВАЩ ПОВСЕМЕСТЕН ХАОС / НО ФАКТИТЕ СЕ РАЗЛИЧАВАТ / МЕСТНИТЕ ПЛЕМЕНА (КИГАНИ) БУЙСТВАТ / РЕПОРТАЖИ ЗА ЗВЕРСТВА И КАНИБАЛИЗЪМ И Т. Н. / УБИВАТ ВСИЧКИ ЧУЖДЕНЦИ В КОНГО ТРОПИЧЕСКИТЕ ГОРИ / ЗАИРСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО ИЗПРАЩА ГЕНЕРАЛ МУГУРУ (СЪЩО ТАКА ИЗВЕСТЕН КАТО ПАЛАЧЪТ НА СТАНЛИВИЛ / ДА ПОТУШИ НА ВСЯКА ЦЕНА ВЪСТАНИЕТО НА КИГАНИ / СИТУАЦИЯТА ИЗКЛЮЧИТЕЛНО НЕСТАБИЛНА / ЕДИНСТВЕН ЛЕГАЛЕН ВХОД В ЗАИР СЕГА ПРЕЗ КИНШАСА / ОТТУК НАТАТЪК ВСИЧКО РЕШАВАШ САМА / АНГАЖИРАЙ БЕЛИЯ ЛОВЕЦ МЪНРО СЕГА НАЙ-ВАЖЕН НА ВСЯКА ЦЕНА / НЕ ПОЗВОЛЯВАЙ НА КОНСОРЦИУМА ДА СЕ ДОКОПА ДО НЕГО ЩЕ ПЛАТИМ ВСЯКАКВА ЦЕНА / ИЗПАДНАЛА СИ В ИЗКЛЮЧИТЕЛНО ЕКСТРЕМНА СИТУАЦИЯ / ТРЯБВА ДА ИМАШ МЪНРО ДО СЕБЕ СИ ЗА ДА ОЦЕЛЕЕТЕ /

Тя се втрени в екрана. Това бяха възможно най-лошите новини.

– Каква е ситуацията с конкурентите?

ЕВРО-ЯПОНСКИЯТ КОНСОРЦИУМ СЕГА ОБХВАЩА МОРИКАВА (ЯПОНИЯ) / ГЕРЛИХ (ГЕРМАНИЯ) / ВООРСТЕР (АМСТЕРДАМ) / ЗА НЕЩАСТИЕ СА РАЗРЕШИЛИ ВСИЧКИТЕ СИ ПРОБЛЕМИ СЕГА ДЕЙСТВАТ В ПЪЛНО СЪГЛАСИЕ / НЕПРЕКЪСНАТО НИ СЛЕДЯТ КОМУНИКАЦИИТЕ НЕ МОГА ДА СЕ НАДЯВАМ ВСЕКИ ПЪТ НА СИГУРНА ВРЪЗКА / ОЧАКВАЙ ЕЛЕКТРОННИ КОНТРАМЕРКИ И БОЙНА ТАКТИКА ПРИ ПРЕСЛЕДВАНЕ НА ЦЕЛТА ДВЕ-В / ЩЕ НАВЛЯЗАТ В КОНГО В РАМКИТЕ НА 48 ЧАСА СЕГА ТЪРСЯТ МЪНРО /

– Кога ще пристигнат в Танжер? – запита тя.

– След шест часа. А ти?

– Седем. А Мънро?

– Не знаем нищо за Мънро – каза Травис. – Можеш ли да го спиаш?

– Без никакви проблеми – отвърна Рос. – Още сега ще уредя клопката. Ако Мънро не пожелае да сподели нашата гледна точка, обещавам ти, че само след седемдесет и два часа ще бъде изхвърлен от страната.

– С какво разполагаш?

– Автомати чешко производство. Намерени в къщата му, с идеалните му отпечатъци. Това е достатъчно.

– Това наистина е достатъчно – съгласи се Травис. – Ами пасажерите ти? – Той намекваше за Елиът и Ейми.

– Много са добре – каза Рос. – Няма т и представа какво става.

– Дръж ги така – каза Травис и затвори.

4. Време за храна

– Хайде време е за хранене – провикна се жизнерадостно Травис. – Кой е на яслата?

– Имаме петима умиращи от глад на информационната линия Бета – каза Роджърс. Той беше експертът по електронно наблюдение, ловецът на скрити микрофони и микропредаватели.

– Познаваме ли някой от тях?

– Всички до един – изрече леко отегчен Роджърс. – Линията Бета е главната ни информационна магистрала в компанията, така че който иска да подслушва системата ни, съвсем логично ще се впие в нея. Така получават повече битове и байтове. Разбира се, ние отдавна вече не използваме Бета за нещо друго, освен за рутинни некодирани дивотии – данъци и заплати, от тоя род.

– Трябва да ги понахраним – каза Травис. Захранване означаваше подаването на фалшива информация по линия, за която се знае, че се подслушва. Това беше деликатна операция. – Консорциумът и той ли се е наврял?

– Че къде без тях. Какво искате да им сипем в чиниите?

– Координатите на изгубения град – отвърна Травис.

Роджърс кимна, избърсвайки потта от веждите си. Беше тежък и пълен мъж и се потеше обилно.

– С какъв коефициент на достоверност да им я шибнем?

– Възможно най-големият – каза Травис. – Трудно можеш да хвърлиш прах в очите на японците, освен не се постараш.

– Не искате да излъча действителните координати, нали?

– Господи, разбира се, че не. Но искам да си максимално близо до истината. Да кажем, някъде от порядъка на двеста километра.

– Става – каза Роджърс.

– Кодирано? – запита Травис.

– Разбира се.

– Имаш ли код, който могат да пробият от дванайсет до петнайсет часа?

Роджърс кимна.

– Подготвили сме им нещо интересно. Изглежда дяволски сложно, но когато се заемеш с него, след известно време всичко изскача наяве. Въмъкнали сме един бърз в честотата на буквите и цифрите формиращи кода. Ония от другия край ще си помислят, че сме допуснали неволна грешка, но ще мине.

– Не искам да е много фасулско – предупреди Травис.

– О, не се тревожи, ще си заработят йените с кървав пот. Никога няма да заподозрат, че са захапали въдица. Разиграхме им номера с армията и след ден-два цъфнаха ухилени до ушите, като ни прочетоха цяла лекция. Така и не разбраха, че са били прецакани.

– Добре – каза Травис. – Сипвайте им в канчетата. Искам да ги нахраните така, че през следващите четиридесет и осем часа да не усетят глад; до момента, в който разберат че пържолите са били марулени.

– Ще бъде неземно удоволствие – заяви Роджърс и се прехвърли на терминала за линията Бета.

Травис въздъхна. Захранването скоро щеше да започне, и той се надяваше, че ще успее да ги отклони от екипа си на мястото, достатъчно дълго, за да осигури на Рос време да се добере до диамантите първа.

5. Опасни сигнатури

Разбуди го мек шум от приглушени гласове.

– Колко несигурна е тази сигнатура?

– Дяволски несигурна. Ето го изображението от припикаването, отпреди девет дни, а още не сме намерили епицентъра му.

– Това облачна покривка ли е?

– Не, прекалено тъмна е за такова нещо. Това е изхвърляне на

материя от сигнатурата.

– По дяволите.

Елиът отвори очи и видя зората да се разпуква под формата на тънка алена ивица на фона на синьочерно небе отвъд илюминаторите на пасажирския отсек. Часовникът му показваше 5 часа и 11 минути; беше пет сутринта, според времето в Сан Франсиско. Беше спал само два часа след разговора си със Сиймънс. Прозина се и погледна Ейми, стгушена сред купчина одеяла върху пода. Хъркаше шумни. Останалите кушетки бяха безлюдни.

Той отново чу тихи гласове, и погледна към компютъра. Дженсен и Ървинг се бяха втренчили в екрана и говореха приглушено.

– Опасна сигнатура. Имаме ли обработка на компютъра?

– Сега се обработва. Ще отнеме малко време. Задах му да работи с връщане пет години назад, също както и другите изригвания.

– Какво е това припикаване? – запита той.

– ПВОО са предварителни важни орбитални обиколки на спътника – обясни Дженсен. – Казват им припикавания, защото обикновено прибягваме до тях, когато вече сме я закъсали съвсем. Търсим тук при тази вулканична сигнатура – каза Дженсен, посочвайки точка върху екрана. – Не е много обещаваща.

– Какво е това вулканична сигнатура? – запита Елиът.

Показаха му носещите се на талази пушеци – тъмнозелени върху генерираните от компютъра цветове, които се изригваха от гърлото на Мукенко, един от действащите вулкани на веригата Вирунга.

– Мукенко изригва средно веднъж на всеки три години – каза Ървинг. – Последната ерупция беше през март, 1977, но по всичко изглежда така, сякаш набира сили за още едно пълно изригване следваща седмица или някъде там. Сега чакаме вероятностната оценка.

– Рос знае ли за това?

Те повдигнаха рамене.

– Знае, но не ми личи да се притеснява особено. Преди два часа получи от Хюстън последния геополитически развой в Заир, и отиде директно в товарния отсек. Оттогава не се е мяркала.

Елиът се запъти към слабо осветения товарен отсек на самолета. Отсекът нямаше изолация и студът беше пронизващ; камионите бяха покрити с тънък слой скреж; дъхът му започна да излиза със съскане от устата. Откри я седнала на една маса под едно светлинно петно. Беше с гръб към него, но когато я приближи, тя прекъсна работата си и се обърна.

– Мислех, че спиш – каза тя.

– Не ме свърта. Какво става?

– Просто проверявам запасите. Това е нашият авангарден технологичен модул – каза тя, вдигайки една малка раница. – Разработили сме една миниатюризирана екипировка за полеви експедиции; двайсет паунда оборудване съдържащо всичко, от което може да се нуждае човек в продължение на две седмици: храна, вода, дрехи, изобщо всичко.

– Дори и вода? – удиви се Елиът.

Водата тежеше доста; седем десети от теглото на човешкото тяло представляваше вода, също както и по-голямата част от храната; на това се дължеше факта, че дехидратираната храна беше толкова лека. Но водата беше далеч по-важна за човека, отколкото храната. Човек може да издържи седмици без храна, докато при някои случаи без вода умира само за няколко часа. А водата тежеше.

Рос се усмихна.

– Един среден човек се нуждае от четири до шест литра вода на ден, което представлява осем до тринадесет фунта тегло. При една двуседмична експедиция в пустинен регион би трябвало да осигурим двеста фунта вода за всеки член на експедицията. Но ние си имаме модула за рециклирана вода на НАСА, който пречиства всички секрети, включително и урината. И тежи само шест фунта. Така се справяме с проблема.

– Съвсем си е наред водата – добави тя, виждайки изражението му. – Нашата пречистена вода е по-чиста и от онази, която тече от крана в банята ти.

– Надявам се да си права. – Той вдигна чифт слънчеви очила с много особена форма. Бяха много тъмни и дебели, а над свързващото ги мостче имаше монтирана специална леща.

– Холографски очила за нощно виждане – каза Рос. – Използвана е тънкослойна дифракционна оптика. – Тя посочи едни устойчиви към вибрации обективи на камера с оптически системи компенсирани движения, стробиращи инфрачервени прожектори, и миниатюрни изследователски лазери не по-големи от гума за моливи. Имаше и серия от малки триножници с високооборотни електродвигатели монтирани отгоре, и скоби да държат някакви допълнителни устройства, но тя не обясни същината им; ограничи се само с думите, че били „защитни средства“.

Елиът се насочи към масата в дъното, където видя шест автомата положени под осветлението. Той вдигна един; беше тежък, и блестеше

от смазка. До тях лежаха купчини пълнители; автоматите бяха калашници произведени по лиценз в Чехословакия.

Той вдигна поглед към Рос.

– Просто предпазни мерки – каза Рос. – Носим си ги на всяка експедиция. Не означават нищо особено.

Елиът поклати глава.

– Разкажи ми за новия геополитически развой, който са ти съобщили от Хюстън.

– Това не ме тревожи – заяви тя.

– Мен ме тревожи – каза Елиът.

Рос му обясни, че геополитическата сводка била само технически доклад. Заирското правителство било затворило източните граници предното денонощие; никакъв турист или търговски транспорт не може да навлезе в страната от Руанда или Уганда; сега входът беше отворен само от запад, през Киншаса.

Никакво официално обяснение не беше дадено за затварянето на източната граница, макар че източници във Вашингтон предполагаха, че войските на Иди Амин, бягащи през заирската граница от танзанийската инвазия в Уганда, могат да причинят „местни проблеми“. В централна Африка с термина „местни проблеми“ се означаваша канибализъм и други зверства.

– Вярваш ли в тия неща? Канибализма и зверствата? – запита Елиът.

– Не – каза Рос. – Всичко това е лъжа. Това е работа на холандците, германците и японците, най-вероятно твоят приятел Морикава. Евро-японският електронен консорциум знае, че ТСЗР е много близо до откриването на важни залежи от диаманти във Вирунга. Те искат да ни забавят колкото е възможно повече. Явно са устроили театъра някъде, вероятно в Киншаса, и са затворили източните граници. Нищо повече от това.

– Щом няма опасност, за какво са тогава автоматите?

– Просто застраховка – повтори тя. – Няма да използваме автомати, повярвай ми. А сега защо не дремнеш? Скоро ще кацаме в Танжер.

– Танжер?

– Капитан Мънро е там.

6. Мънро

Името на „капитан“ Чарлз Мънро не може да се открие в никой списък на водачите на експедиции наемани от компаниите в този бранш. За това си имаше няколко причини, като най-важната сред беше неговата определено мръсна репутация.

Мънро беше отраснал в дивата пустош на северната гранична провинция на Кения, незаконен син на шотландски фермер и неговата красива икономка индианка. Бащата на Мънро беше извадил лошия късмет да загине от ръката на някой партизанин на Мау Мау през 1956 година⁶. Скоро след това майката на Мънро се спомина от туберкулоза, и Мънро се запъти към Найроби, където в края на шейсетте работи като бял ловец, водейки групи туристи в джунглата. През този период от живота си той беше удостоен с титлата „капитан“, макар и никога да не бе служил в армията.

Явно обаче развличането на туристите не му е допаднало, защото през 1960 година става ясно, че прехвърля тайно оръжия от Уганда в наскоро обявилото независимост Конго. След като през 1963 година Моа Чомбе беше прогонен в изгнание, дейността на Мънро се превърна в политически опасна и в края на 1963 година беше принуден да излезне от източна Африка.

Появи се отново през 1964 вече като един от белите наемници на генерал Мобуту в Конго, под водачеството на полковник „Лудия Майк“ Хоаре. Хоаре описва Мънро като „корав, смъртоносен клиент, който познава джунглата и е изключително ефективен, успеем ли само да ги издърпаме от кревата на поредната жена“. След завземането на Станливил при операция „Червен Дракон“, името на Мънро става известно със зверствата, извършени от наемниците в едно селище на име Авакаби. След това Мънро отново се покрива за няколко години.

През 1968 отново изплава, този път в Танжер, където си живее царски и се превръща в нещо като местна знаменитост. Източниците на очевидните му огромни доходи са обвити в мъгла, но според слуховете той снабдявал комунистическите судански въстаници с източногерманско леко стрелково оръжие през 1971, през периода 1974–1975

6. Макар и по време на въстанията на Мау Мау да бяха загинали над петнадесет хиляди души, само тридесет и седем бели намерили смъртта си през седемте години тероризъм. Смъртта на всеки един от белите хора правилно се счита повече като жертва на обстоятелствата, отколкото като резултат на целенасочена чернокожа политика.

подпомагал роялистите в Етиопия при въстанието им, а през 1978 година оказал ценна помощ на френските парашутисти извършили десант в заирската провинция Шаба.

Тази разнообразна дейност му беше извоювала много специална репутация в Африка през седемдесетте; макар и да беше обявен за персона нон грата в повече от половин дузина африкански страни, той си пътуваше напълно необезпокояван по целия континент, като използваше различни паспорти. Ситуацията беше повече от двусмислена: всеки служител от контрола по границите го познаваше като петте си пръста, но всеки от тях се боеше страшно както да го пусне в страната, така и да не го пусне.

Чуждите минногеоложки и изследователски компании, даващи си сметка за чувствата на местните хора, избягваха да го наемат като водач на експедициите си. Беше вярно, че Мънро без съмнение беше най-скъпият местен водач. Но въпреки това репутацията му на човек, до този момент не претърпял поражение, се ширеше по цяла Африка. През 1974 година беше успял да вмъкне под фалшиво име в Камерун две германски експедиции търсещи калай; беше водил и една от предните експедиции на ТСЗР в Ангола по време на най-разгорещения военен конфликт през 1977. Отказа да поведе друга група на ТСЗР в Замбия следващата година след като Хюстън отказа да плати цената му; Хюстън беше отменил експедицията.

С няколко думи, Мънро беше всепризнат като най-добрият човек за най-опасните маршрути. Това беше причината, поради която самолетът на ТСЗР направи междинна кацане в Танжер.

На летището в Танжер товарният самолет на ТСЗР и съдържанието му бяха задържани, но персоналът му с изключение на Ейми мина през митническия контрол, като носеше личните си вещи. Дженсен и Ървинг бяха отведени за щателно претърсване; в ръчния им багаж бяха открити незначителни следи от хероин.

До това налудничаво събитие се стигна след поредица от забележителни съвпадения. През 1977 година митническите служители на Съединените щати започнаха да използват устройства с неутрони с обратно разсейване, както и химически изпарители като детектори, или устройства улавящи миризмите. Те всички бяха ръчни електронни устройства произведени по договор от Морикава Електроникс в Токио. През 1978 година възникнаха редица въпроси относно точността на тези устройства; Морикава предложи да ги тестват и на други летища и пристанища

по целия свят, включително Сингапур, Бангкок, Делхи, Мюнхен и Танжер.

Така Морикава Електроникс имаха добра представа за качествата на детекторите използвани в летището на Танжер, като също много добре знаеха, че редица субстанции, включително и тези на обикновения мак и някои сортове ряпа, предизвикват фалшива индикация за наличие на дрога. А подобен случай изискваше минимум четиридесет и осем часа, за да се докаже несъстоятелността на индикацията. (По-късно се разбра, че в куфарите на двамата по някакъв начин действително са попаднали следи от ряпа.)

И Ървинг и Дженсен енергично отричаха всякакво наличие на подобни вещества и настояваха за присъствието на местния американски консул. Случаят обаче можеше да се разреши най-рано след няколко дни; Рос телефонира на Травис в Хюстън, който реши, че това е маневра за отвлечение на вниманието. Не можеха да направят нищо друго, освен да продължат експедицията както могат.

– Те си мислят, че ще ни спрат, но няма да им стане играта – каза твърдо Травис.

– Добре, кой ще върши геоложката работа? – запита Рос.

– Ти – отвърна той.

– А електрониката?

– Пак ти. Ти си документиран гений – каза Травис. – Само намери Мънро, на всяка цена. Той е ключът към всичко.

По здрач напевът на мюезина се разнесе над пастелното гъмжило от къщи в танжерската казба, призовавайки правоверните на вечерна молитва. В по-старо време мюезинът сам излизаше на минарето да се провиква, но сега магнитофон усилян от говорители вършеше работата му; механизирани призови за мюсюлманския ритуал на подчинение.

Карън Рос седеше на терасата на къщата на капитан Мънро с изглед към казбата и чакаше за аудиенция със самия господин. До нея в другото кресло хъркаше шумно Питър Елиът изтерзан от дългия полет.

Чакаха вече близо от три часа и тя започваше да се тревожи. Къщата на Мънро беше в мавритански стил, и отворена към изхода. От вътрешността ѝ долитаха гласове, разговарящи на някакъв ориенталски език.

Едно грациозно мароканско момиче слугинче които изглежда Мънро притежаваше в несметни количества, излезе на терасата с телефон. Тя се поклонни официално. Рос видя, че момичето имаше виолетови

очи; беше изключително красива, на не повече от шестнадесет години.

– Това е вашият телефон. Наддаването започва след малко – произнесе тя на безупречен английски.

Карън сръга Питър, който се размърда изтощено.

– Търгът започва – каза му тя.

Питър Елиът си глътна езика още с влизането в къщата на Мънро. Беше очаквал сурова военна обстановка, а защеметен видя деликатните изписани с дърворезба марокански арки и тихо ромолящи фонтани, струящи милиарди миниатюрни дъги.

В следващия момент зърна втренчените в него и Рос японци и германци в съседната стая. Погледите им определено не съдържаха и грам дружелюбие, но Рос се изправи и като каза:

– Извини ме за момент – влезе в съседната стая и и прегърна топло един млад рус германец. Те се целунаха, разбъбриха се щастливо и изобщо създадоха впечатление на интимни приятели.

Това не се понрави на Елиът, но с известно утешение видя, че японците – всички облечени в еднакви черни костюми – също споделяха чувствата му. След като го забеляза, той се усмихна топло, за да придаде впечатление на одобрение от сцената пред тях.

Рос обаче още не се беше върнала при него и той настойчиво я запита:

– Кой беше този?

– Това е Рихтер – отвърна тя. – Най-брилянтният тополог в западна Европа; неговата област са екстрааполациите в n-мерното пространство. Работите му са изключително елегантни. – Тя се усмихна. – Почти колкото моите.

– Но той работи за консорциума.

– Естествено. Нали е шваба.

– И ти разговаряш с него?

– Бях много щастлива от случая – отвърна тя. – Карл е фатално ограничен. Той може да работи единствено само с вече утвърдена информация. Взема установените условия и прави чудеса с тях в n-мерното пространство. Но не може да си представи абсолютно нищо новаторско. Имах един преподавател в Масачузетския технологичен институт, който беше същият като него. Обвързан от фактите, заложник на реалността. – Тя поклати глава.

– Пита ли те за Ейми?

– Естествено.

- А ти какво му каза?
- Казах му, че е болна и вероятно ще умре скоро.
- И той ти повярва?
- Да се надяваме. Ето го и Мънро.

Капитан Мънро се появи в следващата стая в хаки и пура между зъбите. Беше висок, обветрен мъж с мустаци и меки тъмни наблюдателни очи, които не пропускаха нищо. Размени няколко приказки с японците и германците, върху които думите му имаха покрусяващ ефект. След малко Мънро влезе в тяхната стая широко усмихнат.

- Значи заминавате за Конго, доктор Рос.
- Ние заминаваме, капитан Мънро – каза тя.
- Изглежда всички заминават – засмя се той.

Последва бърза размяна на реплики, която на Елиът му прозвуча на китайски.

– Петдесет хиляди щатски долара в швейцарски франкове ин касо пункт и две десети от дохода за първата година с корекция при теглене.

Мънро поклати глава.

– Сто хиляди щатски долара в швейцарски франкове и пункт и шест десети от дохода за първата година върху първичните депозити, некоригирано счетоводство, без сконтов процент.

– Сто хиляди щатски долара ин касо пункт и една десета от прихода за първата година върху всички депозити, с пълно дисконтиране от пункта на произход.

– Пункта на произход? По средата на шибаното Конго? Аз бих поискал три години от пункта на произход; ами ако ви заклеят нейде?

– След като искаш дебела гуша, рискуваш. Мобуту е по-голям тарикат от теб.

– Мобуту едва държи положението под контрол, а аз съм още жив защото не обичам рисковете – каза Мънро. – Сто хиляди щатски долара ин касо пункт и четири десети върху първичния депозит с дисконтиране от премията само. Или ще взема пункт и две десети от твоите.

– Щом не си падаш по хазарта, ще ти дам изкупуване с твърда лихва за двеста хиляди щатски долара.

Мънро поклати глава.

– Вие платихте повече от това за вашите права за изследване на минералните ресурси в Киншаса.

– В Киншаса цените на всичко са подложени на огромна инфлация, включително правата за изследване на минералните ресурси. А текущото ограничение на изследването е доста под хиляда.

– Щом казваш така.

Той се усмихна, и тръгна към другата стая, където го чакаха японците и германците.

– Не е необходимо да го научават – изрече бързо тя.

– О, аз съм сигурен, че те и така си го знаят – отвърна Мънро и влезе в другата стая.

– Копеле – изсъска тя подире му. Заговори бързо с приглушен глас в слушалката. – Не, не е съгласен... Не, не, няма да се хване... страшно много им трябва...

– Не мислиш ли, че много му качваш цената? – запита Елиът.

– Той е най-добрият – отвърна тя и продължи да шепне яростно в слушалката. В съседната стая Мънро с тъжно изражение клатеше глава, отхвърляйки офертата им. Елиът забеляза, че Рихтер беше зачервен до пръсване.

Мънро се върна при тях.

– Какво беше текущото ви проектно ограничение за изследвания?

– Под хиляда.

– Така казваш ти. Макар и да знаеш, че има руден интересепт.

– Не зная да има руден интересепт.

– Тогава сте последните глупаци да закопавате толкова много пари в джунглата на Конго – каза Мънро. – Не е ли така?

Карън Рос не отговори. Тя гледаше към орнаментирания таван на стаята.

– Тия дни Вирунга не е кварталната градинка – продължи Мънро. – Племената Кигани са се разбушували, а те са любители на човешко месо. Пигмеите и те вече забравиха, че ни обичат. Много вероятно е да ни почерпят по някоя стрела в гърба. Вулканите всеки миг могат да забълват лава. Жужат мухи цеце. Влечат се заразни води. Гъмжи от корумпирани служители. А вие сте се емнали тъкмо там, а? Може би е по-добре да отложите пътуването си докато нещата се уталожат.

Мънро бе формулирал съвсем точно тревогите на Питър Елиът и той не пропусна да го спомене.

– Ето един разумен човек – изрече Мънро с широка усмивка, която раздразни Карън.

– Изглежда, ние никога няма да се спогодим – каза тя.

– Това е очевидно – кимна Мънро.

Елиът изведнъж проумя, че пазарлъкът бе свършил. Той се изправи и протегна ръка на Мънро за довиждане, но миг преди това Мънро се обърна и се върна в съседната стая, където го чакаха нетърпеливо

японците и германците.

– Нещата се оправят – каза Рос.

– Защо мислиш така? – запита Елиът. – Защото той счита, че ти е надвил, така ли?

– Не. Защото си мисли, че знаем повече от тях за разположението на мястото и имаме по-голям шанс от тях да попаднем на рудно находище, което ще се изплати.

В съседната стая японците и германците изведнъж се изправиха, и тръгнаха към изхода. На вратата Мънро се ръкува с германците и се поклони церемониално на японците.

– Предполагам, че си права – каза Елиът. – Той ги отправя.

Рос обаче не се зарадва.

– Не могат да постъпят така – изрече озадачено тя. – Не могат просто така да се грабнат и да хукнат.

Елиът пак се смути.

– Нали ти искаше да ги разкара?

– Проклятие – изсъска тя. – Прецакаха ни. – Тя яростно зашепна в слушалката до Хюстън.

В главата на Елиът всичко вече се обърка окончателно. Дори и завръщането на Мънро със съобщението, че вечерята е сервирана, не успя да го изведе от това състояние.

Вечеряха по марокански стил, седнали на пода, с пръсти вместо с прибори. Първото ястие беше пай с гълъб, след което сервираха някаква яхния.

– Значи ти отпрати японците, а? – заопита Рос. – Каза им, че няма да им стане играта?

– О, не – отвърна Мънро. – Това би било крайно неучтиво. Казах им, че ще си помисля. И така и ще направя.

– Добре, тогава защо си тръгнаха?

Мънро сви рамене.

– Не е моя грижа. Предполагам, че по телефона са им съобщили нещо, което ги е накарало да променят плановете си.

Карън Рос погледна косо часовника, отбелязвайки си часа.

– Много хубава яхния – каза тя. Правеше всичко възможно да изглежда сговорчива.

– Радвам се, че ви харесва. Това е таджин. Месо от камила.

Карън се задави. Питър Елиът с изненада установи, че апетитът му бе намалал значително.

– Значи си имате горила, професор Елиът? – обърна се към него Мънро.

– Откъде разбрахте?

– Японците ми казаха. Те са направо очаровани от нея. Не мога да разбера как, но направо ги е пощурила. Един млад мъж с горила, и една млада жена която търси...

– Промислени диаманти – изрече Карън Рос.

– Аха, промислени диаманти. – Той се обърна към Елиът. – Много си падам по откровените разговори. Диаманти, колко очарователно. – Начинът му на разговор подсказваше, че не е чул нищо важно до този момент.

– Трябва да ни заведеш дотам, Мънро – каза Карън.

– Светът е пълен с промислени диаманти – продължи Мънро, сякаш не чул последните й думи. – Има ги в Африка, Индия, Русия, Бразилия, Канада, дори и в Америка, – Арканзас, Ню Йорк, Кентъки – където и да ги потърсите. А вие сте се вдигнали чак в Конго.

Очевидният въпрос увисна във въздуха.

– Търсим сини диаманти с борово покритие тип Пв – каза Карън Рос. – С полупроводникови свойства важни за приложенията на микроелектрониката.

Мънро подръпна мустаците си.

– Сини диаманти – повтори той, кимайки. – Има логика.

Рос се съгласи с думите му.

– Не можете ли да си ги изработват? – запита Мънро.

– Не. Вече са правени опити. Съществува такъв процес за нанасяне на покритие с бор, но е прекалено ненадежден. Американците веднъж пробваха, също и японците. И едните и другите се отказаха. Оказа се безнадеждна работа.

– Така че ви трябва естествен източник.

– Точно така. Искам да се доберем там колкото е възможно по-скоро – изрече с равен глас Карън без да отделя очи от него.

– Сигурен съм, че искате – отвърна той. – За нашата доктор Рос не съществува нищо друго, освен бизнеса, а? – Той прекоси стаята и се облегна върху една от арките, вгледайки се в тъмната танжерсак нощ. – Изобщо не съм учуден – заяви той. – Всъщност...

Още с първите куршуми на откоса Мънро се хвърли на пода търсейки прикритие; стъклените съдове върху масата се пръснаха на хиляди късчета, едно от момичетата му изпищя, Рос и Елиът плонжираха върху мраморния под, а куршумите свиреха наоколо им, забивайки се в

мазилката и ронейки прах върху им. Грохотът трая тридесет секунди, след което секна така внезапно, както и беше започнал.

След като всичко свърши, те колебливо се изправиха на крака, втрещени един в друг.

– Консорциумът плаща за забавленията – ухили се Мънро. – Много си падам по такива авери.

Рос изтръска праха от дрехите си.

– Пет пункта и две десети при първите двеста хиляди, без удръжки, в швейцарски франкове, с корекция.

– Пет и седем десети и съм Ваш.

– Пет и седем десети. Готово.

Мънро стисна ръце, после обяви, че ще му трябват няколко минути да си опакова багажа преди да потеглят за Найроби.

– Просто така? – запита Рос. Тя изведнъж беше придобила загрижен вид, и отново погледна часовника си.

– Какъв ти е проблемът? – запита Мънро.

– Автомати Калашников чешко производство – каза тя. – В склада ти.

Мънро дори и не мигна.

– По-добре да си ги вземем – каза той. – Консорциумът без съмнение си има нещо подобно в дисагите, така че през следващите няколко часа ще имаме много работа.

Той още не бе заършил изречението си когато в далечината се разнесоха полицейски сирени.

– Ще слезем по задната стълба – реши Мънро.

След един час вече бяха във въздуха с курс към Найроби.

ДЕН 4: НАЙРОБИ 16 юни, 1979 година

1. График за програмата на екипа

Полетът от Танжер до Найроби през Африка беше по-дълъг отколкото от Ню Йорк до Лондон – 3 600 мли, или осем часа. Рос прекара цялото време на компютъра, изчислявайки „вероятностните линии на хиперпространството“ както ги нарече тя.

– Това са всичките ни графици – каза Рос. – Можем да ги анализираме за продължителност и наличие на фактори за забавяне.

Под екрана на компютъра се намираще специален часовник, по който непрестанно се движеха цифри.

– Какво означава това? – запита Елиът.

– Компютърът подбира най-бързия маршрут. Виждаш, че току-що определил график, който ще ни изведе на мястото след шест дни осем часа и петдесет и една минути. А сега се опитва да подобри времето.

Елиът се усмихна. Представата, че един компютър може да предскаже с точност до минутата кога ще стигнат до мястото в Конго му се струваше налудничаво. Рос обаче беше повече от сериозна.

Докато гледаха, компютърният часовник се промени на 5 дни 22 часа и 24 минути.

– А, това вече е по-добре – кимна Рос. – Но може още да се подобри. – Тя натисна друг клавиш и линиите се раздвижиха, разтягайки се като гумени над африканския континент. – Това е маршрутът на консорциума – каза тя, – базиращ се на предположенията ни за експедицията им. Съставът им е доста голям – най-малко тридесет човека, ако не и повече, всичко пълен комплект. Но не знаят точното местоположение на града; поне така считаме. Обаче имат значителна преднина, най-малко дванайсет часа, защото хората им вече са строени до самолета им в Найроби.

Часовникът показа пълното изтекло време: 5 дни 9 часа и 19 минути. Тя после натисна бутон с надпис ДАТА и цифрите се промениха на 06 21 79 0814.

– Според тия данни, консорциумът ще стигне мястото в Конго малко след осем часа сутринта на 21 юни.

Компютърът работеше тихо; линиите продължаваха да се разтягат и свиват, и часовникът отчете нова дата: 06 21 79 1224.

– Е, – произнесе тя, – ето ни нас. При най-добрия разовй на нещата и за нас и за тях консорциумът ще ни изпревари с четири часа, след четири дни.

Мънро мина покрай тях захапал саднвич.

– По-добре избери друг маршрут – посъветва я той. – Или давай направо.

– Колебая се как да го направя с тая маймуна.

– Трябва да направиш нещо, при тоя график – повдигна рамене той.

Елиът ги слушаше с чувство надхвърлящо обичайното удивление: те обсъждаха разлика от няколко часа, която щеше да се случи чак след пет дни.

– Вие наистина ли очаквате, че през следващите няколко дни, с всичките му въртели в Найроби и после в джунглата, че ще спазим графика с точност до минута?

– Сега нещата не стоят така, както в началото на африканските експедиции – каза Рос, – когато групите са потъвали сред джунглите само след месец. В най-лошия случай компютърът може да сбърка с няколко минути, максимум половин час, в течение на целия петдневен период. – Тя поклати глава. – Не. Имаме си проблем тук и трябва да направим нещо, за да го разрешим. Залогът е прекалено висок.

– Имаш предвид диамантите.

Тя кимна и посочи към долната част на екрана, където се появиха думите СИН КОНТРАКТ. Той я запита какво означава това.

– Страшно много пари – отвърна тя. – Поне така мисля – добави след кратък размисъл. Защото в действителност не знаеше.

Всеки нов контракт сключен от ТСЗР получаваше кодово наименование. Само Травис и компютърът знаеха името на компанията закупила контракта; всички останали в ТСЗР, от програмистите и до екипите на място, знаеха проектите само под кодовите им наименования свързани с цветовете: Червен Контракт, Жълт Контракт, Бял Контракт. Това се правеше, за да се запазят в тайна имената на фирмите и бизнеса им. Но математиците в ТСЗР не можеха да се сдържат и се мъчеха да отгатнат страните в договорите, които бяха ежедневната тема за разговор в столовата на компанията.

Синият Контракт беше сключен от ТСЗР през декември, 1978 година. Според него ТСЗР се задължаваше да установи местонахождението на един природен източник на промишлени диаманти в приятелска или

неутрална страна. Диамантите трябваше да бъдат тип Пв, кристали „със слабо съдържание на азот“. Не бяха специфицирани никакви размери, защото размерът на кристала нямаше значение; нито бяха определяни количествата, които можеха да се извлекат; контракторът щеше да вземе каквото и колкото можеше. Това, което беше най-необичайното в този случай, беше, че нямаше Ограничение за разходите по извличане на единица обем (ОРИЕО).

Почти всички контракти пристигаха с ОРИЕО. Не беше достатъчно само да се открие минерално находище; минералите трябваше да се извличат с предварително определена граница на разходите. Тези разходи на свой ред отразяваха концентрацията на минерала в рудата, отдалечеността ѝ, наличието на местна работна ръка, политическите условия, евентуалната нужда от строежи на летища, пътища, болници, мини, или рафинерии.

Защото когато един контракт пристигаше без ОРИЕО, това означаваше само едно нещо: някой така се нуждаеше от диамантите, че не даваше пат пари колко ще струва добивът им.

Само след четиридесет и осем часа столовата на ТСЗР беше раздала Синия контракт. Оказа се, че диамантите тип Пв бяха сини вследствие наличието на следи от елемента бор, който ги правеше безсмислени като скъпоценни камъни, но променяше електрическите им свойства, превръщайки ги в полупроводници със съпротивление от порядъка на 100 ома на сантиметър. Те също така притежаваха и светопроводни свойства.

И тогава някой откри кратка статия в Електроник Нюз от 17 ноември, 1978 година: „Производството по технологията на Макфий спряно“. В нея се обясняваше, че Уолтман, Масачузетс, фирма на Корпорация Сайлък, била изоставила експерименталната технология за получаване на изкуствени диаманти с отлагане на боров монослой. Процесът на Макфий бил изоставен като прекалено скъп и ненадежден за получаване на „желаните полупроводникови свойства.“ Статията заключаваше, че „други фирми са подценили проблемите в отлагането на боров монослой; Морикава (Токио) изоставил процеса Нагаура през септември същата година.“ Връщайки нещата назад във времето, столовата на ТСЗР намести липсващите късчета от главоблъсканицата по местата им.

През 1971 година Интек, компанията за микроелектроника от Санта Клара, била първа предвидила, че диамантените полупроводници ще бъдат от особена важност за едно бъдещо поколение „свърхпроводящи“ компютри през осемдесетте години.

Първото поколение електронни компютри, ENIAC и UNIVAC, построени в най-дълбока секретност през военните години в началото на четиридесетте, използваха електровакуумни лампи. Електровакуумните лампи притежават средно време на живот двадесет часа, но при наличието на хиляди такива нажежени лампи в една машина, някои компютри блокират на всеки седем до дванайсет минути. Технологиите представяни от електровакуумните лампи налагат едно ограничение върху размера и мощността на планираните второ поколение компютри.

Второто поколение обаче никога не използва електровакуумни лампи. През 1947 година с изобретяването на транзистора – сандвич от твърд материал с големина на нокът, който изпълнява всички функции на електровакуумната лампа – сложи началото на нова ера от „твърдотелни“ електронни устройства, които се нуждаеха от малка мощност, генерираха малко топлина, и бяха по-малки и по-надеждни отколкото електровакуумните лампи които те замениха. Силициевата технология осигури в продължение на двадесет години базата за три поколения компютри, все по-компактни, надеждни и евтини.

Но през седемдесетте години конструкторите на компютри започнаха да се сблъскват с присъщите ограничения на силициевата технология. Макар и схемите да се бяха свили до микроскопични размери, скоростта на пресмятане все още зависеше от дължината на схемата. По-нататъшното миниатюризиране обаче на схемите върна обратно един стар проблем: топлината. По-малките схеми буквално се разтопяваха от отделяната топлина. Нужен беше метод, който едновременно да елиминира топлината и да намали съпротивлението.

От петдесетте години насам беше известно, че много метали при охлаждане до много ниски температури се превръщат в „свръхпроводници“, при което потокът от електрони препуска през тях необезпокояван от нищо. През 1977 година IBM обяви, че конструира един суперсвръхскоростен компютър с размера на грейпфрут, охлаждан от течен азот. Свръхпроводящият компютър изисква една радикално нова технология, и един нов диапазон от нискотемпературни конструктивни материали.

Произведените диаманти щяха да намерят извънредно широко приложение.

Няколко дни по-късно столовата на ТСЗР излезе с едно алтернативно обяснение. Според новата теория, седемдесетте години са били десетилетие с безпрецедентен ръст при компютрите. Макар и първите производители на компютри през четиридесетте да бяха предсказали, че

четири компютъра ще бъдат достатъчни да вършат всички изчисления на целия свят в обозримото бъдеще, експертите очакваха, че към 1990 година в действителност ще има един милиард компютри, като по-голямата част от тях ще бъдат свързани посредством комуникационни мрежи с другите компютри. Такива мрежи не съществуваха, и дори можеха да се окажат теоретически неосъществими. (Едно изследване на хановския институт през 1975 година заключи, че земната кора не съдържа достатъчно метал, за да се конструират необходимите компютърни мрежи за предаване на данни.)

Според Харви Ръмбо осемдесетте години ще се характеризират с критичен недостиг от компютърни системи за предаване на данни: „Точно както кризата с изкопаемите горива изненада индустриалния свят през седемдесетте, така и недостигът на предаване на информация ще бъде удар за света през следващите десет години. През седемдесетте хората бяха лишени от движение, но през осемдесетте ще бъдат лишени от информация, и остава да се види, коя липса ще се окаже по-сърбоносна.“

Лазерната светлина представляваше единствената надежда за справяне с изискванията към тези огромни масиви от данни, тъй като лазерните канали пренасяха двадесет хиляди пъти повече информация отколкото обикновен метален коаксиален кабел на магистрална линия за връзка. Предаването с лазер изискваше изцяло нови технологии, включително тънконишкова влакнеста оптика, и изкуствено създадени полупроводникови диаманти, за които Ръмбо предсказва, че ще бъдат „поценни и от нефта“ през идващите години.

Ръмбо отива дори и по-далеч, като очаква в рамките на десет години самото електричество да стане отживелица. Бъдещите компютри ще използват само светлинни схеми, и ще взаимодействат с информационни системи със светлинен носител на информацията. Причината за всичко това е скоростта. „Светлината“ казва Ръмбо, „се движи със скоростта на светлината. Електричеството – не. Ние живеем в последните години на микроелектронната технология“.

Разбира се, микроелектрониката не изглежда като отмираща технология. През 1979 година микроелектрониката представляваше основната технология в индустриализирания свят, на която се падаха осемдест милиарда долара годишно само в Съединените щати; за шест от първите двадесет корпорации в списъка 500 на списание Форчън микроелектрониката представляваше основната им дейност. Тези компании имаха история изпълнена с изключителна конкуренция и напредък, за един

период от по-малък от тридесет години.

През 1958 година един производител можеше да помести 10 електронни компонента върху един единствен силициев чип. През 1970 беше възможно да се поберат 100 компонента върху чип със същия размер; това беше едно десетократно увеличение за период от време малко по-голям от десетилетие.

Но през 1972 година вече стана възможно да се поместят 1000 електронни компонента върху един чип, а през 1974 – 10 000. Очакваше се, че към 1980 върху един чип с големината на човешки нокът ще могат да се поместват един милион електронни компонента, но в действителност тази представа беше постигната още през 1978. През пролетта на 1979 година новата цел бяха десет милиона компонента, или, още по-добре, един милиард върху един единствен силициев чип още през 1980. Никой обаче не успя да предвиди развоя на събитията през юни или юли.

Такъв напредък в само една индустрия просто няма прецедент. Това става много ясно, когато бъде направено сравнение с по-старите производствени технологии. Детройт беше доволен да прави обикновени промени в конструкцията на произвежданите автомобилни веднъж на три години, но електронната промишленост обикновено очаква промени с цял порядък за същия период. (За да не изостане, Детройт би трябвало да увеличава пробега в мили за 1 изразходван галон гориво от 8 мили за галон на 80 000 000 мили за галон през 1979 година. Вместо това, Детройт увеличи пробега от 8 на 16 мили за това време, още едно доказателство за задаващата се смърт на автомобилната индустрия като сърцето на американската икономика.)

При такъв конкуриращ се пазар всеки се тревожеше от чуждите сили, особено от Япония, започнала от 1973 година да поддържа японски културен център в Сан Хосе, който по мнението на компетентните институции предстеляваше фасада за добре финансиран и организиран промишлен шпионаж.

Синият контракт можеше да бъде разбран само в светлината на промишленост правеща гигантски крачки на всеки няколко месеца. Травис беше казал, че Синият контракт е „най-голямото нещо, което ще видим през следващите десет години. Този, който открие диамантите, ще направи скок в технологията от най-малко пет години. Пет години. Знаете ли какво означава това?“

Рос знаеше какво означава. В една промишленост, където разликата между конкурентите се измерваше в месеци, компании бяха правили

несметни печалби изпреварвайки конкурентите си само със седмица с някое ново устройство или технология; Синтел в Калифорния беше първата компания произвела чип с памет 256К докато всички останали още правеха 16К и си мечтаеха за чипове с 64К. Синтел успя да задържи предимството си в продължение само на шестнадесет седмици, но реализира печалба превишаваща сто и четиридесет милиона долара.

– А ние говорим за пет години – изрече Травис. – Този аванс се измержва в милиарди долари, а може би десетки милиарди. Ако успеем да се доберем до тия диаманти.

Това бяха причините зад този извънреден натиск който усещаше Рос докато продължаваше да работи с компютъра. На двайсет и четири години тя беше водач на екип в една надпревара на авангардните технологии, включваща половин дузина нации по света, всички изправили един срещу друг бизнеса си и промишлените си ресурси.

Залогът превръщаше всички досегашни надпревари да изглеждат като детски забави. Травис й го каза преди да потеглят.

– Не се страхувай когато натискът те докара до полууда. На раменете ти яздят милиарди долари. Просто направи всичко, което е по силите ти.

Правейки всичко възможно по силите си, тя съумя да намали графика на експедицията с още три часа и тридесет и седем минути, като все още изоставаха зад проекта на консорциума. Не беше толкова голям интервал, особено с хладнокръвните ходове на Мънро на тяхна страна, но въпреки всичко изоставаха; а това можеше да означава пълен крах в състезание, при което победителят получаваше всичко.

И тогава дойдоха и лошите новини.

На екрана излезе съобщението **НЕЛЕГАЛНИ КЛЪОПАЧИ / ВСИЧКИ ЗАЛОЗИ ОТМЕНЕНИ.**

– Проклятие – изруга Рос.

Изведнъж усети нечовешката умора върху плещите си. Защото ако действително някъде по линиите на ТСЗР се бяха закачили нелегални кльопачи, можеха да се простят с шансовете си за победа, и то преди още кракът им да е стъпал в джунглата на централна Африка.

2. Нелегална кльопачка

Травис се почувства последният глупак.

Той се втренчи в разпечатката, която току-що бе дошла от центъра по управление на космическите полети Годар, ЦУКПГ, Грийнбелт, Мариланд.

ТСЗР ЗАЩО НИ ИЗПРАЩАТЕ ВСИЧКИ ТЕЗИ ДАННИ ЗА МУКЕНКО ОТ КОИТО НЯМАМЕ НИКАКВА НУЖДА ВСЕ ПАК ВИ БЛАГОДАРИМ.

Съобщението бе пристигнало преди час от ЦУКПГ/Мариланд, но вече бе закъсняло повече от пет часа.

– Проклятие! – изруга Травис втречен в телекса.

Първият признак, че нещо не е наред, беше когато японците и германците прекъснаха преговорите с Мърно в Танжер. Само преди минута те бяха готови да платят всяка цена; следващата едва не се бяха втурнали през вратата без дори да си вземат довиждане. Това прекъсване бе дошло изведнъж, без всякакво предупреждение; то предполагаше, че в компютрите на консорциума беше постъпила нова информация.

Нова информация, но откъде?

Можеше да има само едно обяснение: и то сега беше потвърдено по телекса на ЦУКПГ от Грийнбелт.

ТСЗР ЗАЩО НИ ИЗПРАЩАТЕ ВСИЧКИ ТЕЗИ ДАННИ ЗА МУКЕНКО

Този факт имаше само едно просто обяснение: ТСЗР не изпращаше никаква информация. Най-малкото, целенасочено. ТСЗР и ЦУКПГ имаха споразумение да разменят актуализирани данни; самият Травис беше сключил сделката през 1978 година, за да получава евтини спътникови изображения от Ландсат в орбита. Изображенията, предавани от спътници, бяха единственият най-голям разход на компанията. ТСЗР предоставяше обработените изображения на ЦУКПГ, а в замяна на това ЦУКПГ се съгласи да снабдява ТСЗР със спътникови снимки с намаление от 30% под основната цена.

В онзи момент това изглеждаше добра сделка, и в споразумението бяха договорени кодираните честоти.

Сега обаче потенциалните недостатъци изскочиха пред Травис уголемени до неузнаваемост: най-лошите му страхове се бяха сбъднали. Прекара ли веднъж информационна линия дълга две хиляди мили от Хюстън до Грийнбелт, човек направо си търси белята. Някъде между

Тексас и Мариланд някой бе успял да вклини междинно терминално звено, най-вероятно в телефонните линии с носещата честота, и бе започнал да смуче данни с нелегален терминал. Това беше формата на промишлен шпионаж от която най-много се страхуваха.

Механизмът представляваше нелегален терминал, включен между два легални терминала, който следеше размяната на данни и в двете посоки. След известно време нелегалният оператор научаваше достатъчно и започваше да предава по линията, смучейки данни от двата крайни пункта, представяйки се пред Хюстън за ЦУКГП и обратно. Нелегалният терминал можеше да продължи да функционира дотогава, докато единият или и двата легални терминала не усетеха, че са подслушвани.

Сега въпросът беше следният: колко данни бяха изсмукани през последните седемдесет и два часа?

Травис поиска двамадесет и четири часови проверки със сканер; показанията му бяха отчайващи. Положението изглеждаше така, сякаш компютърът на ТСЗР беше излъчил не само елементи от оригиналната база данни, но също така и разволя по трансформирането на информацията, или последователността от операции изпълнявани върху данните от ТСЗР за последните четири седмици.

Ако това се окажеше вярно, то в този случай нелегалният агент на евро-японския консорциум знаеше какви трансформации бе приложила ТСЗР върху данните за Мукенко, и следователно знаеха с изключителна точност местоположението на изгубения град. Сега то им беше известно толкова точно, колкото и на Рос.

Трябваше да се преустройват графици, което щеше да затрудни още повече работата на екипа на Рос. А и обновените от компютъра графици бяха неясни; колкото и да беше способна Рос, вероятността екипът на ТСЗР да се добере до мястото преди японците и германците сега вече беше равна на нула.

От гледната точка на Травис, цялата експедиция на ТСЗР представляваше безсмислено упражнение, чиста загуба на време. Не съществуваше никаква надежда за успех. Единственият елемент не взет под внимание от компютъра беше горилата Ейми, а всички инстинкти на Травис му говореха, че горилата на име Ейми няма да се окаже решаващ фактор за откритието на минералните залежи в североизточно Конго.

Всичко беше безнадеждно.

Дали да отзове експедицията обратно? Той се втренчи в таблото за управление до бюрото си.

– Извикай ми функцията разходи-време – заповяда той.

Компютърът изведе съобщението РАЗХОДИ-ВРЕМЕ.

– Локална Експедиция Конго.

Екранът изведе данните за експедицията в Конго: разходи на час, акумулирани разходи, фиксирани бъдещи разходи, отчетни пунктове... Проектът в този момент се намираше точно извън Найроби, и акумулираните му разходи възлизаха малко над 189 000 щатски долара.

Прекратяването му щеше да струва 227 445 щатски долара.

– Фактор БФ – каза той.

Екранът се промени. Появиха се серия вероятности. Факторът БФ представляваше бона фортуна, или добър късмет – нещо съвсем ефемерно при всички експедиции, особено далечните, изпълнени с всякакви опасности.

ДА ПОМИСЛЯ ЗА МОМЕНТ, излъчи съобщение компютърът.

Травис зачака. Той знаеше, че на компютъра му бяха нужни няколко секунди да изпълни необходимите изчисления, за да придаде тежест на случайните фактори които могат да повлияят на експедицията, все още на пет или повече дни от целта.

Личното му повиквателно устройство се обади. Беше Роджърс, специалистът по подслушването.

– Проследихме нелегалното подслушвателно устройство. Намира се в Норман, Оклахома, на адреса на Северната американска централна застрахователна компания, САЦЗК. САЦЗК е петдесет и един процента притежание на една хавайска холдингова компания, корпорация Халекули, на свой ред владение на островна японска компания. Какво искате да направим?

– Искам задниците им препечени на фурна – заповяда Травис.

– Ясно – отвърна Роджърс и затвори телефона.

На екрана се появи съобщението ИЗЧИСЛЕН ФАКТОР БФ и вероятността: 0,449. Това беше наистина изненада: тази стойност означаваше, че ТСЗР разполагаше с почти равен шанс да достигне целта преди консорциума. Травис не се поколеба и за секунда: 0,449 беше достатъчно добра стойност.

Експедицията на ТСЗР щеше да продължи, най-малкото поне засега. А междувременно той щеше да направи всичко, което беше по силите му, за да забави консорциума. Травис си имаше наум няколко идеи.

3. Допълнителна информация

Самолетът летеше на юг точно над езерото Рудолф в северна Кения когато Том Сиймънс повика Елиът.

Сиймънс беше приключил компютърния си анализ за отличаването на горилата от другите маймуни, основно шимпанзетата. След това бе получил от Хюстън видеозапис с три секунди от много лошо видеотранслация, на която изглежда някаква горила разбиваше сателитна антена и се втрещаваше в камерата.

– Е? – запита Елиът, загледан нетърпеливо в екрана на компютъра. Съобщението беше следното:

ДИСКРИМИНАНТНА ФУНКЦИЯ ЗА ГОРИЛА /
ШИМПАНЗЕ ФУНКЦИОНАЛНИ ГРУПИРАНИЯ
РАЗПРЕДЕЛЕНИ КАКТО ТРЯБВА:

ГОРИЛА: 0,9934

ШИМПАНЗЕ: 0,1132

ТЕСТВАН ВИДЕОЗАПИС (ХЮСТЪН): 0,3349

– Проклятие – изруга Елиът. С тези параметри изследването беше неясно и безполезно.

– Съжалявам – обади се Сиймънс по телефона. – Част от проблемите обаче възникват от самия тестван материал. Трябваше да въведем като фактор в компютъра извличането на това изображение. То е било обработено, което означава, че е бил въведен някакъв порядък; а при този процес се е изгубила именно онази прагова стойност. Бих искал да поработя с оригиналната дигитализирана матрица. Можете ли да ми я осигурите?

Карън Рос кимна утвърдително.

– Разбира се – каза Елиът.

– Ще направя още един опит – каза Сиймънс. – Но ако искате да знаете мнението ми, пак няма да се получи. Работата е там, че при горилите са наблюдават значителни индивидуални различия в лицевата структура, точно както при хората. Увеличим ли базата от образци, тогава ще получим и повече вариации, и един още по-голям популационен интервал. Мисля, че сме ни напред, ни назад. Никога не ще успеем да докажете, че това не е горила, макар и да залагам всичките си спестявания, че е.

– Какво означава това? – запита Елиът.

– Означава, че сме се сблъскали с нещо съвсем ново – отвърна Сиймънс. – Казвам ви, ако това действително е горила, тя би трябвало при тази функция да получи стойност някъде от порядъка на 0,89 или 0,94. Изображението обаче получи 0,39. Това просто не достатъчно. Не е горила, Питър.

– Тогава какво е?

– Това е преходна форма. Приложих функцията, за да измеря къде беше вариацията. И знаеш каква беше основната разлика? Цветът на кожата. Дори и при черно-бяло изображение не е достатъчно тъмен, за да бъде горила, Питър. Това е едно съвсем ново животно, гарантирам ти.

– С какво ще промени това графика ти? – обърна се Елиът към Рос.

– За момента, с нищо – каза тя. – Другите елементи са по-критични, а този не може да се разложи на по-прости компоненти.

Пилотът включи вътрешната система за връзка.

– Започваме да снижаваме към Найроби – каза той.

4. Найроби

Само на пет мили от Найроби човек може да се озове сред дивото обкръжение на източноафриканската савана. А в паметта на много найробски жители обкръжението можеше да се открие и още по-близо: газели, бѳало и жирафи скитаха наоколо, а от време на време някой случаен леопард ощастливяваше с присъствието си нечия спалня. В ония дни градът все още запазваше характера си на дива колониална станция; в дните на своя разцвет Найроби сигурно е бил много бързо разрастващ се град; „Женен ли сте или живеете в Кения?“ беше стандартният въпрос. Мъжете бяха яки и пиеха здраво, жените красиви и без много задръжки, а картината на живота предсказуема не повече от лова на лисици всяка събота в околностите на града.

Модерният Найроби обаче е почти неузнаваем в сравнение с онзи от безгрижното колониално време. Шепата оцелели викториански здания сякаш са затънали в един модерен град с население половин милион души, с улични задръствания, френски ресторанти, супермаркети, химически почиствания за един ден, стоп-светлини, небостъргачи, и замърсен въздух.

Самолетът на ТСЗР кацна на международното летище в Найроби 16 юни на разсъмване, и Мънро се свърза с носачите и помощниците на експедицията. Те възнамеряваха да излетят от Найроби само след два

часа, но точно в този момент от Хюстън им позвъни Травис и им предаде, че Питърсън, един от геолозите от първата конгоанска експедиция, е успял по някакъв начин да се добере до Найроби.

Рос се възбуди неимоверно от новината.

– Къде е сега той? – запита нетърпеливо тя.

– В моргата – отвърна Травис.

Елиът примига докато се приближаваше: тялото върху масата от неръждаема стомана беше на русококс мъж неговата възраст. Ръцете на мъжа бяха строшени; кожата беше подута, с някакъв отвратителен ален цвят. Той погледна към Рос. Тя изглеждаше напълно в ред; дори не примигна или извърна настрана. Патологът настъпи един педал и микрофонът над главите им се включи.

– Бихте ли се представили, ако обичате.

– Карън Елън Рос.

– Националност и номер на паспорта.

– Американка, F1413649.

– Можете ли да идентифицирате мъжа пред вас, мис Рос?

– Да. Това е Джеймс Робърт Питърсън.

– Каква е основната ви връзка с починалия Джеймс Робърт Питърсън?

– Работех с него – изрече тя със скучен глас. сякаш разглеждаше безстрастно някаква геоложка проба. На лицето ѝ не се изписа нищо.

Патологът се обърна към микрофона.

– Самоличността потвърдена като Джеймс Робърт Питърсън, пол мъжки, от бялата раса, националност американец. – Той се обърна към Рос. – Кога за последен път се видяхте с мистър Питърсън?

– През май тази година. Тогава тръгваше за Конго.

– През последния месец не сте го виждали?

– Не – отвърна тя. – Какво се е случило?

Патологът докосна подпухналите морави рани върху ръцете му. Връхчетата на пръстите му потънаха, оставяйки следи като от зъби върху плът.

– Дяволски странна история – произнесе патологът.

Предният ден, 15 юни, Питърсън бил докаран на борда на малък чартърен самолет, в стадий на терминален шок. Умрял няколко часа покъсно без да дойде в съзнание.

– Цяло чудо е, как е успял да го направи. Очевидно самолетът е кацнал непредвидено поради някакъв механичен проблем на летището

Гарона, една доста кална писта в Заир. И в този момент този момък излиза залитайки от гората и се строполява в краката им. – Патологът посочи къде костите са били счупени и на двете ръце. Според думите му раните не били пресни; получил ги най-малко четири дни преди това, а може и повече. – Изпитвал е невъобразима болка.

– Какво би могло да причини такива рани? – запита Елиът.

Патологът никога не бе виждал нещо подобно.

– На повърхността наподобява механична травма, като счупване от сблъсък с лека кола или камион. Такива при нас се случват всеки ден; но раните от механични счупвания никога не са двустранни, както в този случай.

– Значи не е било механично счупване? – запита Карън.

– Не знам какво е било. Такъв случай досега в практиката ми няма – изрече бързо патологът. – Също така открихме следи от кръв под ноктите му и няколко сиви косъма. Сега провеждаме изследвания.

В дъното на стаята друг патолог вдигна поглед от микроскопа.

– Космите определено не са човешки. Сечението не съответства. Някаква животинска козина, близка до човека.

– Сечението ли? – запита Рос.

– Най-добрият индекс за определяне на произхода на косъма – каза патологът. – Човешкият косъм от пубиса например е с по-елипсовидно сечение, отколкото окосмеността от другите части на тялото, или това по лицето. Той е много характерен и се признава като доказателство в съда. Лабораторията има голям опит в тази област, понеже при много случаи се налага да работим с всякакви животински окосмености, и сме експерти.

Големият анализатор от неръждаема стомана започна да издава звуков сигнал.

– Кръвната проба идва – каза патологът.

На един видеоекран се появиха структури-близнаци с пастелно обагрени ивици.

– Това е структурата получена с помощта на електрофореза – обясни патологът. – С нея се проверяват серумните протеини. А това отляво е обикновена човешка кръв. Вдясно е кръвната проба взета от кръвните следи под ноктите му. Вижда се добре, че това определено не е човешка кръв.

– Не е човешка кръв? – възкликна Рос, обърната към Елиът.

– Близка е – отвърна патологът без да откъсва поглед от екрана. – Но не е човешка. Може да принадлежи на домашно или

селскостопанско животно, може би прасе. Или дори на примат. Маймуните са много близо до човека в серологично отношение. След минута ще разполагаме и с компютърния анализ.

На екрана се изписа съобщението АЛФА И БЕТА СЕРУМНИТЕ ГЛОБУЛИНИ СЪВПАДАТ: КРЪВ НА ГОРИЛА.

– Ето ви отговора чия е кръвта под ноктите му. На горила.

5. Преглед

– Няма да ви нарани – опита се да успокои изплашения санитар Елиът. Намираха се в пасажирския отсек на товарния боинг 747. – Ето, виждате ли, тя ви се усмихва.

Ейми действително се хилеше с най-пленителната си усмивка, като внимаваше да не си показва зъбите. Санитарят от частната клиника в Найроби обаче не беше запознат с тези тънки нюанси на горилския етикет. Ръцете му се тресяха докато държеше спринцовката.

Найроби беше последната възможност Ейми да мине един цялостен преглед. Огромното ѝ мощно тяло не създаваше представа за конституционална крехкост, както и навъсеното ѝ с гъсти надвиснали вежди лице прикриваше една мека, доста нежна натура. В Сан Франсиско екипът по проекта Ейми я беше подложил на цялостно медицинско изследване: проби на урината на всеки втори ден, екскрементите ѝ се проверяваха ежеседмично за наличие на следи от кръв, всеки месец пълни изследвания на кръвната картина, и всеки три седмици посещение при зъболекаря за отстраняване на черния налеп който се акумулираше от вегетарианската ѝ диета. Ейми се справяше много лесно с това, но санитарят не го знаеше. Той я приближаваше протегнал спринцовката пред себе си като оръжие.

– Сигурен ли сте, че няма да ме ухапе?

Ейми се опита да помогне, сигнализирайки Ейми обещава не хапе. Тя сигнализираше бавно и отсечено, когато знаеше, че има пред себе си човек непознат с езика ѝ.

– Тя обещава, че няма да ви ухапе – каза Елиът.

– Щом казвате – отвърна боязливо санитарят. Елиът реши, че е по-добре да не му обяснява, че думите не са негови, а на Ейми.

След като взе кръвните проби, санитарят малко се отпусна.

– Това е едно много грозно животно – каза той, докато си събираше принадлежностите.

– Вие наранявате достойнството ѝ – каза Елиът.

И наистина Ейми вече енергично сигнализираше Какво грозно?

– Нищо, Ейми – опита се да я успокои Елиът. – Просто човекът още не е виждал горила.

– Моля? – вдигна вежди санитарят.

– Наранихте достойнството ѝ. По-добре се извинете.

Санитарят възмутено щракна ключалките на медицинската си чанта. Той се вгледа с невярващ поглед първо в Елиът и после в Ейми.

– Да му се извиня?

– На нея – поправи го Елиът. – Да. На вас ще ви хареса ли някой да ви нарече грозен?

Елиът изпаднаше направо в бяс при всеки подобен случай. С годините бе започнал да усеща все по-осезателно предразсъдъците, които хората изпитваха спрямо маймуните, считайки шимпанзетата за хитри дечица, орангутаните мъдри старци, а горилите тъпи и безразсъдъчни животни. Те грешаха и в трите случая.

Всяко от тези животни беше уникално, и изобщо не се вписваше в човешките стереотипи. Шимпанзетата например бяха далеч по-груби, отколкото можеха да бъдат горилите. Понеже шимпанзетата бяха екстраверти, едно разгневено шимпанзе е далеч по-опасно, отколкото ядосана горила; в зоологическата градина Елиът с изумление бе ставал свидетел как майки подбутваха дечицата си да погледат по-отблизо шимпанзетата, но се дърпаха назад при вида на горилите. Тези майки очевидно не знаеха, че дивите шимпанзета хващаха и ядяха човешки деца, нещо, което горилите никога не биха направили.

Елиът често се сблъскваше с човешките предразсъдъци спрямо горилите, и се бе запознал добре с ефекта, който имаха те върху Ейми. Тя не можеше да скрие факта, че е едра и черна, с надвиснали вежди и некрасиво лице. Зад лицето, толкова отблъскващо за повечето хора, се криеше интелигентна и чувствителна същност, съчувствена към хората около нея. Болеше я, когато хората панически бягаха от нея или запищяваха от страх, или пък подхвърляха ядовити и жестоки забележки.

Санитарят се навъси.

– Искате да кажете, че той разбира английски?

– Да, тя разбира. – Смяната на рода беше още едно нещо, което не се нравеше на Елиът. Хората се бояха от Ейми, защото винаги считаха, че е от мъжки пол.

Санитарят поклати глава.

– Не вярвам.

– Ейми, изпрати господина до вратата.

Ейми се заклатушка към вратата и я отвори пред санитаря, чиито очи се превърнаха на палачинки при жеста ѝ. После затвори след него.

Глулав човек, сигнализира Ейми.

– Не им обръщай внимание – каза Елиът. – Ела, Питър почеше Ейми.

Следващите петнайсет минути той я разчесва докато тя се търкаляше по пода и грухтеше от задоволство. Той дори и не усети как вратата се отвори зад него и нечия фигура пристъпи напред, докато изведнъж се сепна и се завъртя само за да види тъмният цилиндър как връхлита върху главата му, която експлодира с ослепителна бяла светлина и след миг всичко се потопи в мрак.

6. Отвлечане

Пробуди го пронизителен електронен писък.

– Не се движете, сър – обади се нечий глас.

Елиът отвори очи и примижа срещу ярката светлина блеснала над него. Лежеше по гръб в самолета и някой се беше привел над него.

– Погледнете надясно... а сега наляво... Можете ли да си сгънете пръстите?

Той изпълни нарежданията. Светлината беше отместена и той видя чернокож мъж в бял костюм приведен до него. Мъжът докосна главата му; пръстите му се отдръпнаха изцапани с кръв.

– Няма за какво да се тревожите – успокои го мъжът. – Раната е доста повърхностна. – Той отмести поглед. – Колко дълго предполагате, че е бил в безсъзнание?

– Две минути, не повече – каза Мънро.

Пронизителният писък отново се повтори. Елиът видя Рос да се движи из пасажирския отсек нарамила някаква торба на рамо и с протегнат пред себе си прът. Последва нов писък.

– Проклятие – изруга тя и изчопли нещо от рамката на илюминатора. – Това е вече петият. Направо са се престарали.

Мънро приведе поглед към Елиът.

– Как се чувствате? – запита той.

– Трябва да остане под лекарско наблюдение поне двацет и четири часа – намеси се чернокожият мъж. – Просто като предпазна мярка.

– Двацет и четири часа! – възкликна Рос, без да спира търсенето.

– Къде е тя? – изстена Елиът.

– Отмъкнаха я – каза Мънро. – Отвориха задната врата, спуснаха пневматичния подежник и изчезнаха още преди някой да усети какво става. Намерихме това до теб.

Мънро му подаде една малка стъклена ампула с японски йероглифи. В единия край имаше бутало, а в другия счупена игла.

Елиът седна на пода.

– Полека – обади се лекарят.

– Чувствам се отлично – сопна се Елиът, макар че главата му пулсираше цялата. Той повъртя ампулата из дланта си. – Беше ли в скреж когато я намерихте?

Мънро кимна.

– Много студена.

– CO2 – каза Елиът. Това беше стрела от газов пистолет. Той поклати глава. – Счупили са иглата в тялото й. – Сякаш дочу гневните писъци на Ейми. Тя беше свикнала само на внимателни обноси. Може би това беше един от недостатъците на работата му с нея; той не я беше подготвил достатъчно добре за живота в реалния свят. Подуши ампулата; лицето му се намръщи от резкия мирис. – Лобаксин. Бързо действащо средство, ефектът настъпва само след петнадесет секунди. Това са използвали. – Елиът изпита истински гняв. Лобаксинът не се използваше при животните защото засягаше черния дроб. А те бяха счупили иглата...

Той се изправи на крака и се облегна на Мънро, който го обхвана с ръка. Докторът запротестира.

– Наред съм – проговори Елиът.

В дъното на стаята се разнесе поредният писък, този път особено силен и продължителен. Рос движеше пръта си над аптечката за бърза помощ, покрай шишетата с таблетки и лекарства. Звукът сякаш я смути; тя бързо се дръпна настрана, захлопвайки вратичката на шкафчето.

Тя прекоси пасажирския отсек, и писъкът отново се извиси. Рос измъкна дребно малко черно устройство изпод една седалка.

– Погледни. Сигурно са довели със себе си някой, който да развърля микропредавателите. Стерилизирането ще ни отнеме часове. Не можем да си го позволим.

Тя веднага застана пред компютъра и пръстите й зашариха по клавиатурата.

– Къде са сега? Искам да кажа консорциумът?

– Основният им състав излетя от летището Кубала до Найроби

преди шест часа – каза Мънро.

– Разбира се, те не са я взели със себе си – произнесе отегчено Рос.

– Едва ли ще им върши някаква работа.

– Да не са я убили? – запита Елиът.

– Може би – отвърна Мънро.

– О, Господи...

– Но не вярвам – продължи Мънро. – Те гледат да избягнат на всяка цена и най-малкия шум около себе си. А Ейми е известна; в някои кръгове е по-известна и от филмова звезда или държавен глава. Тя е говореща горилка, а такива не се срещат под път и над път. Показвали са я по новините, сума ти вестници публикуваха снимката й... По-скоро биха убили теб, отколкото нея.

– Само да не я убият – прошепна Елиът.

– Няма – изрече убедена Рос. – Консорциумът не се вълнува от Ейми. Те дори не знаят защо сме я довели с нас. Опитват се само да ни забавят, но няма да им стане играта.

Нещо в тона й подсказа на Елиът че тя се канеше да изоставят Ейми. Елиът се разгневи.

– Трябва да я върнем на всяка цена – каза той. – Ейми е моя отговорност, не мога да я зарежа като някаква...

– Седемдесет и две минути – каза Рос, сочейки екрана. – Разполагаме точно с час и дванайсет минути преди да срутим графика си. – Тя се обърна към Мънро. – И трябва да превключим на втория вариант.

– Добре – каза Мънро. – Веднага ще поставя хора да работят по него.

– В нов самолет – реши изведнъж Рос. – Не можем да продължим с този, прекалено е замърсен. – Тя ловко набираше позивните кодове върху клавиатурата на компютъра. – Потегляме директно към точка М – каза тя. – Нали?

– Абсолютно – съгласи се Мънро.

– Не мога да изоставя Ейми. Ако възнамерявате да я зарежете, тогава трябва да зарежете и мен... – Елиът изведнъж спря.

На екрана на компютъра се беше появило следното съобщение:

ЗАРЕЖЕТЕ ГОРИЛАТА ПРОДЪЛЖАВАЙТЕ БЪРЗО ДО
СЛЕДВАЩИЯ ПУНКТ НА МАРШРУТА МАЙМУНАТА НЯМА
ЗНАЧЕНИЕ ГРАФИКЪТ НА КОМПЮТЪРА ПРОВЕРЕН
ПОВТАРЯМ ПРОДЪЛЖАВАЙТЕ БЕЗ ЕЙМИ

– Не можете да я зарежете – заяви Елиът. – И аз ще остана с нея.

– Нека да ви кажа нещо – обади се Рос. – Никога не съм считала, че Ейми е от някакво значение за експедицията ни, или пък ти. Още от самото начало я използвах като заблуда. Когато дойдох в Сан Франсиско, някой ме следеше. Ти и Ейми осигурихте тази заблуда. Хвърлихте консорциума в тъча. Струваше си усилията. Сега обаче вече не е така. Наложи ли се, изхвърляме ви зад борда. Не ме е грижа повече.

7. Буби

Елиът усети как кръвното му започна да се покачва.

– Дявол да го вземе, да не искате да кажете, че...

– Точно така – прекъсна го студено Рос. – Вече не си ни нужен.

Но още докато изричаше думите, тя го сграбчи здраво за ръката и го поведе навън от самолета с показалец върху устните си.

Елиът проумя, че тя се кани да го умири на спокойствие. Той беше отговорен за Ейми, да вървят по дяволите всички диаманти и международни интриги. Вече на пистата той отново повтори вироглаво:

– Няма да си тръгна без Ейми.

– Нито пък аз. – Рос бързо крачеше през пистата към полицейския хеликоптер.

Елиът забърза да я настигне.

– Какво?

– Нищичко ли не можеш да вдянеш? – запита Рос. – Този самолет е буквално заразен. Гъмжи от буби, и консорциумът слуша всички разговори. Онази реч в самолета я направих само за тях.

– Но кой те е следял в Сан Франсиско?

– Никой. Ще загубят часове в опит да открият кой е бил.

– Значи двамата с Ейми не сме били заблуда за врага, така ли?

– Изобщо – отвърна тя. – Виж, не знаем какво се е случило с последния екип на ТСЗР в Конго, но каквото и да говорите двамата с Травис или който и да е друг, аз мисля, че горилите имат пръст в цялата работа. И определено считам, че Ейми ще ни окаже голяма помощ когато се доберем до мястото.

– Като посланик?

– Имаме нужда от информация – каза Рос. – А тя знае за горилите повече от нас.

– Но ще успееш ли да я намериш за един час и десет минути?

– По дяволите, не – отговори Рос, поглеждайки си часовника. – Това няма да отнеме повече от двадесет минути.

– Снизете! Снизете!

Рос крещеше в портативната си радиостанция докато седеше до пилота на полицейския хеликоптер. Хеликоптерът кръжеше около кулата на правителствената сграда; след малко се завъртя и потегли на север, към Хилтън.

– Това не се позволява, мадам – изрече учтиво пилотът. – Летим под минималната разрешена височина.

– Прекалено високо сте! – изсумтя Рос, втренчена в една кутия върху коленете ѝ, с четири циферблата. Бързо щракаше превключвателите, докато накрая радиото изпраща и някакъв гневен глас от кулата по управлението на полетите не поиска обяснения какво става.

– А сега на изток – инструктира пилота тя и хеликоптерът се килна встрани и пое курс на изток, към бедните предградия на града.

Отзад Елиът усети стомаха си да се свива с всеки рязък завой на хеликоптера. Главата му бумтеше и той се чувстваше ужасно, но въпреки всичко бе настоял да тръгне с тях. Той беше единственият човек, способен да помогне на Ейми, в случай на нужда от медицинска помощ.

– Хванах сигнал – извика тя надвиквайки грохота в машината, и посочи на североизток. Хеликоптерът минаваше над грубо сковани бараки, разядени от корозия и ръжда автомобилни гробища, мръсни пътища. – Сега забави, забави...

Индикаторите бясно раздвижиха цифрите в прозорчетата си. Елиът ги видя как изведнъж всички едновременно се превърнаха в нули.

– Надолу! – изкрещя Рос, и хеликоптерът се спусна в центъра на огромно сметище.

Пилотът остана в хеликоптера; последните му думи бяха обезкуражаващи.

– Има ли смет, има и плъхове.

– Плъховете не ме притесняват – каза Рос, излизайки от хеликоптера с уреда в ръка.

– Има ли плъхове, има и кобри – предупреди я пилотът.

– О! – възкликна Рос.

Двамата с Елиът прекосиха сметището. Духаше постоянен вятър; вестници и отломки шумоляха под краката им. Елиът го заболя главата, а от вонята му се повдигна.

– Не е много надалеч – произнесе Рос без да откъсва поглед от

уред. Беше силно възбудена; погледна часовника си.

– Тук ли е?

Тя се приведе и затърси с ръка в сметта; ръката ѝ описваше кръгове, заравяйки все по-дълбоко.

Накрая измъкна една огърлица; това беше същата огърлица, която беше подарила на Ейми при качването им на самолета в Сан Франсиско. Тя я обърна и погледна пластмасовата пластина с името върху нея; Елиът забеляза, че пластината беше необичайно дебела. На гърба имаше пресни драскотини.

– Проклятие! – изруга Рос. – Загубихме шестнайсет минути.

И забърза чакащия ги хеликоптер.

Елиът я настигна и се изравни с нея.

– Но как можеш да я намериш след като са се отървали от микропредавателя с огърлицата?

– Никои не поставя само един микропредавател – отвърна Рос. – Този беше само за заблуда, беше предвиден да го открият. – Тя посочи драскотините върху гърба. – Те обаче са хитри, задали са наново честотите.

– Може да са се отървали и от втората буба – забеляза Елиът.

– Не са – отвърна тя. Хеликоптерът се отдели от земята; грохотът на витлата му разтърси сметището и вдигна цял облак вестници и боклуци под тях. Тя притисна микрофона до устните си.

– Откарайте ни до най-голямото гробище за метални отпадъци в Найроби.

След девет минути уловиха още един много слаб сигнал, намиращ се на територията на автомобилното гробище. Хеликоптерът се приземи на улицата отвън, привличайки дузини крещящи деца. Рос влезе с Елиът в гробището.

– Сигурна ли си, че е тук? – запита Елиът.

– Няма съмнение. Единственият им изход е бил да я обградят от всички страни с метал.

– Защо?

– За да я екранират.

Тя си пробиваше път сред разбитите коли, като през няколко крачки спираше да сверява курса си с уреда.

И в един момент Елиът дочу грухтене.

Идваше от един древен и разяден от ръжда автобус Мерцедес. Той се покатери през разбитите врати, гумените уплътнения се разпадаха на

прах под ръцете му, и скочи вътре. Откри Ейми просната на гръб, завързана с лепенки скоч. Беше като пребита, но шумно се заоплакваше когато отпра лентата от козината ѝ.

Намери счупената игла в дясната част на гръдния ѝ кош и я измъкна внимателно с един форцепс. Ейми изписка, след това го прегърна. Той дочу далечния вой на полицейски сирени.

– Всичко е наред, Ейми, всичко е наред – успокои я той. Помогна ѝ да седне на пода и я прегледа по-основно. На пръв поглед изглеждаше добре.

И в този момент нещо го осени.

– Къде е вторият микропредавател?

– В стомаха ѝ – ухили се Рос.

Елиът усети как го сграбчва справедлив гняв, още повече, че Ейми вече беше в безопасност.

– Накарала си я да го глътне? Електронно устройство? Нима не разбираш колко деликатно животно е тя и че здравето ѝ...

– Само не се навивай – каза Рос. – Спомняш ли си онези витамини, които ти дадох? Ти също носиш в себе си една бубичка. – Тя погледна часовника си. – Тридесет и две минути. Никак не е зле. Имаме още четиридесет преди да отлетим от Найроби.

8. Местонахождение в момента

Мънро седеше в Боинга и тракаше клавиатурата на компютъра. Следеше как линиите се пресичаха върху картите, изхвърляйки серии от данни, графици, информация за пресечни точки на координати.

Компютърът прехвърляше възможните маршрути на експедицията, като на всеки десет секунди тестваше нов. След всяко съвпадение на данните, разпечатваше вариантите – разходи, логистични трудности, проблеми със снабдяването, пълните изминали времена от Хюстън, от местонахождението в момента (Найроби), където се намираха.

Мънро търсеше решение.

Вече не е като едно време, помисли си той. Дори и само преди пет години експедициите все още се придвижваха с метода на пробите и грешките, разчитайки на късмета си. Сега обаче всяка експедиция използваше компютърно планиране в реално време; още преди години Мънро беше принуден да изучи BASIC и TW/GESHUND и останалите основни интерактивни езици. Никой вече не можеше да си свърши

работата търкайки панталоните си на стола. Бизнесът бе претърпял принципна промяна.

Мънро бе решил да се включи в експедицията на ТСЗР точно поради тези причини. А не заради Карън Рос, по-вироглава и от овен и без всякакъв опит. Но ТСЗР притежаваше най-обширната функционираща база-данни, и най-съвършените програми за планиране. В крайна сметка той очакваше именно тези програми да надделеят на везните. Имаше и още една причина – не можеше да понася многобройни екипи; веднъж след като консорциумът стовареше експедицията си в джунглата, щяха да проумяят, че съставът им от тридесет човека щеше е най-голямата им спънка.

Но въпреки това той беше длъжен да намери един по-бърз график с маршрут до мястото. И Мънро неуморно натискаше клавишите, като следеше как данните изскачат на екрана. Задаваше траектории, пресечни точки, връзки. И после с практичното си око започна да елиминира алтернативите. Зачеркваше пътища, затваряше летища, елиминираше товарни маршрути, избягваше прекосявания на реки.

Компютърът продължаваше да връща всеки път все по-кратки маршрути, но от сегашната им точка (Найроби) общите изминали времена всеки път биваха прекалено дълги. При най-добрия вариант изпреварваха консорциума с тридесет и седем минути, което беше повече от малко, за да разчита сериозно на такава преднина. Той се навъси и запали пура. Може би ако прекосят реката Лико в Мугана...

Набра варианта.

И това не помогна. Прехвърлянето през реката щеше да ги забави. Той опита един преход през долината Гороба, макар и вероятно да беше прекалено опасно.

ПРЕДЛАГАНИЯТ МАРШРУТ ИЗВЪНРЕДНО ОПАСЕН

– Големите умове мислят еднакво – поклати глава Мънро с димяща пура в уста. Това обаче го накара да се замисли: къде се намираха другите, неортодоксалните маршрути, които не бяха догледали? И в този момент нещо му проблесна.

Нямаше да се понрави на останалите, но можеше да свърши работа...

Мънро набра списъка с логистичното оборудване. Да, бяха екипирани за подобна възможност. Той набра новия маршрут, и с усмивка проследи как линията му се стрелна по права през цяла Африка, само на

няколко мили от крайният пункт на маршрута им. Той поиска готовия вариант.

ПРЕДЛАГАНИЯТ МАРШРУТ НЕПРИЕМЛИВ

Той натисна клавиша за пренебрегване и получи резултантния вариант. Точно както си го беше мислил – можеха да изпреварят консорциума с цели четиридесет часа. Почти два дни!

Компютърът се върна на предишното си съобщение:

ПРЕДЛАГАНИЯТ МАРШРУТ НЕПРИЕМЛИВ / ФАКТОРИ
СВЪРЗАНИ С ВИСОЧИНАТА / ИЗВЪНРЕДНО ГОЛЕМИ
ОПАСНОСТИ ЗА ПЕРСОНАЛА / ВЕРОЯТНОСТТА ЗА УСПЕХ
ПОД ВСЯКАКВА КРИТИЧНА СТОЙНОСТ /

Мънро не беше уверен, че това е вярно. Той счете, че могат да се промъкнат, особено ако атмосферните условия се запазеха добри. Височината нямаше да представлява проблем, а теренът макар и тежък, щеше да е достатъчно устойчив.

И наистина, колкото повече обмисляше идеята, толкова повече се изпълваше със сигурност, че номерът ще стане.

9. Отпътуване

Малкият Фокер S-144 редом с гигантския товарен 747 напомняше на малко дете сгушено в прегръдката на майка си. Две товарни платформи бяха в постоянно движение; работниците прехвърляха оборудването от по-големия самолет на по-малкия. След като се върнаха на летището, Рос обясни на Елиът, че ще вземат по-малкия самолет, защото 747 трябва да бъде почистен от „бубите“, и тъй като вече е „прекалено голям“ за нуждите им.

– Но реактивният самолет е по-бърз – възрази Елиът.

– Бързината не е задължителна – заяви Рос, без обаче да се задълбочава в темата.

Така или иначе, нещата се развиваха стремглаво, и Елиът си имаше достатъчно свои грижи. Той помогна на Ейми да се качи на фокера, и сега вече я прегледа наистина цялостно. Цялото ѝ тяло беше натъртено, поне така се оплакваше когато я опипваше, но нямаше счупени кости и настрояването ѝ вече се подобряваше.

Няколко чернокожи мъже товареха оборудването в самолета, като се смееха и тупаха по гърбовете. Ейми се заинтригува от мъжете, настоявайки да знае Каква шега? Те обаче я игнорираха. Тя беше още като пребитата от лекарствата, които я бяха натъпкали и скоро заспа.

Рос наблюдаваше товаренето, и Елиът се придвижи обратно към опашката на самолета, където я завари да разговаря с един весел чернокож мъж, когото представи като Кахега.

– А, – възкликна Кахега, разтърсвайки ръката му. – Доктор Рос и доктор Елиът, двама доктори, чудесно.

Елиът не беше много наясно защо трябва да е чудесно.

Кахега се разсмя заразително.

– Много добро прикритие – заяви той. – Не е като едно време с капитан Мънро. Сега си имаме двама доктори, значи медицинска мисия, а? Чудесно. Къде са „медицинските запаси“? – И той намигна.

– Нямаме медицински запаси – въздъхна Рос.

– О, това е чудесно, докторе, обожавам стила ви – каза Кахега. – Вие сте американка, нали? Какво ще караме, М-16 ли? Чудесна пушка е М-16. Аз самият я предпочитам.

– Кахега си мисли, че прекарваме оръжие – каза Рос. – Просто не му се вярва, че няма такова нещо.

Кахега избухна в бурен смях.

– Нали сте заедно с капитан Мънро! – каза той, сякаш това обясняваше всичко. След това отиде да види какво правят работниците.

– Сигурна ли си, че не прехвърляме оръжие? – запита Елиът когато двамата останаха сами.

– Гоним нещо далеч по-скъпоценно от оръжия – каза Рос. Тя сръчно преопаковаше оборудване. Елиът я попита дали не може да помогне с нещо, но тя поклати глава. – Само аз мога да го направя. Трябва да паднем на четиридесет паунда на човек.

– Четиридесет паунда? С всичко?

– Толкова позволява компютърът. Мънро доведе Кахега с още седем други Кикую за помощници. Или общо ставаме единадесет човека, плюс Ейми; тя също ще си носи четиридесетте паунда. Но това означава товар общо от четиристотин и осемдесет паунда. – Рос продължи да тегли опаковки и пакети с храна.

Новините накараха Елиът да се замисли дълбоко. Експедицията вземаше друг обрат, водещ към още по-голяма опасност. Желанието му обаче незабавно да се върне бе засенчено от спомена за изображението на видеоекрана, и сивото горилоподобно създание, което подозираше,

че е ново, неизвестно животно. Това откритие си заслужаваше риска. Той се втрени през илюминатора.

– Те Кикую ли са?

– Да – отвърна тя. – Добри носачи са, макар че устата им не спира и за миг. Хората от племето Кикую умират да си чешат езиците. Те всички са братя, така че внимавай какво говориш. Само се моля Мънро да не им отваря много очите.

– На Кикую?

– Не, на НКИА.

– НКИА – повтори Елиът.

– Китайците. За компютри и електронни технологии китайците дават мило за драго – каза Рос. – Мънро сигурно им казва нещо в замяна на съвета който му дават.

Тя направи жест към илюминатора и Елиът го последва. Разбира се, Мънро стоеше в сянката на крилото на самолета и разговаряше с четирима китайци.

– Премести ги в онзи ъгъл – каза Рос и му посочи три големи кашона от стиропор с надпис АМЕРИКАНСКИ СПОРТНИ АКВАЛАНГИ, ЕЗЕРО ЕЛСИНОР, КАЛИФ.

– Да не се гмуркаме някъде? – запита озадачен Елиът.

Рос обаче дори и не го чу.

– Така ми се иска да разбера какво ли им разказва – възкликна тя.

Оказа се обаче, че тревогите ѝ са били напразни. Мънро им беше платил с нещо, за тях много по-ценно от информация за електронните технологии.

Фокерът се отдели от пистата на Найроби в 14 часа и 24 минути, три минути по-рано от новия им график.

За шестнадесетте часа последвали откриването на Ейми, експедицията на ТСЗР прелетя 560 мили, прекосявайки границите на четири страни – Кения, Танзания, Руанда и Заир – по маршрута от Найроби към гората Баравана, до покрайнините на конгоанските тропически гори. Логистиката на този сложен преход щеше да е невъзможна без помощта на външен съюзник. Мънро твърдеше, че „имал приятели по долните етажи на властта“, а в този случай се обърна за помощ към китайските тайни служби в Танзания.

Китайците бяха започнали да проявяват активност в Африка още от началото на шейсетте, когато шпионските им мрежи направиха опит да въздействат върху развоя на конгоанската гражданска война, защото

Китай искаше достъп до богатите залежи от уран в Конго. Местните агенти бяха финансирани от китайската банка, или в повечето случаи от Новата китайска информационна агенция, НКИА. Мънро си беше имал работа с доста „военни кореспонденти“ от НКИА през периода 1963 до 1968 когато прехвърляше оръжия и оттогава не беше прекъсвал връзките си с тях.

Китайците оказваха значителна финансова помощ на Африка. В края на шейсетте по-голямата част от двата милиарда долара чуждестранна помощ беше погълната от африканските нации. Друга сума същата по размер беше изразходвана тайно; през 1973 година Мао Цзе-дун публично се оплака за сумата, която похарчил при опитите си да събори заирското правителство на президента Мобуту.

Китайската мисия в Африка беше предназначена да възпира руско-то влияние, но след Втората световна война китайците намразиха до смърт Япония и желанието на Мънро да изпревари евро-японския консорциум срещна добро разбиране у тях. За да отпразнува съюза, Мънро бе донесъл три изцапани със смазка кашони от Хонконг.

Главните китайски агенти в Африка, Ли Тао и Лиу Шу-уен, бяха и двамата от провинция Хунан. Безвкусната африканска храна не разкрояваше живота им и те с благодарност приеха подаръка на Мънро, състоящ се от кашон дървесна гъба, каса лютив бобен сос, и кашон пастет от чили с чесън. Фактът, че тези подправки произхождаха от неутрален Хонконг, а не бяха долнокачествени имитации произведени в Тайван, беше важен пункт; така или иначе, подаръкът се оказа изключително подходящ при последвалата размяна на информация.

Служителите на НКИА подпомогнаха Мънро с проверката на документация, определено трудно за доставяне оборудване и забележително подробна информация за условията покрай североизточната заирска граница, тъй като те подпомагаха нахлуването на танзанийските войски в Уганда. Китайците го бяха предупредили, че реките в джунглата са придошли и има наводнения, и го бяха посъветвали да се сдобие с балон, за да прекосява реките и наводнените области. Мънро обаче не се впечатли от съвета им; и в действителност той си имаше план как да се добере до набелязаното място без изобщо да прекосяват каквито и да било реки. Как обаче, китайците дори и не можеха да си представят.

В 10 часа вечерта на 16 юни фокерът спря да зареди с гориво на летището Равамагена, до Кигали в Руанда. Местният служител по управлението на полетите се качи на самолета с бележник и формуляри, като

ги запита за крайния пункт на маршрута им. Мънро му обясни, че това е летището в Равамагена, което означаваше, че самолетът ще направи кръг и ще се завърне.

Елиът се навъси.

– Но нали щяхме да кацаме някъде в...

– Шшшшт – обади се Рос с показалец върху устните. – Не им се бъркай.

Очевидно служителят остана доволен от плана на полета им; тръгна си веднага щом пилотът се подписа в бележника му. Рос обясни, че управляващите полетите в Руанда са свикнали със самолети, които не изпълняват планираните си полети.

– Той само иска да е сигурен за времето, когато се върнем на летището му. Останалото не е негова работа.

Летището Равамагена беше сънливо; наложи им се да изчакат два часа докато ги заредят с гориво, но този път иначе вечно нетърпеливата Рос беше съвсем спокойна. Мънро пък дремеше, без да дава пет пари за закъснението.

– Какво ще стане с графика ни? – запита разтревожен Елиът.

– Няма проблеми – отвърна тя. – Така или иначе, три часа сме като вързани. Ще изчакаме изгрева над Мукенко.

– Там ли се намира летището?

– Ако можеш да го наречеш така – произнесе Мънро и като издърпа сафарито над главата си задряма отново.

Елиът се разтревожи силно, но Рос му обясни, че повечето африкански летища представляват просто кални ивици земя оголена джунгла. Пилотите не са в състояние да кацат нощем, или в мъгливи сутрини, защото пистата често гъмжи от животни, или пък някое скитащо племе си е направило лагера върху нея, или пък е кацнал друг самолет и не може да излети.

– Трябва ни дневна светлина – обясни тя. – Затова изчакваме. Не се тревожи; взети са предвид всички фактори.

Елиът прие обясненията ѝ и се върна да види как е Ейми. Рос въздъхна.

– Не мислиш ли, че ще е по-добре, ако му кажем? – запита тя.

– Защо? – отвърна ѝ с въпрос Мънро, без дори да повдига шапката си.

– Може да възникне проблем с Ейми.

– Аз ще се погрижа за Ейми – отвърна той.

– Елиът ще се ядоса много, когато разбере.

– Разбира се, че ще се ядоса – каза Мънро. – Но няма смисъл да го ядосваме още сега. В края на краищата, какво печелим с този скок?

– Четиридесет часа, най-малко. Опасно е, но така си осигуряваме съвсем нов график. Все още можем да ги изпреварим.

– Ето, виждаш ли – каза Мънро. – А сега си затваряй устата и събери малко сили.

ДЕН 5: МОРУТИ 17 юни, 1979 година

1.

След пет часа полет от Равамагена ландшафтът забележимо се промени. След като подминаха Гома, близо до заирската граница се озоваха над най-източните покрайнини на конгоанските тропически гори. Елиът гледаше като омагьосан през илюминатора.

В бледата светлина на утрото тук-там се виждаха отделни купчинки мъгла залепнала подобно на памук към гъстата растителност. От време на време под крилата преминаваха тъмна и гънеща се фигура на мътна река, или права тъмночервена ивица на шосе. Но през по-голямата част от времето отдолу се виждаше само непроницаемата завеса на гъста гора, простираща далеч зад хоризонта.

Гледката беше едновременно и скучна, и заплашителна; на времето Станли бе назвал чувството, изпитвано от човек при вида на „безразличния простор на природния свят“. За човек седнал в комфорта на самолета с климатична инсталация не беше трудно да забележи, че тази безкрайна и монотонна гора правеше и най-големите земни градове да изглеждат като джуджета. Всяко отделно дърво имаше стебло с четиридесет фута диаметър, извисяващо се на двеста фута в небето; под огромната му корона се криеше пространство с ръста на готическа катедрала. Елиът знаеше, че гората се простираше най-малко две хиляди мили на запад, опирайки в Атлантическия океан на западното крайбрежие на Заир.

Елиът с нетърпение очакваше как ще реагира Ейми на тази първа гледка на джунглата, нейната естествена среда. Тя се виждаше през илюминатора с неподвижен поглед. Сигнализира Тук джунгла със същото емоционално равнодушие, с което назоваваше картите с цветовете или обектите разпръснати на пода на каравана ѝ в Сан Франсиско. Тя разпознаваше джунглата, като даваше име на това, което виждаше, но той не усети никакво особено раздвижване у нея.

– Ейми обича джунгла? – запита я той.

Джунгла тук, сигнализира тя. Джунгла има.

Той упорито продължи, опитвайки се да установи наличието на

емоционалния контекст, в чието присъствие беше уверен. Ейми обича джунгла?

Джунгла тук. Джунгла има. Джунгла място тук Ейми вижда джунгла тук.

Той опита друг подход.

– Ейми живее джунгла тук?

Не. Безизразно.

– Къде живее Ейми?

Ейми живее Ейми къща. Отнасяше се за каравана ѝ в Сан Франсиско.

Елиът я проследи как разхлабва колана на седалката, и подпира глава на ръката си докато гледа лениво през илюминатора. Ейми иска цигара, сигнализира тя.

Беше видяла Мънро да пуши.

– По-късно, Ейми – каза ѝ Елиът.

В седем сутринта прелетяха над блестящите метални покриви на комплекса от калаено-танталови рудници в Масизи. Мънро, Кахега и останалите носачи отидоха в опасната част на самолета, където работеха върху оборудването, и шумно заговориха на суахили.

Ейми ги проследи с поглед и сигнализира Те разтревожени.

– За какво се тревожат, Ейми?

Те разтревожени хора тревожат те разтревожени проблеми. След малко Елиът отиде при тях и завари Мънро и останалите полузаровени под големи купчини слама да подреждат оборудване в продълговати муселинови контейнери с форма на торпедо, които после уплътняваха със слама.

– Какво е това? – посочи Елиът към муселиновите контейнери.

– Наричат ги контейнери Крослин – отвърна Мънро. – Много са надеждни.

– Никога досега не съм виждал да опаковат оборудване по този начин – каза Елиът, наблюдавайки носачите. – Те изглежда осигуряват много здрава защита при удар.

– Точно това е идеята – каза Мънро. И тръгна към кокпита да говори с пилота.

Космат нос лъже Питър сигнализира Ейми. „Космат нос“ беше нарицателното ѝ за Мънро, но Елиът я игнорира. Той се обърна към Кахега.

– Колко има още до летището?

Кахега вдигна поглед.

– Летището?

– В Муценко.

Кахега се замисли.

– Два часа – каза след няколко секунди той. И изведнъж се закикоти. Каза нещо на суахили и всичките му братя също се разсмяха.

– Какво има толкова смешно? – запита малко обиден Елиът.

– О, докторе – изрече през смях Кахега, тупайки го по гърба. – Ще умориш ме от смях. Ти трябва си майтапчия по рождение.

Самолетът се наклони, докато правеше бавен широк завой. Кахега и братята му се взираха през прозорците и Елиът се присъедини към тях. Отдолу се виждаше само килимът на непроницаемата джунгла; изведнъж права ивица разсече на две джунглата; бяха дълга колона зелени джипове движещи се бавно по разкаляния път. Приличаше на армейска част. Дочу да повтарят думата „Мугуру“ няколко пъти.

– Какво става? – запита Елиът. – Това Мугуру ли е?

Кахега яростно разтърси глава.

– Не, по дяволите. Този проклет пилот, аз предупреждава капитан Мънро, този дяволски пилот изгубил.

– Изгубил? – повтори зашеметено Елиът. Дори и думата предизвикваше ледени тръпки по тялото му.

Кахега се изсмя.

– Капитан Мънро вкарва него в прав път, изкарва ангелите му.

Самолетът пое курс на изток, към една планинска област, изпъстрена с възвишения и кичури огромни дървета. Братята на Кахега оживено забъбриха, смееха се и се тупаха един друг по гърбовете; явно настроението им се беше повишило.

И в този момент се появи Рос забързана по прохода и с напрегнато лице. Тя трескаво разопакова няколко кашона, измъквайки три-четири сфери от плътно навито метално фолио с размерите на баскетболни топки.

Фолиото му напомни за украшенията на коледна елха.

– За какво е това? – запита той.

И в този миг експлозия разтърси фокера.

За миг се озова до илюминатора и зърна права и тънка бяла ивица завършваща с черно кълбо пушек вдясно от самолета им. Фокерът се накланяше, поемайки курс към джунглата. След няколко секунди нова бяла ивица се разтегли във въздуха.

Елиът изведнъж проумя, че това беше снаряд. Управляем снаряд.

– Рос! – изкрещя Мънро.

– Готови! – изкрещя в отговор тя.

След миг последва нова експлозия и илюминаторът му беше забулен в гъст пушек. Самолетът се разтърси от взрива, но продължи завоя си. Елиът не можеше да повярва на очите си: някой стреляше по тях с управляеми снаряди!

– Радар! – изкрещя Мънро. – Не е оптичен! Радар!

Рос събра сребърните сфери в прегръдката си и се придвижи по прохода към опашката. Каква придържаше отворен задния люк; вятърът яростно зашиба вътрешността на самолета.

– Какво става, по дяволите? – извика Елиът.

– Не се тревожи – извика му Рос през рамо. – Ще наваксаме закъснението.

Трета експлозия прекъсна думите ѝ. Рос разкъса опаковките на сферите и ги захвърли през отворения люк.

С ревящи двигатели Фокерът направи осем мили на юг и се издигна на дванайсет хиляди фута, после взе да кръжи над гората. При всеки кръг Елиът виждаше алуминиевите ленти да висят във въздуха подобно на някакъв метален облак. Още две ракети експлодираха в облака. Дори и от такова разстояние шумът и ударната вълна разтревожиха Ейми; тя се люшкаташе напред-назад в креслото си и тихо ръмжеше.

– Това е станиол – обясни Рос, вече седнала пред компютъра. – Смушава вражеските радарни системи. Сега вече ракетите им „земя-въздух“ си мислят, че сме някъде в облака.

Думите долитаха в съзнанието му като през някакъв дебел слой памук. Нищо не можеше да проумее.

– Но кой стреля по нас?

– Най-вероятно противовъздушната отбрана на Заир.

– Заирската армия ли? Но защо?

– Направили са грешка – заяви Рос докато чукаше бясно по клавиатурата без да вдига глава.

– Грешка ли? Те стрелят по нас с управляеми ракети „земя-въздух“ и ти му казваш на това грешка? Не мислиш ли, че е по-добре да се свържем с тях и да им го обясним?

– Не можем.

– Но защо?

– Защото не искахме да попълним план за полета в Равамагена – отвърна Мънро. – А това означава, че на практика нарушаваме

въздушното пространство на Заир.

– Пресвета Богородице – простена Елиът.

Рос не коментира възклицанието му. Тя продължаваше да работи на компютъра, опитвайки се да изчисти статичните смущения върху екрана.

– Когато дадох съгласието си да се включа в състава на експедицията, – продължи Елиът, започвайки да крещи, – никой не ме предупреди, че ще ме обстрелват с ракети.

– Нито пък мен – обади се Рос. – Изглежда така, сякаш и двамата сме получили повече от договореното.

Мънро положи ръка около плещите му още преди да успее да отговори и го дръпна настрана.

– Всичко е наред – каза му той. – Това са морално остарели ракети „земя-въздух“ още от шейсетте и повечето от тях се пръскат още веднага след старта, защото твърдото им гориво се е напукало от годините. Няма опасност. Само се погрижи за Ейми, защото има нужда от теб в момента. Остави ни с Рос да си вършим работата.

Рос беше подложена на изключителен натиск. Докато самолетът кръжеше на осем мили от станиоления облак, тя трябваше бързо да взема решения. Сега обаче бе получила съкрушителен и абсолютно неочакван удар.

Евро-японският консорциум имаше преднина още от самото начало възлизаща приблизително на осемнадесет часа и двацет минути. На летището в Найроби Мънро и Рос бяха съставили план, който щеше да стопи разликата и в резултат на това експедицията на ТСЗР щеше да се озове на място четиридесет часа преди екипа на консорциума. Според този план, който поради очевидни причини не беше споделила с Елиът, трябваше да скачат с парашут върху южните склонове на планината Мукенко.

Мънро беше разчел, че оттам пътят им до развалините на града щеше да им отнеме не повече от тридесет и шест часа; Рос очакваше да скачат в два следобед същия ден. В зависимост от облачната покривка над Мукенко и района на приземяването им, можеха да достигнат града още на 19 юни.

Планът беше изключително рискован. Щяха да скачат необучени хора в съвършено диво обкръжение, отдалечено на повече от три дни пеша до най-близкото по-голямо селище. Получеше ли някой от тях по-сериозна рана, шансовете му да оцелее бяха равни на нула. Оцеляването

на оборудването също беше под въпрос: при височини от 8 000 – 10 000 фута над вулканичните склонове, въздухът беше значително разреден, с което падаше и коефициентът на триене, и пакетите Крослин можеше и да не осигурят достатъчно здравина.

Отпървом Рос беше отхвърлила плана на Мънро като прекалено опасен, но той успя да я убеди в осъществимостта му. Доводите му бяха, че парашутите бяха оборудвани с автоматизирани устройства за отваряне при достигане на определена височина; че горното покритие на вулканичните склонове е рохкаво като пясъчен бряг; че контейнерите Крослин можеха да бъдат допълнително опаковани; и че той можеше да се спусне с Ейми.

Рос бе проверила два пъти вероятностите за изхода на начинанието с компютъра на Хюстън, и резултатите бяха недвусмислени. Вероятността за успешен скок беше 0,7980, което означаваше, че само при един от пет скока можеше да има лошо пострадал. Но така или иначе, при успешен скок, вероятността за успех на експедицията беше 0,9934, което вече беше сигурен знак, че щяха да изпреварят консорциума.

Никой друг план на осигуряваше толкова висока вероятност. Тя погледна данните и каза:

– Мисля, че трябва да скачаме.

– И аз мисля така – отвърна Мънро.

Скоктът решаваше много проблеми, защото геополитическият развой беше изключително неблагоприятен. Племената Кигани вече бяха въстнали всички; пигмите също се бунтуваха; заирската армия беше изпратила бронирани части на източната граница, за да потушат бунта на Кигани, а африканските армии умираха да натискат спусъците. С парашутния скок върху Мукенко те си решаваха всички проблеми.

Това обаче беше преди да започнат да избухват ракетите около самолета им. Все още бяха на осемдесет мили южно от определения за кацане област, като кръжаха над територия населена с племена Кигани, и хабяха гориво и време. Всичко изглеждаше така, сякаш смелият им план, толкова внимателно разработен и потвърден от компютъра, изведнъж се бе обезсмислил.

За капак на всичко не можеше да се свърже с Хюстън; компютърът отказваше да установи връзка със спътника. Цели петнадесет минути се блъска с портативния предавател, като усиливаше мощността му и сменяше кодовете на скрамблиране, докато накрая разбра, че някой забива по електронен път предавателя й.

За пръв през живота си на Карън Рос й се дорева.

– Спокойно, само спокойно – изрече Мънро, издърпвайки ръката ѝ от клавиатурата. – Всяко нещо по реда си, няма смисъл да хабим излишно нерви.

Рос бе натискала клавишите като в някакъв кошмарен сън, без да разбира какво прави.

Мънро беше наясно, че ситуацията с Елиът и Рос се влошаваше. Беше ставал свидетел на такива неща и в предишни експедиции, особено когато в състава им имаше включени учени и технически персонал. Учените прекарваха по цели дни затворени в лабораториите си, където условията бяха под пълен контрол. И рано или късно свикваха с мисълта, че и светът зад стените на лабораториите им беше регулиран като техния. И макар да бяха теоретически подготвени, шокът от откритието, че природният свят следваше собствените си закони и беше напълно безразличен към тях, представляваше жесток психически удар. Мънро улавяше безпогрешно признаците му.

– Но самолетът ни определено не е боен, как могат тогава да ни обстрелват?

Мънро само я изгледа. В конгоанската гражданска война всички страни участнички сваляха всичко, което се движеше в небето.

– Случват се и такива неща – каза той.

– Ами смущенията? Тия копелета не разполагат с такива мощности, че да ни забиват. Нещо не ни дава да се свържем със спътника-ретранслатор. Но за да го направят, значи разполагат със собствен спътник някъде и ... – тя не завърши; лицето ѝ се помрачи.

– Да не би да очакваш консорциумът да стои със скръстени ръце? – запита я Мънро. – Цялата работа е там, можеш ли да го преодолееш? Разполагаш ли с контрамерки?

– Разбира се, че разполагам с контрамерки – заяви Рос. – Мога да кодирам внезапно изменение на честотата, мога да предавам и оптически с носеща честота в инфрачервения диапазон, мога да се свържа с наземен кабел, но не мога да направя нищо в оставащите ни няколко минути, а информацията ни трябва сега. Планът ни хвъркна.

– Всяко нещо по реда си – повтори спокойно Мънро. Виждаше я колко е напрегната и знаеше, че в момента не е в състояние да разсъждава ясно. Знаеше също така, че не може да я замести; следователно трябваше пак да я успокоява.

По негово мнение експедицията на ТСЗР беше вече приключила; те не бяха в състояние да изпреварят консорциума. Той обаче нямаше

никакво намерение да се предава; беше водил достатъчен брой експедиции и знаеше, че нещата се променят всеки миг.

– Пак ще успеем да наваксаме изгубеното време – каза той.

– Да го наваксаме ли? Как?

Той каза първото нещо, дошло му на ум:

– Ще поемем откъм Драгора северно. Реката е много бърза, няма да има никакви проблеми.

– Рагора е много опасна.

– Първо трябва да се уверим в това – отвърна той, макар и да знаеше, че тя има право. Рагора беше прекалено опасна, особено през юни. Но въпреки това гласът му си остана все така спокоен. – Да кажа ли и на останалите? – запита накрая той.

– Да – отвърна тя. В далечината се разнесе грохота на поредната експлодирала ракета. – Да се измъкваме оттук.

Мънро бързо се придвижи до опашката на фокера.

– Предупреди хората – заповяда той на Кахега.

– Да, шефе – отвърна Кахега. Той пусна една бутилка уиски и всички отпиха по дълбока глътка.

– Какво, по дяволите, правят? – възкликна Елиът.

– Хората се приготвят – обясни Мънро.

– Приготвят за какво? – запита зашеметеният Елиът.

В този момент Рос се върна с мрачно изражение.

– Оттук нататък продължаваме пеша – каза тя.

Елиът потресен погледна през илюминатора.

– Къде е летището?

– Няма летище – отвърна Рос.

– Какво искаш да кажеш?

– Искам да кажа, че няма летище.

– Самолетът няма ли да кацне долу на някоя поляна? – запита вече съвсем обърканият Елиът.

– Не – заяви Рос. – Самолетът изобщо няма да каца.

– Но тогава как ще слезем? – възкликна той, но още преди да завърши въпроса стомахът му се сви, защото знаеше отговора.

– Ейми ще е наред – заяви жизнерадостно Мънро, пристягайки плътно ремъците върху гърдите на Елиът. – Бих й една порция от вашия транквилизатор Торален и тя ще мирува. Няма проблеми, ще я държа здраво.

– Ще я държите здраво? – запита глупаво Елиът.

– Прекалено е малка, за да ѝ станат парашутите – обясни Мънро. – Ще трябва да я нося надолу.

Ейми хъркаше шумно, и се клатушкаше о рамото на Мънро. Той я положи на пода; тя се просна по гръб и продължи да хърка.

– А сега на работа. Парашутът ви се отваря автоматично. С двете си ръце ще държите ей тези въженца и ще ги дръпнете, в лявата ръка – наляво, в дясната – надясно, и...

– Какво ще стане с нея? – задъха се Елиът.

– Аз ще я взема със себе си. А сега обърнете внимание, моля. Ако се случи нещо непредвидено, резервният ви парашут е тук, на гърдите ви. – Той потупа с ръка издутата раница с малък черен циферблат показващ 4757. – Това е алтиметърът, който измерва падането ви. Автоматично задейства и отваря резервния ви парашут ако достигнете височина три хиляди и шестстотин фута и още падате със скорост по-голяма от два фута в секунда. Няма за какво да се тревожите; всичко е напълно автоматично.

Ледена пот обля Елиът.

– Ами приземяването?

– Фасулска работа – ухили се Мънро. – И то е автоматично. Само се отпусках и поемаш удара с краката си. Все едно да скочиш от десетфутова стена. Правил си го хиляди пъти.

Люкът зад Мънро се отвори и ярка слънчева светлина нахлу в самолета. Вятърът засвистя. Хората на Кахега бързо скочиха един след друг. Елиът погледна Рос, чието лице бе станало пепеляво на цвят, а долната ѝ устна трепереше докато се притискаше цялата към корпуса на люка.

– Карън, ти няма да последваш ...

Тя скочи и изчезна в яркото слънце.

– Ти си следващият – обяви Мънро.

– Никога не съм скачал по-рано – изскимтя Елиът.

– Толкова по-добре. Значи няма от какво да се боиш.

– Но аз се боя.

– Ще ти помогна да се справиш със страха – увери го Мънро и го изтласка от самолета.

Той го проследи с поглед. Усмивката му мигновено изчезна. Беше възприел лековатото поведение само заради Елиът. „Когато някой има да върши нещо опасно – каза той по-късно, – добре е да е ядосан. Това е само от негова полза. По-добре да е изпълнен с ненавист към някого, отколкото да губи човешки облик от страх. Исках Елиът да ме мрази през целия си скок.“

Той разбираше добре рисковете които ги очакваха. С напускането на самолета те се прощаваха и с цивилизацията, и с всичките ѝ предимства. Правеха скок не само в пространството, но и във времето, завършвайки се в един далеч по-примитивен и опасен начин на живот, във вечните реалности на Конго, съществуващи от безброй столетия преди тях.

– Такъв е животът – каза Мънро. – Не виждах никакви причини да тревожа другите преди да скочат. Работата ми беше да закарам тези хора в Конго, а не да им вземам страха. Щеше да има достатъчно време за това.

Елиът падаше уплашен до смърт.

Стомахът скочи в гърлото, устата му завря на кисело; вятърът пишеше в ушите му и размяташе диво косите му; въздухът беше толкова студен, че усети как замръзва и целият затрепера. Под него се простираше гората Баравана. Красотата ѝ не успя да го развълнува, и в действителност той затвори очите си, защото земята връхлиташе със светкавична скорост срещу него. Със затворените си обаче очи той усещаше още по-осезателно бръснещия вятър.

Прекалено много време беше изминало. Очевидно парашутът нямаше да се отвори. Животът му сега зависеше от резервния парашут прикрепен към гърдите му. Той сграбчи малката плътно обтегната раница прилепнала към гърчещия му се стомах. После дръпна настрани ръцете си; не искаше да попречи на отварянето му. Смътно си спомняше, че хора бяха загивали по този начин, мъчейки се да подпомогнат отварянето на резервния парашут.

Вятърът не спираше писъка си; тялото му стремително се носеше към земята. Нищо не се случваше. Усещаше как свирепият вятър шибя краката му, разплющявайки панталоните му. Нищо не се случваше. Сигурно бяха изминали най-малко три минути откакто бе скочил от самолета. Не смееше да отвори очи от страх да не види връхлитащите дървета в последните секунди от живота си...

Всеки миг щеше да повърне.

Част от стомашното съдържание избликна от устата му, но тъй като падаше с главата надолу, течността протече по челюстта му и оттам по шията му проникна под ризата. Студът ставаше направо непоносим. Не можеше да овладее треперенето си.

И изведнъж се преобърна с изкълчваща ставите сила.

За миг си помисли, че се е блъснал в земята, но после проумя, че все още се носи във въздуха, но вече много по-бавно. Отвори очи и се

втренчи в бледосиньото небе.

Погледна надолу; сътресението беше повече от силно: той се намираще на хиляди фута над земята! Очевидно от скока му бяха минали само няколко минути...

Той вдигна глава и затърси самолета. Над главата му гигантска четириъгълна фигура изпъстрена с брилянтночервени, бели и сини ивици закриваше погледа му: парашутът. С изненада откри, че нагоре се гледа по-лесно, отколкото надолу; втренчи се напрегнато в парашута. Водещият край беше извит и издут; задният тънък и плющящ под вятъра. Парашутът му напомняше много на самолетно крило, от чиято периферия излизаха въжета и се събираха върху тялото му.

Пое си дълбоко дъх и погледа надолу. Намираше се все още на голяма височина. Забавеното падане му вдъхваше някаква странна увереност. Дори умиротворителна.

И в този момент забеляза, че не падаше право надолу; вятърът го отвяваше настрани. Виждаше под себе си и другите парашути, Кахега и хората му и Рос; опита се да ги изброи, и му се стори, че бяха шест, но не успяваше да се концентрира. Изглеждаше, сякаш се отдалечава от тях.

Дръпна въжетата в лявата си ръка и усети как тялото му се усука при движението на парашута, отклонявайки го наляво.

Не съм съвсем бос, помисли със задоволство той.

Дръпна още по-силно въжетата от лявата си страна, пренебрегвайки факта, че това ускоряваше скоростта му. Опита се да не се отделя от кръга на парашутите под себе си. Вятърът пищеше с всичка сила в ушите му. Вдигна поглед с надежда да улови някъде Мънро, но виждаше само ивиците на парашута си.

Отново сведе поглед и удивен видя, че земята се беше приближила твърде много. В действителност той се носеше със шеметна скорост към нея. Зачуди се откъде ли беше дошла представата му, че се носи плавно надолу. В спускането му нямаше никаква плавност. Видя първите парашути да се сгърчват като спукани балони върху земята; Кахега вече се беше приземил, а след него и хората му.

Оставаха му още няколко секунди преди да дойде и неговият ред. Наближаваше короните на дърветата, но страничният му момент беше много силен. Едва сега усети, че лявата му ръка продължава да опъва с всичка сила въжетата. Отпусна хватката си и страничното му изместване секна. Той се понесе напред.

Още два парашута се разстлаха върху земята. Видя Кахега и хората

му бързо да събират парашутите си. Всичко беше наред; това му вдъхна кураж.

Плъзгаше се към една гъста група дървета. Дръпна въжетата с всичка сила и се усука надясно; цялото му тяло изтръпна от напрежението. Вече се движеше с много голяма скорост. Не можеше да избегне дърветата. Щеше да се стовари върху тях. Клоните сякаш протягаха пръсти да го сграбчат и издерат очите му.

Той стисна клепачи и усети как клоните издраскаха лицето и тялото му докато се срутваше сред тях с ясното съзнание че всеки миг ще се забие в земята и ще се затъркаля...

Той не успя да стигне земята.

Изведнъж всичко занемя. Усети как тялото му се разлюля като гигантско махало. Отвори очи и видя, че виси на няколко фута над земята. Парашутът му се беше закачил сред дърветата.

Треперещите му пръсти се пребориха с ключалките на въжетата и той се строполи върху земята. Още докато се надигаше, видя Кахега и Рос да бягат разтревожени към него.

– Добре съм – успя да изтръгне Елиът от себе си; той действително се чувстваше в изключително настроение, по-жив от всякога. В следващия миг гугените му колене се подгънаха и той политна напред, изхвърляйки цялото съдържание на стомаха си.

– Добре дошъл в Конго – засмя се Кахега.

Елиът изтри челюстта си и запита:

– Къде е Ейми?

Секунди по-късно се приземи и Мънро, с кървящо ухо, където го беше ухапала ужасената Ейми. Ейми обаче беше в по-добро състояние от него, защото дотича на четири крака до него, за да се увери, че е наред и после сигнализира Ейми не обича лети.

– Внимавайте!

Първият Крослин контейнер се разби в земята, изригвайки като бомба и разпръсвайки оборудване и слама във всички страни.

– Ето го и вторият!

Елиът панически се хвърли встрани. Вторият контейнер се заби само на няколко ярда от него; той беше буквално засипан от пакети храна и ориз. Над главите им се разнесе шумът от двигателите на кръжачия фокер. Той се изправи на крака и видя как и останалите два контейнера се забиват в земята, как хората на Кахега се разбягват за укритие, и Рос да крещи:

– Внимателно, там са лазерите!

Сякаш се беше озовал сред мълния, но всичко свърши така мълние-носно, както и беше започнало. Фокерът над главите им отлетя и небето замлъкна; хората започнаха да преопаковат оборудването и да заравят парашутите, а през това време Мънро крещеше заповеди на суахили.

Двадесет минути по-късно вече се движеха в колона по един през гората, поемайки по двестамилния преход, който щеше да ги изведе до неизследваните източни краища на Конго, до онова невероятно място.

Ако успееш да стигнат навреме.

2. Кигани

Първоначалният шок от парашутния скок премина и Елиът вече се наслаждаваше на разходката из гората Баравана. Маймуните бърбореха по дърветата, птици подвикваха в студения въздух; носачите Кикую се бяха източили в колона зад тях, пушеха цигари и си подвикваха един на друг на екзотичен език. Елиът беше в покой с всичките си чувства: с усещането за освобождение от задъханата цивилизация; с чувството за приключение, за неочаквани събития които можеха да ги сполетят всеки момент; и накрая с чувството за романтика, свързано със завръщането в миналото, където неведомите заобикалящи ги опасности поддържаха сетивата му изострени като бръснач. С това възвишено чувство се вслушваше той в горските животни около себе си, вглеждаше се в играта на преплетените светлини и сенки, усещаше пролетната земя под ботушите си, и гледаше подир Карън Рос, която му се струваше красива и грациозна по един съвсем неочакван начин.

Карън Рос не се обръщаше към него.

Вместо това упорито въртеше бутоните на един от черните си електронни устройства, опитвайки се да открие сигнал. Второ електронно устройство висеше на ремък от рамото ѝ, и тъй като тя не се обръщаше да го гледа, той имаше време да забележи че на рамото ѝ вече бе избило тъмно петно от пот, а друго пълзеше надолу по гърба ѝ. Тъмнорусата ѝ коса беше сплъстена и залепнала непривлекателно към тила ѝ. Забеляза освен това, че панталоните ѝ бяха измачкани, изцапани с пръст от падането. Тя упорито продължаваше да не се обръща.

– Наслаждавай се на гората – посъветва го Мънро. – Това е последният път когато известно време ще се чувстваш на хладина и сух.

Елиът се съгласи, че гората беше приятна.

– Да, много приятна – кимна Мънро със странно изражение на лицето.

Гората Баравана не беше девствена. От време на време подминаваха изчистени пространства и други признаци за човешка дейност, макар и до този момент да не бяха се натъквали на фермери. Когато Елиът сподели какво му бе направило впечатление, Мънро само поклати глава. Колкото повече навлизаха в гората, толкова повече Мънро се вглъбяваше в себе си, и все по-неохотно влизаше в разговор. Но въпреки това демонстрираше интерес към фауната, често спираше да се вслушва напрегнато в птичите крясъци преди да сигнализира да продължат.

По време на паузите Елиът се обръщаше назад към колоната носачи, които балансираха товарите на главите си, и усети остро чувството си на родство с Ливингстън и Станли и другите изследователи, бродили из Африка преди столетие. И в това романтичната му асоциация беше точна. Животът в Централна Африка почти не се беше променил от времената, когато Станли бе изследвал Конго през седемдесетте години на миналия век, нито пък основната същност на експедициите в този регион. Сериозните изследвания все още продължаваха да се провеждат пеша; никой не можеше да се лиши от носачите; разходите продължаваха да бъдат главоломни, също както и опасностите.

Към обед вече Елиът започна да усеща осезателно пулса в краката си, и разбра, че е мъртвешки уморен. Изглежда носачите също бяха като пребити, защото шегите и закачките бяха секнали, нямаше ги вече и цигарите. Експедицията продължаваше в тишина до момента, в който Елиът запита Мънро дали ще спрат за обяд.

– Не – отвърна той.

– Добре – коментира Карън Рос, гледайки часовника си.

Малко след един часа дочуха боботенето на хеликоптери. Мънро и носачите реагираха светкавично; всички се хвърлиха под закрилата на големите дървета и зачакаха с вперени нагоре погледи. След няколко секунди над главите избоботиха два големи зелени хеликоптера; Елиът ясно различи белите маркировки на заирските военновъздушни сили.

Мънро присви очи подир отминаващите машини. Бяха американски модели; не успя да види добре въоръжението им.

– Това е армията – каза накрая той. – Търсят хора от племената Кигани.

Един час по-късно се добраха до открит участък, на който се отглеждаше маниока. В центъра на нивата стърчеше груба фермерска къща

с димящ комин и пране на опънато въже, което се ветрееше под лекия бриз. Нямаше обаче и следа от обитателите ѝ.

До този момент бяха заобикаляли срещнатите ниви, но този път Мънро повдигна ръка да спрат. Носачите смъкнаха товара от главите си и насядаха в тревата без да говорят.

Атмосферата беше напрегната, макар и Елиът да не разбираше причината. Мънро си пошепна с Кахега на края на изчистеното пространство, без да отделя поглед от постройката и обкръжаващата я нива. След двайсетина минути чакане без да се случи нещо търпението на Рос започна да се изчерпва.

– Не виждам защо да не...

Мънро мигновено захлупи устата ѝ с шепа. Той посочи към откритото пространство и прошепна само една дума: Кигани.

Очите на Рос се разшириха. Мънро дръпна ръката си.

Всички гледаха напрегнато към къщата. Нямаше и следа от раздвижване. Рос направи кръг с ръка, предлагайки да заобиколят къщата и да продължат. Мънро поклати глава, и посочи към земята, давайки ѝ знак да седне. Мънро изгледа въпросително Елиът и посочи към Ейми, която се ровеше из високата трева наблизо. Изглежда беше загрижен да не вдигне шум. Елиът сигнализира на Ейми да пази тишина, но нямаше нужда. Ейми бе усетила атмосферата на общото напрежение и хвърляше войнствени погледи към къщата.

Още няколко минути всичко беше спокойно; вслушваха се в чиркането на цикадите в горещото обедно слънце, и чакаха. Гледаха как се вее прането по въжетата.

И тогава тънкият пушек от комина секна.

Мънро и Кахега размениха погледи. Кахега се плъзна обратно до братята си, отвори един пакет и измъкна автомат. Закри предпазителя с длан, заглушавайки резкия звук на изщракването. Откритото пространство беше странно спокойно. Кахега се върна до Мънро и му подаде оръжието. Мънро провери предпазителя и после положи автомата на земята. Изчакаха още няколко минути. Елиът погледна Рос, но тя не отвърна на погледа му.

Вратата на къщата се отвори с леко скърцане. Мънро вдигна автомата.

Никой не се появи. Всички се втренчиха във вратата затаили дъх. Накрая бойците от племето Кигани пристъпиха прага.

Елиът наброи дванадесет високи мускулести мъже въоръжени с лъкове и стрели, и дълги панда в ръце. Краката и ръцете им бяха нашарени

в бяло, а лицата им представляваха тебеширени маски, което придаваше на главите им застрашителен, наподобяващ череп вид. Само белите им глави се подаваха над маниоката докато се измъкваха от нивата; всички напрегнато се озъртаха.

Дълго след като си бяха отишли Мънро продължаваше да наблюдава мълчаливо къщата. Накрая се изправи и въздъхна. Заговори с неестествено висок глас.

– Това бяха Кигани.

– Но какво правеха там вътре? – възкликна Рос.

– Ядяха – отвърна той. – Убили са семейството в тази къща и после са ги изяли. По-голямата част от фермерите са напуснали околността поради въстанието на Кигани.

Той сигнализира на Кахега да вдигне хората си и всички потеглиха, заобикаляйки откритото пространство. Елиът не отделяше поглед от къщата, чудейки се каква ли гледка щеше да се открие пред очите му ако влезеше вътре. Мънро бе произнесъл толкова небрежно думите Убили са семейството... и после са ги изяли.

– Предполагам – изрече Рос, оглеждайки се през рамо, – че трябва да се чувстваме късметлии. Вероятно сме едни от последните хора на земята, станали свидетели на такова нещо.

– Съмнявам се – поклати глава Мънро. – Старите навици отмират трудно.

По време на конгоанската гражданска война през шейсетте репортажите за ширещия се канибализъм шокираха западния свят. В действителност обаче в централна Африка тази практика никога не е секвала.

През 1897 година Сидни Хайнд пише, че „почти всички племена от басейна на река Конго или са, или са били канибали; и а сред някои от тях тази практика бележи растеж.“ Хайнд е силно впечатлен от неприкритата природа на конгоанския канибализъм: „Капитаните на параходите често ме уверяваха, че всеки път, когато се опитат да купят кози от местните жители, в замяна са им искани роби; местните жители често се качвали на борда със слоновии зъби и желание да закупят роби, оплаквайки се, че в сегашно време месото в краищата им било съвсем кът.“

В Конго канибализмът не е свързан с ритуали, религия или война; това е просто начин на диета. Свещеникът Холман Бенгли, прекарал двамайсет години в региона, цитира един местен жител: „Вие белите хора считате, че свинското месо е най-вкусното, но то дори не може да се сравни по сладост с човешкото.“ Бенгли чувства, че местните жители

„не можеха да разберат възраженията повдигани срещу тази практика“. „Вие ядете птици и кози, а ние хора; защо не? каква е разликата?“

Този откровен подход шокира наблюдателите, и води до кошмарни обичаи. През 1910 година Хърбърт Уърд пише за пазари, където роби били продавани „на парче докато още са живи. Колкото и да изглежда невероятно, пленниците се водят от пазар на пазар, за да могат отделните клиенти да имат представа от качествата на стоката, като белязват външно отделните части от тялото, които искат да купят. Маркировките се извършват с цветна глина или стръкове трева завързани по определен начин. Удивителен е стоицизмът, с който жертвите посрещат пазарлъка за договаряното разфасоване на телата им.“

Такива репортажи не могат да бъдат отхвърляни като викторианска истерия, защото всички наблюдатели намират канибалите за приятни и мили същества. Уърд пише, че „канибалите не са привърженици на интригите и не са злобни. Колкото и да изглежда невероятно, те са сред най-добрите хора.“ Бентли ги описва като „весели, мъжествени момчета, много приятелски в разговор и силно артистични при афект.“

Под белгийското колониално управление канибализмът става доста рядко явление; през петдесетте години едва ли е имало два или три такива случая, но никой не счита сериозно това явление за изкоренено. През 1956 година Х. К. Енгерт пише: „Канибализмът е все така жив в Африка... Аз самият на времето живях известно време в едно село на канибали, и открих доста [човешки] кости. Местните жители... са достатъчно приятни хора. Това просто е стар навик, който много трудно отмира.“

Мънро считаше, че Кигани от 1979 година преживяват политическо възраждане. Племената се бунтуваха срещу натиска оказван от заирското правителство да променят начина си на прехрана от лов на фермерство, сякаш това беше най-лесното и естествено нещо на света. Кигани бяха бедни и невежи хора; имаха съвсем смътна представа за хигиената, хранителната им диета беше съвсем бедна протеини и витамини, и те бяха лесна плячка на маларията, паразитните червеи, билхарцията и африканската сънна болест. Едно от всеки четири деца умираше още при раждане, и малцина Кигани доживяваха двайсет и пет годишна възраст. Непосилното им ежедневие изискваше обяснение, осигурявано им от Ангава, или магьосниците. Кигани считаха, че повечето смъртни случаи имат свръхестествен произход: или жертвата беше попаднала под магьосническо заклинание, беше нарушила някакво табу, или беше убита

от отмъстителни духове произлизащи от мъртвеца. Ловът също имаше свръхестествена същност: игра, силно повлиявана от духовния свят. В действителност Кигани считаха свръхестественния свят за далеч по-реален от заобикалящия ги, който беше за тях „пробуждане от сън“, и правеха опити да въздействат на свръхестественото посредством магически заклинания и отрови, осигурявани им от жреците Ангава. Те също така изпълняваха ритуални украсявания на телата си, като боядисването в бяло на лицата и ръцете си, за да се сдобият с повече мощ за сражението. Кигани вярваха, че магията оставаше в телата на враговете им, и за да надмогнат заклинанията направени от вражеските Ангава, изяждаха телата на враговете си. По този начин магическата сила вдъхната във враговете им преминаваше в техните тела, обезсилвайки вражеските заклинатели.

Тези вярвания датираха от много древни времена, и Кигани отдавна бяха възприели, че най-добрият начин да отразят заплахите, е да изяждат телата на враговете си. През 1890 година племената в северните части на страната се разбунтуваха, защото въоръжените с огнестрелни оръжия чужденци бяха заплашили лова им. През изтощителната и гладна гражданска война на 1961 година подивелите от глад племена бяха атакували и изляли други племена.

– А защо ядат хора сега? – запита Елиът.

– Защото настояват за правото си на лов – отвърна Мънро. – Напук на бюрократите в Киншаса.

В ранния следобед експедицията се изкачи на един хълм, от който можеха да се видят долините зад тях на юг. В далечината се виеха огромни облаци дим, пламъци издигаха езици нагоре; долиташе приглушеният грохот на ракетите „въздух-земя“, и хеликоптерите кръжаха над пожарите като механични лешояди над пресни трупове.

– Това са селища на Кигани – отбеляза Мънро, обърнат назад; той поклати глава. – Милост за тях няма да има, особено след като войниците в хеликоптерите и сухопътните части са всички от племето Абаве, традиционният враг на Кигани.

Светът на двадесети век не можеше да се примири с човекоядните навици; и наистина правителството в Киншаса, намиращо се на две хиляди мили оттук, вече бе решило да изтрие всяка следа от присъствие на канибали в границите на държавата си. През юни заирското правителство изпрати пет хиляди войника, шест въоръжени с ракети хеликоптери американско производство, и десет бронирани коли да потушат

въстанието на Кигани. Командващият операцията, генерал Нго Мугуру, нямаше никакви илюзии за действителното съдържание на заповедта. Мугуру знаеше, че Киншаса иска от него да изтрие от лицето на земята Кигани като племе. И той възнамеряваше да стори точно това.

През останалата част от деня до слуха им достигаха далечните експлозии на снаряди и мини. Контрастът между модерното въоръжение на наказателните части и лъковете и стрелите на Кигани беше повече от очевидно. Рос каза, че всичко това е тъжно, но Мънро отвърна, че е неизбежно.

– Целта на живота е да останеш жив – заяви Мънро. – Вгледай се в кое да е животно сред природата; целият му живот се свежда до това, да остане живо. Не го е грижа за никакви вярвания или философия. Всеки път, когато поведението на някое животно загуби връзка с действителността, то изчезва. Кигани още не са разбрали, че времената на техните вярвания са изчезнали отдавна. И те ще изчезнат след тях.

– Но може би има някаква по-висша истина от физическото оцеляване – възрази Рос.

– Няма – каза Мънро.

През деня видяха още няколко големи групи Кигани, обикновено на разстояние няколко мили. Привечер, след като прекосиха люлеещия се дървен мост над река Морути, Мънро обяви, че вече са извън територията на Кигани и могат, макар и временно, да се почувстват в безопасност.

3. Лагер над Морути

На една висока площадка над Морути, „мястото на тихите ветрове“, Мънро изкрещя заповеди на суахили и носачите на Кахега започнаха да разопаковат багажите си. Карън Рос погледна часовника си.

– Да не правим почивка?

– Да – отвърна Мънро.

– Но сега е едва пет часа. Има още два часа докато се стъмни.

– Оставаме тук – каза той. Морути се намираше на 1500 фута над морското равнище; още два часа път и щяха да се озоват сред тропическата гора в подножието. – Тук е далеч по-хладно и по-приятно.

Рос каза, че не дава пет пари за приятностите.

– О, ще започнеш – увери я Мънро.

Той беше решил да сведе до минимум придвижванията и престоя в тропическата гора. Напредъкът в джунглата беше муден и свързан с хиляди проблеми; сблъсъкът им с калта, пиявиците и треската щеше да е повече от жесток.

Кахега го повика на суахили; Мънро се обърна към Рос.

– Кахега иска да знае как да вдигне палатките.

Кахега държеше в ръце смачканата на кълбо сребриста тъкан; другите носачи бяха не по-малко объркани от него. Ровеха се като замаяни из багажа, търсейки познатите рейки или пръти, но напразно.

Оборудването на лагера на ТСЗР беше конструирано по договор от екип на НАСА през 1977 година, на базата на разбирането, че оборудването на експедициите в диви и непознати области беше останало практически непроменено още от осемнадесети век.

– Много отдавна имаме нужда от модерно оборудване за изследователските ни експедиции – заяви ТСЗР и поиска авангардни подобрения по отношение на лекотата, удобствата и ефикасността на експедиционната екипировка. НАСА конструираха наново абсолютно всичко, като се започне от дрехите и обувките до палатките и готварските принадлежности, храната и менюто, комплектите за първа помощ, и системите за комуникация предназначени за експедициите на ТСЗР по най-отдалечените кътчета на земята.

Палатките с нова конструкция бяха характерни за подхода на НАСА. НАСА беше определила, че теглото на палатката се съставя основно от опорните елементи. Освен това еднослойните палатки осигуряваха много лошо изолация. Успееха ли да постигнат добро изолиране на палатката, тогава дрехите и спалните чували можеха да намалят обема си, а оттам и теглото, също както и изискванията за дневния калоричен рацион на членовете на експедицията. И след като въздухът беше отличен изолатор, очевидното решение представляваше пневматична палатка без всякакви опорни елементи; конструкцията на НАСА тежеше само шест унции.

Рос вдигна първата палатка с помощта единствено на малка крачна помпа. Тя беше изработена от двуслоен сребрист Милар. Носачите запляскаха във възторг ръце; Мънро развеселен поклати глава; Кахега измъкна някакво дребно сребристо устройство с размера на кутия за обувки.

– А това, докторе? Какво е това?

– Тази вечер няма да ни трябва. Това е климатична инсталация.

– Никъде не стъпвам без такова нещо – изрече Мънро, все така

развеселен.

Рос го стрелна със злобен поглед.

– Изследванията сочат, че единственият най-голям фактор ограничаващ ефективността на трудовия процес, е околната температура, със склонността към заспиване като втори фактор – каза тя.

– Наистина.

Мънро се изсмя и погледна към Елиът, но Елиът старателно попи-ваше гледката на тропическата гора при залез слънце. Ейми го доближи и го дръпна за ръкава.

Жена и космат нос карат, сигнализира тя.

Ейми хареса Мънро още от самото начало, и чувството беше взаимно. Вместо да я потупва по главата и да се отнася с нея като дете, както повечето хора, Мънро инстинктивно се отнасяше към нея като към жена. А и той бе прекарало достатъчно време край горилите, и познаваше добре поведението им. Макар и да не познаваше американския език на знаците, всеки път, когато Ейми повдигнеше ръце, разбираше, че иска да я чешат. И за минута-две угаждаше на желанието ѝ, докато тя започнеше да се търкаля по земята и да грухти от задоволство.

Ейми обаче съпреживяваше всеки конфликт в околните и сега навъси чело.

– Те само си говорят – опита се да я успокои Елиът.

Тя сигнализира, Ейми иска яде.

– Ей сега – каза ѝ той. Обърна се и видя Рос да разпъва антената на радиостанцията; от сега нататък това щеше да бъде ежедневен ритуал, който всеки път щеше да впечатлява Ейми. Предавателят за връзка със спътника ретранслатор тежеше шест паунда, и електронните противосмушаващи устройства тежаха още само три паунда.

Първоначално Рос разпъваше сгънатия чадър на сребърната чиния на антената, с пет фута диаметър. (Ейми беше направо влюбена в това; всеки следващ ден тя непрекъснато питаше Рос кога „отваря метално цвете“.) После закрепваше корпуса на предавателя, включвайки в него крилоно-кадмиевите батерии. След това идваше редът на противосмушаващите модули, и накрая свързваше миниатюрния компютърен терминал с малката му клавиатура и триинчовия видеоекран.

Това миниатюризирано оборудване беше изключително сложно. Компютърът на Рос разполагаше със 189К памет и всички схеми бяха много съгъстени; корпусите бяха херметично затворени и противоударни; дори клавиатурата беше на сензори, така че отсъстваха каквито и да било подвижни части, които биха могли да се счупят, заклинят или

зацапат с прах или навлажнят.

И всичко това беше изключително здраво. Рос си припомни „изпитванията в реални условия“, на които ги бяха подлагали. Техниците използваша паркинга на ТСЗР за работен полигон, запокитваха новите модули в стената, риташа ги по бетонната настилка, и накрая за десерт ги оставяха в кофе с мръсна вода за цяла нощ. Всеки модул запазил работните качества на другата сутрин получаваше автоматично сертификат „годен“.

И сега на залез слънце тя набра кодираните координати за връзка с Хюстън, провери мощността на сигнала, и изчака шестте минути докато транспондерите направят пълна проверка. Малкият екран обаче продължаваше да излъчва само сивото на статичните изправания, с бегли цвятни пулсации. Това означаваше, че някой им „пускате симфония“.

На жаргона на ТСЗР най-простото ниво на електронни смущения се наричаше „туба“. Както хлапето от съседния апартамент се упражнява да свири на туба, това смущение беше само досадно; то се осъществява в ограничени честотни диапазони и често пъти бива хаотично или случайно подбрано, но предаванията по принцип могат да го пробият. Следващото ниво се наричаше „струнен квартет“, където действаша многобройни честоти по една определена схема; следващият се наричаше „биг бенд“, където електронната музика покриваше един по-широк честотен диапазон; и накрая идваше „симфонията“, при която се блокираше целият честотен диапазон на връзката.

Връзката в момента беше атакувана от „симфония“. Успешният пробив изискваше координиране с Хюстън, което в момента беше невъзможно, но ТСЗР си бяха подготвили няколко варианта специално за такива случаи. Рос ги изпробва един по един и накрая успя да пробие заглушаването с един метод наречен интерстициално кодиране. (Интерстициалното кодиране използва факта, че дори и плътната музика има периоди на затишие, или интерстиции, продължаващи микросекунди. Беше възможно да се следят заглушаващите сигнали, да се напипа закономерността в интерстициите и после да се предава в прозорците със пакетирани сигнали.)

Рос с облекчение видя дребното екранче да излъчва многоцветно изображение, картата на местоположението в момента в Конго. Думите излизаха в съкратен вид, така нареченият компресиран език, създаден за екраните с малки размери. ПРОВ МСТН ВРМ – ПЛОЖН; МЛЯ ПОТВРД МСТН ВРМ 18:04 Ч 6/17/79. Тя потвърди, че действително беше четири минути след шест вечерта на същото място. Наложена

незабавно координатна мрежа създаде шифрована схема при съпоставянето на тяхното местно време и месторазположение с това създадено от компютъра в Хюстън преди заминаването им.

Рос чакаше само лоши вести. Според представите ѝ те бяха изостанали някъде към седемдесет и няколко часа спрямо планирания график, и някъде двайсет и няколко часа след този на консорциума.

Според първоначалния им план трябваше да скочат на склоновете на Мукенко в два часа следобед на 17 юни, като се доберат до Зиндж приблизително тридесет и шест часа по-късно, по обяд на 19 юни. И това щеше да им осигури преднина от два дни пред консорциума.

Ракетната атака обаче ги бе принудила да скочат на осемдесет мили южно от планирания район. Теренът на джунглата пред тях беше най-разнообразен; реките щяха им помогнат донякъде, но въпреки това им трябваша най-малко три дни, за да преодолеят тези осемдесет мили.

Това означаваше, че те вече не можеха да се надяват на победа в състезанието с консорциума. Вместо двете денонощия преднина, в най-добрия случай можеха да разчитат на изоставане само от двайсет и четири часа.

За нейна изненада на екрана се появи ПРОВ МСТ – ВРМ: –09:04 Ч БРВ. Изоставаша само девет часа от предварителния график.

– Какво означава това? – запита Мънро приведен над екранчето.

Имаше само едно възможно обяснение.

– Нещо е забавило консорциума – каза Рос.

ЕВРО /ЯПНСК КНСРЦУМ ЮРДЧС ПРОБЛМ ГОМА ЛЕТИЩ
ЗАИР ТЕХЕН САМЛТ НАМЕР РАДИОАКТИВНО ВЩСТВ ВНИМ ЗА
ТЯХ.

– На Травис му е излязла душицата в Хюстън – произнесе Рос. Тя добре си представяше какво им е струвало на ТСЗР да скроят такъв номер на консорциума в провинциалното летище в Гома. – Но това означава, че още сме в състояние да го направим, успеем ли да наваксаме тези девет часа.

– Ще ги наваксаме – заяви Мънро.

Лагерът в Морути блестеше под светлината на залязващото екваториално слънце подобно на шепя блестящи диаманти: сребърната чиния на антената, и петте сребристи палатки, всички отразяваха яростното слънце. Питър Елиът седеше на върха на хълма с Ейми и гледаше разпротрялата се пред тях тропическа гора. С падането на нощта изплаваха и първите лениви ивици мъгла; със съгъстяването на мрака водните пари

започнаха да кондензират в рязко охлаждащия се въздух; гората бавно се забулваше с гъста и тъмна мъгла.

ДЕН 6: ЛИКО 18 ЮНИ, 1979

1. Тропическа гора

На следващата сутрин навлязоха в просмукания с влага безкраен мрак на конгоанската тропическа гора.

Мънро отбеляза завръщането на старото чувство на потиснатост и клаустрофобия, примесено с някаква странна, смазваща преумора. Като конгоански наемник през шейсетте той бе избягвал джунглата всеки път, когато беше възможно. Повечето военни сблъсъци се бяха случвали на открити пространства – в белгийските колониални градове, покрай бреговете на реките, по прашните глинести пътища. Никой не искаше да воюва в джунглата; наемниците я ненавиждаха, а суеверните симба се бояха от нея. При всяко настъпление на наемниците въстаниците често бягаха в джунглата, но никога не се отдалечаваха много, и войниците на Мънро никога не ги преследваха. Просто ги изчакаха да се върнат на откритото пространство.

Дори и през шейсетте джунглата си оставаше terra incognita, непозната земя, способна да държи на дистанция технологията на механизирания война. И съвсем разумно, помисли си Мънро. На войниците просто не им беше тук мястото. Не изпитваше никаква наслада от завръщането си.

Елиът, който до този момент не беше стъпвал в тропическа гора, беше като омагьосан от гледката. Джунглата съвсем не приличаше на предварителните му представи за нея. Размерите ѝ го свариха абсолютно неподготвен – гигантските дървета се извисяваха чак до небето, със стебла големи колкото къща, и чудовищни покрити с мъх корени. Пространството под короните на дърветата напомняше на вътрешността на катедрала: слънцето отсъстваше напълно и той не можеше да нагласи бледната на фотоапарата си.

Очакваше и да е по-плътна, отколкото беше в действителност, но експедицията им напредваше съвсем свободно през нея; изглеждаше някак си странно пуста и притихнала, само от време на време някой птичи писък или кръсък на маймуна нарушаваше тишината. Беше странно монотонна; макар и да видя всички възможни нюанси и оттенъци на

зеленото в листата и обвиващите растения, рядко се мяркаха цветя. Дори и редките орхидеи изглеждаха бледи, с приглушен цвят.

Беше очаквал да гази до глезени в прогнили корени и клони, но и това не се оказа така. Почвата под краката му често беше твърда, а въздухът имаше съвсем неутрален дъх. Горещината обаче беше невероятна, влага сякаш бе покрила всичко: листата, земята, стеблата на дърветата, самия застинал въздух, уловен като в капан под надвисналите дървета.

Елиът би се съгласил напълно с описанието на Станли от преди един век: „Надвисналите ни над главите широко разперени клони спират напълно дневната светлина... Ние се движим в един постоянен полумрак... Росата непрекъснато се стича отвсякъде... Дрехите ни вече са подгизнали от влагата... Всяка пора излъчва пот, защото атмосферата е ужасна... С каква ужасна обстановка ни посреща Тъмната Неизвестност!“

Елиът беше очаквал с такова нетърпение първата си експедиция в екваториалните африкански тропически гори, че беше направо изненадан колко бързо се почувства потиснат, и много скоро си даде сметка колко скоро се бе изпарило желанието му за изследователска работа. Но тропическите гори са дали живот на по-голямата част от живите организми, в това число и на човека. Джунглата не беше еднородно обкръжение, подредена във вертикално отношение като кейк на слоеве. Всяка околна микросреда осигурява жизнено пространство на огромно множество растения и животни, но тук типично бяха представени малко на брой представители от всеки вид. Тропическата гора подкрепя четири пъти повече на брой животински видове в сравнение с горите от умерената зона. Докато крачеше през гората, на Елиът му хрумна сравнението, че се намира в гигантска и гореща тъмна утроба, място, където новите видове се отглеждат в постоянни условия, докато пораснат достатъчно, за да мигрират в по-тежките и силно променливи умерени зони. Така е било от милиони години.

Поведението на Ейми мигновено претърпя огромна промяна още щом навлязоха в гигантския влажен мрак на родния ѝ дом. В последствие Елиът се сети, че можеше да предскаже промяната, ако се беше замислил.

Ейми вече не крачеше с групата.

Упорито настояваше да пасе по пътеката, спираше и сядаше в тревата, дъвчеше крехки корени и трева. Нищо не беше в състояние да я принуди да ускори крачка, и не искаше и да чуе молбите на Елиът да

върви с тях. Хранеше се бавно, с някакво замечтано, отсъстващо изражение на лицето. Избираше си места, където се промъкваше по някой слънчев лъч, лягаше на гръб и се уригваше доволна.

– Какво става, по дяволите? – запита ядосано Рос. Непрекъснато губеха темпо.

– Отново се превърна в горила – обясни Елиът. – Те са вегетарианци, и прекарват почти целия ден в хранене; те са едри животни и имат нужда от големи количества храна.

Ейми моментално бе възстановила типичните за вида си навици.

– Добре, но не можем ли да я принудим да върви в крак с нас?

– Опитвам се, но не ми обръща никакво внимание. – И той знаеше защо: Ейми най-после се бе завърнала в света, където за Питър Елиът нямаше място, където тя сама можеше да си намира храна и сигурност и подслон, и всичко останало, от което се нуждаеше.

– Училището свърши – заяви Мънро, обобщавайки ситуацията. Той обаче имаше решение за случая. – Остави я – каза късо той и поведе хората. Хвана Елиът за лакътя. – Не се обръщай назад – посъветва го той. – Просто върви, и се прави, че не я забелязваш.

Няколко минути крачеха мълчаливо.

– Тя може да ни последва – не издържа след малко Елиът.

– Хайде, хайде, професоре – изсмя се Мънро. – Мислех, че познаваш горилите.

– Познавам ги – каза Елиът.

– Тогава си наясно, че в тази част на тропическата гора няма никакви горили.

Елиът кимна; не беше видял никакви леговища или изпращения.

– Но тя има тук всичко, от което се нуждае.

– Не всичко – възрази Мънро. – Наоколо няма пукната горила.

Също като всички висши примати, горилите бяха социални животни. Те живееха на групи, и не се чувствуваха нито уютно, нито в безопасност, когато бяха сами. В действителност повечето приматолози приемаха, че между тях нуждата от социален контакт беше не по-малко силна от глада, жаждата, или умората.

– Ние сме компанията й – каза Мънро. – Тя няма да ни позволи да я изоставим.

Няколко минути по-късно Ейми изникна с трясък от хрусталаците на петдесетина ярда пред групата. Гледаше злобно Питър.

– А сега ела тук, Ейми – каза Мънро, – и аз ще те почеса. – Ейми се приближи и се просна гръб пред него. Мънро я почеса.

– Виждаш ли, професоре? Всичко е наред.
Ейми повече не се отдалечи от групата.

Докато Елиът изпитваше едно странно чувство към тропическата гора като естествения домен на собственото му животно, то Карън Рос гледаше на нея като на земен ресурс, от който земята имаше голяма нужда. Тя не се заблуждаваше от привидно изобилната, огромна растителност, за която беше наясно, че представлява една изключително ефикасна екосистема изградена върху буквално пустинна почва⁷. Развиващите се нации не разбираха значението на този факт; всички места, оголени от джунглата, даваха година-две добиви, след което много бързо западаха. И въпреки това тропическите гори се унищожаваха с невероятната скорост от петдесет акра в минута, денем и нощем. Тропическите гори на света бяха заобикаляли екватора със зелена ивица в продължение на най-малко шестдесет милиона години, а човекът щеше да ги унищожи само за двадесет години.

Това несекващо унищожение бе предизвиквало тревоги, които Рос не споделяше. Тя се съмняваше, че световният климат ще се повлияе в някаква степен или пък кислородът в атмосферата ще намалее. Рос не се паникьосваше лесно, и не се впечатляваше от изчисленията на паникьорите. Единствената причина, която я караше да се тревожи, беше, че толкова малко хора имаха ясна представа какво представлява гората. Скоростта на изсичане от петдесет акра в минута означаваше, че растителните и животински видове изчезваха с невероятната скорост от вид за час. Животински форми, еволюирали в продължение на милиони години, се унищожаваха безвъзвратно на всеки няколко минути, и никой не беше в състояние да предскаже последствията от това гигантско темпо на изтребление. Изтребването на животните напредваше далеч по-бързо, отколкото можеше да си представи човек, и публикуваните списъци със „застрашените от изчезване“ животински видове представляваше само незначителна част от цялата история; бедствието се простираше по цялата животинска скала до инсектите, червеите и мъховете.

В действителност цели екосистеми се рушаха от човека без всякакъв тревога или поглед назад. А тези системи в по-голямата си част са

7. Екосистемата на тропическата гора представлява комплекс с коефициент на използване на енергията далеч превъзхождащ всяка система за преобразуване на енергията създадена от човешките ръце. Виж К. Ф. Хигинс и др., Енергийни ресурси и коефициент на използване на екосистемата (Енгълвуд Клифс, Ню Джърси: изд. Прентис Хол, 1977) стр. 232–255.

тайнствени и мистериозни. Карън Рос се чувстваше като гмурнала се в свят изцяло различен от този на експлоатираните минерални ресурси; това беше околна среда, в която царуваше растителният свят. Не беше чудно, че египтяните го бяха кръстили Земя на дърветата. Тропическата гора осигуряваше оранжерийна среда за растителния живот, обкръжение, в което гигантските растения бяха далеч по-висши от млекопитаещите, включително и незначителните човешки същества, които в момента с мъка си пробиваха път през безкрайния й здрач.

Носачите Кикую си имаха свой подход към гората: започнаха да се смеят, шегуват и вдигат колкото могат повече шум.

– Изглежда им е много весело – забеляза Рос.

– О, не – отвърна Кахега. – Те предупреждават.

– Предупреждават?

Кахега обясни, че мъжете вдигали шум, за да прогонят бѳфало и леопардите. И тембо, добави той, сочейки пътеката.

– Това пътека на тембо ли е? – запита тя.

Кахега кимна.

– Тембо наблизо ли живее?

Кахега се засмя.

– Надявам се, че не – отвърна той. – Тембо. Слон.

– Значи това е слонска пътека. Ще срещнем ли слонове?

– Може би да, може би не – каза Кахега. – Надявам се да не срещнем. Много са големи, тези слонове.

Не можеше да се спори с логиката му.

– Разбрах, че това са твои братя – смени темата тя, кимайки към колоната носачи.

– Да, те са мои братя.

– Да.

– Искаш да кажеш, че те са мои братя и имаме една и съща майка?

– Да, имате ли една и съща майка?

– Не – отвърна Кахега.

Рос се смути.

– Значи не сте истински братя?

– Не, ние сме истински братя. Само че не сме от една и съща майка.

– Но тогава как можете да бъдете братя?

– Защото сме от едно и също село.

– С вашата майка и баща?

Кахега беше зашеметен.

- Не – отвърна натъртено той. – Не от същото село.
 - Друго село тогава, така ли?
 - Да, разбира се; ние сме Кикую.
- Рос съвсем се обърка. Кахега весело се засмя.

Кахега предложи да носи електронната апаратура, която Рос бе преметнала през рамо, но тя отказа. Рос беше длъжна да се свързва с Хюстън на определени интервали през деня, и по обяд успя да открие свободен прозорец, вероятно защото операторът по заглушаването на консорциума имаше обедна почивка. Успя да установи връзка и регистрира ново Местно време – местоположение.

На екрана изплува съобщението: ПРВРК МСТН ВРМ – МЕСТПДЖН – 10:43 Ч.

Бяха загубили повече от час от времето на предишната проверка предната нощ.

– Трябва да ускорим хода – заяви тя на Мънро.

– Може би предпочиташ да правим джогинг – отвърна той. – Странно полезно упражнение. – Той видя ефекта от думите си и реши да я поуспокои: – Много неща могат да се случат от тук до Вирунга.

В далечината се разнесе грохотът на гръмотевица и само минута по-късно ги заля проливен дъжд, чиито капки бяха толкова плътни и едри, че всяка причиняваше болка. Дъждът валя цял час и после спря така внезапно, както и беше рухнал. Всички бяха прогизнали и настръхнали, и когато Мънро обяви почивка за храна, Рос не протестира.

Ейми мигновено се устреми към гората да се нахрани; носачите готвеха месо с ориз; Мънро, Рос и Елиът се чистеха от полепналите по краката им пиявици с помощна на запалени цигари.

– Дори и не съм разбрала кога са се впили – простена тя.

– Дъждът ги разярява още повече – обясни Мънро. И след това рязко вдигна глава, оглеждайки джунглата.

– Какво има?

– Нищо – отвърна той и продължи да обяснява защо пиявиците се отстраняват със запалена цигара; отскубнеха ли ги, част от главата оставаше забита в тялото и причиняваше инфекция.

Кахега им донесе яденето и Мънро запита със снишен глас:

– Добре ли са момчетата?

– Да – отвърна Кахега. – Момчетата са наред. Те не ще се уплашат.

– Да се уплашат от какво? – запита Елиът.

– Продължавай да се храниш. Дръж се естествено – произнесе

Мънро.

Елиът се огледа нервно наоколо.

– Яж! – изсъска Мънро. – Не ги оскърбявай. Ти не трябва да знаеш, че са тук.

Няколко минути групата яде мълчаливо. И тогава най-близкият храст се раздвижи и от него пристъпи пигмей.

2. Танцьорите на Бога

Беше светлокож мъж приблизително четири и половина фута висок, с гръд като бъчва, и превръзка около слабините, праметнал лък и стрели през рамо. Той огледа експедицията, очевидно в опит да определи кой беше водачът.

Мънро се изправи и изрече нещо бързо на език, който не беше суахили. Пигмеят отвърна. Мънро му подаде една от цигарите които бяха използвали да отстранят пиявиците. Пигмеят не я искаше запалена; вместо това я пусна в една малка кожена торбичка закрепена към колчана му. Завърза се кратък разговор. Пигмеят няколко пъти посочи към джунглата.

– Твърди, че в селото им има един мъртъв бял мъж – каза Мънро. Той вдигна раницата си, която съдържаше аптечка за първа помощ. – Трябва да побързам.

– Не можем да си позволим още закъснение – каза Рос.

Мънро се навъси.

– Е, така или иначе, мъжът е мъртъв.

– Той не е напълно мъртъв – обясни Мънро. – Не е завинаги мъртъв.

Пигмеят яростно закима. Мънро обясни, че пигмеите градират болестта на няколко степени. Първо човек е горещ, после има треска, после е болен, след това мъртъв, после напълно мъртъв, и накрая мъртъв завинаги.

От храстите наизлязоха още пигмеи. Мънро кимна.

– Знаех си, че не е сам – каза той. – Тия момчета не обичат самотата. Мразят да ходят сами. Другите ни наблюдаваха; ако бяхме направили грешка, щяха да ни засипят със стрелите си. Виждате ли кафявите наконечници? Това е отрова.

Пигмеите обаче бяха настроени съвсем миролюбиво, до момента, в който Ейми изскочи от храстите с трясък на счупени клони. Последваха

крясъци и лъкове бяха обтегнати мигновено; Ейми ужасена изтича при Питър, скочи върху него и го сграбчи в прегръдката си, изкалвайки го целия.

Пигмеите оживено забъбриха помежду си, опитвайки се да решат какво означаваше появата ѝ. Зададоха няколко въпроса на Мънро. Накрая Елиът с мъка отстрани Ейми от себе си и се обърна към Мънро:

– Какво им каза?

– Искаха да знаят, дали горилата е твоя; казах им, че е твоя. Питаха ме дали е женска, и това им отговорих. Поискаха да разберат дали имаш отношения с горилата; казах им, че нямаш. Казаха, че това е добре, че не трябва да се привързваш прекалено много към нея, защото ще страдаш.

– Защо да страдам?

– Казаха, че когато горилата порасне, тя или ще избяга в гората и ще разбие сърцето ти или ще те убие.

Рос все още упорстваше срещу решението да се отбият до селото на пигмеите, което беше отдалечено на няколко мили върху бреговете на река Лико.

– Изостанали сме страшно от графика – каза тя. – И с всяка загубена минута тук шансовете ни намаляват още повече.

За пръв и последен път по време на експедицията Мънро изтърва нервите си.

– Слушай, докторке – изръмжа той, – това не ти е центърът на Хюстън, а сърцето на шибаното Конго и тук никак не е хигиенично да си болен. Имаме лекарства. Още имаме възможност да спасим човека. Не можеш да го зарежеш просто така. Просто не можеш.

– Отидем ли до селото, остатъкът от деня направо го отпиши – каза Рос. – Това означава още девет или десет часа закъснение. Все още имаме някакъв шанс. При следващото закъснение казваме сбогом на всички.

Един от пигмеите заговори бързо на Мънро. Той кимна, хвърляйки няколко пъти поглед към Рос. После се обърна към останалите.

– Казава, че болният бял мъж имал някакъв надпис върху ризата си. Той ще ни го нарисува.

Рос погледна часовника си и въздъхна.

Пигмеят взе една пръчка и започна да рисува в калта пред краката си. Рисуваше бавно, целият застинал от напрежение докато възпроизведеше непознатите символи: ТСЗР.

– О, Господи – простена Рос.

Пигмеите не ходят през гората; те тичат с къси крачки, плъзгайки се покрай лианите и клоните на дърветата, прескачайки се лекота дъждовните локви и напуканите корени. От време на време се извърщаха през рамо и се кикотеха на трудностите, с които се сблъскваха тримата бели хора.

За Елиът това беше особено трудно; никога през живота му не се беше налагало да прескача върволица от корени, да избягва дървесни стволове, клонки на бодливи храсти. Задъхваше, въздухът не му стигаше в опита му да не изостава от дребните човечета които с лекота подскачаха пред него. Рос не се справяше по-добре от него, и дори Мърно, въпреки изненадващата си ловкост започваше да показва признаци на умора.

Накрая излязоха до един малък поток и обляна от слънце поляна. Пигмеите насядаха по камъните, подлагайки лица на слънцето. Белите хора се строполиха полумъртви, задъхани до смърт. На пигмеите това се стори повече от смешно и избухнаха в добродушен смях.

Пигмеите са най-ранните човешки обитатели на конгоанските тропически гори. Малкият им ръст, отличителният им характер, и безкрайна издръжливост ги бяха направили известни още преди векове. Преди повече от четири хиляди години един египетски военачалник на име Херкуф навлязъл във великата гора западно от Лунните планини; там открил една раса от дребни хора които пеели и танцували пред своя Бог. Изумителният доклад на Херкуф имал своите последици и Херодот, както по-късно и Аристотел настоявали, че историите за дребните хора са истина, а не измислица. С напредването на столетията Танцьорите на Бога неизбежно обрасли с легенди.

До седемнадесет век европейците се колебаели дали съществуват дребни хора с опашки, които можели да летят между дърветата, да стават невидими, и да убиват слонове. Фактът, че много често скелети на шимпанзета били погрешно приемани за пигмейски, още повече обърквали цялостната картина. Колин Търнбъл отбелязва, че много елементи от легендата отговарят на истината: изработените от меки дървесни кори превръзки около слабините наистина висели отзад и изглеждали като опашки; пигмеите можели да се сливат с дърветата и да стават в буквалния смисъл на думата невидими; и те открай време ловували и изтребвали слоновете.

Пигмеите със смях се изправяха на крака и хукваха между

дърветата. Белите хора с пшкране се надигаха и закретаха подир тях. Тичаха така в продължение на половин час и тогава Елиът долови мириса на пушек, след което се озоваха сред едно открито пространство до един поток където се намираще селището.

Видя десет ниски колиби със заоблени покриви високи не повече от четири фута, подредени в полукръг. Жителите им бяха излезли всички на следобедния припек, жените чистеха гъби и ягоди набрани през деня, или готвеха корени и костенурки върху прациящи огньовете; деца шъкаха наоколо и се закачаха с възрастните мъже насядали зад къщите, които пушеха докато жените им работеха.

По даден от Мънро сигнал изчакаха на края на селото докато ги забележат, и тогава ги поведе. Пристигането им събуди голям интерес; децата се закикотиха и замахаха с ръце; мъжете искаха тютюн от Мънро и Елиът; жените докосваха русите коси на Рос и спореха помежду си. Малко момиченце пропълзя между краката на Рос, взирайки се нагоре. Мънро обясни, че жените не били сигурни, дали Рос боядисва косите си, и че момиченцето решило да разреши спора.

– Кажй им, че е естествена – отвърна Рос цялата поруменяла.

Мънро каза няколко думи на жените.

– Обясних им, че това е цветът на косата на баща ти – каза й той. – Не съм сигурен обаче дали повярваха.

Той даде цигари на Елиът да ги раздаде, по една на всеки мъж; мъжете приеха с благодарност подаръка му.

След като приключиха с уводната част, поведоха ги към един наскоро построен дом в далечния край на поляната, където според думите им се намираще мъртвият бял мъж. Откриха един мръсен и брадясал мъж на около тридесетина години, седнал с кръстосани крака в малката врата, втренчен пред себе си. След миг Елиът разбра, че мъжът беше изпаднал в кататонично състояние; беше напълно неподвижен.

– О, Господи – възкликна Рос. – Това е Боб Дрискол!

– Познаваш ли го?

– Беше от геолозите на първата експедиция. – Тя се приведе към него и помахаше ръка пред очите му. – Боби, аз съм, Карън. Боби, какво се случи?

Дрискол не реагира; дори очите му останаха неподвижни. Беше все така втренчен.

Един от пигмеите предложи обяснение на Мънро.

– Дошъл е в лагера им преди четири дни – каза Мънро. – Бил подивял и трябвало да го успокояват. Мислят, че има черноводна треска,

така че му направили отделна къща и му дали някакви лекарства, и той се успокоил. Сега им позволява да го хранят, но не проговаря. Мислят, че може би е бил заловен от войниците на генерал Мугуру и е бил изтезаван, или пък е агуду – ням.

Рос в ужас се дръпна от него.

– Не виждам какво можем да направим повече за него – каза Мънро. – Не и в това състояние, в което изпаднал. Физически може би е наред, но... – Той поклати глава.

– Ще дам в Хюстън координатите му – реши Рос. – Те ще изпратят помощ от Киншаса.

Дрискол не мръдна през целия разговор. Елиът се приведе към него да погледне отблизо очите му, но още преди се приближи съвсем, Дрискол набърчи нос. Цялото му тяло се напрегна. Зави леко като човек, който всеки миг се кани да нададе писък.

Елиът зашеметен се отдръпна и Дрискол се отпусна, занемял отново.

– Какво, по дяволите, беше това?

Един от пигмеите прошепна в ухото на Мънро.

– Той твърди, че миришеш целият на горилка – обясни Мънро.

3. Рагора

Два часа по-късно се събраха с Кахега и останалите, водени от пигмей през тропическата гора южно от Габуту. Всички бяха мрачни, без никакво желание за разговор, и страдащи от пристъпи на дизентерия.

Пигмеите бяха настояли да останат да вечерят с тях; Мънро усети, че нямаха избор, и приеха. Гостиха ги основно с продълговати диви картофи, наречени китсомбе, които напомняха сбръчкан аспарагуси; горски кромид лук, наречен отса; и модоке, листа от дива маниока, заедно с няколко вида гъби. Менюто беше придружено от малки количества кисело и жилаво месо от костенурка, поръсено с някой друг скакалец, гъсеница, червей, жаби и охлюви.

Диетата съдържаеше действително два пъти пъти протеини от обикновената пържола, но не се отрази добре на несвикналите им стомаси. Нито пък новините около лагерния огън повдигнаха духа им.

Според пигмеите частите на генерал Мугуру били установили лагер за продоволствие и запаси на стръмния склон на Макран, където се беше запътил Мънро. Най-разумното беше да избягнат войниците.

Мънро обясни, че на езика суахили няма дума за кавалерство или спортно съперничество, което беше в сила и за конгоанския му вариант, Лингала.

– В тази част на света законът е „Убий, или ще бъдеш убит“. Най-добре е да не им се навираме в краката.

Единственият друг вариантен маршрут водеше на запад, към река Рагора. Мънро се свъси над картата си, Рос на свой ред се намръщи над компютъра.

– Какво не й е наред на река Рагора? – запита Елиът.

– Може би нищо – каза Мънро. – Зависи от това, колко дъжд се е изсипал последните дни.

Рос погледна часовника си.

– Вече сме изостанали с дванайсет часа – заяви тя. – Единственото, което ни остава, е да продължим напред през нощта по реката.

– Аз така или иначе щях да го направя – каза Мънро.

Рос никога не беше чувала някой водач на експедиция да води групата си през непозната и дива област нощем.

– Така ли? Защо?

– Защото препятствията по долното течение на реката ще се преодоляят по-лесно нощем.

– Какви препятствия?

– Всяко нещо по реда си – отвърна Мънро.

Оставаше им една миля до Рагора, когато до слуха им стигна далечният грохот на мощна вода. Ейми веднага се възбуди и непрекъснато сигнализираше Каква вода? Елиът се опита да я успокои, но без да влага много старания; Ейми трябваше да свикне с реката и да превъзмогне страховете си.

Когато обаче се добраха до Рагора, те откриха, че звукът идваше от някакви прагове нагоре по течението; частта от реката точно пред тях беше широка към петдесетина фута и влачеше мудно мътните си води.

– Не изглежда толкова зле – отбеляза Елиът.

– Така е – съгласи се Мънро.

Мънро обаче премълча истината за Конго. Четвърта по големина река в света (след Нил, Амазонка и Янгцзъ), тя беше уникална в много отношения. Гънеше се като гигантска змия през територията на почти цяла Африка, пресичайки два пъти екватора; първият път отиваше на север, към Кисангани, а по-късно завиваше на юг, към Мбандака. Това беше факт толкова забележителен, че дори преди сто години географите

не са могли да повярват в него. Тъй като Конго тече и на север, и на юг от екватора, някъде по течението ѝ винаги има дъждовен сезон; реката никога не претърпяваше сезонните флукутации, на които бяха подложени реки като Нил. Конго вливаше едно постоянно количество вода от 1 500 000 кубически фута всяка секунда в Атлантическия океан, приток по-голям от всяка друга река с изключение на Амазонка.

Този сложен курс обаче правеше Конго също така и най-трудно плаваемата от всички реки. Първите сериозни препятствия започваха с бързеите на езерото Станли, на триста мили от Атлантика. На две хиляди мили навътре в континента, при Кисангани, където реката беше все още миля широка, водопадът Вагения блокираше цялата речна навигация. Когато човек се промъкваше срещу течението покрай ветрилото от притоци, спънките ставаха още по-жестоки, защото над Кисангани притоците се спускаха стръмно от изворите си, високите савани на юг, и високите 16 000 фута покрити със снежна шапка планини Рувензори на изток.

Притоците образуваха серия ждрела, най-впечатляващото от които беше Порт д'Анфе, Вратата на Ада, в Конголо. Тук мудната река Луалаба се провираше през ждрело дълбоко половин миля и широко само сто ярда.

Рагора представляваше един дребен приток на Луалаба, като се вливаше в нея близо до Кисангани. Племената около реката го наричаха баратавани, или „измамният път“, защото Рагора беше известна с мръсното си променливо поведение. Основната ѝ черта беше Ждрелото, врязана скална теснина дълбока двеста и на места широка не повече от десет фута. В зависимост от последните превалявания, Ждрелото на Рагора представляваше или приятен сценичен спектакъл, или кипящ кошмар от бяла пяна.

В Абуту бяха още на петнайсет мили нагоре по течението от ждрелото, а състоянието на реката не им казваше нищо какво ги очаква в него. На Мънро това му беше пределно добре известно, но не се чувстваше задължен да го разясни на Елиът, особено след като в момента Ейми бе обсебила цялото му внимание.

Ейми следеше с нарастващо безпокойство как Кахега и хората му надуваха двата сала Зодиак. Тя задърпа Елиът за ръкава и запита настойчиво Какви балони?

– Това са лодки, Ейми – каза той, макар и да усещаше, че тя вече го бе проумяла. „Лодка“ беше дума, която тя бе заучила много трудно; тъй

като не обичаше водата, не проявяваше никакъв интерес към всичко предназначено за пътуване по нея.

Защо лодка? запитва тя.

– Сега пътуваме с лодка – обясни Елиът.

И действително в момента хората на Кахега избутваха лодките до водата, и ги товареха с оборудването, трупайки до гумените опори на горния ръб на борда.

Кой пътува? запитва тя.

– Всички ние пътуваме – отвърна Елиът.

Ейми продължи да наблюдава внимателно. За нещастие, всички бяха нервни. Мънро крещеше заповеди, мъжете работеха прибързано и често изтръваха или слагаха неправилно пакетите. А Ейми винаги беше крайно чувствителна към настроенятия на хората около нея. Елиът никога нямаше да забрави колко упорито бе настоявала тя, че нещо не е наред със Сара Джонсън дни преди накрая Сара да признае на екипа от проекта Ейми че се е разделила със съпруга си. Сега Елиът беше сигурен, че Ейми е усетила напрежението. Прекосим вода в лодка? запитва тя.

– Не, Ейми – каза той. – Няма да прекосяваме. Ще пътуваме с лодка.

Не, сигнализира Ейми, изпъвайки гръб и напънвайки рамене.

– Ейми – започна да я увещава Елиът, – не можем да те оставим тук сама.

Тя вече имаше решение. Други хора отива. Питър остава Ейми.

– Съжалявам, Ейми – каза той. – Трябва да тръгваме. И двамата.

Не, сигнализира тя. Ейми не отива.

– Да, Ейми.

Той отиде до багажа си и измъкна спринцовката си и ампула с Торален.

Гневна и настръхнала, тя опря юмрук под брадичката си.

– Внимавай какво говориш, Ейми – предупреди я той.

Рос се приближи до тях с оранжеви спасителни жилетки за него и Ейми.

– Нещо не е наред ли?

– Тя ме псува – каза Елиът. – По-добре ни остави сами.

Рос хвърли поглед към напрегнатото и втвърдено тяло на Ейми и побърза да се отдалечи.

Ейми сигнализира името на Питър, после отново почука с юмрук брадичката си. Това на Еймслан означаваше „мръсен“, макар и повечето

маймуни да го използват когато съобщаваха че искат да ходят по голяма нужда. Изследователите на приматите не изпитваха никакви илюзии какво значение влагаха животните в тази дума. Ейми казваше, Питър лайнар.

Почти всички езиково обучени примати псуваха, като използваха различни думи. Понякога ругателната дума сякаш беше избирана случайно, като „куку“, „тъпанар“ или „хахо“. Но най-малко осем примати от различни лаборатории независимо бяха стигнали до сигнализирането на изключителен гняв и неразположение чрез почукване с юмрук под брадичката. Единствената причина, поради която това забележително съвпадение да не е описано, беше, че никой учен нямаше желание да се ангажира с обяснението му. Явно това доказваше, че маймуните, също като хората, считаха термините за телесните екскременти като най-подходящи за изразяване на гняв и охулване.

Питър лайнар, сигнализира повторно тя.

– Ейми... – Той удвои дозата Торален.

Питър лайнар лодка лайнар хора лайнар.

– Ейми, затваряй си устата.

Той се напрегна целият и се приведе напред, имитирайки гневната поза при горилите; това често я караше да отстъпи, но този път нямаше ефект.

– Не ставай смешна – предупреди я Елиът, приближавайки я с готова спринцовка. – Питър обича Ейми.

Тя се дръпна назад, не му позволявайки да я приближи. Елиът накрая се видя принуден да зареди пистолета си със сгъстен въглероден двуокис и изстреля стрелата право гърдите ѝ. През всичките им години прекарани заедно беше прибягвал до този ход само три или четири пъти. Тя измъкна стрелата с тъжно изражение. Питър не обича Ейми.

– Прощавай – изрече Елиът и затича да я подхване; тя подбели очи и се строполи в обятията му.

Ейми лежеше по гръб в краката на Елиът във втората лодка, като дишаше учестено. Елиът видя отпред Мънро застанал в първата лодка, водейки мълчаливо малката флотилия надолу по течението.

Мънро беше разделил експедицията на две части с шест души във всяка; Мънро беше в първата, а Елиът, Рос и Ейми – във втората, под командването на Кахега. По думите на Мънро втората лодка щеше да се „поучи от фаловете на първата.“

През първите два часа обаче нямаше никакви издънки. Усещането

да стоиш на носа на лодката и да гледаш как джунглата се разтваря от двете страни на реката беше неопишуемо. Истинска идилия, само че адски гореща; Рос през минута започна да топи ръка в мътната вода, докато накрая Кахега я предупреди.

– Където има вода, там винаги има мамба – каза той.

Кахега посочи към калните брегове, където крокодилите се печеха на слънце, изпълнени с безразличие към присъствието им. От време на време някой от тях се прозяваше, оголвайки безброй зъби, но повечето време изглеждаха като убити от жегата.

Елиът изпита спотаено разочарование. Той беше отраснал с филмите за джунглата, където крокодилите се хвърляха застрашително във водата още с приближаването на лодките.

– Няма ли да ни атакуват? – запита той.

– Прекалено горещо – отвърна Кахега. – По жегата Мамба сънливи, обичат хладно време, хранят вечер и сутрин, не сега. Денем Кикую казват мамба постъпила в армия, раз-два-три.

И той се изсмя.

След няколко обяснения стана ясно, че хората от племето на Кахега били забелязали, че през деня крокодилите се надигали от земята на дебелия и къси крака с движения които им напомняли за армейски строеви упражнения.

– От какво се тревожи толкова Мънро? – запита Елиът. – От крокодилите ли?

– Не – отвърна Кахега.

– От ждрелото на Рагора?

– Не.

– Тогава от какво?

– След ждрело – отвърна Кахега.

Реката започна да криволичи; навлязоха в завои и дочуха нарастващия грохот на водата. Елиът усети как лодката набира скорост; покрай бордовете ѝ сякаш извираше пяна.

– Дръжте здраво, доктори! – изкрещя Кахега.

Навлязоха в ждрелото.

В паметта на Елиът останаха само откъслечни, калейдоскопични картини от спускането през теснината: зловещата мътна вода превърната в млечнобяла пяна под слънцето; лудешките подхвърляния на лодката им, и кошмарните подмятания на лодката на Мънро пред тях, като по чудо запазваща баланс.

Движеха се толкова бързо, че погледът им не можеше да спре върху превърналите се в непрекъсната червени ивица скали на каньона; горещият влажен въздух и леденостудените мътни води ги връхлитаха; всички бяха прогизнали до кости; мътната вода кипеше в чиста снежнобяла пяна около черните стърчащи скали напомнящи главите на плеши мъртъвци.

Всичко се развиваше със светкавична бързина.

Пред тях лодката на Мънро често се губеше в продължение на минути сред врящия ад. Грохотът отекваше в стените на каньона и ги връхлиташе отново удвоен и утроен; в най-дълбоките части на каньона, където слънчевите лъчи никога не успяваха да се доберат, лодките се движеха сред мрачен кипящ ад, блъскаха се в скалните стени, въртяха се като обезумели, докато лодкарите крещяха и псуваха с цяло гърло и се отблъскваха с греблата от скалите.

Ейми лежеше по гръб, завързана за борда на лодката, и Елиът беше обзет от несекващия страх да не се удави от непрестанните мътни вълни връхлитачи през края на борда. Рос също не беше по-добре; още от самото начало бе започнала да си повтаря „О Господи, О Господи, О Господи“ сякаш изпаднала в някакъв транс, а водата не спираше да ги връхлита злобно.

За отмъстителната природа дори и това не беше достатъчно. Даже и в кипящия ад на ждрелото черни облаци комари висяха във въздуха и жестоко ги атакуваха, дупчейки ги безмилостно. На човек това му се струваше невъзможно, но фактът си оставаше факт. Ревящият хаос на рагорското ждрело гъмжеше от комари. Лодките се подмятаха като тресчици сред бушуващите вълни, и в нарастващия здрач пасажирите им изчерпваха водата от лодката и се биеха по бузите и ръцете с едно и също настървение.

И в един миг реката внезапно се разшири, мътните води забавиха устрема си, и стените на каньона се разтвориха. Реката отново възвърна миролюбивото и сънно течение. Елиът се отпусна изтощен на дъното на лодката, изцеден до край; кожата му с благодарност попиваше последните лъчи на залязващото слънце, а водата под издутия корпус на лодката плавно ги носеше напред.

– Справихме се – изрече той.

– Дотук добре – каза Кахега. – Но ние Кикую имаме една поговорка – никой не измъква се жив от живота. Не отпускате се, доктори!

– Понякога се улавям, че му вярвам – простена изтощено Рос.

Измина час, водата все така ги носеше мирно и кротко, докато накрая скалните скали се стопиха в далечината от двете страни на реката, и те пак се озоваха сред африканската тропическа гора. Сякаш ждрелото на Рагора никога не бе го имало; реката се стелеше широка и ленива под лъчите на залязващото слънце.

Елиът смъкна прогизналата си риза и навлече пуловер; вечерният въздух пронизваше с ледените си стрели. Ейми хъркаше в краката му, покрита с хавлия да не настине. Рос провери радиоапаратурата, за да се увери, че не е пострадала. Докато свърши слънцето се скри зад хоризонта и мракът бързо нахлу. Кахега измъкна ловна пушка и я зареди.

– Това за какво е? – запита го Елиът.

– Кибоко – отвърна му Кахега. – Не знам как казва на английски. Мзее! Нини маана кибоко? – извика той.

В предната лодка Мънро извърна глава.

– Хипопотам – каза той.

– Хипопотам – повтори Кахега.

– Опасни ли са? – запита го Елиът.

– Ние се надява нощем не. Но аз мисля, да.

Двадесетото столетие се явява период на интензивно изследване на дивата природа, в резултат на което се срутват множество утвърдени концепции за животните. Сега вече ставаше ясно, че нежният, с влажен поглед елен живее сред едно безмилостно, жестоко общество, докато станалият нарицателен с коварството и хитрината си вълк е отдаден на семейството и потомството си по един наистина самоотвержен начин. Африканският лъв пък, гордият цар на животните, беше сведен до положението на прокрадващ се мършояд, докато презираната от всички хиена съвсем неочаквано се издигна на неподозиран пиедестал. (В продължение на десетилетия учените наблюдават при утринно убийство лъвът да рѳа тялото на убитото животно, докато мършоядните хиени се навъртат наоколо в очакване да дойде и техният час. Едва след като учените започват да наблюдават животните и нощем, нещата си намират местата: хиените действително убиват животните, но в следващия момент биват изблъсквани от възползвалите се от възможността мързеливи лъвове; оттук и станалата традиционна рано сутрин сцена. Това съвпада с откритието, че лъвовете в много отношения са хаотични и зловни, докато хиените притежават една много фино изтъкана социална структура; още едно опровержение на древния човешки предрасъдък спрямо естествения свят на животните.)

Хипопотамите обаче си остават едно от най-слабо изучените животни. „Речният кон“ на Херодот е най-голямото африканско животно след слона, но навикът му да се заравя в калните води с подаващи се само очи и ноздри го прави извънредно труден за изучаване обект. Хипопотамите се организират около един мъжкар. Един зрял самец разполага с харем от няколко самки и потомството им, група от осем до четиринадесет животни заедно.

Въпреки непохватния си, доста смешен вид, хипопотамите са способни на необикновено насилие. Разяреният хипопотам представлява страховито създание, четиринадесет фута дълго, с тегло почти десет хиляди паунда. При атака се движи с изключително бърза за такова едро животно скорост, и четирите му вирнати встрани зъба са по-остри и от бръснач. Хипопотамът атакува по-скоро с режещи наляво и надясно движения на главата си, отколкото да ръфа. И за разлика от единоборствата при повечето видове битката между два хипопотама много често завършва със смъртта на едното животно от дълбоките рани понесени от зъбите. В битката между два хипопотама няма нищо символично.

Животното също така е опасно и за човека. В речните области обитавани от стада хипопотами, половината от смъртните случаи с местното население се дължат на хипопотамите; останалата част се пада на слоновете и хищните котки. Хипопотамът е вегетарианец, и нощем животните излизат на сушата, където поглъщат огромни количества трева, за да поддържат грамадната си маса. Особено опасен става хипопотамът отделен от водата; всеки озовал се между хипопотам на сушата и реката, към която се е устремило огромното животно, обикновено не преживява случая, за да разкаже какво е усещането.

Но хипопотамът е много необходим за речната екология на Африка. Фекалните му маси, които той произвежда в огромни количества, наторяват речните тревни, които на свой ред подsigуряват живот на речните риби и други обитатели на реката. Без хипопотамите африканските реки щяха да останат стерилни, и където хипопотамите са изстребени или прогонени, реките умират.

Толкова беше известно за хипопотамите. Имаше обаче и още една особеност. Хипопотамът е страшно чувствителен на тема собствена територия. Мъжкарят защитава реката срещу всички нашественици без изключение. И както е регистрирано при много случаи, това включва други хипопотами, крокодили и преминаващи лодки. Както и хората в тях.

ДЕН 7: МУКЕНКО 19 ЮНИ, 1979 ГОДИНА

1. Кибоко

Мънро преследваше две цели с решението си да продължат и през нощта. Първо, надяваше се да спести ценно време, защото във всички изработени от компютъра планове беше залегнало, че всяка нощ трябва да спират. Нощем обаче не се искаше нещо особено, за да пътуват; повечето хора можеха да спят, а до сутринта щяха да са изминали от петдесет до шестдесет мили.

Което обаче беше по-важно, той се надяваше да избегне хипопотамите на Рагора, които като нищо можеха да направят на парцали надувните им лодки. Денем хипопотамите се изтягаха в локвите покрай бреговете и и мъжкарите със сигурност биха атакували всяка преминаваща лодка. Нощем обаче животните отиваха на брега да пасат и експедицията можеше да се промъкне покрай тях.

Планът беше мъдър, но поради една съвсем неочаквана причина се осуети; напредването им по течението на Рагора беше прекалено бързо. Беше едва девет вечерта, когато достигнаха първите области с хипопотами. Животните още не се бяха качили на брега за паша и мъжкарите щяха да атакуват лодката; а атаката щеше да бъде нощна.

Реката се гънеше в многобройни завои и извивки. На всеки завой имаше по някой спокоен участък покрай брега, който според Кахега беше любимото място за отдих на хипопотамите. Той посочи също така и тревата по бреговете, опасана толкова ниско, сякаш косена със сенокосачка.

– Всеки момент – проговори Кахега.

Дочуха басово грухтене. „Ха-ха-ха-ха.“ Звучеше като че ли някой старец се мъчеше да си изхвърли хрчките от дробовете. В предната лодка Мънро се напрегна. Подминаха още един завой, носени плавно от течението. Двете лодки бяха на десетина ярда една от друга. Мънро държеше пушката си готова за стрелба.

Звукът се появи отново, този път хорово: „Ха-ха-ха-ха.“

Кахега заби греблото във водата. Само след секунда опря в дъното.

Той го измъкна: само три ярда бяха мокри.

– Не дълбоко – каза той, клатейки глава.

– Това лошо ли е? – запита Рос.

– Да, мисля, че лошо.

Влязоха в следващия завой и Елиът видя половин дузина частично покрити от водата черни скали близо до брега, блестящи под лунната светлина. И изведнъж една от „скалите“ с грохот изплава и пред очите му от водата изникна едно огромно чудовище, застанало на четирите си къси и дебели крака, което след миг се втурна срещу лодката на Мънро.

Мънро изстреля ниско един магнезиев патрон; в ярката бяла светлина Елиът открои една гигантска уста, четири грамадни блестящи зъби, и глава извита нагоре; животното нададе рев. В следващия миг хипопотамът беше обгърнат от облак бледожълт газ. Газът се разсея и очите им засмъдяха.

– Той използва сълзлив газ – обади се Рос.

Лодката на Мънро продължи напред. Мъжкният хипопотам се бе попил с рев във водата и бе изчезнал от погледа им. Хората от втората лодка започнаха да примигват често-често и да трият сълзите си докато приближаваха локвата. Сигналната ракета прашеше над главите им, като падаше и хвърляше продълговати сенки върху водата.

– Може и да се отказал – проговори Елиът. Хипопотамът не се виждаше никъде наблизо. Плаваха в мълчание.

И изведнъж носът на лодката се рязко се надигна; хипопотамът изрева и Рос изпищя. Кахега залитна с цялото си тяло и изпразни пушката си във въздуха. Лодката се стовари с трясък обратно във водата, вдигайки бризги, а Елиът с мъка издрапа на четири крака да провери как е Ейми, като се озова втрещен в една огромна розова уста, която го облъхна с горещия си дъх. Муцуната се завъртя странично и зъбите разпраха корпуса на гумената лодка; въздухът започна да излиза със съскане, образувайки мехури във водата.

Гигантската паст отново се разтвори и нададе рев, но този път вече Кахега беше на мястото си и изстреля щипещ облак газ. Хипопотамът се дръпна назад и отново се гмурна, разлюлявайки лодката, като я блъсна надолу по течението. Цялата дясна част на лодката бързо се свиваше със свистене; въздухът съскаше през разпраните участъци. Елиът се опита да ги събере с ръце, но съскането продължаваше. Щяха да потънат само след минута.

Зад тях хипопотамът отново атакува, порейки водата като някой скутер и надаващ боен рев.

– Дръжте се! – изрева Кахега и отново стреля. Хипопотамът изчезна зад поредния облак газ, и лодката навлезе в следващия завой. Когато газовият облак се разсея, от животното нямаше и следа. Сигналната ракета падна във водата и мракът отново ги погълна. Елиът сграбчи Ейми и след малко се озоваха застанали до колене в мътната вода.

Успяха да закарат лодката до тъмния бряг. Мънро заби греблата и успя да изкара и тяхната лодка на брега. Той огледа пораженията и обяви, че ще надует още една лодка и ще продължат. Обяви почивка и всички се излегнаха на брега под лунната светлина; тишината се огласи от непрекъснати плесници; всички биеха комарите.

Покоят им внезапно беше нарушен от свистящия писък на ракети „земя-въздух“, разцъфващи в ослепителни експлозии в небето над тях. С всяка експлозия брегът се обагреше яркочервено, хвърляйки дълги сенки, след което отново потъваше в мрак.

– Хората на Мугуру стрелят, не си играят – забеляза Мънро, посягайки за полевия си бинокъл.

– Но по какво стрелят? – запита Елиът, втренчен в небето.

– Направо ми взе думите от устата – отвърна Мънро.

Ейми докосна Мънро за ръката и сигнализира, Птица идва. Никой обаче не чуваше шум от самолет; във въздуха се разнасяше само грохотът на ракетите.

– Как мислиш, дали наистина чува нещо? – запита Мънро.

– Има много остър слух.

И в този момент всички дочуха бръмченето на далечен самолет, който приближаваше от юг. С приближаването му вече се виждаха отчаяните маневри, с които пилотът се мъчеше да се провре сред букета избухващи ракети.

– Тия бедни копелета се опитват да спечелят време – произнесе Мънро, оглеждайки самолета през бинокъла. – Това е транспортен С-130 със знаците на японски авиолинии. Снабдителен самолет за базовия лагер на консорциума; ако успее да се промъкне, разбира се.

Огромната машина лавираше с отчаяно усилие, описвайки бесни зиг-заги сред избухващите ракети.

– Това трябва да е надминало всичките им очаквания – проговори Мънро. – Екипажът сигурно се моли групово; договорът им едва ли е предвиждал каскада като тая.

Елиът изпита внезапно съчувствие към непознатия екипаж; представяше си как надзъртат ужасени през илюминаторите. Дали крещяха на

японски? Проклинайки минутата, когато се бяха съгласили да вземат участие?

След миг, когато самолетът се устреми на север и се скри от очите им, една последна ракета с нажежено до алено сопло се втурна подир него, но той вече бе потънал зад дърветата, и до слуха им достигна грохотът на далечна експлозия.

– Сигурно се измъкнаха – каза Мънро, изправяйки се на крака. – По-добре да тръгваме.

Той закрещя на суахили към Кахега да събира хората си.

2. Мукенко

Елиът потрепера, дръпна ципа на якето си догоре и зачака примирено да секне градушката. Бяха се сгушили под навеса образуван от веч-нозелените дървета на 8 000 фута надморска височина върху алпийските склонове на планината. Беше десет сутринта и температурата на въздуха беше 38 градуса. Само преди пет часа бяха оставили реката зад себе си и бяха започнали предутринното си изкачване сред връщата 100-градусова джунгла.

Ейми стоеше до него и наблюдаваше как парчетата град с размери на топка за голф засипват тревата и шибат клоните на дърветата над главите им. Тя не беше виждала град до този момент.

Какво име?, сигнализира тя

– Град – отвърна ѝ той.

Питър накара спре.

– Иска ми се да можех, Ейми.

Тя наблюдава още малко градушката и после сигнализира, Ейми иска ходи вкъщи.

Беше започнала да говори за връщане у дома още предната нощ. Макар и ефектът на торалена да беше отшумял, тя си остана все така потисната и отчуждена. Елиът ѝ бе предложил малко храна да я поразсее. Тя сигнализира, че иска мляко. Когато ѝ каза, че нямат никакво мляко (нещо, което тя знаеше много добре), тя сигнализира, че иска банан. Кахега донесе отнякъде кичур дребни, леко кисели диви банани. Предният ден Ейми бе яла от тях без възражения, сега обаче презрително ги захвърли във водата, сигнализирайки, че иска „истински банани“.

Когато Елиът ѝ съобщи, че нямат истински банани, тя сигнализира Ейми иска ходи вкъщи.

– Сега не можем да се приберем у дома, Ейми.

Ейми добра горила Питър отведе Ейми вкъщи.

Ейми го познаваше само като човека, който отговаряше за нея, единственият съдник на ежедневния ѝ живот в експерименталната камера на проекта Ейми. Той не знаеше как по-ясно да ѝ обясни, че вече не отговаря за нея, и че това тук не е наказание за нея.

В действителност всички бяха загубили кураж. Всеки ден членовете на експедицията бяха гледали с надежда към изкачването като начин за спасение от жегите на тропическата гора, но с процеса на катерене ентузиазмът им бързо започна увяхва.

– Господи – простена Рос. – Не ни стигаха хипопотамите, ами сега и град.

Като по чудо, градът спря.

– Всичко е наред – обяви Мънро. – Да тръгваме.

До 1933 година човешки крак не беше изкачвал Мукенко. През 1908 една германска експедиция под ръководството на фон Ранке беше връхлетяна от снежни и бури и бе принудена да отстъпи; през 1913 един белгийски екип достигна височина от 10 000 фута, но не можа да открие маршрут до върха; друга германска експедиция, достигнала 12 000 фута, се видя принудена да се откаже през 1919 година когато двама души от състава ѝ паднаха и загинаха. Но въпреки това според класификацията Мукенко се считаше за относително лесно (в технически аспект) изкачване; на повечето планинари им отнемаше не повече от ден; след 1943 година беше открит един нов маршрут по югоизточната страна, отчайващо бавен, но затова пък безопасен, и обикновено почти всички го предпочитаха.

След 9 000 фута борвата растителност секваше и започваха скалисти участъци покрити с рехавата трева и обвити с мъгла; въздухът вече беше разреден, и често спираха за почивка. Мънро нямаше никакво настроение да се съобразява с оплакванията на поверения му екип.

– Какво друго сте очаквали? – питаше ги сприхаво той. – Планина е това. А планините са високи.

Особено безмилостен беше към Рос, която изглеждаше най-уморена от всички.

– Какво казва графикът ти? – бодеше я непрекъснато той. – Та ние още не сме стигнали до трудния участък. Интересното започва като се издигнем над единайсет хиляди фута. Спреш ли сега, няма да успеем да се доберем до билото преди свечеряване, а това означава да загубим цял

ден.

– Майната му на деня – изръмжа Рос, строполявайки се на земята, останала без дъх.

– Какво да ги правиш, жени – произнесе безжалостно Мънро и се ухили в отговор на злобния поглед на Рос. Той не спираше да ги унижава, да се гаври с тях, да ги окуражава, и по някакво чудо всички продължаваха да се движат.

На 10 000 фута изчезна и тревата; остана само мъхът; по маршрута им попадаха самотни странни дървета с дебели листа, изникващи тук там сред студената сива мъгла. От границата на 10 000 фута до билото нямаше никакъв сериозен заслон и това беше причината, поради която Мънро не им даваше да си поемат дъх; оставаше им само да ги завее и някоя снежна буря върху голите скални склонове.

Вече на 11 000 фута се показа и слънцето и те спряха, за да позиционират втория от направляващите лазери в системата на ТСЗР за определяне на местоположението. Рос вече бе настроила първия лазер няколко мили по на юг същата сутрин; беше им бе отнело половин час.

Вторият лазер беше по-важен, защото трябваше да бъде синхронизиран с първия. Въпреки електронните смущения радиоапаратурата трябваше да осигури връзка с Хюстън, за да могат да насочат точно малкия лазер; той беше с размер на гума за молив, монтиран върху малък стоманен триножник. Двата лазера върху склона на вулкана бяха позиционирани по такъв начин, че лъчите им се кръстосваха на много мили от тях, над джунглата. И ако пресмятанията на Рос се окажеха верни, точката им на пресичане се намираще точно над Зиндж.

Елиът се питаше дали по този начин не подпомагат неволно консорциума, но Рос го увери, че не е така.

– Само нощем, когато не са в движение – обясни му тя. – Денем няма да могат да определят точното местоположение на маяците ни; там е красотата на системата.

Скоро усетиха първия полъх от вулканичните изпарения, които вятърът довяваше от билото на 1 500 фута над тях. Растителността около тях бе изчезнала напълно, виждаха се само голи скали и разпръснати ивици от сняг обагрене в жълто от сярата. Небето беше чисто тъмносино, и от южната страна на Вирунга се откриваше чудесна гледка – зеленият конус на Нирагонго, надигащ се рязко сред тъмнозелените гори на Конго, а отвъд тях, Мукенко, обвит в мъгла.

Последните хиляда фута бяха най-трудните, особено за Ейми, която

беше боса; острите вулканични скали разраняваха ходилата ѝ. Над 12 000 фута теренът представляваше остри вулканични сипеи. Стигнаха билото в пет следобед, и надзърнаха в широкото осем мили езеро от лава и димящия кратер на вулкана. Елиът те успя да скрие разочарованието си от пустинния пейзаж на черни скали и сиви изпарения.

– Почакай да видиш какъв живот се развихря нощем – каза Мънро.

През нощта лавата хвърляше отблясъци в сложна мрежа от разклонения сред начупените скали; съскащата червена пара бавно губеше цвета си с издигането си в небето. Кацналите им върху ръба на кратера дребни палатки отразяваха аленото сияние на лавата. На запад разхвърляните облаци блестяха в сребристо под лунната светлина, а под тях джунглата на Конго изпълваше хоризонта от край до край. Ясно се виждаха зелените лазерни лъчи пресичащи се над черната гора. Ако имаха късмет, можеха да се доберат до там още на следващия ден.

Рос задейства радиоапаратурата, за да изпрати нощния си доклад до Хюстън. След обичайното шестминутно изчакване връзката с Хюстън се осъществи директно, без интерстициалното кодиране или някои от другите специални техники.

– Проклятие – изруга Мънро.

– Но какво означава това? – удиви се Елиът.

– Това означава, че консорциумът е спрял да ни забива – обясни мрачно Мънро.

– Но това не е ли добре?

– Не – отвърна Рос. – Никак не е добре. Това означава, че те вече са стигнало до града и са открили диамантите.

Тя поклати глава и настрои екрана.

ХЮСТН ПОТВРЖДВ КОНСРЦМ НА МСТО ЗИНДЖ
 ВЕРОЯТНОСТ 1.000 НЕ ПОЕМЙТЕ ПВЧЕ РИСКВЕ. СТУАЦЯ
 БЕЗНДЖДН.

– Направо не мога да повярвам – възкликна Рос. – Всичко свърши. Елиът въздъхна.

– Не си чувствам краката – изпъшка той.

– Каталясал съм – призна си за пръв път Мънро.

– Да вървят на майната си – обобща настроенията Рос.

След по-малко от минута всички спяха като пребити.

ДЕН 8: КАНИЯМАГУФА 20 юни, 1979 година

1. Спускане

Сутринта на 20 юни всички спаха до късно. Закусиха без да бързат и си сготвиха гореща храна. Отдъхваха си на слънце и си поиграха с Ейми, която изпадна във възторг от това толкова неочаквано внимание. Минаваше десет когато започнаха спускането си по склона на Мукенко към джунглата.

Тъй като западните склонове на Мукенко са стръмни и практически непроходими, те се спуснаха близо половин миля в димящия кратер на вулкана. Мънро беше начело, положил товара на един носачите върху главата си; Асари, най-силният носач, носеше Ейми, защото скалите бяха прекалено горещи за босите ѝ крака.

Ейми беше ужасена и считаше хората около себе си за окончателно превъртели. Елиът беше почти съгласен с нея; горещината беше непоносима; докато се приближаваха до езерото от лава, очите на всички се насълзиха жестоко, носовете им буквално пламнаха; чуваха как пукат мехурите на лавата под тежките черни скали.

После стигнаха и до формацията, наречена Нарагема, или Дяволското око. Това беше природна арка, висока 150 фута, и толкова гладка, че изглеждаше като полирана от вътрешната страна. През арката полъгваше свеж въздух, и под краката им се откри зелената джунгла. Те спряха да си поемат дъх под надвисналата скална дъга и Рос използва случая да огледа отблизо гладката вътрешна повърхност. Това беше част от тунел застинала лава, образуван при някое от предишните изригвания; основната част от тунела беше отхвърчала, оставяйки само изящната дъга.

– Наричат я Дяволското око, защото отдолу по време на изригване блести като червено око – обясни Мънро.

Спускането след Дяволското око вървеше бързо и те скоро преминаха алпийската зона, а оттам прекосиха негостоприемния участък на застинал неотдавна поток лава. Там попаднаха на черни кратери от сбръчкан и изгорял терен; дълбочината на някои от тях стигаха и до шест фута. Мънро отначало си помисли, че заирската армия е използвала терена като полигон за артилерията си, но при един по-обтоен

преглед видяха, че структурата на кратерите сякаш се врязала в скалата, протягайки навън подобия на пипала. Мънро не беше виждал нищо подобно до този момент; Рос мигновено разпъна антената, включи компютъра и се свърза с Хюстън. Беше страшно възбудена.

Екипът отдъхваше докато тя преглеждаше данните на екрана.

– Какво ги питаш? – обърна се към нея Мънро.

– Датата на последното изригване на Мукенко и местното време. Било е през март... Някой от вас да познава човек на име Сиймънс?

– Да – обади се Елиът. – Том Сиймънс е компютърният програмист по проекта Ейми. Защо?

– Имаш съобщение – каза тя, посочвайки му екрана.

Елиът се изправи и погледна. СИЙМНС СЪОБЩН ЗА ЕЛЪТ
ЧАКЪТЕ

– Какво е съобщението? – запита той.

– Натисни предавателния бутон.

Той натисна бутона и на екрана се появи следващото съобщение:
РАЗГЛДХ ОРИГ ЗАПИС ХЮСТН НВО ОТКРТЕ ОТНСНО АУРЛН
ИНФО-КОМПТР АНАЛИЗ ЗАВРШН СЧТАМ ТВА НОВ ЕЗИК.

Елиът откри, че може да чете компресирания съкратен език: „Разгледах оригиналния запис Хюстън, ново откритие относно аурална сигнална информация, компютърен анализ завършен, считам че това е език.“

Той свъси чело.

– Език ли?

– Не го ли помоли да разгледа в Хюстън оригиналния запис от Конго?

– Да, но това беше за визуалната идентификация на животното върху екрана. Никога не съм му казвал нищо за каквато и да било аурална информация. – Елиът поклати глава. – Иска ми се да можем да си поговорим с него.

– Можеш – каза му Рос. – Стига да не те е грижа, че ще го вдигнеш от сън.

Тя натисна бутона за връзка и петнадесет минути по-късно Елиът набра Здравей, Том, как си? На екрана светна ЗДРВ ТОМ КК СИ?

– Обикновено не губим сателитно време с такива приказки – каза Рос.

Екранът светна СПХ КДЕ СИ

Той набра Вирунга. ВИРНГА

– Травис ще вдигне вой до небесата като види записа на разговора

– обади се Рос. – Нямах ли представа колко струват разходите по комуникацията?

Рос обаче скоро спря да се тревожи; разговорът бързо се превърна в чисто научен.

ПЛЧИХ СЪБЩН АУРЛ ИНФО МЛЯ ОБСНИ.
СЛУЧНО ОТКРТЕ ИЗКЛЧТЛНО – ДИСКРМНТН ФУНКЦ
КОМПТР АНАЛЗ 99 % СИГРНСТ ЗАПСН АУРЛ ИНФО /ЗВЦИ
ДИШНЕ/ ДЕМНСТР ХАРКТРСТЧН РЕЧ
ОПШИ ХАРКТРСТ
ПОВТРЦИ СЕ ЕЛМНТИ – УСЛВНИ ЗНЦИ – СТРУКТРН
ВРЗКИ – ВРОЯТНСТ ГОВРМ ЕЗИК
МЖШ ЛИ ДА ПРВДЕШ?
ЗАСГА НЕ
ЗЩО?
КОМПТР НЕ РАЗПЛГА ДОСТ ИНФО ЗА АУРЛ СЪБОЩ –
НМА ДОСТ ДННИ – ОЩЕ РБТИ – МЖЕ БИ ПОВ УТРЕ
МСЛШ НАИСТН ГОРЛА ЕЗИК?
ДА АКО ГОРИЛА

– Проклет да съм – възкликна Елиът. Той приключи сеанса на връзка, но последното съобщение от Сиймънс остана върху екрана:

ДА АКО ГОРИЛА.

2. Космати хора

Два часа след тази неочаквана новина експедицията има първия си контакт с горилите.

Вече бяха сред мрака на екваториалната тропическа гора. Бяха поели курс направо към града, следвайки лазерните лъчи над главите си. Не можеха да ги видят с просто око, но Рос носеше едно странно оптическо направляващо устройство, кадмиева фотоклетка съоръжена с филтри, които пропускаха само лазерно излъчване със специфична дължина на вълната. През целия ден тя периодично помпаше малкия хелиев балон, закрепваше направляващото устройство с кабел и го пускаше. Повдигнат от хелия в балона, оптическият водач се издигаше над дърветата. Там се завърташе, засичаше един от лазерите, и предаваше координатите по кабела на компютъра. Те следваха следата от лъча на отслабващия

лазер по единичен лъч, и изчакаха за „звуковия сигнал“, стойността на удвоената мощност, излъчвана от точката на пресичането на двата лазерни лъча.

Това беше бавен и сложен процес, и търпението им вече започваше да се изчерпва, когато към обяд се натъкнаха на специфичните изпращания на горила, и видяха няколко гнезда от евкалиптови листа върху земята и в дърветата.

Четвърт час по-късно просторът се раздра от оглушителен рев.

– Горила – обяви Мънро. – Това е някой мъжкар, който съветва някого да си обира крушите.

Горили казват отиваме, сигнализира Ейми.

– Трябва да продължим, Ейми – обясни той.

Горили не искат хора идват.

– Човешките същества няма да причинят зло на горилите – опита се да я успокои Елиът. Ейми обаче само го изгледа с празен поглед, и поклати глава, сякаш Елиът не виждаше по-далеч от носа си.

Дни по-късно той проумя, че в онзи момент наистина не бе виждал по-далеч от носа си. Ейми не се опитваше да му обясни, че горилите се бояха, че хората могат да им сторят злина. Тя му съобщаваше, че горилите се бояха хората да не пострадат, от горилите.

Бяха стигнали до едно малко открито пространство, когато едрият среброгръб мъжкар изскочи от храстите пред тях и им изрева.

Елиът водеше групата, защото Мънро се бе върнал назад да помогне на един от носачите с багажа му. Той видя шест животни, застанали точно на границата между открития участък и джунглата, черни фигури на зелен фон, които наблюдаваха човешките натрапници. Няколко от женските наклониха глави и свиха устни в знак на неодобрение. Водачът им отново нададе рев.

Беше едър мъжки екземпляр със сребърна козина по гърба си. Масивната му глава стърчеше на повече от шест фута над земята, а бъчвоподобната му гръд сочеше, че тежи повече от четиристотин паунда. Когато го видя, Елиът в миг проумя защо първите изследователи на Конго са вярвали, че горилите са „космати хора“, защото това великолепно същество изглеждаше като гигантски мъж, и по форма и по размер.

– Какво ще правим? – прошепна Рос зад гърба му.

– Стой зад мен – прошепна й той в отговор, – и не се движи.

Среброгръбият мъжкар бързо се спусна четири крака и нададе един мек вик хо-хо-хо, който се извиси с повторното му изправяне; ръцете му

бясно заскубах тревата. Той я захвърли във въздуха, и после заудря гърдите си юмруци; гърдният му кош закътя като бъчва.

– О, не – простена Рос.

Мъжкарят продължи още няколко секунди да се бие по гърдите, и после отново се спусна на четири крака. Побягна странично из тревата, шибайки храстите и тревите и вдигайки колкото може повече шум, за да изплаши и прогони натрапниците. Накрая още веднъж нададе хо-хо-хо.

Мъжкарят се втренчи в Елиът, в очакване че представлението му ще е достатъчно нахалниците да си плюят на петите. Когато обаче това не се получи, той отново скочи на крака, заудря гърдите си и изрева с още по-голям гняв.

И в следващия миг атакува.

Врълхлетя ги с рязък крясък и изумителна скорост, насочен право срещу Елиът. Елиът дочу как Рос изхълца зад гърба му. Прииска му се да се обърне и побегне, всички инстинкти на тялото му крещяха да си плюе на петите, но с върховно усилие на волята се насили и остана неподвижен на мястото си, забил поглед в земята.

Докато гледаше краката си и слушаше как се приближава с трясък мъжкаря, през ума му мигновено проблесна мисълта, че всичките му книжни знания са пълна глупост, че всичко, събрано до този момент от учените по цял свят за горилите беше лъжа. Пред очите му изплува образа на едрата глава и дълбоката гърд и дългите ръце, поклашащи се насам натам докато мощното животно врълхлиташе да убива една замряла мишена, достатъчно глупава да повярва на всички академични безсмислици добили правото на живот върху хартията...

Горилата, която вече се бе приближила съвсем до него, изсумтя, и Елиът зърна огромната ѝ сянка върху тревата пред себе си. Не посмя обаче да вдигне глава докато животното не се отдалечи.

След малко вече се осмели и вдигна поглед. Видя мъжкаря да се отдалечава към далечния край на откритото пространство. Там вече се обърна и се почеса озадачено по главата, сякаш чудейки се защо ли ужасяващото му изпълнение не бе прогонило нашествениците. Шибна за последен път земята, след което той и групата му се отдалечиха сред високата трева. Всичко беше тихо; изведнъж Рос припадна в ръцете на Елиът.

– Е, – произнесе Мънро докато се приближаваше, – трябва да ти призная нещо, докторе. Вече ти вярвам, че познаваш горилите. – Той потупа Рос по ръката. – Всичко е наред. Не побегнеш ли, всичко е наред. Обърнеш ли се и хукнеш, захапват те по задника. Това е

наказанието за страхливците по тия краища; така белязват бълзивците.

Рос хълцаше тихо, и Елиът внезапно откри, че и неговите колене са на косъм да се подгънат; той бавно се отпусна на земята. Всичко се бе случило толкова бързо само преди секунди, че той едва сега проумя, че горилите се бяха държали точно по учебник, което изключваше всякакво подобие на словесна реч.

3. Консорциумът

Час по-късно се натъкнаха на останките от транспортния С-130. Най-големият самолет на света се откри пред погледа им в естествена големина заровен до половината в джунглата; гигантският му нос строшен в не отстъпващите му по размер дървета, огромната опасна част усукана и наклонена към земята, а масивните крила хвърляха сянка върху почвата на джунглата.

През разбития илюминатор на кокпита видяха тялото на пилота покрито с черни мухи. Мухите жужаха и се блъскаха в стъклото докато те надзъртаха в кабината. Придвижиха се назад и се опитаха да надзърнат и през илюминаторите на фюзелажа, но дори и скършен, корпусът на самолета лежеше много високо спрямо нивото на почвата.

Кахега успя да се изкачи по едно изтръгнато с корените си дърво и оттам се придвижи по крилото и погледна вътре.

– Няма хора – съобщи той.

– Запаси?

– Да, много запаси. Кашони и контейнери.

Мърно остави групата и тръгна покрай разбитата опашка да изследва другата страна на самолета. Опашното крило, скрито от погледа им, беше почерняло и разбито, а двигателите – изчезнали. Това обясняваше причината за катастрофата – последната ракета „земя-въздух“ на заирската противовъздушна отбрана бе успяла да достигне целта си, унищожавайки по-голямата част от опасната секция. И въпреки това имаше нещо странно във външния вид на катастрофирания самолет. Той огледа фюзелажа по цялата му дължина, от разбития нос, по линията на илюминаторите, покрай остатъка от крилото, покрай задните изходни врати...

– Проклет да съм – проговори полугласно Мърно.

Той забърза при останалите, насядали върху една от гумите в сянката на дясното крило. Гумата беше толкова грамадна, че Рос седеше

върху нея и краката ѝ не докосваха земята.

– Е, – проговори Рос със зле скрито задоволство, – не са прибрали проклетите запаси.

– Не са – съгласи се Мънро. – А ние видяхме самолета завчера вечерта, което означава, че той е катастрофирал най-малко преди тридесет и шест часа.

Мънро изчака значението на думите му да стигне до съзнанието на Рос.

– Тридесет и шест часа?

– Точно така. Тридесет и шест часа.

– И те изобщо не са дошли да си приберат запасите...

– Те дори не са се опитали да си ги приберат – поправи я Мънро. – Погледни главните товарни люкове, предния и задния – никой дори и не се опитвал да ги отвори. Чудя се защо ли не са се върнали?

На едно място в джунглата почвата под краката им запраща и пропадна. Разровиха палмовите листа и видяха слой натрошени бели кости.

– Каниямагуфа – изрече Мънро. Мястото на костите. Той хвърли един бърз поглед към носачите да види реакцията им, но те бяха само озадачени, не уплашени. Те произхождаха от източноафриканските племена Кикую и не притежаваха никое от суеверията на племена обитаващи покрайнините на тропическите гори.

Ейми вдигна крак от един особено остър костен отломък. Земя боли, сигнализира тя.

Какво място е това?, сигнализира Елиът.

Ние идваме лошо място.

Какво лошо място?

Ейми не отговори.

– Това са кости! – възкликна Рос втрещена в бялата купчина.

– Точно така – изрече бързо Мънро. – Но не са човешки. Нали, Елиът?

Елиът също гледаше втрещено към земята. Видя оголени скелетни останки от няколко вида, макар и да не можеше веднага да ги идентифицира.

– Елиът? Нали не са човешки?

– Не напомнят човешки – съгласи се Елиът, без да откъсва погледа си от тях. Първото нещо, направило му впечатление, беше, че повечето кости принадлежаха определено на дребни животни – птици, дребни маймуни, и малки горски гризачи. Останалите малки парчета кости

всъщност представляваха фрагменти от по-големи животни, но колко големи, трудно можеше да се прецени. Може би от някои средни по големина маймуни... но в тропическите гори нямаше такива представители на тези видове.

Шимпанзета? Но в тази част на Конго нямаше шимпанзета. Може би бяха на горила; той видя един фрагмент от краниум с тежки фронтални синуси, и началото на характерния сагитален гребен.

– Елиът? – повтори Мърро с напрегнат и настойчив глас. – Нали не са човешки?

– Определено не са човешки – изрече Елиът, все още без ад вдига поглед. Какво би могло да строши черепа на една горила? Сигурно е станало след смъртта на животното, реши той. Някоя горила бе умряла на това място и след много години оголеният ѝ скелет е бил стъпкан от някое животно. Едва ли е могло да се случи приживе.

– Не са човешки – заяви Мърро, втрещен в земята. – Страшно много кости, но няма човешки. – Той заби погледа си в Елиът докато го подминаваше Елиът. Дръж си устата затворена. – Кахега и хората му знаят, че си вещ в тия неща – произнесе той без да отделя погледа си от него.

Какво ли беше видял Мърро? Разбира се, той бе имал достатъчно работа със смъртта, за да различи човешки скелет, ако попаднеше на такъв. Погледът на Елиът се закачи в една извита кост. Напомняше малко на фрагмент от скелет, само че доста по-голям и по-широк, и избелял с времето. Приведе се и го вдигна. Беше фрагмент от зигоматичната дъга от човешки череп. Скула, под окото.

Повъртя костта из ръцете си. Отново погледна земята, и тревите протегнали корени и стебла върху белия костен килим. Видя множество дребни крехки кости, някои толкова тънки, та чак прозираха; кости, за които бе предположил, че бяха на малки животни.

Сега вече не беше толкова сигурен.

Спомни си един въпрос от изпитите му като студент. Кои седем кости съставляваха орбитата на човешкото око? Той напрегна паметта си. Зигомата, носовата кост, вътрешната орбитална кост, сфеноидната кост – четвъртата – етмоидната, петата – нещо май идваше отдолу, от устата – палатиналната кост, шеста – оставаше още една – не можеше да се сети коя беше седмата. Зигомата, носовата, долната орбитална, сфеноидната, етмоидналната, палатиналната... деликатни кости, прозрачни кости, дребни кости.

Човешки кости.

- Поне не са човешки кости – заяви и Рос.
- Не са – съгласи се Елиът. Той погледна към Ейми.
- Хора умират тук, сигнализира тя.
- Какво каза тя?
- Каза, че въздухът не бил здравословен за хората.
- Да продължаваме – издаде команда Мънро.

Той го дръпна малко настрана от другите.

– Добре се справи – похвали го Мънро. – Трябва да внимаваме с тия Кикую. Не е необходимо да ги хвърляме в паника. Какво ти каза маймуната?

– Каза, че тук са загинали хора.

– Това е повече, отколкото е известно на останалите – каза Мънро, кимайки мрачно. – Макар и да подозират.

Зад тях останалите вървяха в колона; всички бяха мрачни и мълчаливи.

– Какво, по дяволите, е станало там? – запита Елиът.

– Много кости – отвърна Мънро. – Леопард, колобус, горски плъх, човешки...

– И горила – добави Елиът.

– Да – съгласи се Мънро. – И аз го видях. Горила. – Той разтърси глава. – Какво може да убие една горила, професоре?

Елиът нямаше отговор.

Лагерът на консорциума лежеше в развалини, палатките съдрани и разбити, мъртвите тела покрити с плътен слой черни мухи. Влажният въздух усилваше вонята до невъзможност; жуженето на мухите беше монотонно. Всички освен Мънро замряха на края на лагера.

– Нямаме избор – каза той. – Трябва да разберем какво им се е случило... – Той навлезе в лагера, стъпвайки върху съборената и стъпкана ограда.

Още щом прекрачи в периметъра, защитните механизми включиха тревога, излъчвайки пищящ високочестотен сигнал. Другите извън оградата запушиха с длани ушите си, а Ейми шумно изрази недоволството си.

Лош звук.

Мънро се извърна към тях.

– На мен ми няма нищо – каза той. – Това е за вас, дето сте извън периметъра.

Той се приближи до един от мъртъвците, и го преобърна с ботуша си. После се приведе, разгонвайки рояка от мухи и внимателно огледа черепа.

Рос хвърли поглед към Елиът. Той сякаш беше в изпаднал шок, един типичен учен, застигнат от неочаквано бедствие. До него Ейми бе покрила ушите и скимтеше. Рос обаче се овладяваше по-бързо от него; тя пое дълбоко дъх и прекрачи в периметъра.

– Трябва да видя каква защита са използвали.

– Чудесно – отвърна Елиът.

Чувстваше се замаян, сякаш всеки момент щеше да припадне. Гледката и вонята и го лишиха за момент от волята му. Той видя Рос да крачи в лагера и после да вдига една черна кутия със странен сплескан конус. Тя после тръгна подир един кабел към центъра на лагера. След няколко секунди пронизителният писък секна; беше изключила източника му.

Сега по-добре, сигнализира Ейми.

С едната си ръка Рос човъркаше из електроните съоръжения в центъра на лагера, докато с другата държеше носа си запушен срещу вонята.

– Ще отида да видя как са им пушките, докторе – обади се Кахега и прекрачи в лагера. Макар и колебливо, останалите носачи го последваха.

Елиът остана сам с Ейми. Тя наблюдаваше безстрастно разрушенията, но въпреки това протегна ръка и взе неговата. Ейми, какво се е случило на лагера? сигнализира той.

Неща идват, сигнализира тя в отговор.

Какви неща?

Лоши неща.

Какво неща?

Лоши неща идват лоши неща.

Какви неща?

Лоши неща.

Той разбра, че така няма да стигне доникъде с нея. Каза й да стои извън лагера, а той самият влезе, криволичейки между мъртвите тела и жужащите мухи.

– Някой откри ли водача? – запита Рос.

Мънро се обади от другия край на лагера.

– Менард.

– От Киншаса?

Мънро кимна.

– Кой е Менард? – запитва Елиът.

– Той имаше добра репутация, познаваше Конго. – Рос си проправяше път сред останките. – Но явно не е бил достатъчно добър. – Секунда по-късно замлъкна.

Елиът се приближи до нея. Тя гледаше втрещено едно тяло обрънато с лице към земята.

– Не го обръщай. Това е Рихтер – каза тя.

Елиът не разбираше как може да е толкова сигурна. Тялото беше покрито с тлъст слой мухи. Той се приведе.

– Не го докосвай!

– Окей. – Елиът се изправи.

– Кахега – извика Мънро, размахвайки зелена пластмасова туба, която събираше дващест литра. Вътре плискаше някаква течност. – Хайде да приключваме с това.

Кахега и хората бързо тръгнаха из лагера, ръсейки керосин над палатките и мъртвите тела. Елиът усети острия дъх.

Приведена над раздрания найлон на една палатка, Рос извика:

– Дайте ми една минутка!

– Колкото искаш минутки – отвърна Мънро. Той се обърна към Елиът, който следеше Ейми извън лагера.

Ейми сигнализираща сама на себе си: Хора лоши. Хора не вярва лоши неща идват тук.

– Не изглежда особено разтърсена от гледката – забеляза Мънро.

– Не е съвсем така – възрази Елиът. – Мисля, че тя знае какво се е случило тук.

– Надявам се да го сподели с нас – каза Мънро. – Защото всички тези хора са загинали по един и същ начин. Черепите на всичките са стрешени.

Пламъците от лагера на консорциума се извиха във въздуха, и черният пушек се разстла наоколо докато експедицията напредваше в джунглата. Рос беше мълчалива, потънала в мисли.

– Какво откри? – запитва я Елиът.

– Нищо добро – отвърна тя. – Те са имали съвършена периферна защитна система, много подобна на нашата ЗСПЖ – защитния периметър срещу животни. Онези конуси, които намерих, представляват аудиочувствителни модули, и когато доловят някакъв звук, излъчват ултразвуков сигнал, който е особено болезнен за слуховата система. Не действа на

рептилии, но е дяволски ефективен при млекопитаещи животни. Някой вълк или леопард ще си счупи краката да бяга.

– Тук обаче не е проработила – възрази Елиът.

– Не е – съгласи се Рос. – И Ейми не изглеждаше особено раздразнена.

– Какъв ефект оказва върху човешката слухова система?

– Ти го усети. Досаден, но поносим, и това е всичко. – Тя му хвърли поглед. – Но тук, в тази част на Конго, няма други човешки същества. Освен нас.

– Можем ли да си осигурим по-добра защита на периметъра? – запита Мънро.

– Абсолютно – отвърна Рос. – Ще ви осигурия защитен периметър от следващото поколение; способен е да спре всичко, освен слонове и носорози.

Гласът ѝ обаче не прозвуча убедено.

По-късно същия следобед се натъкнаха на останките и на лагера от първата експедиция на ТСЗР. Бяха на косъм да го пропуснат, защото за изминалите осем дни пълзящите лиани и растения бяха вече започнали да покриват останките, заличавайки всички следи. Нямаше кой знае колко останало – няколко парчета оранжев найлон, смачкан алуминиев тиган, разбития триножник, и счупената видеокамера, със зелени си платки разпръснати наоколо по земята. Не откриха тела, и тъй като залезът беше близо, продължиха.

Ейми вече беше забележимо разтревожена. Не отива, сигнализира тя.

Питър Елиът не обърна внимание.

Лошо място лошо място не отива.

– Продължаваме, Ейми – каза той.

Четвърт час по-късно спряха да починат на една миниатюрна полянка. Над гората се извисяваше тъмният конус на Мукенко, и слабите кръстосани зелени лъчи на лазерите блестяха във влажния въздух. А точно под пресечната им точка се намираха покритите с мъх каменни блокове, наполовина закрити от зеленината на джунглата; изгубеният град Зиндж.

Ейми се обърна към Ейми.

Ейми я нямаше.

4. Съдбоносен

Той не можеше да повярва на очите си.

Отпървом си помисли, че тя просто го наказваше, като бягаше от него, за стрелата с лекарството при реката. Той обясни на Мънро и Рос, че тя е способна на такива неща, и следващия половин час го прекараха бродейки из джунглата и викайки името ѝ. Никой не се отзова; гората остана безмълвна. Половината час стана цял, после два.

Елиът беше на ръба на паниката.

Когато тя не се появи, трябваше да се разгледа друга възможност.

– Може би е избягала с последната група горили – предположи Мънро.

– Невъзможно – отсече Елиът.

– Тя е вече на седем години – повдигна рамене Мънро. – Горила е.

– Невъзможно е – упорстваше Елиът.

Но той разбираше добре какво има предвид Мънро. Хората, отглеждани горили, в един момент се изправяха очи в очи с факта, че вече не можеха да ги задържат до себе си. При достигане на зрелост животните наедрияха твърде много, ставаха прекалено мощни, прекалено бързо забравяха всичко научено; гените си казваха тежката дума. Не можеха повече да ги държат в пелени и да се преструват, че люшкат човекоподобни създания. Гените им притежаваха закодирани неизбежните разлики, които в крайна сметка ставаха невъзможни за пренебрегване.

– Общностите на горилите не са затворени общества – напомни му Мънро. – Те приемат и непознати, особено женски особи.

– Тя не би го направила – упорстваше Елиът. – Не би могла да го направи.

Ейми беше отраснала още от най-ранна възраст сред човешки същества. Тя познаваше много повече света на западната цивилизация, отколкото джунглата. Ако Елиът по разсеяност подминеше любимото ѝ заведение, тя бързо го потупваше по рамото и му посочваше грешката. Какво знаеше тя за джунглата? Този свят ѝ беше точно толкова чужд, колкото и на Елиът. А и не само това...

– По-добре да разбием лагера – каза Рос, хвърляйки поглед на часовника си. – Тя ще се върне... ако пожелае, разбира се. В края на краищата, не ние я изоставихме. Тя ни напусна.

Те си носеха и бутилка шампанско Дом Периньон, но никой не

беше в настроение да празнува. Елиът чувстваше угризения, загдето беше загубил Ейми; останалите бяха ужасени от видяното в по-ранния лагер; нощта падаше бързо, а имаше още толкова за довършване по системата на ТСЗР известна като ЗССНОС, или Защитна Система Срещу Натрапници от Околния Свят.

Екзотичната технология на ЗССНОС се базираше на факта, че защитата на лагерния периметър е най-важното нещо още от зората на експедициите в Конго. Преди повече от столетие, Станли забелязва, че „никой лагер не може да се счита за напълно завършен, докато не бъде защитен с ограда от храсти или дървета“. В последващите години нямаше достатъчно основание да се променя основната природа на тази инструкция. Защитните технологии обаче се променяха, и системата ЗССНОС съдържаеше всички най-последни изобретения в тази област.

Кахега и хората му напомпаха сребристите палатки от Милар, като ги подредиха близо една до друга. Рос ръководеше разполагането на тръбните инфрачервени нощни прожектори върху телескопичните триножници. Те бяха разместени по периферията на лагера.

След това беше монтирана оградата на периметъра. Представляваше лека металоидна мрежа, напомняща повече тъкан, отколкото тел. Закачена на пръти, тя опасваше изцяло лагера, и я свързаха към трансформатора под напрежение 10 000 волта. За да намалят изтощаването на акумулаторите, токът се включваше четири пъти в секунда, като създаваше пулсиращ, променлив шум.

Вечерята на 20 юни се състоеше от рехидратиран креолски сос от стриди. Стридите не поемаха добре обратно влагата, и оставаха дребни парченца с картонен вкус, но никой не се оплака от този провал на технологията на двадесети век; всички се вглеждаха в усилващия се мрак на джунглата.

Мънро разположи постове. Щяха да носят четиричасови смени; Мънро обяви, че той, Кахега и Елиът ще поемат първата.

С очилата за нощно виждане стражите изглеждаха като мистериозни скакалци втрени в джунглата. Нощните очила усилваха околната светлина и я налагаха върху преди това съществуващите изображения, придавайки им призрачно зелен оттенък. Елиът намери очилата за прекалено тежки, а и трудно можеше да привикне към електронно обработеното изображение на околния свят. Свали ги за няколко минути, и остана удивен от мастиленочерната джунгла. Побърза да ги нахлузи отново.

Нощта мина спокойно, без инциденти.

ДЕН 9: ЗИНДЖ 21 Юни, 1979 година

1. Опашката на тигъра

Влизането им в изгубения град Зиндж сутринта на 21 юни не беше обвено с мистерията и романтиката на подобните от деветнадесети век експедиции. Изследователите от двайсети век се потяха и грухтяха под бремето на техническото оборудване – оптични търсачи за областта заобикаляща защитния периметър, компаси със синхронизиране на данни, високо-честотни направляващи устройства комбинирани с трансмитери, и микровълнови транспондери – всички считани абсолютно необходими за модерното ултра-бързо оценяване на разрушена археологическа находка.

Те се интересуваха единствено от диамантите. Шлиман се бе интересувал единствено от златото докато бе разкопавал Троя, и беше посветил три години от живота си на това. Рос очакваше да намери диамантите си за три дни.

Според разиграния вариант на компютъра на ТСЗР най-добрият начин да се постигне това беше да се направи карта на града. Вече с план в ръка определянето на координатите на мините сред структурата на града нямаше да представлява особена трудност.

Планът щеше да е готов в рамките на шест часа. Използвайки високо-честотни транспондери трябваше само да застават на един от четирите ъгъла на дадено здание и да натискат радиосигнализатора на всеки ъгъл. В лагера им два разположени на значително разстояние един от друг приемника щяха да регистрират сигналите им, така че компютърът да е в състояние да им задава по две двуизмерни координати. Развалините обаче се простираха върху голяма площ, над три квадратни километра. Вариантът с разделянето им поединично с радиовръзка щеше да ги отдалечи значително един от друг сред гъстата джунгла; нещо доста неразумно и опасно, особено като имаха предвид съдбата на предишната експедиция.

Алтернативата им представляваше нещо, което в ТСЗР наричаха несистематично търсене, или „подхода с тигърската опашка“. (В ТСЗР беше много популярна шегата, един от начините да откриеш тигър е да

вървиш неуморно, докато в един момент не го настъпиш по опашката.) Те се придвижваха през руините, като внимателно избягваха плъзгащите се змии и гигантските паяци, които изобилстваха в тъмните ъгли. Паяците бяха с размер на мъжка длан и за удивление на Рос издаваха високи щракащи звуци.

Отбелязаха факта, че каменната зидария беше от изключително качество, макар и пясъчникът на много места да се ронеше и трошеше. Полумесецът присъстваше по всички прозорци и врати, което сигурно представляваше определен културен и строителен мотив.

С изключение обаче на този мотив не откриха почти нищо, което да отличава помещенията, през които бяха минали. Общо взето, стаите бяха с правоъгълна форма и приблизително с едни и същи размери; стените бяха голи, без всякакви декорации. След толкова изминали столетия нямаше и следа от артефакти; единственото изключение бяха чифт каменни гребла с форма на диск, които откри Елиът, за които решиха, че са били използвани за мелене на подправки или зърно.

Колкото повече напредваха в града, толкова повече обликът на града ставаше все по-странно и необяснимо безличен; това беше много необичайно, тъй като не можеха по никакъв начин да слагат никакви характерни имена на отделните сгради; започнаха да ги наричат с произволни имена. Когато Карън Рос откри серия кубовидни ниши издълбани в стената на една стая, тя обяви, че това трябва да е пощенското отделение, и от този момент нататък вече я наричаха „пощата“.

Натъкнаха се на поредица малки помещения с пощенски ниши за дървени пръти. Мънро реши, че това са килии от затвор, но помещенията бяха изключително малки за целта. Рос изказа предположението, че или хората са били прекалено дребни, или пък килиите съзнателно са били правени толкова малки, за наказание. Елиът пък считаше, че това са били клетки от зоологическа градина. В такъв случай обаче защо всички бяха с едни и същи размери? Мънро посочи, че тук няма условия за гледане на животни; той повтори още веднъж, че според него това е било затвор, и от този момент нататък помещенията вече им казваха „затвора“.

Близо до затвора се натъкнаха на една открита площадка, която нарекоха „игрището“. Това беше очевидно беше лекоатлетическо игрище или някакъв спортен терен. Имаше четири високи каменни стълбове с ронещи се каменни пръстени на върха; очевидно са били използвани при някаква игра подобна на тетерболо. В един от ъглите на съда се намираще хоризонтален лост, на не повече от пет фута над повърхността

на земята. Ниският лост наведе Елиът на мисълта, че това е било детска площадка. Рос беше убедена, че хората са били дребни. Мънро се чудеше дали игрището не е било тренировъчна площадка за войниците.

И с течение на търсенето, и тримата разбраха, че реакциите и предположенията им всъщност са отразявали заниманията им. Градът беше толкова неутрален, толкова безличен, сякаш някаква неведома сила ги беше изправила пред тест на Роршах. Имаха нужда от обективна информация за хората, построили града, и живота им.

Всичко обаче, което така упорито търсеха, всъщност беше пред очите им; постепенно го разбраха. В много от помещенията все имаше по някоя стена обрасла с плесен. Мънро забеляза, че плесента нямаше никаква връзка със светлината от прозорците, или въздушните течения, или какъвто и да е друг фактор, който можеха да открият. В някои от помещенията плесента беше покрила гъсто половината стена, и свършваше рязко с хоризонтална линия, сякаш отрязана с нож.

– Дяволски странна работа – измърмори Мънро, втрепенен в плесента; той потърка пръст в нея, после го огледа. По него имаше следи от сива боя.

Така откриха изящните барелефи, покрити на времето с боя, с които беше пълен целият град. Все пак изобилието от плесен върху дяланите повърхности с неправилна форма и вдлъбнатините по пясъчника правеха невъзможна всякаква интерпретация на изображенията.

Докато обядваха, Мънро спомена, че са извадили много лош късмет, след като не са довели и хора специалисти по история на изкуствата, за да възстановят изображенията върху барелефите.

– С всичките си осветления и машинарии за нула време щяха да разгадаят какво се крие тук – каза той.

Най-последните методики за изследване на древни произведения на изкуството, като създадените от Дегусто и други, използваха инфрачервена светлина и усиливане на изображението, а експедицията разполагаше с необходимото оборудване, за да приложи този метод на място. Най-малкото поне можеха да пробват. След обяд се върнаха при развалините, като взеха със себе си видеокамерата, един от източниците на инфрачервена светлина, и компютъра с дребното екранче.

След един час експерименти те си изработиха система. Облъчваха стената с инфрачервена светлина и записваха изображението с видеокамерата, като след това предаваха получения резултат посредством спътника в Хюстън, където изображенията биваха обработвани със

специализираните програми, след което им ги излъчваха обратно; те ги следяха върху портативното екранче и така успяха да възстановят картините върху стените.

Гледката на барелефите напомняше на Елиът за очилата за нощно виждане. Ако гледаш право в стената, не виждаш нищо, освен тъмен мъх и лишеи и дялан камък. Вгледаш ли се обаче в дребния екран на компютъра, можеш да видиш оригиналните картини, сякаш вибриращи и живи. По думите му по-късно, „всичко беше много странно. Намирахме се по средата на джунглата, но можехме да наблюдаваме заобикалящата ни среда само индиректно, посредством машини. Използвахме инфрачервени очила през нощта, и видеокамера през деня, за да виждаме. Използвахме машини, за да видим онова, което с невъоръжено око беше невъзможно да се забележи, и зависехме изцяло от тях.“

Още по-странно му изглеждаше, че информацията, записана с видеокамерата, трябваше да пропътува повече от двадесет хиляди мили, преди да се завърне върху екрана, само на няколко фута пред тях. Както каза по-късно, това беше „най-дългият гръбначно-мозъчен нерв в света“, създаващ един наистина много странен ефект. Дори и при скоростта на светлината, връзката се осъществяваше със закъснение от една десета от секундата, а след като и компютърът в Хюстън изискваше известно време за обработка, изображенията не се появяваха едновременно върху екрана, а с половин секунда закъснение. На пръв поглед не беше много, но вече беше точно на границата на възприятието. Сцените, открити се пред тях, им помогнаха да навлязат в същността на града и бившите му обитатели.

Жителите на Зиндж били относително високи чернокожи хора, с обли глави и мускулести тела; на външен вид наподобявали говорящите наречието Банту, които първи проникнали в Конго от високите савани на север, преди две хиляди години. Те бяха обрисувани като живи и енергични; въпреки горещия климат предпочитали изцяло изработените и дълги многоцветни роби; позите и жестовете им били силно изразителни и съдържателни; опустошените и порутени здания странно контрастираха с веселите и живи образи на своите отдавна изтлели създатели.

Първите декодирани фрески показваха пазарни сцени: продавачи приклекли на земята до красиви плетени кошници пълни с някакви кръгли предмети, докато купувачите стояха прави и се пазаряха с тях. Първоначално всички считаха, че заоблените предмети са някакви

плодове, но Рос реши, че това скъпоценни камъни.

– Това са нешлифовани диаманти в една заобикаляща матрица – каза тя, без да откъсва поглед от екрана. – Продават диаманти.

Фреските ги наведоха на представата какво се е случило с обитателите на Зиндж, защото градът беше явно изоставен, а не разрушен; нямаше и следа от война или нашественици, никакво свидетелство за каквото и да било катаклизъм или природно бедствие.

Рос изрази на глас най-дълбоко спотайваните си страхове, че диамантените мини са се изчерпали, превръщайки града в призрачно селище подобно на толкова много миньорски поселения в историята. Елиът беше на мнение, че някаква чумна епидемия или друга болест е обезлюдявала града. Мънро каза, че според него горилите са виновни за бягството на жителите.

– Не се смейте – каза им той. – Това е вулканична област. Изригвания, земетресения, изпепеляващи суши, пожари в саваната – всичко това може да докара иначе кротки животни до обезумяlost.

– Разбунтуваната природа? – запита Елиът, поклащайки глава. – Тук изригванията са през няколко години, а ние знаем със сигурност, че градът е съществува в продължения на много столетия. Това не е възможно.

– Може да е имало дворцов преврат.

– Но какво общо може да има това с бунта на горилите? – изсмя се Елиът.

– Случва се. – Мънро беше непреклонен. – Това е Африка; винаги, когато има война, животните направо полудяват.

И той им разказа истории за бабуини атакували фермерски къщи и автобуси в Етиопия.

Елиът обаче не беше впечатлен от разказа му. Представата за природата отразяваща като огледало човешките постъпки беше много стара, най-малкото поне от времето на Езоп, и също толкова научна.

– Околният свят е индиферентен към човека – каза той.

– О, няма съмнение – отвърна Мънро. – Въпросът е само колко е останало от него.

Елиът не беше склонен да се съгласи с Мънро, но в действителност един добре известен научен труд доказваше тъкмо гледната точка на Мънро. През 1955 година френският антрополог Морис Кавале публикува една силно противоречива статия озаглавена „Гибелта на Природата“. В нея той твърди:

„Преди един милион години земята се е характеризирала с проникваща навсякъде дива фауна и флора, която можем да наречем «природа». И посред тази дива природа се намирали отделните островчета, човешки поселения. Без значение дали са били пещери с изкуствено поддържан огън или по-късно градове с жилищни комплекси и обработваеми селскостопански площи, тези островчета или острови определено не са част от природата. През последвалите хилядолетия площта на недокоснатата природа обграждаща изкуствените човешки селища прогресивно намалява, макар и тенденцията да остава незабележима през дългия ход на столетията.

Дори и преди 300 години във Франция или Англия големите човешки градове са били изолирани един от други с хиляди хектари диви площи, в които бродели диви животни както и стотици хиляди години преди това. И въпреки това процесът на човешката експанзия бил необратим.

Само преди сто години, в дните на последните велики европейски пътешественици и изследователи, природата вече толкова е отстъпила, че се е превърнала в новост; именно поради тази причина новините от африканските експедиции сграбчвали въображението на мъжа от деветнадесетия век. Навлизането в един истински природен свят било истинска екзотика, надминаващо всички представи на хората от това време, които от рождението си до смъртта прекарвали в среда пълно творение на човешките ръце.

През двадесетия век равновесието се измества толкова много, че на практика може вече да се каже, че природата е изчезнала. Дивите растения се отглеждат в оранжерии, дивите животни – в зоологически градини и паркове за игри; изкуствени създания сътворени от човешка ръка като сувенир от всевластния на времето си природен свят. Но животното в зоологическата градина или парка за игри вече не води природосъобразния си живот, точно както и човекът в градските условия вече не е в хармония с миналата природа.

Днес ние сме заобиколени от човека и неговите творения. Човекът е навсякъде по земното кълбо, а природата се е преселила в земите на фантазията, превърнала се е в отдавна изглял сън от миналото.“

Рос повика Елиът, секвайки вечерята му.

– За теб е – каза тя, сочейки компютъра до антената. – Пак е твоят приятел.

Елиът погледна екрана. КОМПТРН АНЛЗ НА ЕЗИКА ИММ
НУЖД ПОВЧЕ ДНИИ МОЖШ ЛИ ДА ОСИГРШ?

ККВИ ДННИ? въведе обратно Елиът.

ПВЧЕ ЗАПСИ ОТ ИЗЛЧНИТЕ ЗА АУРАЛНТЕ.

ДА, АКО ИМА набра Елиът.

РЕГСТРНА ЧЕСТТА 22–50 000 ХРЦА – КРИТИЧ

РАЗБРНО набра в отговор Елиът.

Последва пауза, след която екранът запита КАК Е ЕЙМИ?

Елиът се поколеба, преди да отговори. ДБРЕ.

ЕКПТ ИЗПРЦ ЦЕЛВК беше отговорът и диалогът им за момент прекъсна.

ЗДРЪЖ ВРЗКАТА.

Последва продължителна пауза.

НВРОТНА НОВНА предаде Сиймънс. ОТКРХМ МСС СУЕНСН.

2. НОВНАТА Суенсън

За момент Елиът не разбра за какво става дума. Суенсън? Коя беше тази Суенсън? И изведнъж всичко му проблесна: Мисис Суенсън! Жената, открила и довела Ейми от Африка, тази, която я беше подарила на минеаполиската зоологическа градина. Жената, която през последните няколко седмици бе потънала нейде из джунглите на Борнео. АКО СМО БХМЕ ЗНАЛИ МЙКТА НА ЕЙМИ НЕ Е БЛА УБТА ОТ МСТН ЖИТЛИ.

Елиът нетърпеливо зачака продължението на съобщението от Сиймънс.

Той се втренчи в екрана. Та нали винаги бе знаел, че майката на Ейми била убита от местни жители в някакво селце близо до Багиминди. Била убита за храна и Ейми осиротяла...

ККВО ОЗНЧВА ТВА?

МЙКТА ВЧЕ БЛА МРТВА НЕ ИЗЯДНА.

Местните жители не били убили майката на Ейми? Тя вече била мъртва когато открили Ейми?

ОБСНИ

СУЕНСН ИМА КАРТН МОГА ПРДАМ?

Елиът с разтреперани пръсти набра ПРДВАЙ

Последва кратка пауза, която се стори на Елиът по-дълга и от вечност, след това видеоекранът изведе предаденото видеоизображение, разгъвайки го от горната му част до долу. Дълго още преди цялата картина да се появи на екрана, Елиът вече знаеше какво изобразява.

Груба снимка на труп на горила със строшен череп. Животното легеше по гръб върху утъпкана земя, вероятно някакво местно селище.

В този момент Елиът почувства, сякаш загадката която бе заемала толкова дълго съзнанието му, причинила му толкова много мъка в продължение на много месеци, бе намерила своето обяснение. Ако само бяха успели да се доберат до това преди...

Трепкащото изображение върху екрана потъмня.

Десетки въпроси връхлетяха изведнъж съзнанието на Елиът. Явленията със строшените черепи се концентрираха в отдалечените – и вероятно ненаселени – райони на Конго, каниямагуфа, мястото на костите. Но Багиминди беше голямо селище с оживена търговия на река Лубула, на повече от сто мили. Как бяха успели Ейми и мъртвата ѝ майка да стигнат до Багиминди?

– Някакъв проблем ли има? – намеси се Рос.

– Не разбирам последователността. Трябва да питам...

– Преди да го направиш – прекъсна го тя, – прегледай още веднъж предаденото до този момент. Всичко е в паметта.

Тя натисна бутона REPEAT.

Проведеният до този момент разговор изникна отново върху екрана. И в този момент едно изречение се връза в мозъка му. МЙКА ВЧЕ БЛА МРТВА НЕ ИЗДНА.

Защо не са изяли майката? Месото на горилата се посрещаше добре, дори се смяташе за деликатес в тази част от басейна на Конго. Той бързо набра въпроса:

ЗЩО МЙКАТА НЕ БЛА ИЗДНА

МЙКА И МЛКОТО НМРНИ ОТ ВОНН ПАТРЛ НА
МСТНА АРМЯ ОТ СУДАН ПРНСЕН ТРУП И МЛКО В
БАГИМИНДИ ЗА ПРДЖБА НА ТРСТИ. СУЕНСН БЛА ТАМ.

Пет дни! Елиът светкавично набра важния въпрос:
КДЕ НМРНИ?

Отговорът се появи незабавно:
НЕЗВСТН ОБЛСТ КОНГО.

ПДРОБНСТ

НМА ПДРОБНСТ. След кратка пауза: ИМА ОЩЕ КРТНИ.

ДАВЪЙ набра той.

Екранът се изпразни и след това се изпълни със следващото изображение. Това беше снимка в по-едър план на строшения череп на женската горила. А до строшения едър череп дребно черно създание се беше сгушило проснато върху земята със свити ръце и крачета, и уста застинала в непрестанен писък.

Ейми.

Рос на няколко пъти повтори диалога им, приключвайки с изображението на Ейми като малка – дребна, черна и пищяща.

– Не е чудно, че от толкова време сънува кошмари – каза Рос. – Сигурно е видяла как загива майка ѝ.

– Е, сега поне вече можем да бъдем сигурни, че това не са били горили. Те не посягат една на друга.

– Точно сега не можем да бъдем сигурни в каквото и да било – заяви Рос.

Нощта на 21 юни беше толкова спокойна и тиха, че към десет часа изключиха нощните инфрачервени прожектори, за да пестят енергия. Почти в същия момент в листата отвън периметъра нещо се раздвижи. Мънро и Кахега мигновено вдигнаха пушките. Шумът се усили и те дочуха странен въздишащ звук, подобно на хъхрене.

Елиът също го чу и мравки полазиха по гърба му; това беше онзи същият звук, записан в предаването от първата експедиция в Конго. Той включи магнитофона и вдигна високо микрофона. Всички зачакаха напрегнати, наострили уши.

Но през следващия час нищо не се случи. Листата шумоляха навред около тях, но не се виждаше нищо. Малко преди полунощ оградата на периметъра, която беше под напрежение, избухна в искри. Мънро мигновено изви пушката към мястото и стреля; Рос веднага включи нощното осветление и лагерът се обля в тъмночервено сияние.

– Видяхте ли го? – запита Мънро. – Видяхте ли какво беше?

Те поклатиха глави. Никой не беше видял нищо. Елиът провери записите: чуваше се само резкият пушечен гърмеж и съскането на искрите. Няваше никакво дишане.

Остатъкът от нощта мина спокойно.

10 ДЕН: ЗИНДЖ
22 Юни, 1979 година

1.

Утрото на 22 юни беше мъгливо и сиво. Питър Елиът се пробуди в шест сутринта и видя, че лагерът вече беше на крак. Мънро обикаляше периметъра на лагера с прогизнали дрехи от мокрите листа. Той поздравя Елиът с триумфален поглед и посочи към земята.

Там имаше пресни отпечатьци от нечий крака. Бяха дълбоки и къси, с приблизителна триъгълна форма, а между палеца и останалите четри пръста имаше широко пространство: точно както при човека.

– Определено не са човешки – заяви Елиът, привеждайки се да ги разгледа по-отблизо.

Мънро не каза нищо.

– Някакъв примат.

Мънро не каза нищо.

– Не е възможно да са на горила – завърши Елиът докато се изправяше. Видеокомуникациите му с Хюстън от предната нощ бяха затвърдили убеждението му, че горилите нямат нищо общо със случая. Горилите не се убиват едни други. – Не може да е горила – повтори той.

– Сто на сто горила – заяви Мънро. – Само виж това. – Той посочи към друг участък от почвата. – Това са кокалчетата, точно когато ходят на ръце.

– Но горилите са свити животни, които спят нощем и избягват контакт с хората – възрази Елиът.

– Иди го кажи на тая, която е оставила отпечатьците.

– Дребни са за горила – продължи да упорства Елиът. Той изучаваще близката ограда, където се бе случило късото съединение през нощта. Късчета сива козина стърчаха от бодливия тел. – А и горилите нямат сива козина.

– Мъжките имат – каза Мънро. – Среброгърбите.

– Да, вярно е, но оцветяването при среброгърбите е по-скоро бяло. А това е чисто сиво. – Той се поколеба. – Може би това е било какундакари.

Мънро само го изгледа с отвращение.

Какундакари спада към хипотетичните животни на Конго. Подобно на йети в Хималаите и големокракото в Северна Америка, често пъти е наблюдаван, но никога улавян. Сред местните жители се ширеха безкрайни истории за космата маймуна с ръст от шест фута, която ходела на задните си крака и изобщо се държала като човек.

Много уважавани учени считаха, че какундакари съществува; може би си имаха едно наум, спомняйки научната съдба на колегите си, отричащи съществуването на горилата.

През 1774 година Лорд Монбодо пише за горилата, че „това прекрасно и страховито произведение на природата ходи изправено също като човек; високо е от 7 до 9 фута... и притежава изключителна сила; покрито е с дълга козина, черна по цялото тяло, като по главата е по-дълга; в сравнение с шимпанзето лицето е по-близо до човешкото, но животното е черно цялото; и няма опашка.“

Четиридесет години по-късно Боудич описва една африканска маймуна „с основен ръст пет фута, и широка четири при плещите; за лапата му се твърди, че е още по-непропорционална развита отколкото ширината на тялото му, и един удар с нея е фатален за противника.“ Едва през 1847 година обаче Томас Савидж, африкански мисионер, и Джефрис Уаймън, анатом от Бостън, публикуват статия описваща „един вторичен вид в Африка... непризнат от природоизпитателите“, когото предлагат да кръстят *Troglodytes gorilla*. Съобщението им предизвиква истинска буря сред научния свят, и в Лондон, Париж и Бостън се развихря истинска треска в търсене на скелети; през 1855 година вече няма никакво съмнение – в Африка съществува втора, много едра маймуна.

Дори и през двадесети век новите животински видове биват откривани в тропическите гори; синьото прасе през 1946 година, и червеногърдата кокошка през 1961 година. Напълно е възможно сред дълбините на джунглата да съществува някакъв рядък, саможив примат. За съществуването обаче на какундакари все още нямаше сигурни доказателства.

– Това е отпечатък от горила – настоя Мънро. – Или по-скоро от група горили. Те са навсякъде около оградата на периметъра. Дебнели са около целия ни лагер.

– Дебнели са около целия ни лагер – повтори Елиът, клатейки глава.

– Точно така – отвърна Мънро. – сами ги виж шибаните му отпечатъци.

Елиът усети как в него се надигат пристъпите на гнева и той изнесе кратък разбор на небивалиците, които си разказват белите ловци нощем

около лагерните огньове. Мърно коментира кратката му лекция с нещо съвсем не ласкаво за някои хора, които знаели всичко за всичко само от книгите.

И в този момент маймуните колобус в короните на дърветата над главите им се разкряхаха и задрусаха клоните.

Откриха тялото на Малави само до лагера. Носачът бе отишъл до потока да налее вода когато е бил убит; сгъваемите ведра лежаха на земята до него. Черепът му беше строшен; моравото и подуто лице беше изкривено, а устата зяпнала.

Групата беше потресена от вида на убийтия; Рос се извърна настрана, готова всеки миг да повърне; носачите се стълпиха около Кахега, който се опитваше да ги успокои; Мърно се приведе да огледа тялото отблизо.

– Забелязвате ли вдлъбнатите места от двете страни на черепа, сякаш главата е била притисната между нещо...

Мърно прати да донесат каменните гребла които Елиът бе открил предния ден в града. Той хвърли един мигновен поглед към Кахега.

Кахега бе застанал във възможно най-изправената си стойка.

– Отиваме у дома, шефе – заяви той.

– Няма да стане – отвърна Мърно.

– Отиваме у дома. Трябва да ходим, един от братята ни е мъртъв, трябва направим церемония заради жена му и деца му, шефе.

– Кахега...

– Шефе, трябва ходим.

– Кахега, ще поговорим. – Мърно се изправи и положи ръка върху рамото му, като го дръпна настрана, където вече не можеха да ги чуят. Няколко минути си поговориха със снишени гласове.

– Това е отвратително – каза Рос. Тя беше изпълнена с мъка и Елиът инстинктивно се опита да я успокои, но тя продължи. – Цялата експедиция се разпада. Това е ужасно. Трябва по някакъв начин да задържим положението, или никога не ще намерим диамантите.

– Само това ли ти е на ума?

– Е, те са застраховани.

– За Бога – възкликна Елиът.

– Ти си просто ядосан, защото си загуби дяволската маймуна – отвърна Рос. – Стегни се. Наблюдават ни.

Кикую действително следяха внимателно Рос и Елиът, опитвайки се да преценят степента на възбудата им. Всички обаче бяха наясно, че

основните преговори всъщност се водеха между Мънро и Кахега, застанали малко настрани от тях. След няколко минути Кахега се присъедини към тях, триейки очите си от сълзите. Той заговори бързо на останалите си братя и те закимаха. Той се обърна към Мънро.

– Оставаме, шефе.

– Добре – каза Мънро, възвръщайки си моментално предишния заповеден глас. – Донесете греблата.

Донесоха ги и Мънро ги постави от двете страни на строшения череп на Малави. Паснаха напълно в полукръглите хлътнатини на черепа.

Мънро се обърна към Кахега и и му каза много бързо на суахили. Кахега на свой ред се обърна към братята си и те закимаха. Едва тогава Мънро предприе следната ужасяваща стъпка. Той разтвори максимално ръцете си и сетне замахна с всичка сила, стиснал греблата в ръце. Каменните гребла се сблъскаха с ужасяващ трясък във вече строшения череп. Капки кръв опръскаха ризата му, но Мънро не успя да усиле ефекта.

– Няма човек с достатъчна сила да го направи – изрече Мънро с равен глас. Той вдигна поглед към Питър Елиът. – Искаш ли да се пробваш?

Елиът поклати глава.

Мънро се изправи.

– Ако съдим по начина, по който е паднал Малави, той е бил прав, когато са го ударили. – Мънро се вгледа отблизо в лицето на Елиът, търсейки погледа му. – Голямо животно, с човешки ръст. Едро, много силно животно. Горила.

Елиът не отговори нищо.

Няма и съмнение, че Питър Елиът чувстваше лична заплаха в развоя на събитията, макар и не насочена персонално към него.

– Просто не можех да го приема – заяви той по-късно. – Познавах добре науката си, и просто не можех да свикна с представата, че е възможно такава насилствено поведение на дивите горили. А и без това всичко беше като в някакъв кошмар. Горили, изработващи каменни гребла, с които трошат човешки черепа? Невъзможно.

След като изследва тялото, Елиът отиде до потока да измие кръвта от ръцете си. След като се озова сам и далеч от другите, той се втрени в чистата течаща вода и се замисли дали не грешеше някъде. Изследователите на приматите открай време се слаеха с репутацията да допускат безславни грешки в научната си дейност.

Самият Елиът бе помогнал да се коригира една от най-известните погрешни концепции, тази за животинската тъпота на горилата. В ранните си статии Савидж и Уаймън пишат, че „това животно демонстрира степен на интелигентност по-ниска от тази на шимпанзетата; това определено се дължи на отсъствието на организацията, свойствена на човека.“ В очите на следващите наблюдатели горилата е „дива, тъпа и брутална“. Сега обаче имаше изобилни доказателства, получени при изучаването на животните и в естествената им среда и в лабораторни условия, че горилата в много отношения надминава далеч шимпанзето.

Съществуваха също така и знаменитите истории за шимпанзета, отвлечащи човешки деца, за да се нахранят с тях. В продължение на десетилетия изследователите на приматите ги бяха отхвърляли като „налудничави и суеверни фантазии.“ Вече обаче нямаше и съмнение, че шимпанзетата понякога отвлечаха и изяждаха човешки деца; когато Джейн Гудал изучава шимпанзетата в Гомбе, тя заключва собственото си дете, за да не го отвлекат шимпанзетата.

Шимпанзетата преследват множество животни, изпълнявайки един сложен ритуал. А изследванията в естествената им среда на Дайън Фоси водят до предположението, че горилите също ловуват от време на време, като убиват дребни гризачи и маймуни, всеки път, когато...

В гъсталака на отвъдния бряг потока се разнесе силен шум и една огромна среброгърба мъжка горила се показва сред шумата. Питър се стресна здраво, макар че се окопоти само след миг, като съобрази, че беше в пълна безопасност. Горилите никога не пресичаха открита вода, дори и малък поток. Или и това беше погрешна концепция?

Мъжкарят се втренчи в него. Погледът му не съдържаше заплаха, а само елемент на наблюдателно любопитство. Елиът долови характерния мирис на горила, и дочу съскащия звук, който издаваше въздухът при преминаването си през ноздрите ѝ. Тъкмо се зачуди как да реагира, когато изведнъж горилата се хвърли в храсталака и изчезна с трясък.

Тази среща го озадачи здраво, и той се изправи, изтривайки потта от лицето си. След миг усети, че храстите на отвъдния бряг пак се раздвижиха. Този път горилата, която се показва, беше по-дребна; женска, макар и да не беше напълно сигурен. Новата горила го изгледа със същия любопитен поглед както и първата. Ръката ѝ се раздвижи.

Питър ела почеше.

– Ейми! – изкрещя той и след миг прекоси с плясък потока, и тя скочи в прегръдките му, покривайки лицето му с влажни целувки, като грухтеше щастливо.

Неочакваното завръщане на Ейми в лагера за малко не ѝ донесе куршум от изнервените носачи Кикую. Елиът успя да предотврати стрелбата като миг преди това я прикри с тялото си. Двайсет минути по-късно всички отново свикнаха с присъствието ѝ, сякаш не ги беше напускала. И Ейми веднага започна да предявява претенции.

За нещастие през време на отсъствието ѝ не бяха успели да набавят нито мляко, нито курабийки, но Мънро измъкна отнякъде бутилка Дом Периньон, която тя прие с благодарност.

Всички насядаха около нея, отпивайки шампанско от поцинкованите си канчета. Елиът беше благодарен за успокояващото присъствие на околните, защото сега, с Ейми пред себе си, блажено отпиваша от шампанското си и сигнализираща Чеше Ейми обича напитка, той усети как се изпълва от гняв срещу нея.

Мънро му се ухили докато Елиът му подаваше шампанското си.

– Кротко, професоре, кротко. Та тя е просто дете.

– Друг път – озъби му се Елиът.

Той започна разговора си с нея с езика на знаците, без никакъв говор.

Ейми, сигнализира той. Защо Ейми напуска?

Тя зарови нос в чашата си, сигнализирайки Чеше напитка добра напитка.

Ейми, сигнализира той. Ейми каже Питър защо напуска.

Питър не обича Ейми.

Питър обича Ейми.

Питър прави болно Ейми Питър стреля болно игла Ейми не обича Питър не обича Ейми Ейми тъжна тъжна.

В някакво ъгълче на съзнанието си той си отбеляза, че че това „болно игла“ сега се бе разпростряло и върху стреличката с Торален. Обобщаването ѝ го зарадва, но той упорито продължи да сигнализира Питър обича Ейми. Ейми знае Питър обича Ейми. Ейми казва Питър защо...

Питър не чеше Ейми Питър не добър Ейми Питър не добър човешка персона Питър обича жена не обича Ейми Питър не обича Ейми Ейми тъжна тъжна.

Нарастващото темпо при сигнализирането ѝ беше признак, че тя е раздразнена. Къде ходи Ейми?

Ейми ходи горили добри горили. Ейми обича.

Любопитството надви гнева му. Дали се беше присъединила към някоя група диви горили след раздялата им? Ако беше така, това беше

събитие от изключителна важност, един съдбоносен момент в модерната история на приматите: езиково обучена горила се присъединява към дива група и след това се завръща. Имаше толкова още да научи от нея.

Горили добри към Ейми?

Да, придружено с хитро изражение.

Ейми каже Питър.

Тя се втренчи безмълвна в далечината.

Елиът щракна с пръсти, за да привлече вниманието ѝ. Тя бавно се обърна към него с отегчено лице.

Ейми каже Питър, Ейми стои горили?

Да.

С показното си безразличие си тя му даваше ясно да разбере, че е е наясно с неистовото му желание да научи всичко. Ейми винаги усещаше кога държи козовете; както и сега.

Ейми каже Питър, сигнализира той колкото можеше по-спокойно.

Добри горили обича Ейми Ейми добра горила.

Това не му казваше нищо. Тя просто композираше произволни фрази; поредният начин да го игнорира.

Ейми.

Тя го изгледа.

Ейми каже Питър. Ейми идва вижда горили?

Да.

Горили правят какво?

Горили душат Ейми.

Всички горили?

Големи горили бял гръб горили душат Ейми бебе души Ейми всички горили души Ейми горили обича Ейми.

Значи среброгръбите горили я бяха подушили, после малките, и накрая всички останали членове на стадото. Това поне беше ясно; той си направи мислена бележка за разширения ѝ синтаксис. А след това дали е била приета в стадото? Какво случва Ейми тогава? сигнализира той.

Горили дава храна.

Каква храна?

Няма име Ейми храна дава храна.

Очевидно ѝ бяха показала инякаква храна. Но дали в действителност я бяха нахранили? Ако приемеше, че стадата от горили не бяха толкова затворени за непознати, както стадата на останалите маймуни, какво ли се беше случило в действителност?

Ейми стои с горили?

Горили обича Ейми.

Да. Какво прави Ейми?

Ейми спи Ейми яде Ейми живее горили горили добри горили Ейми обича.

Значи тя се беше присъединила към стадото, вливайки се в ежедневието му. Дали я бяха приели безпрекословно?

Ейми обича горили?

Горили тъпи.

ЗАщо тъпи?

Горили не говори.

Не говори знак езици?

Горили не говори.

Очевидно тя бе изпитала безсилие при опита си да комуникира с горилите, защото не са знаели езика на знаците. (Езиково обучените примати обикновено изпитваха безсилие и досада когато биваха поместени сред животни които не разбираха езика на знаците.)

Горили добри към Ейми?

Горили обича Ейми Ейми обича горили обича Ейми обича горили.

Защо връща Ейми?

Иска мляко курабийки.

– Ейми, – изрече той, – дяволски добре знаеш, че нямаме никакво мляко или курабийки.

Внезапната му реч стресна останалите. Всички загледаха въпросително Ейми.

Тя остана мълчалива дълго време. Ейми обича Питър. Ейми тъжна иска Питър.

Доплака му се.

Питър добра човешка личност.

Мигайки с очи той сигнализира, Питър чеше Ейми. Тя скочи в прегръдките му.

По-късно той я разпита за повече подробности. Това обаче се оказва бавен и мъчителен процес, главно заради трудностите, които изпитваше Ейми при боравенето с концепцията за потока на времето.

Ейми различаваше миналото, настоящето и бъдещето – тя си спомняше минали събития, и очакваше изпълнението на обещания, но екипът по проекта Ейми никога не бе успял да я обучи да ги различава точно. Тя например не различаваше вчерашния ден от онзи ден. Дали

това отразяваше наличието на скрит дефект в методиката на обучение или беше присъща черта на концептуалния свят на Ейми, оставаше открит въпрос. (Съществуваше и доказателство за разликите в концепциите. Ейми особено се бъркаше при пространствените метафори за времето, такива като „това е вече зад нас“ или „това приближава“. Учителите й разглеждаха миналото като нещо зад тях, а бъдещето като нещо предстоящо. Поведението на Ейми обаче даваше да се разбере, че за нея миналото беше нещо пред нея – защото можеше да го види – а бъдещето беше зад нея – защото все още беше невидимо. Всеки път, когато чакаше с нетърпение обещаното посещение на някой приятел, тя непрекъснато хвърляше поглед през рамото, дори и ако беше обърната с лице към вратата.)

Така или иначе, проблемът с хода на времето представляваше определена трудност при разговора с нея, и Елиът формулираше прецизно въпросите си.

– Ейми, какво се случи през нощта? С горилите? – запита той.

Тя му хвърли погледа, с който винаги го даряваше когато й задаваше въпрос с очевиден отговор. Ейми спи нощ.

– А останалите горили?

Тя не отговори.

– Ейми – изрече настойчиво той, – горилите идваха до лагера ни през нощта.

Идва това място?

– Да, това място. Горилите идват през нощта.

Тя размисли върху думите му. Не.

– Какво каза тя? – запита Мънро.

– Каза „Не“. Да, Ейми, те идват.

Тя остана мълчалива няколко секунди, после сигнализира Неща идват.

Мънро отново запита какво каза Ейми.

– Тя каза „Неща идват“ – преведе отговора й Елиът.

– Какви неща, Ейми? – запита Рос.

Лоши неща.

– Бяха ли те горили, Ейми? – намеси се Мънро.

Не горили. Лоши неща. Много лоши неща идват гора идват. Говорят гърло. Идват нощ идват.

– Къде са сега, Ейми? – запита я пак Мънро.

Ейми се огледа. Тук джунгла. Това лошо старо място неща идват.

– Какви неща, Ейми? Животни ли са? – запита Рос.

Елиът им обясни, че Ейми не може да възприеме абстрактно категорията „животни“.

– Тя мисли, че хората са животни – каза той. – Тези лоши неща да не са хора, Ейми? Да не са човешки същества?

Не.

– Маймуни? – обади се Мънро.

Не. Лоши неща, не спи нощ.

– Можем ли да разчитаме, че възприема правилно нещата? – запита Мънро.

Какво означава?

– Да, – отвърна Елиът. – Напълно.

– Знае ли какво представляват горилите?

Ейми добра горила сигнализира тя.

– Да, ти си добра горила – каза Елиът. – Тя казва, че е добра горила.

Мънро навъси чело.

– Значи знае какво представляват горилите, но продължава да твърди, че тези неща не са горили.

– Точно това казва.

2. Липсващите елементи

Елиът помоли Рос да настрои видеокамерата в предградията на града, обърната към мястото на лагера. Видеокамерата заработи и той поведе Ейми към края на лагера да погледне полуразрушените здания. Елиът искаше да сблъска Ейми с изгубения град, с реалността отвъд сънищата ѝ – като искаше също така да заснеме реакцията ѝ в този момент. Получи се обаче нещо съвсем неочаквано.

Ейми изобщо не реагира.

Лицето ѝ остана безстрастно, а тялото – отпуснато. Не сигнализира нищо. Ако имаше въобще някакво изражение, то беше на досада, на страданията, причинил ѝ ентузиазмът на Елиът, който тя не споделяше. Елиът внимателно я наблюдаваше. Тя не потискаше нищо; просто беше застинала без всякакво изражение. Гледаше с безразличие града.

– Ейми познава място?

Да.

– Ейми каже Питър какво място.

Лошо място старо място.

– Сънни картини?

Това лошо място.

– Защо е лошо, Ейми?

Лошо място старо място.

– Да, но защо, Ейми?

Ейми страхува.

Тя не даваше никакъв соматичен признак за страх. Приклепнала на земята до него тя гледаше безстрастно напред.

– Защо Ейми страхува?

Ейми иска яде.

– Защо Ейми страхува?

Тя не искаше да отговори; държеше се по същия начин, когато той настояваше за нещо, а тя изпитваше пълна досада; по никакъв начин не успяваше да я провокира да разкрие виденията си. Беше също толкова безмълвна за обекта пред тях, както и в Сан Франсиско. Когато я помоли да ги придружи до развалините, тя спокойно му отказа. От друга страна обаче не показва никакви признаци да е обезпокоена когато Елиът отиваше в града, и радостно му махаше с ръка за довиждане преди да отиде при Кахега с настояване за още храна.

Едва след завръщането си в Бъркли Елиът откри обяснението на това смущаващо явление – в Тълкуване на сънищата от Зигмунд Фройд, първо издание през 1887 година.

В някои много редки случаи някой пациент може да се сблъска с реалността отвъд съновиденията си. Без значение дали е физически предмет, личност или силно позната ситуация, реакцията на сънуващия спрямо субекта на съновидението е обикновено една и съща. Емоционалното съдържание съдържащо се в съновидението – без значение застрашително, изпълнено с удоволствие или тайнствено – е извлечено при гледката на реалността... Можем да бъдем сигурни, че очевидното отегчение на субекта не доказва, че съдържанието на съновидението е фалшиво. Отегчението може да се усеща особено силно когато съдържанието на съновидението е реално. Субектът разпознава на някакво дълбоко ниво неспособността си да промени условията които усеща, и по този начин бива обзет от умора, отегчение, и безразличие, които скриват от него фундаменталната му безпомощност в лицето на действителен проблем който трябва да бъде разрешен.

Месеци по-късно Елиът щеше да стигне до заключението, че безличната реакция на Ейми беше само признак за дълбочината на

обзелото я чувство, и че анализът на Фройд беше правилен; това я предпазваше от ситуация, която трябваше да се промени, но Ейми се чувстваше безсилна да направи каквото и да е в това отношение, особено в светлината на съдържанието на детските ѝ спомени за травмиращата смърт на майка ѝ.

И въпреки това понякога Елиът се улавяше, че изпитва силно разочарование от неутралността на Ейми. От всички възможни реакции, които той си беше представял когато потегляха за Конго, отегчението беше най-малко очакваната, и той изобщо не успя да проумее значението ѝ – че градът Зиндж представлява такава огромна опасност, че Ейми се е видяла принудена в съзнанието си да я изтласка, и да я игнорира.

Елиът, Мънро и Рос прекараха една гореща и трудна утрин, пробивайки си път през плътната бамбукова завеса и виещите се лепнещи лиани на вторичната джунгла, които обвиваха новите сгради в сърцето на града. Към обяд усилията им бяха възнаградени; успяха да се вмъкнат в сгради, различаващи се от всичко видно до този момент. Архитектурата им беше впечатляваща; тя обхващаше огромни кухи пространства, простиращи се на три и четири етажа под нивото на земята.

Рос изпадна във възторг от подземните конструкции, защото за нея това доказваше, че хората на Зиндж бяха развили технология за дълбоко вкопаване в земята, която се използваше при диамантените мини. Мънро се придържаше към подобно гледище.

– Тия хора са били истински вълшебници с подземните строежи – заяви той.

Въпреки ентузиазма си обаче те не откриха нищо интересно в дълбините на града. По-късно през деня се изкачиха на по-горните нива, излизайки в сграда изпълнена до такава степен с барелефи, че я кръстиха „галерията“. Изследваха изображенията в галерията посредством видеокамерата свързана със спътника.

Те съдържаха картини от обичайния живот в града. Виждаха се домашни сцени: жени готвеха върху огньове, деца играеха на топка с пръчки, приклекли писари драскаха върху глинени плочки. Имаше и цяла стена с ловни сцени, мъже с кожени препаски около слабините, въоръжени с копия. И накрая епизоди от мините, мъже изнасящи кошници със скъпоценни камъни от тунели изпод земята.

Забелязваха се обаче някои липсващи елементи в тази иначе богата панорама от ежедневието. Хората от Зиндж имаха ловни кучета, и цяло разнообразие от котки, използвани като домашни питомци; и

въпреки това очевидно на тях никога не им бе хрумнало да използват животните като впрегатен добитък или за пренасяне на товари. Всичката груба работа се вършеше от човешки роби. Изглежда не бяха открили и колелото, защото никъде не се виждаха каруци или някакви други колесни средства. Всичко се пренасяше на ръка в кошници.

Мънро дълго време гледа картините и накрая произнесе:

– Нещо липсва.

Бяха се спрели пред сцена от диамантените мини; тъмни отвори в земята откъдето излизаха мъже натоварени с кошници пълни със скъпоценни камъни.

– Но разбира се! – щракна с пръсти Мънро. – Няма полиция!

Елиът успя да потисне усмивката си; за него не беше трудно да се досети, че мъж като Мънро ще се зачуди най-вече за липсата на полиция в това отдавна загинало общество.

Мънро обаче настояваше, че наблюдението му е особено важно.

– Вижте добре – каза той. – Този град е съществувал само заради диамантените си мини. Иначе съществуването му би било лишено от смисъл в сърцето на тая дяволска джунгла. Зиндж е представлявала цивилизация, основаваща се на минното дело – богатството ѝ, търговията ѝ, ежедневието ѝ живот, всичко е зависело от минното дело. Това е пример за класическа монокултурна икономика; и въпреки това те не са я охранявали, не са я регулирали, не са я управлявали?

– Има още неща, които не сме видели – например картини изобразяващи хранещи се хора. Може би е имало табу върху изображенията на стражите.

– Възможно е – отвърна Мънро неубеден. – Но във всеки миннодобивен комплекс по целия свят охраната веднага се набива в очи, като доказателство за контрол. Идете в южноафриканските диамантени мини или в боливийските за добив на изумруди и първото нещо, което ще видите, това е охраната. Тук обаче – той посочи към барелефите, – няма абсолютно никаква охрана.

Карън Рос предположи, че те вероятно не са имали нужда от охрана, защото в обществото на Зиндж са царували ред и мир.

– В края на краищата, това е било много отдавна – изтъкна тя.

Мънро обаче си беше скептичен.

– Човешката същност не се променя – заяви той.

На излизане от галерията се озоваха в един открит двор, обрасъл с лиани и виещи се растения. Дворът притежаваше определено качество, подсилено с колоните на едно подобно на храм здание от едната си

страна. Вниманието им веднага беше привлечено от настилката на двора, върху която бяха разхвърляни десетки дузини каменни гребла като онзи чифт, намерен от Елиът.

– Проклет да съм – възкликна той. Проправиха си път през купищата гребла и влязоха в сградата, която впоследствие кръстиха „храма“.

Тя се състоеше от една единствена просторна квадратна зала. Тава-нът ѝ се беше пропукал на няколко места, през които се просмукваха слънчеви лъчи. Право пред себе си видяха едно огромно струпуване на виещи се растения, високо над десет фута, истинска растителна пирамида. В следващия момент проумяха, че всъщност това беше статуя.

Елиът се изкатери върху статуята и започна да разкъсва гъстата зеленина. Работата не беше никак лесна: бодливата растителност се беше впила във всяка цепнатина. Той хвърли поглед назад към Мънро.

– Сега по-добре ли е?

– Ела и виж – отвърна му той със странно изражение.

Елиът внимателно се спусна долу и се дръпна настрани да погледне. Макар и статуята да беше изронена и загубила всякакъв цвят, той ясно различи огромната изправена горила с хищно озъбено лице и широко раздалечени ръце. Във всяка ръка държеше по едно каменно гребло като цимбали, готови всеки миг да се ударят един в друг.

– Господи – изтръгна се от гърдите на Питър Елиът.

– Горила – отбеляза Мънро. Той дори и не се стараеше да скрие задоволството си.

– Сега вече всичко е ясно. Тези хора са обожествявали горилите. Това е било религията им – каза Рос.

– Но защо Ейми твърди, че не били горили?

– Питай нея – отвърна Мънро, гледайки си часовника. – Трябва да подготвя лагера за през нощта.

3. Атака

Изкопаха ров около оградата по целия периметър. Трудиха се до късно след залез слънце; след това се видяха принудени да включат инфрачервеното нощно осветление докато напълнят рова с вода отклонена от близкия поток. За Рос препятствието беше съвсем обикновено, дълбоко само няколко инча и широко фут. Човек го прекрачваше съвсем леко. Решиха да го пробват. Мънро застана от външната страна на рова и повика Ейми.

– Ейми, ела тук, ще те почеша.

Тя се втурна с доволно ръмжене, но спря рязко само на няколко инча от пълния с вода ров.

– Хайде, ела, ще те почеша – повика я отново Мънро, протягайки ръце. – Хайде, момичето ми.

Тя обаче упорито отказваше. Започна гневно да сигнализира. Мънро пристъпи до нея и я пренесе на ръце.

– Горилите мразят водата – обясни той на Рос. – Виждал съм ги да спират пред поточе по-малко и от нашето.

Ейми протегна ръце и започна да го чеше под мишниците, след което с недвусмислен жест посочи към себе си.

– Жени – въздъхна Мънро, приведе се и енергично я зачеса. Ейми се изгъркули на земята и загрухтя от удоволствие, захилена до уши. Той свърши, но тя упорито лежеше на земята в очакване на още.

– От мен толкова – каза ѝ той.

Тя му сигнализира.

– Съжалявам, не разбирам. Не – изсмя се той, – и да забавиш темпото, пак няма да го хвана.

В същия миг обаче му просветна какво искаше тя от него, и я пренесе обратно през потока в лагера. Тя го целуна с благодарност по бузата.

– Хей, дръж под око маймуната си – обърна се със смях Мънро към Елиът докато сядаха да вечерят.

Той продължи с лековития тон; искаше хората да се отпуснат поне малко; всички бяха крайно изнервени, сгущени около огъня. Когато обаче приключиха с храната и Кахега се зае със зареждането на боеприпасите и проверката на картечниците, Мънро дръпна Елиът настрана.

– Сложи ѝ веригите в палатката си. Ако тая вечер имаме пукотевица, хич не ми се ще да я гледам изпаднала в паника из лагера. Някои от момчетата едва ли ще се вживеят много да не сбъркат една горила с друга. Обясни ѝ, че може да се вдигне доста шум от изстрелите, но да не се плаши.

– Наистина ли ще има дандания? – запита разтревожен Елиът.

– Предполагам – отвърна Мънро.

Елиът отведе Ейми в палатката си и ѝ сложи железния нашийник който често носеше в Калифорния. Той завърза единия край за койката си, но това беше чисто символичен жест; тя можеше да я измести без никаква трудност, стига само да поискаше. Накара я да обещае, че ще остане в палатката.

Тя му обеща. Той понечи да излезе от палатката и в този момент тя му сигнализира, Ейми обича Питър.

– Питър обича Ейми – отвърна усмихнат той. – Всичко ще бъде наред.

Елиът сякаш се потопи в някакъв друг свят.

Червеното нощно осветление едва мъждукаше, но в проблясъците на лагерния огън той видя постовете с инфрачервените очила разположени по периметъра на лагера. Глухият пулсиращ ритъм на оградата под напрежение допълваше странната неземна атмосфера. Питър Елиът за миг осъзна колко нищожни бяха всички те – шепа наплашени до смърт човеци дълбоко в сърцето на тропическата гора на Конго, отдалечени на повече от двеста мили от най-близкото човешко селище.

В очакване.

Внезапно се спъна в някакъв черен кабел. После видя мрежата от кабели гънещи се по земята, стигащи до пушките на всеки пост. Той забеляза, че пушките бяха с необичайна форма, имаха прекалено тънка и източена форма, и че черните кабели продължаваха от пушките до едни квадратни механизми с тъпи предници монтирани върху къси триножници, разположени на равни разстояния из лагера.

Видя Рос близо до огъня да наглася магнитофона.

– Какво е това, по дяволите? – запита я той шепнешком, сочейки кабелите.

– Това е ОЛАН. Оръжия с лазерно насочване – отвърна му тя също с шепот. – Системата ОЛАН се състои от ОПУЛАН, оптични устройства с лазерно насочване, свързани към ССУ, скорострелни сензорни устройства.

Тя му обясни, че пушките на стражите всъщност представляват оптични устройства с лазерно насочване, свързани към скорострелни сензорни устройства разположени върху триножниците.

– Лазерният лъч се отразява от целта и огънят започва след като целта бъде опозната – обясни му тя. – Това е система разработена специално за война в джунглата. Скорострелните сензорни устройства са оборудвани със специални заглушители, така че врагът да не може да разбере откъде идва стрелбата. Внимавай само да не пристъпиш пред някое от тях, защото те реагират автоматично на телесната топлина.

Рос му даде магнитофона и отиде да провери акумулаторите хранващи защитната ограда на периметъра. Елиът хвърли поглед на стражите в мрака; Мънро му махна жизнерадостно. Елиът изведнъж проумя,

че мъжете с инфрачервените очила и тайнствени оръжия го виждаха далеч по-добре, отколкото той тях. Изглеждаха като същества от друга вселена, потънали в джунглата на безвремето.

В очакване.

Часовете се нижеха един след друг. По целия периметър на лагера тишината бе пълна, нарушавана единствено от ромоленето на водата в рова. От време на време носачите си подвикваха тихо един на друг, шегувайки се на суахили; никъде обаче не се виждаха запалени цигари, защото апаратурата беше чувствителна към топлината. Мина единайсет, после полунощ, после един часът.

Той чуваше как хърка Ейми в палатката му; звукът се открояваше на фона на мекото пулсиране и жужене на оградата под напрежение. Хвърли поглед към Рос заспала на земята с пръст върху ключа за нощното осветление. Погледна часовника си и се прозина; и тази нощ нямаше да се случи нищо; Мънро явно бе сгрешил.

И в този момент долови звука на нечий дъх.

Стражите също го чуха, извъртайки мигновено пушките си в мрака. Елиът насочи микрофона на магнитофона към звука, но беше трудно да се определи точното му място. Свистящите звуци сякаш долитаха едновременно от всички части на джунглата, понесени от нощната мъгла, меки и всепроникващи.

Следеше как играят стрелките на индикаторите за силата на звука. В следващия миг се забиха дълбоко в червеното и до ушите му достигна глух тътен, последван от силен плясък на вода. Всички го чуха; стражите вдигнаха предпазителите.

Елиът пропъзля с магнитофона до оградата и се втренчи към рова с водата. Гъстата зеленина зад оградата се движеше цялата сякаш обзета от вълнение. Хъхренето се усилваше. Дочу ромоленето на водата и видя дървен ствол проснат над рова.

Това значи е причинило тътена; прокаране на мост над рова. И в този миг Елиът разбра, че те страшно много са подценявали опасността, каквато и да беше тя, пред която бяха изправени. Той махна на Мънро, но Мънро вече му махаше бясно да се маха от оградата и сочеше недвусмислено към триножника до краката му. Маймуните колобус над главата му се разкрясаха още преди да се размърда и в този момент първите горили атакуваха.

Той мярна някакво огромно животно, определено сиво на цвят, да се устремява към него; Елиът се хвърли на земята; миг по-късно горилата се стовари върху оградата, изтръгвайки фойерверк съскащи искри и

мирис на изгоряло месо.

Това беше началото на зловеща, безмълвна битка.

Изумрудени лазерни лъчи пронизваха въздуха, монтираните върху триножниците картечници издаваха едно меко тю-тю-тю-тю, куршумите излитаха в нощта, прицелните механизми виеха тихичко, дулата се въртяха и стреляха, въртяха и стреляха безспир. Всеки десети куршум беше трасиращ; въздухът над главата на Елиът се изпълни с бели и зелени ивици.

Горилите връхлитаха от всички посоки; шест от тях едновременно връхлетяха върху електрическата ограда, като бяха отблъснати с многобройни букети искри. Други зад тях продължиха самоубийствената атака, но пукотът на искрите и крясъците на маймуните колобус над главите им бяха най-силните звуци изпълващи въздуха. В следващия миг той зърна горили сред клоните на надвисналите над лагера дървета. Мънро и Кахега извиха дулата нагоре; безмълвните лазерни лъчи се впиха в гъстата зеленина. Той отново дочу хъхрещия звук. Извърна се и видя че още горили връхлитаха върху оградата, която бе замряла; тя вече не провеждаше ток.

И той проумя защо това съвършено и сложно оборудване не успяваше да отблъсне атаката на горилите; нямаше го грохотът на стрелбата. Изглежда същата мисъл бе хрумнала и на Мънро, защото той закрепя на суахили стражите да спрат стрелбата, и после извика на Елиът:

– Издърпай заглушителите! Заглушителите!

Елиът сграбчи черния удължител на дулото от първия триножник и го издърпа, псувайки; металът беше нажежен до червено. Мигът, в който се дръпна от триножника, оглушителен грохот изпълни простора и две горили рухнаха от дърветата, едната още жива. Тя се втурна срещу него докато той се мъчеше със заглушителя от картечницата на втория триножник. Късото дуло се извъртя и разстреля горилата от упор; горещата ѝ кръв избликна от разкъсаните ѝ гърди и обля Елиът. Той издърпа и заглушителя на третата картечница и се хвърли на земята.

Оглушителният грохот на трите картечници и облаците изгорял барут оказаха незабавен ефект върху горилите; те се оттеглиха в паническо бягство. Настъпи тишина, макар че стражите изстрелваха лазерни мълнии които караха картечниците върху триножниците да танцуват бясно в търсене на нови цели.

След няколко секунди движението им замря. Джунглата около тях беше притихнала.

Горилите си бяха отишли.

ДЕН 11: ЗИНДЖ 23 Юни, 1979 година

1. Gorilla Elliotensis

Труповеите на горилите лежах проснати на земята, вече вкочаняващи в утринната топлина. Елиът прекара два часа в изследване на животните; и двете бяха самци в разцвета си.

Най-удивителната черта беше равномерният им сив цвят. И двете известни раси горили, планинската във Вирунга и равнинната близо до крайбрежието, бяха черни. Малките често бяха кафяви, с бяла ивица на задницата, но козината им потъмняваше след първите пет години. На дванайсетгодишна възраст зрелите самци вече притежаваха сребриста пътека по гърба и задницата си, символ на половата им зрелост.

С напредването на годините горилите посивяваха по същия начин, както и хората. Зрелите горили първо посивяваха над ушите, като с всяка следваща година сивата им козина се увеличаваше. Възрастните животни в края на двайсетте и началото на трийсетте понякога посивяваха цели, с изключение на ръцете, които оставаха черни.

По зъбите обаче на екземплярите пред себе си Елиът заключи, че те нямаха повече от десет години. Цялата им пигментация изглеждаше по-светла, очите и кожата им също. Кожата на обикновените горили беше черна, а очите тъмнокафяви. При тези обаче пигментацията беше отчетливо сиво, а очите светли жълтокафяви.

Цветът на очите го накара да се замисли особено дълбоко.

След това измери телата. Дължината им от темето до петите беше съответно 139,2 и 141,7 сантиметра. Самците от планинските горили бяха с ръст от 147 до 205 сантиметра, или средно 175 сантиметра – пет фута и осем инча. Тези животни обаче бяха около четири фута и шест фута високи. Определено бяха по-ниски от обикновеното за горили. После ги претегли: 255 и 347 паунда. Планинските горили тежаха между 280 и 450 паунда.

Елиът си записа тридесет допълнителни скелетни индекси за по-нататъшен анализ в Сан Франсиско. Сега вече беше убеден, че е попаднал на нещо съвършено ново. Направи дисекция на главата на първото животно, отделяйки сивата кожа, за да разкрие подлежащите мускули и

кост. Интересуваше го сагиталният рѣб, костният гребен минаващ по средата на челото по дъгата на черепа до врата. Сагиталният рѣб беше особена характерна черта при черепната архитектура на горилите, която не присъстваше при останалите маймуни или хората; именно тя им придаваше този характерен изглед на главите.

Елиът откри, че при тези самци сагиталният рѣб беше недоразвит. Общо взето, черепната мускулатура напомняше далеч повече тази на шимпанзетата, отколкото на горилите. Елиът направи допълнителни измервания на моларните хълмчета, на челюстта, костния навес и черепната кутия.

Към обяд заключението му вече беше твърдо:: това беше най-малкото нов вид горила, еквивалентен на планинската и равнинната, а възможно и изцяло нов животински вид.

„С всеки човек, открил нов животински вид, се случва нещо странно“ пише лейди Елизабет Фростман през 1879 година. „Той изведнѣж забравя семейството си и приятелите си, всички най-близки и скѣпи хора; забравя колегите си, подкрепяли професионалните му усилия; по най-жесток начин забравя родителите и децата си; накратко, всички онези, които са го познавали до момента, в който го е обсебил демонът, наречен Наука, се изпаряват мигновено от главата му.“

Лейди Фростман го изпитва на собствения си грѣб, защото пише тези редове току-що след като съпругът ѝ я зарязва след откритието си на норвежкия синкав тетрев през 1978 година. „Напразно“, отбелязва тя, „човек се пита какво толкова голямо значение има фактът, че някой е открил още една нова птица или животно, след като творенията Господни са безброй, а Линеи ги оценява на милиони. Такъв въпрос остава без отговор, защото откривателят е стѣпал вече на пиедестала на безсмъртните, или поне така си го представя, и той вече не е подвластен на усилията на обикновените около него хора да го отклонят от пътя, който е поел.“

Разбира се, Питър Елиът с възмущение би отхвърлил всяко обвинение, че собственото му поведение напомня това на шотландския разпътен благородник. И въпреки това перспективите за по-нататъшното изследване на Зиндж вече загубиха всякакъв интерес за него; не го вълнуваха повече нито диамантите, нито съновиденията на Ейми; единственото му желание беше да се завърне у дома със скелета на новата маймуна, за да удиви колегите си по света. Изведнѣж си спомни, че няма фрак, и се замисли дълбоко с какви ли дрехи ще се облече при тържествените

случаи; пред очите му изникна бъдещата класификация на трите африкански видове маймуни:

Pan troglodytes, шимпанзето
Gorilla gorilla, горилата
Gorilla elliotensis, новият вид горила

Дори и в крайна сметка категорията на видовете и името да бъдеха отхвърлени, той щеше да е постигнал далеч повече, отколкото повечето учени изучаващи приматите биха могли да мечтаят.

Елиът беше като заслепен от собствените си перспективи.

Впоследствие всички бяха наясно, че през онова утро никой не беше мислил със собствената си глава. Когато Елиът поиска да изпрати в Хюстън запис на дишането на горилите през нощта, Рос отвърна, че това е тривиална подробност, която може да почака. Елиът не прояви особена настойчивост; по-късно и двамата горчиво съжаляваха за това.

Дори и когато дочуха грохота на експлозия в далечината, подобна на артилерийския огън преди няколко дни, те пак не обърнаха нужното внимание. Рос предположи, че това бяха войниците на генерал Мугуру, преследващи племената Кигани. Мънро й обясни, че битката се водеше на най-малко петдесет мили от тях, разстояние прекалено голямо, за да го преодолее какъвто и да е звук, но не предложи никакво друго обяснение за шума.

И тъй като Рос пропусна сутрешния разговор с Хюстън, то тя не успя да научи за настъпилите през последните часове промени в геологическите структури, които биха придали ново значение на експлозивните детонации.

Усетът им за опасността беше притъпен от технологията, триумфираше предната нощ; бяха обзети от чувството за непреодолима мощ. Единствено Мънро не се поддаде на измамните настроения. Той провери оставащите боеприпаси. Резултатите бяха повече от обезсърчаващи.

– Тая лазерна система е прекрасно нещо, но тя изразходва мунициите така, сякаш след нея ще има потоп – произнесе Мънро. – Снощи сме изпукали половината боеприпаси.

– Какво трябва да направим? – запита Елиът.

– Надявах се ти да ми дадеш отговор на тоя въпрос – отвърна Мънро. – Нали изследва телата.

Елиът им предаде научното си мнение, че са се сблъскали с нов вид

примати. Той сумира анатомичните си открития, подкрепящи твърдени-
ята му.

– Всичко това е великолепно и така нататък – коментира Мънро. – Мен обаче ме вълнува всъщност как действат нашите приятелчета, а не как са устроени. Ти самият го каза – горилите са дневни животни, а тези тук са любители на нощния живот. Горилите обикновени са срамежливи животни, които избягват хората, докато тези тук са точно обратното. Защо?

Елиът беше принуден да признае, че не знае.

– Мисля, че няма да е зле да си поблъскаме главите над отговора на този въпрос, особено ако погледнем останките си от боеприпасите – каза Мънро.

2. Храмът

Най-логичното място да започнат търсенето на отговора беше храмът с огромната и заплашителна статуя на горилата. Следобедът се върнаха и откриха зад нея поредица от дребни помещения с кубична форма. Рос предположи, че това са били килиите на монасите, служещи на култа към горилите.

Тя предложи едно изчерпателно обяснение.

– Горилите от околната джунгла са тероризирали хората на Зиндж, които са правели жертви, за да ги умилостивят. Монасите са представлявали отделна класа, отделена от обществото. Виж тук, пред входа към коридора с килиите има едно малко помещение. Тук е стоял страж, поставен да държи хората настрана от монасите. Това е било цяла система от вярвания.

Елиът не беше убеден, нито Мънро.

– Дори и религията преследва практически цели – заяви Мънро. – Предназначението ѝ е да носи полза на хората.

– Хората обожествяват онова, от което се страхуват, с надеждата да го поставят под контрол – каза Рос.

– Но как биха могли да контролират горилите? – запита Мънро. – Какво биха могли да направят?

Когато най-накрая намериха отговора на въпроса си, той се оказа малко стряскащ, още повече че стигнаха до него отзад напред.

Минаха покрай килиите и стигнаха до една поредица от дълги коридори, декорирани с барелефи. Посредством инфрачервената си

компютърна система успяха да видят релефите, които представляваха сцени подредени в един внимателен порядък също като в учебник с картинки.

Първата сцена показваше серия клетки с горили. Близко до клетките стоеше чернокож мъж с прът в ръка.

Втората изобразяваше африканец с две горили с въжета около вратовете; мъжът държеше свободните краища на въжетата.

На третата се виждаше африканец да обучава горилите в някакъв двор. Горилите бяха завързани за вертикални стълбове, всеки един с пръстен на върха.

Последната картина демонстрираше как горилите атакуват редица от сламени чучела висящи от висок каменен парапет. Сега вече знаеха предназначението на всичко онова, което бяха открили в двора на спортната зала, и затвора.

– Господи – възкликна Елиът, – те са ги обучавали.

Мънро кимна.

– Обучавали са ги за пазачи на диамантените мини. Животински елит, безмилостен и честен до смърт. Идеята никак не е била лоша, като си помисли човек.

Рос огледа още веднъж сградата, в която се намираха; това не беше храм, а училище. Веднага обаче ѝ хрумна едно възражение: тези картини бяха поне петстотин години стари, а учителите им отдавна изгнили в земята. А горилите си бяха все така тук.

– Кой ги обучава сега?

– Те самите – отвърна Елиът. – Те се обучават едни други.

– Но възможно ли е това?

– Абсолютно възможно. Взаимното обучение е нещо често наблюдавано сред приматите.

Това беше тема на много продължителен спор между учените. Уошу обаче, първият примат в историята обучена на езика на знаците, обучи малкото си на еймслан. Езиково обучените примати свободно обучават другите животни, сред които са затворени; по същия начин обучаваха и хората, сигнализирайки бавно и непрекъснато докато тъпите необразовани човешки същества вдянат.

Следователно беше възможно приматите да си предават един на друг наученото без човешка намеса в продължение на много поколения.

– Искаш да кажеш, че хората от този град ги няма вече много столетия, но горилите, които са обучавали, са все още тук? – възкликна Рос.

- Точно така изглежда – отвърна Елиът.
- И са използвали каменни оръдия? Като тези каменни гребла?
- Да – каза той.

Идеята за каменните инструменти не беше толкова пресилена колкото изглеждаше на пръв поглед. Шимпанзетата бяха способни на изключително прецизно използване на самоделни инструменти, най-впечатляващият пример от които беше „вдицата за термити“. Шимпанзета чупеха клон, който после внимателно огъваха според нуждите си, и после прекарваха часове до някое гнездо на термити, опитвайки се да боднат с вдицата някоя сочна личинка.

Учените наблюдатели наричаха тази им дейност „използване на примитивни инструменти“, до момента, в който самите те не се пробваха. Тогава стана ясно, че изработката на задоволителен прът и ловът на термити съвсем не е нещо примитивно; най-малкото се оказа, че е извън възможностите на хората, опитали се да го повторят. Човеците термитоловци се отказаха, вече изпълнени с респект към шимпанзетата; вече имаха очи и за нови неща: те забелязаха, че по-младите шимпанзета прекарваха дните наблюдавайки по-старшите си събратя да правят пръти и да ги пъхат в мравуняка. Младите шимпанзета буквално се учеха как да го правят, а процесът на обучение протичаше с години.

Работата почваше да намирисва на култура; чирачеството на младия печатар Бен Франклин не беше много по-различно от чирачеството на младото шимпанзе, ловец на термити. И двамата бяха получили уменията си в течение на години чрез наблюдението на по-старшите и опитните; и двамата бяха допускали грешки по пътя към окончателното майсторство.

Изработката обаче на каменни инструменти предполагаше един качествен скок отвъд прътите и термитите. Привилегированото положение на каменните инструменти като специалната провинция на човечеството можеше да си остане свещена, ако не бяха усилията на един самотен учен богоборец. През 1971 година британският изследовател Р. В. С. Райт решава да обучи една маймуна да дяла каменни инструменти. Неговият ученик е петгодишен орангутан на име Абанг в Бристълската зоологическа градина. Райт прави подарък на Абанг една кутия съдържаща храна, обвита с въже; той показва на Абанг как да пререже въжето с парче кремък, за да се добере до храната. Само след час Абанг вече става майстор на прерязването на въжета с кремък.

След това Райт демонстрира на Абанг как да си изработи каменен нож чрез удрянето на камък в парче кремък. Това вече е доста по-труден

урок; след един период от няколко седмици на Абанг вече са му необходими общо три часа да схване как да държи кремъка между пръстите на краката си, за да издяла остър камък, да пререже въжето и да се добере до храната.

Поуката от експеримента е не толкова че, маймуните използват каменни инструменти, а че възможността да дялат каменни инструменти е в буквалния смисъл на думата фасулска работа за тях. Експериментът на Райт е още една причина да считаме, че човешките същества не са толкова уникални, за каквито са се считали до този момент.

– Но защо Ейми твърди, че това не са горили?

– Защото не са – отвърна Елиът. – Тези животни не приличат на горили и нямат тяхното поведение. Те са различни и във физическо, и в бихейвиористично отношение.

Той сподели с тях подозрението си, че тези животни са били не само обучавани, но и отглеждани – а може би и кръстосвани с шимпанзета, или колкото и странно да звучи, с хора.

На тях им прозвуча като шега. Фактите обаче бяха обезпокояващи. През 1960 година първите изследвания на кръвните протеини доказаха родството между човека и маймуната. В биохимическо отношение най-близкият родственик на човека беше шимпанзето, много по-близко, отколкото горилата. През 1964 година на един болен човек бяха присадени успешно бъбреци на шимпанзе; възможни бяха също така и кръвопреливания.

Но степента на сходство и близост беше изяснена напълно една през 1975 година, когато биохимиците сравниха ДНК на шимпанзетата и хората. Беше открито, че разликата между ДНК на шимпанзетата и хората е само 1 процент във веригите. И почти никой не искаше да признае още едно следствие: че модерните средства за хибридизация на ДНК и ембрионно трансплантиране позволяваха кръстоски между маймуните, и правека възможни кръстоските между човек и маймуна.

Разбира се, обитателите на Зиндж от четиринадесети век не са разполагали със средства да кръстосват вериги на ДНК. Елиът обаче посочи, че те системно са подценявали уменията на хората от Зиндж, които преди цели петстотин години са успели да проведат сложни процедури на обучение, които западните учени бяха успели да повторят едва преди десет години.

В резултат изникваше един страшен проблем, а именно животните, които жителите на Зиндж бяха обучавали.

– Нямаме право да си затваряме очите пред този проблем – заявя той. – Когато Ейми беше подложена на теста IQ разработен за хора, тя набра деветдесет и две. На практика това я прави не по-глупава от което и да е човешко същество, а в много отношения тя е по-умна, по-схватлива и по-чувствителна. Може да ни манипулира най-малкото така умело, както и ние нея.

Тези сиви горили притежават същия разум, макар и обучението им да е било съвсем едностранчиво, както това на доberman-пинчерите, чието предназначение е да бъдат животни-пазачи, атакуващи убийци, обучени да бъдат безмилостни и хитри. Маймуните обаче са далеч по-изобретателни и умни от кучетата. И те няма да спрат атаките си дотогава, докато не ни избият, както са постъпили с всеки, дръзнал да стъпи в свещения град.

3. Да гледаш иззад решетките

През 1975 година математикът С. Л. Беренски проучва литературата върху животинския език и стига до един тревожен извод. „Няма и съмнение“ обявява той, „че приматите надвишават значително човека по разум“.

Според него „Очебийният въпрос, който всеки посетител на зоологическата градина си задава, кой се намира зад решетките? Кой е свободен, и кой в плен? И от двете страни на решетките могат да се забележат примати от всякакъв род да си правят взаимно физиономии. Прекалено просто е да заявим, че човекът е по-висше същество, защото е създал зоологическата градина. Ние приписваме ужаса, който изпитваме при заграждането ни с решетки – форма на наказание присъща сред нашия, човешкия род – на другите примати, озовали се в същото положение, като считаме, че те изпитват същите чувства.“

Беренски оприличава приматите на чуждестранни посланици. „В продължение на столетия маймуните съумяват да се погаждат с човека, в качеството на посланици на собствените си видове. В последните години те дори се научиха да общуват с човека посредством езика на знаците. Това е обаче е обаче едностранна размяна на дипломатически персонал; никой човек до този момент не е направил опит да живее в едно маймунско общество, да овладее техния език и обичаи, да се храни с тяхната храна, да живее така, както и те. Маймуните се научиха да разговарят с нас, но ние така и не се научихме да разговаряме с тях. Кой

тогава трябва да бъде считан за по-висш интелект?“

Беренски добавя и едно пророчество. „Идва времето“ пише той, „когато обстоятелствата ще принудят някои човешки същества да общуват с обществото на приматите според техните условия. Едва тогава човек ще осъзнае самодоволния си егоизъм проявяван спрямо другите животни.“

Експедицията на ТСЗР, изолирана дълбоко сред тропическата гора на Конго, се беше сблъскала точно с такъв проблем. Изправени срещу един нов вид горилородно животно, те по някакъв начин трябваше да се спогодят с тях според техните условия.

Вечерта Елиът предаде записите от дишането на съществата в Хюс-тън, откъдето на свой ред ги предадоха в Сан Франсиско. Размяната на репликите след излъчената информация беше кратък.

ПЛЧНА ИНФМЦ. ТРБВА ПМЦЦ? написа Сиймънс.

ВАЖН – НУЖДМ СЕ СРЧНО ОТ ПРЕВОД написа в отговор Елиът. КГА ЩЕ ГО ИММЕ?

КМПТРЕН АНЛЗ ТРУДН – ПРОБЛМТЕ НАДВШАВАТ ПО СЛЖНСТ ПРЕВОД КЕЗ / ЯЕЗ.

– Какво означава това? – запита Рос.

– Той казва, че проблемите свързани с превода надвишават по трудност проблема с превода на китайския или японския език на знаците.

Рос до този момент не беше предполагала, че съществуват китайски или японски езици на знаците, но Елиът обясни, че езици на знаците съществуват за почти всички основни езици, и всеки се подчинява на свои правила. Например БЕЗ, британският език на знаците няма абсолютно никаква прилика с АЕЗ, американския език на знаците, въпреки че писменият и говоримият английски език и в двете страни на практика на се различаваха един от друг.

Различните езици на знаците притежаваха и различна граматика и синтаксис, като дори се подчиняваха на различни традиции на знаците. Китайският използваше протегнатия среден пръст за обозначаването на няколко знака, такива като СЛЕД ДВЕ СЕДМИЦИ и БРАТ, макар и този жест да беше оскърбителен и неприемлив в американския му еквивалент.

– Но нали това е говорим език? – запита удивена Рос.

– Да, така е – отвърна Елиът, – но проблемът е много по-сложен. Вероятността да го преведем скоро е доста малка.

До залез слънце получиха още две допълнителни късчета

информация. Рос използва ресурсите в Хюстън, за да направи една компютърна симулация на вероятния развой от следващите три дни и една стандартна девиация от два дни, за да открият диамантените мини. Това означаваше, че те трябваше да са подготвени да прекарат още пет дни в града. Храната не беше проблем; най-сериозно беше положението с боеприпасите; Мънро предложи да използват вместо огнестрелно оръжие сълзотворен газ.

Очакваха сивите горили да предприемат смяна на тактиката и така и стана. Горилите атакуваха веднага след залез слънце. Битката през нощта на 23 юни се огласяше единствено от кихащите експлозии на контейнерите със сълзлив газ и съскането на излитащия газ. Стратегията беше силно ефективна; атаката на горилите бяха отблъсната и те не се върнаха повече през нощта.

Мънро остана много доволен. Той обяви, че разполагат със запаси от сълзотворен газ, достатъчни да издържат обсадата на горилите за цяла седмица, а може и повече. За момента като че ли проблемите им бяха решени.

ДЕН 12: ЗИНДЖ 24 юни, 1979 година

1. Офанзивата

Малко след разсъмване откриха телата на Мулеве и Акари до палатката им. Явно атаката през нощта е била отвличаща маневра, позволила на някоя горила да се промъкне на територията на лагера, да убие носачите и да се измъкне необезпокоявана. Имаше обаче и нещо още по-обезпокоително; не успяха да открият как горилата се бе промъкнала през електрическата ограда на влизане и излизане.

Един по-внимателен оглед на оградата показва на едно място участък на оградата разкъсан от долната страна. Наблизо се търкаляше дълъг прът. Горилите го бяха използвали, за да повдигнат дъното на оградата, като по този начин вътре е проникнала горила. А след като са си свършили работата, те отново са възстановили оградата до предишното ѝ положение.

Фактът, че тези животни бяха способни на такива разумни действия, беше много труден за преглъщане. „Отново и отново се сблъскахме с предразсъдъците си спрямо животните, пише по-късно Елиът. Все си мислехме, че горилите ще се държат глупаво и по животински, но съвсем не стана така. Никога не ги приехме като гъвкави и съобразителни врагове, макар че те вече бяха намалили редиците ни с една четвърт.“

Мънро срещаше най-голяма трудност с разбирането за преднамерената враждебност на горилите. Опитът му го бе научил, че животните сред природата са индиферентни спрямо човека. Накрая бе заключил, „тези животни са били обучавани от човек, и аз трябваше да гледам на тях като на хора. И тогава възникна въпросът беше, какво бих направил, ако те бяха хора?“

За Мънро отговорът на въпроса беше ясен: да поеме офанзивата в свои ръце.

Ейми се съгласи да ги поведе в джунглата, където тя каза, че живеят горилите. Към десет сутринта напредваха по склоновете на възвишенията северно от града въоръжени с картеници. Не след дълго се

натъкнаха на следи от присъствието на горили: купчини характерни изпразнения и леговища по земята и дърветата. Мънро беше особено разтревожен от броя им: някои дървета съдържаха от двадесет до тридесет леговища, което означаваше извънредно големи популации от животни.

Десет минути по-късно попаднаха на група сиви горили десет на брой, които се хранеха със сочните увивни растения: четири мъжки и три женски, едно младо животни и две подскачащи малки. Възрастните бяха лениви, протягаха се на слънцето и се хранеха без да бързат. Няколко други животни спяха на гръб, хъркайки шумно. Всички се държаха забележително безгрижно.

Мънро махна с ръка: предпазителите на картечниците бяха вдигнати. Той се приготви да обстреля групата когато Ейми го дръпна за крачолата. Той се извърна и „изпитах най-голямото сътресение в живота си. Нагоре по склона имаше още една група сиви горили, може би десет или дванайсет животни, и още една, и още една, и още... Трябва да бяха някъде към триста животни или повече. Целият хълм гъмжеше от сиви горили.“

Най-голямата група горили някога наблюдавана сред природата наброяваща тридесет и едно животни, е била срещната през 1971 година в Кабара, като дори и тази бройка се оспорва. Повечето изследователи считат, че това всъщност са били две групи, за кратко време видени заедно, тъй като обичайният брой за една група се движи от десет до петнайсет животни. А тук Елиът успя да наброи триста животни. Той обаче беше още повече впечатлен от поведението на животните. Докато бродеха лениво и се хранеха, те се държаха почти по същия начин като обикновените горили, но имаше също така и важни разлики.

„Още от първия поглед разбрах, че те имаха език. Техните кихащи вокализации бяха отсечени и ясно съставляваха някаква форма на език. В допълнение използваша и език на знаците, макар и не приличаш на нищо познато до този момент. Жестовите им с ръцете се осъществяваха с протегнати крайници по един грациозен начин, също като някои тайландски танцьори. Тези движения на ръцете сякаш допълваха по някакъв начин хърещите вокализации. Очевидно горилите бяха обучавани, или пък си бяха изработили своя собствена езикова система, далеч по-сложна от чистия език на знаците на горилите от лабораториите на двадесети век.“

С някаква част от съзнанието си Елиът проумя изключителното значение на това грандиозно откритие, като в същото време другата

споделяше страха на останалите около него. Приклекли зад гъстите листа те със затаен дъх следяха как се хранеха горилите на отсрещния хълм. Макар и на външен вид поведението на животните да беше съвсем миролюбиво, хората ги наблюдаваха с чувство на нарастваща паника; никога до този момент не бяха се намирили в такава опасна близост до толкова огромен брой животни. Накрая по сигнал на Мънро се смъкнаха обратно по пътеката в лагера.

В лагера носачите копаеха гробове за Акари и Мулеве. Това им напомни по един зловещ начин за опасността, на която бяха изложени докато обсъждаха алтернативите.

– Не ми се сториха агресивно настроени този ден – каза Мънро.

– Така е – съгласи се Елиът. – Поведението им изглеждаше съвсем типично, дори може да се каже още по-лениво отколкото при обикновените горили денем. Вероятно повечето от мъжките спят през деня.

– Колко от животните на хълма бяха мъжки? – запита Мънро. Те вече бяха стигнали до заключението, че в атаките бяха участвали само мъжки екземпляри; Мънро питаше, за да прецени какви бяха шансовете им.

– Повечето изследователи са стигнали до извода, че зрелите мъжки екземпляри съставляват петнадесет процента от групите. Друга голяма група изследователи сочи, че при изолираните наблюдения броят на съставляващите я животни се недооценява някъде с около двадесет и пет процента. Това са повече животни, отколкото можеш да видиш в който и да е друг момент.

Аритметиката беше обезсърчаваща. На склона на хълма бяха наброили над триста, което означаваше, че общият им брой беше някъде към четиристотин, от които петнайсет процента бяха мъжки. Това означаваше шестдесет атакуващи животни; а те бяха общо девет души способни да държат оръжие.

– Лоша работа – произнесе Мънро, клатейки глава.

Ейми обаче имаше решение за случая. Тръгва веднага, сигнализира тя.

Рос попита какво казва и Елиът ѝ преведе.

– Настоява да си тръгваме. Мисля, че това е гласът на разума.

– Не ставай смешен – сопна се Рос. – Още не сме намерили диамантите. Не можем да си тръгнем просто така.

Тръгва веднага, сигнализира отново Ейми.

Погледнаха към Мънро. По някакво негласно споразумение групата беше решила, че Мънро е човекът, който има думата за всяка следваща

стъпка.

– Аз искам не по-малко от вас да открием диамантите – произнесе той. – Само че няма да ни са от особена полза, ако загинем. Нямаме избор. Трябва да си тръгваме по възможно най-бързия начин, стига да можем.

Рос изригна едно цветисто тексаско благопожелание.

– Какво искаш да кажеш с това „стига да можем“? – запита разтревожено Елиът.

– Искам да кажа, че нашите приятелчета може да си имат собствено мнение по въпроса – отвърна Мънро.

2. Отпътуване

Съгласно разпорежданията на Мънро всеки взе само минимален запас от храна и муниции. Всичко друго остана в лагера: палатките, защитния периметър, комуникационното оборудване, всичко, обляно от обедното слънце.

Мънро хвърли поглед през рамото си, надявайки се да е взел най-правилното решение. През шейсетте години наемниците в Конго имаха едно иронично правило: „Никога не излизай от къщи“. То имаше значение, включително и очевидното, че на никого от тях изобщо не е трябвало да му стъпва крака в Конго. То също така означаваше, че след като веднъж сте издигнали укрепен форт или колониално градче, всяка стъпка извън него в джунглата си е чисто самоубийство, каквото и да ви е подбудило към тази крачка. Няколко от приятелите на Мънро си бяха намерили смъртта в джунглата само защото бяха напуснали по най-глупавия начин дома. Новините се разнасяха веднага: „Копача си намерил гроба миналата седмица до Станливил.“ „До Станливил ли? Че защо е излязъл от къщи?“

А сега Мънро водеше експедицията извън лагера, който всъщност им беше като дом със защитния си периметър. Вътре в периметъра те бяха като патици-мюрета за атакуващите горили. Наемниците обаче си имаха поговорка и за този случай. „По-добре патица-мюре, отколкото мъртва патица.“

С навлизането в тропическата гора Мънро все по-осезателно започваше да усеща колко крехка и уязвима е колоната зад него. Следеше как се раздвижва гъстата зеленина и от двете им страни със стесняването на пътеката им. Не си спомняше пътят им да беше толкова тесен на идване

в града. А сега бяха буквално в прегръдката на храстите и протегналите клоните си към тях палми. Горилите можеха да се намират само на няколко фута от тях скрити в гъстата зеленина, а те щяха да го разберат едва когато беше безнадеждно късно.

Продължаваха да крачат.

Мънро считаше, че успеят ли веднъж да се доберат до източните склонове на Мукенко, всичко се нареждаше. Сивите горили бяха установени около града и едва ли щяха да ги следват толкова надалеч. Още само час или два и щяха да са в безопасност.

Той погледна часовника си: бяха изминали едва десет минути.

И в този момент дочу звука от хъхрене. Идваше сякаш от всички посоки. Видя листата пред себе си да се размърдват, сякаш раздвижени от силен вятър. Само че вятър нямаше. Хъхренето се усили.

Колоната спря на края на един пролом, който следваше коритото на поток с надвиснала джунгла и от двете му страни. Идеалното място за засада. По колоната се разнесе звукът от вдигнати предпазители. Кахега се приближи до него.

– Капитане, какво ще правим?

Мънро не отделяше поглед от вълнуващата се зеленина, а хъхренето не преставаше. Можеше само да предполага за броя на укриващите се зад храстите животни. Двадесет? Тридесет? Така или иначе, не бяха малко.

Кахега посочи нагоре по склона на хълма към една пътека.

– Качваме по нея?

Мънро не отговори дълго време.

– Не – произнесе накрая той.

– Тогава накъде, капитане?

– Назад – отвърна Мънро. – Връщаме се.

Когато обърнаха по обратния път, звукът от хъхренето и шумът от листата секнаха. Той хвърли един последен поглед през рамо към пролома. Сега проходът изглеждаше съвсем обикновена пътека в джунглата, без никаква надвиснала заплаха. Мънро обаче не можеше да се заблуди. Горилите нямаше да ги пуснат.

3. Завръщане

Идеята на Елиът дойде в миг като прозрение. „Бяхме в лагера и гледах как Ейми сигнализира на Кахега, разказва по-късно той. Ейми го

молеше да ѝ даде да пие вода, но Кахега не владееше еймслан, и само повдигаше безпомощно рамене. В този момент ми хрумна, лингвистичните умения на сивите горили беше едновременно и тяхното голямо преимущество и тяхната ахилесова пета.“

Елиът предложи да заловят една сива горила, да научат езика им, и да го използват, за да установят връзка с другите животни. При нормални условия това би отнело месеци усилен труд; Елиът обаче считаше, че са му достатъчни и няколко часа.

Сиймънс вече работеше върху вербализациите на сивата горила; всичко, от което се нуждаеше, бяха още допълнителни данни. Според Елиът обаче сивите горили използваша комбинация от говорим език и такъв на знаците. А езикът на знаците не беше труден за разгадаване.

В Бъркли Сиймънс беше разработил компютърна програма наречена ОЗЖ, обяснение на знаците на животните. ОЗЖ беше способна да наблюдава Ейми и да открива съдържанието на сигналите ѝ. Тъй като програмата ОЗЖ използваше специализиран армейски софтуер, вече разсекретен, предназначен за разбиване на кодове, тя беше способна да идентифицира нови знаци и също така да ги превежда. Макар и ОЗЖ да беше предназначена да работи с Ейми на еймслан, нямаше никаква пречка да се приложи и при един свършено нов език.

Успееха ли да установят връзка чрез спътника с Хюстън и Бъркли, биха могли да подават видеоданните, получени от заловената маймуна директно в компютрите на центъра, за да бъдат обработени с програмата ОЗЖ. А ОЗЖ предлагаше скорост на превод далеч надхвърляща капацитета на който и да било човешки наблюдател. (Военният софтуер беше създаден така, че да пробива противниковия код само за броени минути.)

Елиът и Рос бяха убедени, че номерът ще стане; Мънро обаче беше скептик. Той подхвърли няколко обезкуражителни коментари за разпитване на пленници по време на война.

– Да не мислите да изтезавате животното? – запита той.

– Ще използваме стреса породен от ситуацията, за да принудим животното да използва езика си – обясни Елиът. – Той разместваше на земята материалите за теста си: банан, канче с вода, парче сладкиш, пръчка, сочен клон, чифт каменни гребла. – Ако се наложи, ще ѝ изкараме ангелите от страх.

– ?

– Разбира се – произнесе Елиът, зареждайки пистолета със стрелите с Торален. – Ще използваме женско животно.

4. Залавяне на език

Нужна му беше женска горила без малко. Малкото горилче щеше да създаде излишни проблеми.

Той си проби път през висок до кръста му храсталак и се озова на ръба на стръмен склон; в подножието му имаше стадо от девет животни: двама мъжкари, пет женски и две млади горили. Те пасяха из джунглата на двадесет фута под краката му. Той наблюдава групата достатъчно дълго, за да се увери, че всички женски използват език помежду си, и че в околните храсталаци нямаше малки. После зачака да му се открие възможност.

Горилите си похапваха лениво сред храстите, изравяха крехки корени, и ги дъвчеха без да бързат. След няколко минути една от женските се отдалечи от групата да си потърси храна в подножието на склона, на който се бе сгушил. Женската се бе отдалечила от останалите на повече от десетина ярда.

Елиът вдигна пистолета с две ръце и се прицели в нея. Тя представляваше идеална цел. Той не отделяше поглед от нея; пръстът му бавно се свиваше върху спусъка и изведнъж кракът му се подхлъзна. Той се затъркаля по склона, стоварвайки се точно сред стадото.

Елиът лежеше в безсъзнание по гръб, на двадесет фута по-долу, но гърдите му се повдигаха и спускаха, а ръката му конвулсивно мърдаше; Мънро се убеди, че Елиът беше наред. Мънро се тревожеше единствено за горилите.

Сивите горили бяха станали свидетели на падането на Елиът и се насочиха към него. Осем или девет животни се стълпиха около него, загледани безстрастно; всички сигнализираха.

Мънро освободи предпазителя на картечницата.

Елиът простена, докосна главата си и отвори очи. Мънро го видя как застина при гледката на горилите, но не направи никакво движение. Три зрели екземпляра го приближиха съвсем, и той схвана рисковаността на ситуацията. Елиът остана неподвижен цяла минута. Горилите шепнеха и сигнализираха, но не помръднаха от мястото си.

Накрая Елиът се изправи на лакът; движението му предизвика взрив от сигнализиране, но без някаква пряка заплаха.

На хълма горе Ейми дърпаше Мънро за ръкава и ожесточено сигнализираше. Мънро поклати глава; той не разбираше езика. Повдиган пак

картечницата и Ейми го захапа за капачката на коляното. Болката беше изключителна. По-късно самият той се зачуди откъде бе събрал сили да не изреве.

Елиът лежеше на земята опитвайки се да укроти дишането си. Горилите бяха застанали съвсем близо; достатъчно, за да ги докосне, да подуши сладникавия аромат на телата им. Бяха развълнувани; мъжките загрухтяха, едно ритмично хо-хо-хо огласи простора.

Той реши, че е по-добре да се изправи на крака, бавно и методично. Реши, че ако успее да се отдалечи малко от животните, чувството им за опасност ще се притъпи. Но още щом започна да се надига, ръмженето се усили, и един от мъжкарите започна да се придвижва настрани рачешката, като заудря земята с отворени длани.

Елиът мигновено се просна пак на гръб. Горилите се успокоиха, и той реши, че е постъпил правилно. Животните бяха объркани от това човешко същество, стоварило се сред тях; те очевидно не бяха очаквали никакъв сблъсък с човек в пасищата си.

Той реши да ги изчака да приклучат с храненето, дори и ако му се наложеше да пролежи на гръб няколко часа докато загубят интерес към него и се отдалечат. Дишаше бавно и спокойно, осъзнавайки, че се поти. Вероятно излъчваше страх, но подобно на хората, при горилите обонянието беше също така слабо развито. Те не реагираха на мириса на страха му. Той зачака. Горилите хъхреха и сигнализираха бързо, опитвайки се да решат какво да правят. И тогава един мъжкар възобнови рачешките си движения, заудря земята и се втренчи в Елиът. Елиът не помръдваше. Пред мисления му взор се разгъваше последователността на поведението на горилите при атака: ръмжене, странични движения, пляскане по земята, късане на трева, удране в гърдите...

И атака.

Мъжката горила заскуба трева. Елиът усети как сърцето му заблъска бясно гърдите. Горилата беше едро животни, тежеше поне триста пунда. Тя се изправи на задните си крака и заудря гърдите си с отворени длани, издавайки кух звук. Елиът се зачуди какво ли прави Мънро горе. В следващия момент се разнесе някакъв трясък и той видя Ейми да се търкаля по склона на хълма, забавяйки устрема си като се залавяше за насрещните храсти и клони. Тя се приземи точно в краката му.

Горилите бяха изумени до крайна степен. Едрият мъжкар спря да се бие в гърдите, бързо се спусна на четири крака и се опули в Ейми.

Ейми изръмжа.

Едрият мъжкар продължи хода си към Питър, но без да откъсва очи от Ейми. Ейми го гледаше втренчено без да реагира. Това беше чисто изпитание за надмощие. Мъжкарят без колебание се придвижваше все по-близо.

Ейми изрева оглушително; Елиът подскочи от изненада. До този момент я беше чувал да реве така само веднъж или два пъти, и то в моменти на изключителен гняв. Ревът беше доста необичайно явление при женските горили и околните животни се разтревожиха. Ръцете ѝ се свиха, гръбнакът се изпъгна, а лицето ѝ се напрегна. Тя се втренчи заплашително в напредващия мъжкар и отново изрева.

Мъжкарят застина с наклонена на една страна глава. Сякаш обмисляше ситуацията. Накрая реши да се оттегли и се върна в полукръга от сивите маймуни наобиколили Питър.

Ейми съвсем преднамерено положи ръка върху крака на Елиът, демонстрирайки собственост върху предмета. Някакъв пъргав младок само на четири или пет години импулсивно се втурна напред оголил зъби. Ейми само го шибна през лицето и младокът изскимтя и побърза да се върне при групата.

Ейми се втренчи към другите горили. И започна да сигнализира. Отивайте оставя Ейми отивайте.

Горилите не реагираха.

Питър добър човешки личност. Тя обаче започна да проумява, че горилите не я разбират, защото направи нещо наистина забележително: въздъхна, възпроизвеждайки същия онзи хъхрещ звук, който издаваха горилите.

Горилите се разтревожиха и се заспоглеждаха.

Но дори Ейми и да говореше езика им, ефект нямаше: те си останаха по местата. И колкото повече въздъхваше, толкова повече реакцията им отслабваше, докато накрая я загледаха с празни погледи.

Тя не успяваше да се разбере с тях.

Ейми се завъртя до главата на Питър и започна да го гали, подръпвайки брадата и скалпа му. Сивите горили бързо започнаха да сигнализируют. После мъжкарят започна ритмичното си хо-хо-хо. След като го видя, Ейми се извърна към Питър и му сигнализира, Ейми прегърне Питър. Това го изненада; Ейми никога не го прегръщаше доброволно. Обикновено тя искаше Питър да я прегръща и чеше.

Елиът се изправи и седна на земята; тя незабавно го придърпа към гърдите си, притискайки лицето му в козината си. Мъжката горила в миг престана с ръмженето си. Сивите горили започнаха да дават

обратна скорост, сякаш бяха извършили някаква грешка. И в този момент на Елиът му просветна пред очите: тя го третираше като собствено дете.

Това беше класическо поведение на примати при агресивни ситуации. Приматите спазваха строги забрани срещу каквито и да били наранявания на невръстни животни, и тази забрана се търсеше от възрастните животни в много случаи. Мъжките бабуини често приключваха битките си когато единият от мъжкарите сграбчеше някое невръстно животно и го притиснеше до гърдите си; гледката на дребното животно винаги възпираше всякаква по-нататъшна атака. Шимпанзетата демонстрираха дори още по-рафинирани вариации на същото. Ако някое младо шимпанзе се развихреше прекалено много, някой мъжкар сграбчваше единия младок и го притискаше по майчински към гърдите си, дори и в този случай и двамата – и родителят и детето да бяха чисто символични. И въпреки това жестът беше достатъчен да предизвика защитната реакция срещу по-нататъшно насилие. В този случай Ейми не само спираше по този начин атаката на мъжкаря, но и защитаваше също така и Елиът, като се отнасяше към него като с дете; ако, разбира се, горилите можеха да приемат един брадясал шестфутов мъж за дете.

Така и направиха.

Всички се скриха сред растителността. Ейми пусна Елиът от прегръдката си. Тя го погледна и му сигнализира, Тъпи неща.

– Благодаря ти, Ейми – каза той и я целуна.

Питър чеше Ейми Ейми добра горила.

– Можеш да бъдеш сигурна в това – увери я той и я чеса енергично няколко минути, като през това време тя се търкаляше по земята и грухтеше от удоволствие.

Беше два следобед когато се върнаха в лагера.

– Хванахте ли си горила? – запита ги Рос.

– Не – отвърна Елиът.

– Е, това няма значение – коментира Рос, – защото аз пък не мога да се свържа с Хюстън.

Елиът беше като зашеметен.

– Още ли ни забиват?

– Още по-лошо – каза тя.

Беше прекарала цял час в опити да установи връзка по спътника с Хюстън, и не бе успяла. Всеки път връзката се бе разпадала само след секунди. Накрая, след като се бе убедила, че апаратурата ѝ е в ред, тя бе

погледнала за датата.

– 24 юни е – заяви тя. – А на 27 май имахме големи трудности по комуникациите с последната експедиция в Конго. Това беше преди двадесет и седем дни.

– Иска да ти каже, че причината за това е в слънцето – обясни Мънро, видял недоумението на Елиът.

– Точно така – каза Рос. – Това е смущение в йоносферата със слънчев произход.

По-голямата част от смущенията в земната йоносфера – това беше тънкият слой от йонизирани молекули на височина от 50 до 250 мили – се причиняваха от феномени, такива като слънчевите петна по повърхността на слънцето. И след като едно завъртане на слънцето около оста траеше двадесет и седем дни, тези смущения често се повтаряха и следващия месец.

– Добре, нека е слънчево – каза Елиът. – Колко време ще трае?

Рос тръсна глава.

– Обикновено, няколко часа, най-много ден. При нашия случай обаче имаме особено силно смущение, което се е появило много рязко. Само преди пет часа връзките ни бяха окей, а сега няма никой. Става нещо доста необичайно. Може да продължи и седмица.

– Цяла седмица няма да имаме никаква връзка? Никаква компютърна мрежа, нищо?

– Точно така – изрече Рос с равен глас. – От този момент сме изцяло откъснати от външния свят.

5. Изолация

Най-голямото слънчево избухване през 1979 година беше регистрирано на 24 юни от обсерваторията Кит Пийк, Тюсън, Аризона, след което беше надлежно подадено към Центъра по обслужване на космическото пространство, в Боулдър, Колорадо. Първоначално в ЦОКП направи не повярваха на подадената информация: дори и по гигантските стандарти на соларната астрономия, това избухване, обозначено 78/06/414aa, представляваше истинско чудовище.

Причините за слънчевите изригвания са все още неизвестни, но те обикновено се свързват със слънчевите петна. В този случай изригването се появи под формата на извънредно ярко петно с диаметър десет хиляди мили, въздействало не само върху спектралните линии на алфа-

водорода и йонизирания калций, но също и върху спектъра на бялата светлина излъчвана от слънцето. Такова изригване с „непрекъснат спектър“ беше наистина изключително рядко явление.

Учените в ЦОКП не можеха да повярват и на изчислените последствия. Слънчевите изригвания освобождават огромно количества енергия; дори и едно скромно избухване може да удвои количеството на ултравиолетовата радиация излъчвана от цялата слънчева повърхност. Изригването обаче под номер 78/06/414аа беше почти утроило ултравиолетовото излъчване. 8,3 минути след първата си поява върху ръба на слънчевия диск – това е времето, необходимо на светлината излъчвана от слънцето да достигне земята – този поток ултравиолетово излъчване започна да нарушава земната йоносфера.

Последиците от това изригване бяха такива, че нарушиха сериозно радиокомуникациите върху планетата отстояща на деветдесет и три милиона километра от слънцето. Това важеше особено за радиокомуникациите използващи сигнали с ниска интензивност. Комерсиалните радиостанции генериращи киловати мощност почти не го усетиха, но апаратурата на конгоанската експедиция, която предаваше сигнали от порядъка на двайсет хиляди вата, беше неспособна да установи връзка със спътника. И тъй като слънчевите изригвания също така излъчваха рентгенови лъчи и атомни частици, които щяха да се доберат до земята едва след няколко дни, нарушаването на радиовръзката щеше да продължи най-малко един ден, ако не и повече. В ТСЗР, Хюстън, техниците докладваха на Травис, че според ЦОКП продължителността на смущенията в йоносферата ще продължат от четири до осем дни.

– Така изглеждат нещата – обобщи техникът. – Рос сигурно ще се усети какво е станало, когато не успее да установи повторно връзка днес.

– Но те зависят от връзката на техния компютър с нашите – възкликна Травис.

Екипът на ТСЗР беше генерирал пет компютърни симулации с един и същ изход – лишена от средство за придвижване във въздуха, експедицията на Рос я чакаха сериозни неприятности. Вероятностните оценки за оцеляване се движеха в границите на нула цяло двеста четиридесет и четири и нещо – или с други думи, шанс едно към четири, че експедицията в Конго ще се измъкне жива, и то при условие, че разполагаше с помощта на компютърната връзка, която сега беше прекъсната.

Травис се чудеше дали Рос и останалите разбираха колко трагично беше положението им.

– Нещо ново от Банд 5 за Мукенко? – запита Травис.

Банд 5 от спътниците в системата Ландсат регистрираха данни от инфрачервения спектър. При последното си преминаване над Конго Ландсат беше регистрирал много важна нова информация за Мукенко. За последните девет дни от последното преминаване на спътника вулканът бе повишил значително температурата си; градиентът беше от порядъка на 8 градуса.

– Нищо ново – продължи с обобщенията си техникът. – А компютрите не предсказват скорошно избухване. Четири градуса от промяната в орбитата са в рамките на грешката на чувствителността за тази система, а допълнителните четири градуса не могат да се вземат като база за прогнозна стойност.

– Е, това все пак е нещо – каза Травис. – Какво ще правят обаче сега с маймуните след като нямат връзка с централния компютър?

Това беше въпросът, който екипът на експедицията си задаваше непрекъснато през последния час. След като връзката вече не съществуваше, единствените налични компютри оставаха само тези в главите им, а те не притежаваха достатъчна мощност.

За Елиът беше доста странно да си мисли, че собственият му мозък е неадекватен.

– Ние всички сме станали страшно зависими от наличните компютърни ресурси – каза той по-късно. – Във всяка порядъчна лаборатория вие можете да разполагате с всичката памет и изчислителни ресурси, които ви потрѣбват, денем и нощем. Ние до такава степен сме привикнали към тях, че ги приемаме като нещо подразбиращо се.

Разбира се, те така или иначе щяха да разшифроват езика на сивите горили, стига само да не бяха притиснати от най-безмилостния фактор – времето; разполагаха само с няколко часа. Откъснати от програмата ОЗЖ положението им беше отчайващо. Мънро заяви, че не биха издържали още една нощ такава бясна атака, а те имаха всяка причина да очакват точно това тази нощ.

Начинът обаче, по който Ейми бе спасила Елиът, им подсказа един нов план. Така или иначе, Ейми бе демонстрирала някаква способност да общува със сивите горили; вероятно би могла да им служи и като преводач.

– Мисля, че си струва да опитаме – заяви Елиът.

За нещастие самата Ейми изобщо отричаше, че това възможно. Отговорът ѝ на въпроса „Ейми кара нещо говори?“ тя сигнализира, Не

говори.

– Изобщо не говори? – запита Елиът, припомняйки си начина, по който Ейми бе сигнализирала. – Питър иска Ейми кара нещо говори.

Не говори. Вдига шум.

От това той заключи, че тя беше способна да имитира вербализациите на горилите, но нямаше представа за съдържанието им. В момента минаваше два часът; до залез слънце оставаха само четири или пет часа.

– Остави – обади се Мънро. – Явно не може да ни помогне.

Мънро предпочиташе да разбие лагер и да си пробива път на дневна светлина. Той беше убеден, че нямаше да преживеят още една нощ сред горилите.

Нещо обаче човъркаше ума на Елиът.

След годините работа с Ейми той знаеше, че тя притежаваше подлудяващата буквална еднопосочност на детския разум. При нея, особено когато беше в лошо настроение, човек трябваше да формулира изключително точно въпросите си, ако искаше да получи точен отговор. Той заби погледа си в Ейми и запита:

– Ейми кара нещо говори?

Не говори.

– Ейми разбира нещо говори?

Тя не отговори. Дъвчеше някаква сочна клонка, отдадена на усещането.

– Ейми, слушай питър.

Тя го изгледа.

– Ейми разбира нещо говори?

Ейми разбира нещо говори, сигнализира в отговор тя. Тя го предаде по толкова разсеян начин, че отначало той се почуди дали изобщо беше разбрала въпроса му.

– Ейми следи какво нещо говори, Ейми разбира какво говори?

Ейми разбира.

– Ейми сигурна?

Ейми сигурна.

– Проклет да съм! – възкликна Елиът.

Мънро само поклати скептично глава.

– Имаме още само няколко часа дневна светлина – каза той. – А дори и да научиш дяволския им език, как ще разговаряш с тях?

6. Ейми кара нещо говори

В три следобед Елиът и Ейми се бяха укрили напълно в гъстата зеленина на склона на хълма. Единственият признак за присъствието им беше тънкият конус на микрофона щръкнал от храсталака. Микрофонът беше свързан към видеомагнитофона в краката на Елиът, който той използваше да записва звуците на горилите по хълмовете от другата страна.

Единствената трудност беше да определят към коя горила точно е фокусиран микрофона и в коя горила точно се е съсредоточила Ейми и дали това беше едно и също животно. Той никога не можеше да бъде сигурен, дали Ейми превеждаше вербализациите на същото животно, което записваше в момента. Най-близката група наброяваше осем животни и Ейми непрестанно се разсейваше. Една от женските имаше шестмесечно малко и в един момент, когато някакво пчела го ухапа, Ейми сигнализира Бебе пощръкляло. Елиът обаче записваше един мъжкар.

Ейми, сигнализира той. Не се разсейвай.

Ейми не разсейва. Ейми добра горила.

Да, сигнализира той. Ейми добра горила. Ейми обръща внимание мъж нещо.

Ейми не обича.

Той изпсува наум, и изтри половин час от преводите от Ейми. Тя очевидно се бе закачила не за тази горила, за която трябваше. Когато стартира наново магнитофона, той реши, че този път ще записва всичко, което наблюдава Ейми. Какво нещо наблюдава Ейми? сигнализира той.

Ейми наблюдава бебе.

И този път нямаше да се получи нищо, защото бебето още не говореше. Ейми наблюдава женско нещо, сигнализира той.

Ейми обича наблюдава бебе.

Тази зависимост от Ейми беше като кошмар. Намираще се в ръцете на животно, чието мислене и поведение той едва разбираше; беше откъснат от останалото общество на човешки същества и машини, като по този начин бе станал още по-зависим от животното; и въпреки това нямаше друг изход, освен да ѝ се довери.

След още един час започна да се здрачава и той се върна с Ейми в лагера.

Мърно бе дал всичко от себе си.

Първо бе изкопал серия от дупки подобни на капани за слонове около лагера; представляваха дълбоки ями набучени с остри колове, покрити с листа и клонки.

Разшири рова на няколко места, и почисти мъртвите дървета и храсталаци които можеха да бъдат използвани като мостове.

Отряза всички ниски клони на дърветата надвиснали над територията на лагера, така че ако горилите използваша дърветата, щеше да ми се налага да скачат най-малко от тридесет фута височина.

Раздаде на трима от останалите носачи, Музеци, Амбури и Харави, пушки заедно със запас от контейнери със съзлив газ.

Двамата с Рос усилиха тока на оградата на защитния периметър до 200 ампера. Това беше максимумът, който можеше да издържи тънката мрежа, без да се разтопи; бяха принудени да намалят импулсите от четири на два в секунда. Допълнителният ток обаче превръщаше оградата от предупредително в смъртоносно оръжие. Първите животни, докоснали се до оградата, щяха да загинат за миг, макар че вероятността мрежата да се разкъса или даде на късо се увеличаваше значително.

На залез слънце Мънро взе най-трудното решение. Той зареди монтираните върху триножниците картечници с останалата половина муниции. Свършеха ли патроните, машините просто щяха да спрат стрелбата. От този момент нататък Мънро разчиташе единствено на Елиът и Ейми и техния превод.

А Елиът определено нямаше щастлив вид когато слезе от хълма.

7. Последната защита

– След колко време ще сте готови? – запита го Мънро.

– Два часа, може и повече.

Елиът помоли Рос за помощ и Ейми отиде да получи храна от Кахега. Тя беше особено горда със себе си, и се държеше като много важна особа в групата.

– Стана ли? – запита го Рос.

– След минута ще разберем – отвърна Елиът.

Първият му план беше обработи единствено вътрешната проверка за Ейми чрез проверка на повторенията от звуци. Ако тя беше превеждала прилежно знаците по един и същ начин, значи имаха причина да й се доверят.

Това обаче беше особено мъчителна работа. Разполагаха само само

с видеомагнитофона с половин инчова лента и дребния малък джобен магнитофон; нямаха и свързващи кабели. Помолиха останалите в лагера да запазят тишина и започваха да сверяват, записват, презаписват и слушат шепнещите звуци.

И тогава разбраха, че ушите им просто не бяха способни да различават звуците; всичко им звучеше едно и също. В този момент на Рос ѝ хрумна идея.

– Тези сигнали са записани под формата на електрически сигнали – каза тя.

– Да...

– Радиопредавателят разполага с 256 К памет.

– Но ние не можем да се свържем с компютъра в Хюстън.

– Нямах предвид това – каза Рос. Тя обясни, че връзката със спътника се осъществява, като местният компютър с 256 К памет сравнява един вътрешно генериран сигнал – подобно на схемата за тестване на видеосигнали – с един излъчен сигнал от Хюстън. Така се осъществяваше връзката. Машината беше построена по този начин, но те можеха да използват сравняващата програма и за други цели.

– Искаш да кажеш, че можем да я използваме за сравняване на тези звуци? – запита недоверчиво Елиът.

Можеха, но с невероятно бавно темпо. Трябваше да прехвърлят записаните звуци в паметта на компютъра, и да ги презапишат на видеомагнитофона, върху друга част от дължината на лентата. После трябваше да подадат този сигнал към паметта на компютъра, и да пуснат една втора сравняваща лента на видеомагнитофона. Елиът по едно време се опомни, че седи като мумия до Рос, която прехвърляше като факир ленти със записаните звуци и дискети. На всеки половин час Мънро се приближаваше до тях и питаше как върви; раздражителността на Рос се увеличаваше с всяка минута.

– Работим с възможно най-голямата бързина – сопна се тя.

Беше вече осем часът.

Първите резултати обаче бяха окуражаващи: Ейми действително си беше свършила съвестно работата. Към девет вече бяха определили съответствията при почти дузина думи:

ХРАНА 0,9213 0,112

ЯМ 0,8844 0,334

ВОДА 0,9978 0,004

ПИЯ 0,7743 0,334
 (ПОТВЪРЖДЕНИЕ) ДА 0,6654 0,441
 (ОТРИЦАНИЕ) НЕ 0,8883 0,220
 ЕЛА 0,5459 0,440
 ИДИ 0,5378 0,404
 КОМПЛЕКС ЗВУЦИ: ? НАДАЛЕЧ 0,5444 0,343
 КОМПЛЕКС ЗВУЦИ: ? ТУК 0,6344 0,344
 КОМПЛЕКС ЗВУЦИ: ? ГНЯВ
 ? ЛОШ 0,4232 0,477

Рос се дръпна от компютъра.

– Оттук нататък ти имаш думата – обърна се тя към Елиът.

Мънро крачеше из лагера. Това беше най-лошото време. Всички бяха в очакване, на ръба с обтегнати нерви. В такива ситуации той се шегуваше с Кахега и останалите носачи, но Рос и Елиът имаха нужда от тишина. Той хвърли поглед към Кахега.

Кахега посочи към небето и потърка пръсти един в друг.

Мънро кимна.

Той също го беше усетил; въздухът просто набъбваше от влага; кожата усещаше електрическия му заряд. Задаваше се дъжд. Само това ни липсва, помисли той. През следобедните часове се бяха разнесли още бумтене и тътен на далечни експлозии, напомнящи на гръмотевици. Звукът обаче не беше същият; тези звучаха остро, отсечено, и напомняха повече на звукова вълна, отколкото на нещо друго. Мънро и преди ги беше чувал, и имаше добра представа какво означават.

Вдигна поглед към тъмния конус на Мукенко и бледия блясък на Дяволското око. Окото му се закачи в кръстосаните зелени лазерни лъчи над главата му. Забеляза, че единият от лъчите трепка при сблъсъка си с листата на дърветата.

В първия момент го счете за илюзия, че се движат листата, а не лъчът. Но само след няколко секунди вече беше сигурен: самият лъч трептеше нагоре и надолу в нощния въздух.

Мънро осъзнаваше, че това вещаеше още по-грозен и зловещ развой, но можеше да почака; в момента имаше далеч по-належащи грижи. Хвърли поглед към мястото, където Рос и Елиът се бяха привели над апаратурата, разговаряйки тихо; държача се така, сякаш не бързаха за никъде.

В действителност Елиът работеше с максималната си бързина. Вече разполагаше с речник от единадесет надеждно преведени думи записани на лента. Проблемът му беше как да състави едно непротиворечиво съобщение. Работата не беше толкова лесна, колкото изглеждаше на пръв поглед.

Първо, езикът на горилите не беше чист вербален език. Те използваха комбинации от знаци и звуци, за да предават помежду си информация. Това повдигаше един класически проблем в езиковата структура – как всъщност ставаше предаването на информацията? (Л. С. Веренски на едно място твърди, че ако извънземни същества наблюдават разговор на италианци, те биха заключили, че италианският език е основно знаков език, като звуците се добавят само за усилване.) Елиът се нуждаеше от едно просто съобщение, което да не зависи от съпровождащите го знаци с ръцете.

Но той нямаше и най-малката представа от синтаксиса на горилския език, който би могъл лесно да обърне смисъла на всяко изречение. А дори и едно кратко съобщение би могло да бъде двусмислено на друг език.

Изправен пред тези трудности, Елиът реши да използва само една дума. За нещастие нито една от думите в списъка му ставаша за тази цел. Вторият вариант се състоеше да излъчи няколко кратки съобщения, в случай че някое от тях беше погрешно разбрано. Той се спря на три съобщения: ИДИ СИ, НЕ ИДВАЙ и ТУК ЛОШО; две от тези комбинации притежаваха хубавото качество да бъдат независими от порядъка на думите в тях.

Към девет вече бяха успели да изолират специфичните звукови компоненти. Най-сложната част обаче им предстоеше. Елиът се нуждаеше от затворен цикъл, който да повтаря непрекъснато звуците. Най-подходящото нещо, с което разполагаха за тази цел, беше видеомагнитофона, който се пренавиваше автоматично и така можеше да повтаря съобщението без край. Той можеше да въведе шестте звука в паметта 256 К и да ги възпроизвежда, но тук критичният пункт беше синхронизацията. През следващия час трескаво блъскаха клавиатурата, като се опитваха да доведат комбинациите от думи до правилно звучене, поне за техните уши.

Часът минаваше след десет.

Мънро ги доближи с лазерната пушка в ръце.

– Мислите си, че това ще проработи?

Елиът поклати глава.

– Има само един начин да го разберем.

Цяла дузина съмнения бяха изплавали в ума му. Те бяха записали гласа на женска маймуна, но дали горилите щяха да се подчинят на призива на женско животно? Дали щяха да възприемат звуците на гласа без съпровождащите ги жестове с ръце? Дали съобщението беше достатъчно ясно? Щяха ли да приемат паузите между звуците? Щяха ли изобщо горилите да обърнат внимание на усилията им?

Нямаше как да го разберат. Освен по пътя на опита.

Също така несигурен си оставаше и проблемът с излъчването. Рос беше направила един високоговорител, като бе свалила дребния говорител от джобния касетофон и го бе залепила към един чадър върху сгъваемия триножник. Така импровизираният високоговорител възпроизвеждаше изненадващо силни звуци, които обаче бяха приглушени и неубедителни.

Малко след това дочуха първите хъхрещи звуци.

Мънро размаха лазерната пушка в мрака; червената прицелна точка замига върху електронния модул в края на дулото. Той огледа джунглата през нощните си инфрачервени очила. Хъхренето долиташе от всички посоки; макар и да чуваше шумоленето на листата и храстите навред около лагера, никъде не видя придвижване на фигури. Маймуните над главата му мълчаха. Чуваше се единствено само мекото и зловещо хъхрене. Мънро се заслуша внимателно; сега вече беше убеден, че звуците представляваха някаква форма на език, и...

Отпред изскочи горила и Кахега стреля; лазерният му лъч прорязва мрака като огнена стрела. Картеницата загърмя и хрусталаците бяха пронизани от куршуми. Горилата безмълвно отскочи назад сред храстите.

Мънро и останалите заеха бързо позиции покрай периметъра, прилекнали напрегнато, инфрачервените нощни светлини хвърляха сенките им върху оградата и джунглата отвъд.

Хъхренето продължи още няколко минути, и след това бавно заглъхна, докато всичко потъна отново в тишина.

– За какво беше цялата работа? – запита Рос.

– Чакат – навъси се Мънро.

– За какво?

Той поклати глава. Заобиколи палатките и провери другите стражи, опитвайки се да проумее какво се крие зад новата тактика на горилите.

Много пъти му се беше налагало да отгатва поведението на животни, на ранен леопард в храстите, на притиснат в някой ъгъл бик – но това тук беше различно. Той беше принуден да признае, че не е наясно какво да очаква. Дали единичната горила не е била разузнавач, пратен да провери защитата им? Или в действителност беше започнала атака, която поради някакви причини бяха прекъснали? Дали не беше маневра предназначена да обтегне допълнително нервите им? Мънро бе наблюдавал групи ловуващи шимпанзета да правят къси заплашителни прибежки към бабуини, да повдигат нивото на възбудата на цялото стадо преди действителното нападение, имащо за цел да изолира някое младо животно.

После дочу грохота на гръмотевицата. Кахега посочи към небето, клатейки глава. Това беше отговорът на въпроса им.

– Проклятие – изруга Мънро.

В десет и тридесет върху тях се изсипа пороен дъжд. Крехкият им високоговорител веднага прогизна и загъгна. Дъждът даде накъсо електрическите кабели и защитната ограда на периметъра престана да съществува. Нощното осветление замига и две крушки гръмнаха. Почвата се разкаля навсякъде; видимостта падна до пет ярда. Най-лошото от всичко беше, че дъждът така плющеше по листата, че трябваше да крещят с пълни гърло, за да се чуват едни други. Записите останаха недовършен; високоговорителят вероятно нямаше да работи, и едва ли щеше да изтрае под дъжда. Дъждът щеше да блокира и лазерите; сълзливият газ нямаше да може да се разпръсне във въздуха. Лицата на всички в лагера придобиха мрачни изражения.

Пет минути по-късно горилите атакуваха.

Дъждът заглушаваше напълно приближаването им; те сякаш изскочиха отникъде, стоварвайки се върху оградата от три посоки едновременно. И в този момент Елиът проумя, че тази атака нямаше да бъде като предишните. Горилите се бяха поучили от по-раншните нападения, и сега възнамеряваха да приключат веднъж и завинаги със случая.

Примати, обучени да атакуват, хитри и безмилостни: въпреки че това беше негова собствена преценка, той пак остана удивен пред доказателството й. Горилите атакуваха на вълни, подобно на дисциплинирани ударни бойци. За него обаче това беше по-ужасяващо от човешка атака. За тях ние просто сме животни, помисли той. Някакъв чужд вид, към който не изпитват абсолютно никакви чувства. Ние просто трябва да бъдем елиминирани.

Тези горили не се интересуваха защо бяха тук човешките същества,

или какви причини ги бяха довели в Конго. Те не убиваха заради храна, или бранейки се, или защитавайки малките си. Те убиваха, защото бяха обучени да убиват.

Атаката продължаваше с изумителна бързина. Само след секунди горилите се врязаха в периметъра и повалиха в калта металната мрежа на оградата. Нахлуха необезпокоявани в лагера, ръмжейки и ревейки. Проливният дъжд бе слепил козината им, придавайки им хлъзгав и зловещ вид под червеното нощно осветление. Елиът видя от десет до петнадесет животни в лагера, помитащи палатките и преследващи хората. Азизи беше убит на мига; черепът му бе строшен между каменните гребла.

Мънро, Кахега и Рос стреляха с лазерните пушки, но объркването и слабата видимост ограничаваха силно ефективността им. Лазерните лъчи се накъсваха под шибашите дъждовни струи; трасиращите куршуми съскаха и пускаха искри. Една от картечниците с лазерно управление полудя; дулото ѝ се завъртя като бясно, ръсейки куршуми във всички посоки; всички панически плонжираха в калта. Няколко горили бяха пронизани от куршумите на картечницата и умряха притиснали гърдите в някакво зловещо подобие на човешка смърт.

Елиът се обърна към записващата апаратура и в този момент Ейми се хвърли върху него, изпаднала в паника. Той я отблъсна и включи магнитофона.

Маймуните вече бяха преодолели всяка проява на съпротива в лагера. Мънро лежеше проснат по гръб, възседнат от сива маймуна. Рос не се виждаше никъде. Кахега се бореше отчаяно с една сива горила; двамата се търкаляха в калта. Елиът едва дочуваше дращещите звуци които излизаха от високоговорителя; горилите не им обръщаха никакво внимание.

Още един носач, Музези, изпищя; неволно бе пристъпил пред дулото на стреляща картечница; цялото му тяло се подхвърли от забиващите се в гърдите му куршуми и той политна, стоварвайки се по гръб в калта. Най-малко една дузина горили лежах мъртви или агонизираха от раните си в калта, стенойки. Полудялата картечница бе свършила мунициите си, но дулото продължаваше да се върти като лудо, а празният магазин шракаше безсилно. Някаква горила я изрита и тя падна на една страна в калта без да престава да подскача, също като някакво живо същество.

Елиът видя една горила да се привежда над една палатка и методично да я разкъсва на дребни парцали. В дъното на лагера друга горила блъскаше един в други два алуминиеви тигана, сякаш бяха метални

гребла. В лагера непрекъснато прииждаха горили, без да обръщат никакво внимание на стържещите звуци от високоговорителя. Той видя как една горилка мина покрай самия високоговорител, без да му обърне никакво внимание. Непознато до този момент отчаяние го сграбчи за гърлото при осъзнаването на факта, че планът им бе претърпял неуспех.

Това беше краят им; всичко беше въпрос само на минута, не повече.

Една горилка се втурна срещу него като ревеше с цяло гърло, размахала широко каменните гребла. Ейми ужасена захлупи очите на Елиът.

– Ейми! – изкрещя той и издърпа ръцете ѝ в очакване всеки миг каменните гребла да се стоварят върху черепа му.

Той напрегна тяло. На шест фута от него атакуващата горилка изведнъж спря така внезапно, че той буквално се хлъзна в калта и падна на задника си. Остана така като вкаменен извил глава настрани и заслушан.

В следващия момент той проумя, че дъждът почти беше спрял; над лагера само росеше. Елиът видя по средата на лагера още една горилка застинала на място заслушана, после още една, и още една, и още една. Територията на лагера сякаш се превърна в салон на въсърни фигури, толкова неподвижно бяха застинали горилите.

Слушаха звуците от високоговорителя.

Той затаи дъх; не смееше да повярва на очите си. Горилите изглеждаха несигурни, смутени от разнасящите се звуци. Но въпреки това Елиът усещаше, че всеки момент можеха да стигнат до някакво групово решение и да възобновят атаката си със същата интензивност както до този момент.

За щастие това не стана. Горилите се оттегляха от хората, заслушани и унесени. Мънро с мъка се изправи на крака, повдигайки пушката си от калта, но без да стреля; надвесената над него горилка сякаш се бе озовала в транс, забравила всичко за атаката.

Горилите бавно се оттегляха една по една под ромола на дъжда и мигащото нощно осветление. Всички бяха като замаяни, изведени от равновесие. Високоговорителят продължаваше да стърже ушите на хората.

Горилите си тръгнаха, отстъпвайки зад разкъсаната защитна ограда на периметъра, за да изчезнат още веднъж в джунглата. И тогава членовете на експедицията останаха сами, втрещени един в друг с невярващи очи и треперещи под ситния дъжд. Горилите си бяха отишли.

Двадесет минути по-късно докато се мъчеха да издигнат наново

срутения си лагер, дъждът заваля отново с бясна сила.

ДЕН 13: МУКЕНКО 25 Юни, 1979 година

1. Диаманти

Сутринта тънък слой черни сажди бяха покрили лагера, а в далечината Мукенко изригваше гъсти валма черен пушек. Ейми задърпа Елиът за ръкава.

Тръгва сега, сигнализира тя настойчиво.

– Не, Ейми – отвърна той.

Никой от експедицията не беше с настроение да си тръгва, включително и Елиът. След като стана, той се улови, че мисли за допълнителните данни, от които не нуждаеше преди да си тръгне от Зиндж. Елиът вече не беше доволен от скелета на тези същества; също като при хората, уникалността им се простираше далеч отвъд подробностите от физическата структура до поведението им. Искаше да заснеме с видеокамерата сивите маймуни, и да направи още записи на словесните им общувания. Рос бе решена повече от всякога да открие диамантите, а Мънро напълно споделяше чувствата ѝ.

Тръгва сега.

– Защо тръгваме сега? – запита я той.

Лоша земя. Тръгва сега.

Елиът не беше запознат с вулканичната активност, но гледката не го впечатли особено. Мукенко беше просто по-активен в сравнение с предишните дни; вулканът бе изригвал пушек и газ още при пристигането им във Вирунга.

– Има ли някаква опасност? – запита той Мънро.

Мънро вдигна рамене.

– Кахега мисли, че има, но той по всяка вероятност търси повод да си тръгне за вкъщи.

Ейми дотича при Мънро с вдигнати ръце, и започна да пляска земята пред него. Той схвана жеста ѝ като желание за игра; засмя се и започна да я чеше. тя започна да му сигнализира.

– Какво казва тя? – запита той. – Какви ги говориш, ти малко дяволче?

Ейми изгрухтя от наслаждение, и продължи да сигнализира.

– Казва да си тръгваме веднага – преведе Елиът.

Мънро спря да я чеше.

– Така ли? – запита той рязко. – Какво точно каза?

Сериозното изражение на Мънро изненада силно Елиът, макар и Ейми да възприе интереса му към речта ѝ като нещо съвсем обикновено. Тя отново сигнализира, този път по-бавно, заради Мънро с очи впити в лицето му.

– Твърди, че земята е лоша.

– Хмм – произнесе Мънро. – Интересно. – Той погледна Ейми и после часовника си.

Космат нос слуша Ейми отива вкъщи веднага, сигнализира Ейми.

– Казва да я послушаш и да се прибираме у дома – каза Елиът.

Мънро повдигна рамене.

– Кажй ѝ, че разбирам.

Елиът преведе. Ейми изглеждаше много нещастна и спря да сигнализира.

– Къде е Рос? – запита Мънро.

– Тук е – обади се Рос.

– Хайде да тръгваме – каза Мънро и те поеа към Зиндж. Сега ги очакваше поредната изненада – Ейми сигнализира, че и тя идва с тях и забърза да ги настигне.

Това беше последният им ден в града и всички участници в конгоанската експедиция описват една и съща реакция: градът, който до този момент беше обвит с такава тайнственост, сега по някакъв начин бе загубил романтичното си було. Тази сутрин те видяха града такъв, какъвто си беше в действителност: струпване от ронещи се древни сгради сред една вряла и воняща негостоприемна джунгла.

Всички с изключение на Мънро го намериха еднообразен. Мънро беше разтревонен.

Елиът беше отегчен; говореше за вербализациите и защо му трябваша записите на магнитофон, и дали беше възможно да се съхрани мозъка на някоя от застреляните маймуни, за да го отнесат в Щатите. Изглеждаше така, сякаш се водеше някакъв академичен дебат за произхода на езика; хората обикновено считаха, че езикът се е развил от животинските крясъци, но сега вече знаеха, че животинските лаеви и крясъци се контролираха от мозъчната кора, и че истинският език произхождаше от друга част на мозъка наречена мазолестото поле на Брока... Мънро изобщо не ги слушаше. Беше съсредоточил цялото си внимание върху

далечния грохот на Мукенко.

Мънро си имаше собствен опит с вулканите; той беше в Конго през 1968 година, когато избухна Мбути, друг вулкан от Вирунга. Когато предният ден чу резките експлозии, той веднага ги разпозна като бронтидите, все още необяснените явления, съпровождащи приближаващите земетресения. Мънро бе приел, че Мукенко скоро ще изригне, и след като предната нощ видя танцуващия лазерен лъч, той вече знаеше, че по горните склонове на вулкана вече се усещаше надигащата се вулканична активност.

Мънро добре знаеше, че вулканите са непредсказуеми; свидетел на това беше фактът, че развалините на древния град в подножието на един действащ вулкан бяха останали недокоснати в продължение на повече от петстотин години. По планинските склонове можеха да се забележат пресни лавови полета; същото се виждаше и по южните склонове на юг, но самият град бе запазен. Само по себе си това не беше кой знае колко забележително; конфигурацията на Мукенко беше такава, че повечето изригвания се получаваха върху полегатите южни склонове. Но това не означаваше, че в момента опасността беше малка. Непредсказуемостта на вулканичните изригвания означаваше, че всеки момент животът им можеше да се окаже в опасност. Опасността идваше не толкова от лавата, скоростта на която при изчитане рядко надхвърляше походката на спокойно крачещ мъж; щяха да минат часове преди лавата да достигне лагера им. Истинската опасност при вулканичните изригвания идваше от пепелта и газа.

Точно както при пожарите, когато повечето хора в действителност загиваха от натравяне от пушеците, при вулканите повечето смъртни случаи се дължаха на задушаването от пепелта и въглеродния двуокис. Вулканичните газове са по-тежки от въздуха; изгубеният град Зиндж, който се намираше в долина, можеше само за минути да бъде покрит с тежка и отровна атмосфера, породена от мощно изригване на Мукенко.

Въпросът беше с каква скорост Мукенко се движеше към основната си еруптивна фаза. Това беше причината, поради която Мънро така живо се интересуваше от реакциите на Ейми: беше добре известно, че приматите можеха да предсказват геологически събития като земетресения и изригвания на вулкани. Мънро беше силно изненадан, че Елиът, който бърбеше несвързано като маймуна за очакващите го перспективи успее ли да отнесе замразен горилски мозък в Щатите, не знаеше нищо за това. Още по-изненадан беше от Рос, която със своите обширни знания по геология не бе успяла да разпознае сутрешното падане на пепелта

като началото на мощно вулканично изригване.

Рос знаеше, че вулканът набира сили за мощна ерупция. Същата сутрин тя бе направила обичайния опит за връзка с Хюстън; за нейна изненада, предавателните кодове веднага сработиха. След регистрацията на сигналите на скрамблера тя започна да набира обновените данни за експедицията; екранът обаче остана празен и изведе съобщение:

СТАНЦЯ ХЮСТН ЕКСТР СЪБЩН ИЗЧСТ ПАМТТА.

Това беше аварийен сигнал за извънредни ситуации; до този момент не ѝ се беше случвало да му става свидетел по време на експедиция. Тя изчисти паметта и натисна бутона за връзка. Няколко секунди сбитото на пакет съобщение се забави, после екранът светна.

КОМПТР ОБОЗНЧЛ СИГНТРА НА МЩНО ИЗРИГВНЕ НА
МУКЕНКО НАШ СЪВЕТ НЕЗБВН НАПСНЕТ МСТОТО
ЕКСПЕДЦИЯТА СЕ ИЗЛГА НА ОПСНСТ ПОВТРМ ВСЧКИ
НЕЗБВНО НАПУСКТЕ МСТОТО

Рос хвърли поглед към лагера. Кахега приготвяше закуската; Ейми клечеше до огъня и ядеше печен банан (беше си извоювала при Кахега положението на специален гост); Мърро и Елиът си пиеха кафето. Ако се изключеше тънкия слой черна пепел, това си беше съвсем нормално утро в лагера. Тя се върна към екрана.

МЩНО ИЗРИГВАНЕ НА МУКЕНКО НАШ СЪВЕТ
НЕЗБВН НАПСНЕТ МСТОТО

Рос хвърли поглед към димящия конус на Мукенко. Да върви по дяволите, реши тя. Трябваша ѝ диамантите; беше изминала прекалено дълъг път, за да се откаже пред самия финал.

Екранът примига настойчиво:

МЛЯ ДАЙТЕ ОТГВОР

Рос изключи предавателя.

С напредването на утрото те усетиха земята няколко пъти рязко да се разтърсва; рушащите се здания изригнаха облаци прах. Грохотът от Мукенко започна да зачестява. Рос не обръщаше внимание.

– Това просто означава, че в страната се вдят слонове – каза тя.

Това беше парафраза на стара геоложка шега: „Който търси слонове, отива в страна, където се вдят.“ Страна със слонове означаваше място, където имаше вероятност да открият минералите, които търсят.

– А който иска диаманти, не трябва да се бои от вулканите – допълни тя, повдигайки рамене.

Връзката на диамантите с вулканите беше известна повече от столетие, но механизмът ѝ още не беше разбран напълно. Повечето теории постулираха, че диамантите, които представляваха кристали на чистия въглерод, се образуват сред огромните температури и налягания на горната мантия на Земята хиляда мили под повърхността ѝ. На такава дълбочина диамантите оставаха недосегаеми, освен във вулканичните области, където реките от разтопена магма ги изнасяха до повърхността.

Това обаче не означаваше, че човек трябва непременно да се затича към първия действащ вулкан с кошница в ръка. По-голямата част от диамантените мини се намираха в местата на угаснали вулкани, във вкаменените конуси наречени кимбърлитови тръби, наречени така по името на геологическите формации в Кимбърли, Южна Африка. Вирунга, която се намиреше близо геологически нестабилната Долина на разлома, демонстрираше непрекъсната вулканична активност в продължение на повече от петдесет милиона години. Сега те търсеха същите изстинали вулкани, които по-раншните обитатели на Зиндж бяха успели да открият.

Малко преди обед те ги намериха, по средата на пътя до възвишенията на изток от града; представляваха серия изкопани тунели връзани в планинските склонове на Мукенко.

Елиът беше разочарован.

– Не знам какво очаквах в онзи момент – разказваше по-късно той, – но това просто се оказа кафяво обагрено тунел в земята; от стените му тук-там стърчаха скали. Не можех да разбера какво толкова им се вълнуваше Рос.

Тези парчета кафяви скали представляваха диамантите; след като бѐдеха почистени, те придобиваха прозрачността на мръсно стъкло.

– Помислиха, че съм превъртяла – каза по-късно Рос, – защото почнах да скачам като малко момиченце. Защото просто не знаех какво се намира пред очите им.

В една обикновена кимбърлитова трѐба диамантите са разпрѐснати в скалната матрица. На всеки сто тона обработена скална маса

диамантените мини извличаха средно само по тридесет и два карата, или една пета част от унцията. Ако погледнете надолу в шахтата на някоя диамантена мина, няма да видите никакви диаманти. Мините на Зиндж обаче изобилстваха със стърчащи камъни. С помощта на мачетето си Мънро открил шестстотин карата. А Рос видя шест или седем камъка стърчащи от една стена, всеки един от тях не по-малък от онези открити от Мънро.

– С просто око се виждаха четири-пет хиляди карата – каза по-късно тя. – Без никакво копаене, без отделяне, без никакви усилия. Просто си седиш и им се любоваш. Това беше мина по-богата и от мината Премиер в Южна Африка. Направо беше невероятно.

Елиът формулира на глас въпроса, който вече се въртеше в главата на Рос.

– След като тази мина е толкова приказно богата, защо са я изоставили?

– Горилите са излезли извън контрол – обади се Мънро. – Писнало им е да ги експлоатират и са направили революция.

И той се разсмя с цяло гърло докато къртеше диаманти от скалата.

Рос размисли над идеята му, както бе прехвърлила през ума си и по-ранното предположение на Елиът, че градът е бил връхлетян от чума. По нейно мнение обяснението беше доста по-прозаично.

– Мисля, – каза тя, – че според техните представи мините са се изчерпали.

Действително, погледнати като скъпоценни камъни, тези кристали бяха с много лошо качество – сини, изпъстрени с примеси.

Хората от Зиндж едва ли биха могли да предполагат, че петстотин години по-късно тези същите безполезни камъни ще бъдат далеч по-желани от всички останали минерални ресурси на планетата.

– Какво ги прави тия сини диаманти толкова ценни?

– Те ще променят света – заяви Рос. – Ще сложат край на ерата на ядреното оръжие.

2. Война със скоростта на светлината

През януари 1979 година докато свидетелства пред сенатския подкомитет по военните въпроси генерал Франклин Е. Мартин от Агенцията по проекта за авангардни изследвания към Пентагона, заявява:

– През 1939 година в самото начало на Втората световна война най-

важната страна на света за американските военни усилия беше Белгийско Конго.

Мартин обяснява, че Конго, сега Заир, в продължение на четиридесет години е било жизнено важно за американските интереси, а в бъдеще дори ще повиши значението си за Америка. (Мартин казва направо, че „тази страна ще влезе във война с всяка друга страна заради Заир преди още да се сбием за което и да било арабско нефтено кралство“.)

През Втората световна война с три пратки държани в абсолютна тайна Конго снабдява Съединените щати с урана използван при създаването на атомните бомби хвърлени върху Япония. Към 1960 година Съединените щати вече не се нуждаят от уран, но медта и кобалтът си остават стратегически суровини. През седемдесетте ударението се измества към заирските залежи от тантал, волфрам и германий – елементи жизнено необходими за полупроводниковата електроника. А през осемдесетте „така наречените сини диаманти тип Пв ще представляват най-важният военен ресурс в света“, а по презумпция Заир е извънредно богат на такива диаманти. По мнението на генерал Мартин сините диаманти са необходими защото „навлизаме в ера когато грубата разрушителна сила на оръжията ще бъде далеч по-маловажна, отколкото скоростта и интелигентността.“

В продължение на тридесет години военните мозъци всяка нощ имаха кошмари изпълнени с междуконтинентални балистически ракети. Мартин обаче твърди, че „междуконтиненталните балистични ракети са груби оръжия. Те изобщо не се приближават до теоретичните граници налагани от физическите закони. Според законите на айнщайновата физика, нищо не може да превиши скоростта на светлината, или 300 000 километра в секунда. Сега ние разработваме високоенергийни импулсни лазери и корпускуларни оръжейни системи, които функционират със скоростта на светлината. Пред лицето на такива оръжия, балистичните ракети със своите 17 000 мили в час не представляват нищо друго освен мумии динозаври от предишна ера, толкова подходящи, колкото и кавалерията през Първата световна война, и също толкова лесно унищожими.“

Оръжията, действащи със скоростта на светлината, са най-подходящи за космоса, и се появяват за пръв път на спътниците. Мартин отбелязва, че руснаците са успели да унищожат американския шпионски спътник VV/02 още през 1973 година; през 19775 година Хюз Еъркрафт разработва система за бързо прицелване и стрелба която е способна да поразява едновременно множество цели, изстрелвайки осем

високоенергийни импулса за по-малко от секунда. През 1978 година екипът на Хюз Еъркрафт вече е намалил времето за реакция до петдесет наносекунди, или петдесет милиардни от секундата – и увеличава точността на попадение на лъча до петстотин поразяеми цели за врем по-малко от минута. Разработки като тази бележат края на междуконтиненталните ракети като оръжие.

При отсъствието на гигантските ракети миниатюрните бързодействащи компютри ще бъдат от далеч по-голямо значение при бъдещи конфликти, отколкото ядрените бомби, а тяхното бързодействие ще бъде единственият най-важен фактор предопределящ изхода от бъдещата Трета световна война. Бързодействието на компютрите сега е прицелната точка в надпреварата на въоръжаването, също както на времето броят на мегатоните беше в центъра на вниманието.

Ще сменим компютрите с електронните схеми с такива със светлинни схеми само заради скоростта; интерферометърът на Фабри-Перо, оптическият еквивалент на един транзистор, може да реагира за 1 пикосекунда (десет на минус дванадесета степен), най-малко хиляда пъти по-бързо от най-бързите преходи на Джоузефсън. Новото поколение от оптични компютри според Мартин ще зависи от наличието на диамантите с борови покрития Тип Пв.

Елиът веднага видя най-сериозното последствие от оръжията действащи със скоростта на светлината – те надвишаваха многократно човешкото възприятие. Мъжете бяха свикнали към механизирания бойна техника, но една бъдеща война щеше да бъде война на машините в един много тревожен и неочакван смисъл: машините щяха в действителност да направляват хода на конфликт траещ само минути от началото до края.

През 1956 година, началото на залеза на стратегическите бомбардировачи, въображението на военните мозъци беше родило обмен на ядрени удари между враждуващите страни с продължителност 12 часа. През 1963 година междуконтиненталните балистични ракети бяха свили тази продължителност до 3 часа. През 1974 година военните теоретици предсказваха, че бъдещата война ще трае само 30 минути, и въпреки това тази „тридесетминутна война“ щеше да е по-сложна от всяка друга предишна война в човешката история.

Ако през петдесетте години американците и руснаците бяха изстреляли всичките ядрени бомбардировачи и ракети в един и същ момент, във въздуха пак нямаше да има повече от 10 000 бойни единици,

атакуващи и контраатакуващи. Пълният брой на стълкновенията на оръжията с целите би възлязъл на 15 000 за втория час от войната. Това представлява внушителната бройка от 4 ракети поразяващи целите си всяка секунда по света.

Но при тази диверсифицирана тактическа война, броят на оръжията и „системните елементи“ нараства астрономически. Според съвременните изчисления съществуват 400 милиона компютри ангажирани във военното дело, с общ брой на оръжейните взаимодействия повече от 15 милиарда само през първия половин час от войната. Това означава 8 милиона оръжейни взаимодействия всяка секунда, в един главозамайващ с бързодействието си конфликт на самолети, ракети, танкове и сухопътни войски.

Такава война е по силите единствено на машините: времето за реакция на човека е несравнимо по-голямо. Третата световна война няма да бъде война на натискане на бутони, защото както казва генерал Милтън, „Натискането на бутон отнема прекалено дълго време на човек – най-малко 1,8 секунди, което по мерките на съвременната война е цяла вечност.“

Този факт създава онова, което Мартин нарича „скалния проблем“. Човешките реакции са геологически бавни, сравнени с един бързодействащ компютър. „Един модерен компютър извършва 2 000 000 милиона пресмятания за времето, необходимо на човек да примига. Следователно, от гледната точка на компютрите водещи следващата война, човешките същества ще бъдат застинали като скали. Човешките войни никога не са продължавали толкова дълго, че да вземат предвид темпото на геологическите промени. В бъдещето компютърните войни няма да продължават достатъчно дълго, за да се вземе предвид и темпото на промяна на човека.“

След като човешките същества притежават изключително бавна реакция, необходимо е да прехвърлят контрола върху вземането на решенията по военните операции на по-бързия разум на компютрите. „В бъдещата война ние трябва да изоставим всяка надежда за регулиране курса на конфликта. Ако ние решим да «водим» войната с човешко темпо, загубата ни е в кърпа вързана. Единствената ни надежда е да се доверим на машините. А това вече означава, че човешката преценка, хуманните ценности, човешкото мислене стават абсолютно излишни. Третата световна война ще се води чрез посредници: това ще бъде една война само на машините, върху която ние се боим да окажем каквото и да било въздействие от страх да не причиним забавяне на вземанията на решенията от

компютрите, което несъмнено би довело до нашето поражение.“ А този финален и съдбоносен преход, преходът от компютри работещи с бързодействие измерващо се в наносекунди към такива с бързодействие в пикосекунди, зависеше от диамантите Тип Пв.

Елиът беше дълбоко разстроен от перспективата за прехвърляне на контрола от човека на неговите творения.

Рос само повдигна рамене.

– Това е неизбежно – каза тя. – В клисурата Олдувай в Танзания има следи от къща на два милиона години. Хоминидите от онова време не са се задоволявали само с пещери и други природни подслони; те са си създавали подслони изцяло със собствените си ръце. Хората винаги променят природата според нуждите си.

– Но ти не можеш просто така да оставиш машините да вземат решения вместо теб – възрази Елиът.

– Ние го правим от столетия – отвърна тя. – Какво представлява одомашненото животно или джобният калкулатор ако не опит да се откажеш от контрола? Ние не искаме да орем ръчно нивите или да смятаме на ръка квадратни корени, затова прехвърляме работата на някакъв друг разум, който обучаваме, отглеждаме или създаваме.

– Но ти не можеш да оставиш тези творения да вземат властта.

– Пак ти повтарям, че го правим в продължения на столетия – каза Рос. – Виж само: откажем ли се да разработваме по-бързи компютри, руснаците ще го направят. Те щяха да са тук, в Заир, точно на мястото ни, и щяха да търсят диамантите, ако китайците не ги сдържаха. Не можеш да забавиш технологичния прогрес. Длъжни сме да осъществяваме веднага всичко, което е по възможностите ни.

– Не – възрази решително Елиът. – Ние можем и трябва да вземаме решенията си сами. Няма да участвам в такова нещо.

– Тогава тръгвай си – каза му тя. – Така или иначе Конго не е място за кабинетни учени.

Тя започна да разопакова раницата си, изваждайки поредица от бели керамични конуси, и няколко малки кутии с антени. Тя свърза по една кутия към всеки конус, после влезе в първия тунел и започна да поставя конусите до стените, навлизайки все по-навътре.

Питър не щастлив Питър.

– Да, не съм щастлив – каза Елиът.

Защо не щастлив?

– Трудно е за обяснение, Ейми – отвърна той.

Питър каже Ейми добра горила.

– Знам, Ейми.

Карън Рос се измъкна от първия тунел, за да се вмъкне в следващия. Елиът видя фенерчето ѝ да проблясва докато помества конусите и после се скри от погледа му.

Мънро излезе на слънце с джоби издути от диаманти.

– Къде е Рос?

– В тунелите.

– Какво прави?

– Май се кани да прави някакво изпитание с експлозиви.

Той посочи към трите останали керамични конуса на земята до раницата ѝ.

Мънро вдигна един конус и го огледа.

– Знаеш ли какво представлява това? – запита го той.

Елиът поклати глава.

– Това са РКЕ и тя е превъртяла съвсем, за да ги слага там. Като нищо може да вдигне във въздуха цялата околност.

Резонантните конвенционални експлозиви, или РКЕ, представляват много мощни гранати с часовников механизъм, могъщ брак между микроелектрониката и технология на експлозивните материали.

– Преди две години използвахме РКЕ за да взривяваме мостове в Ангола – обясни Мънро. – При правилно разполагане шест унции от експлозива могат да срутят петдесеттонна стоманена конструкция. Взривяват се при помощта на онези сензорни устройства. – Той кимна към една кутия за управление която лежеше до раницата на Рос – Тя следи ударните вълни от по-ранните заряди и включва детонаторите на следващите заряди в синхронизирана последователност, за да създаде резонансни вълни, които буквално раздробяват конструкцията на моста на парчета. Гледката е особено впечатляваща.

Мънро хвърли поглед към Муценко, който димеше над главите им.

В този момент Рос се измъкна от тунела ухилена до ушите.

– Скоро ще имаме отговори на всичките си въпроси – заяви гордо тя.

– Отговори?

– За големината на кимбърлитовите залежи. Заложила съм дванадесет сеизмични заряда, напълно достатъчни да ни осигурят достоверни данни.

– Ти си заложила дванадесет резонантни заряда – поправи я Мънро.

– Е, това е всичко, което успех да домъкна. Трябва да се задоволим само с тях.

– Напълно достатъчни са – каза Мънро. – А вероятно даже са и в повече. Онзи вулкан там – той махна с палец зад гърба си – е в еруптивна фаза.

– Заложила съм общо осемстотин грама експлозив – каза Рос. – Това е по-малко от паунд и половина. С него и без него, все тая.

– Не е ли по-добре да не правим тая проба?

Елиът слушаше спора им със смесени чувства. На пръв поглед възраженията на Мънро звучаха абсурдно – няколко обикновени експлозивни заряди, както и да ги свържеха, едва ли бяха способни да задействат вулканична ерупция. Беше нелепо; Елиът се чудеше защо Мънро беше толкова непреклонен за тия опасности. Изглеждаше така, сякаш знаеше нещо, за което Елиът и Рос си нямаха и представа.

3. МО/ОПАИ/ВУЛКАН/7021

През 1978 година Мънро бе водил експедиция в Замбия, в състава на която се намиреше Робърт Пери, млад геолог от хавайския университет. Пери бе работил върху ПРОЕКТ ВУЛКАН, най-авангардната програма финансирана от отдела за проекти с авангардни изследвания (ОПАИ) към министерството на отбраната.

ВУЛКАН беше толкова полемичен, че през 1975 година по време на изслушването на подкомитета по военните въпроси към камарата на представителите проектът МО/ОПАИ/ВУЛКАН 7021 беше грижливо замаскиран сред „разнообразни дългосрочни финансираня от значимост за националната сигурност.“ Следващата година обаче конгресменът Дейви Айнага (от хавайския щат) изрови проекта, настоявайки да знае „неговата точно военно предназначение, и защо трябва да бъде финансиран изцяло в рамките на щата Хавай.“

Говорителите на Пентагона обясниха любезно, че проектът ВУЛКАН представлява „система за предупреждение за цунами“, която е от изключителна важност за местните жители на хавайските острови, също както и военните инсталации там. Експерти на Пентагона припомниха на Айнага, че през 1948 година едно цунами бе прекосило Тихия океан, като първо бе помело Кауаи, но се движело толкова бързо по дължината на веригата от хавайските острови, че когато двадесет минути по-късно връхлетяло върху Оаху и Пърл Харбър, не успели да излъчат

никакво предупреждение.

„Това цунами беше предизвикано от подземна вулканична лавина близо до японското крайбрежие“ казаха те. „Но Хавайските острови си имат свои собствени активни вулкани, и след като сега Хонолулу е град с половин милионно население, а присъствието на морските съдове там се изчислява на тридесет и пет милиарда долара, способността за предсказване възникването на цунами като вторичен ефект от изригванията на хавайските вулкани се превръща в предмет огромно дългосрочно значение.“

В действителност ПРОЕКТ ВУЛКАН изобщо не беше дългосрочен; той беше предназначен да се проведе при следващото изригване на Мауна Лоа, най-големият действащ вулкан в света, намиращ се на големия хавайски остров. Целта на проекта ВУЛКАН беше да се контролират вулканичните изригвания с развитието им; беше избран Мауна Лоа, тъй като изригванията му бяха относително слаби.

Макар и да се издига на височина само 13 500 фута, Мауна Лоа е най-голямата планина в света. Измерена от основата си в дълбочините на океанското дъно, Мауна Лоа по обем превъзхожда два пъти Маунт Еверест; това е една уникална и изключителна геологическа формация. А Мауна Лоа отдавна се беше превърнала в най-обстойно изучавания вулкан в историята; още през 1928 година на кратера ѝ беше издигната постоянна научна станция за наблюдение. Той беше също така и най-кръстосвания вулкан в историята, защото стичащата се на всеки три години по склоновете му лава беше удряна и блъскана от кого ли и какво ли не, от бомбардировачи до местни групи въоръжени с лопати и пясъчни торби.

Проектът ВУЛКАН възнамеряваше да промени курса на изригванията на Мауна Лоа чрез „продухване“ на гигантския вулкан, освобождавайки огромни количества разтопена магма посредством серия синхронизирани, неядрени експлозии детонирани чрез повредени линии в екрана. През октомври 1978 година проектът ВУЛКАН беше проведен тайно; екипите специализирани във взривяването на детонационни високоексплозивни резонансни конически заряди използваша хеликоптер. Проектът ВУЛКАН продължи два дни; на третия гражданската вулканична лаборатория към Мауна Лоа обяви, че „октомврийското избухване на Мауна Лоа беше по-слабо от очакваното, и не се очакват никакви по-нататъшни избухвания.“

Проектът ВУЛКАН беше секретен, но Мънро беше научил всичко

за него една пиянска нощ около лагерния огън близо до Бенгази. Той си спомни всичко това докато Рос подреждаше последователността от резонантни експлозии в района на вулкана през време на еруптивната му фаза. Основният принцип на ВУЛКАН беше, че гигантските геологически усилия – без значение дали такива на земетресение, вулкан или тихоокеански тайфун – можеха да бъдат освободени от относително съвсем слаби енергийни тласъци.

Рос се готвеше да взриви коническите си експлозии.

– Според мен трябва да се опиташ пак да се свържеш с Хюстън – каза Мърро.

– В момента е невъзможно – заяви авторитетно Рос. – Оставена съм да решавам сама; и реших да получа представа за степента на диамантените залежи в подножието на възвишенията.

Докато хората спореха, Ейми й доскуча и се разгледа наоколо за нещо по-интересно. Тя вдигна детонационното устройство което лежеше до раницата на Рос. То представляваше дребен апарат със шест светещи светодиода, нещо, повече от достатъчно, за да очарова Ейми. Тя вдигна ръка да натисне бутоните.

Карън Рос изведнъж погледна през рамо.

– О, Господи!

Мърро мигновено се изви.

– Ейми – произнесе спокойно той. – Ейми, не. Не. Ейми не добра.

Ейми добра горила Ейми добра.

Ейми държеше детонационното устройство в ръката си. Тя беше като омагьосана от примигващите светодиоди. Обърна глава към хората до нея.

– Не, Ейми – произнесе Мърро. Той се обърна към Елиът. – Не можеш да я спреш?

– О, какво пък, по дяволите – каза Рос. – Давай, Ейми.

Серия последователни експлозии издухаха блестящ диамантен прах от минните шахти, и после настана тишина.

– Е, – проговори доволна Рос, – надявам се, че вече сте спокойни. Абсолютно ясно е, че такъв минимален експлозивен заряд не е в състояние да раздвижи вулкана. Затова за в бъдеще ви моля да оставите грижите в научен аспект на мен и...

И в този миг Муценко изрева с цял кратер, и теренът се разтърси с такава сила, че всички изпопадаха на земята.

4. ТСЗР, Хюстън

В 1 часа след полунощ местно време, Р. Б. Травис се навъси пред екрана на компютъра върху бюрото му. Той току-що бе получил последните изображения на фотосферата от обсерваторията в Кит Пийк, посредством телеметричния обмен, които го бяха накарали да стърчи цял ден пред екрана в очакване на данните; това беше една от причините, поради която Травис бе изпаднал в мрачно настроение.

Изображението на фотосферата беше в негатив – на екрана слънчевата сфера изглеждаше черна, с верига от блестящи бели слънчеви петна. По сферата бяха пръснати най-малко петнадесет големи слънчеви петна; едно от тях бе породило масивната слънчева ерупция почернил живота на толкова много земни жители.

От два дни насам Травис спеше в ТСЗР. Цялата операция беше отишла по дяволите. ТСЗР имаше екип пратен в северен Пакистан, недалеч от тревожната афганистанска граница; друга в централна Малайзия, в област контролирана от комунистически бунтовници; и екипът в Конго, изправен пред разбунтувани местни жители и някаква неизвестна група от горилоподобни същества.

В продължение на повече от двадесет и четири часа връзката с всички екипа по света беше прекъсната от изригването на слънцето. Травис бе правил симулации за всички тях с компютъра с обновяване на данните на всеки шест часа. Резултатите не го радваха. Пакистанският екип изглеждаше добре, но беше изостанал с шест часа от графика си, което им струваше още двеста хиляди долара допълнително; екипът в Малайзия беше изложен сериозна опасност; а на експедицията в Конго беше лепнат етикета „неспасяема“. До този момент Травис бе имал два „неспасяеми“ екипа – единият в басейна на Амазонка през 1976 година, и в Шри Ланка през 1978 година; беше загубил хора и от двете групи.

Нещата се развиваха зле. И въпреки това последните вести бяха далеч по-обнадеждаващи в сравнение с предишните. По всичко изглеждаше, че преди няколко часа бяха успели да осъществят кратка връзка с екипа в Конго, макар и да не бяха получили потвърждение от Рос. Той се зачуди дали екипът бе получил предупреждението или не. Загледа с безсилна ярост черния диск.

Един от главните програмисти на име Ричардс промуши глава през вратата му.

– Имам нещо за експедицията в Конго.

– Давай – каза Травис. Всичко ново за конгоанския екип беше важно.

– Южноафриканската сеизмологична станция в йоханесбургския университет докладва за трептения на земната кора в дванайсет часа и четири минути следобед местно време. Координатите на изчисления епицентър съвпадат с тези на Муkenko от веригата Вирунга. Трептенията са били многократни, по скалата на Рихтер са се движели от пет до осем.

– Имате потвърждение от другаде? – запита Травис.

– Най-близката станция е в Найроби; според тях трусовете се движат от шест до девет по скалата на Рихтер, или девет по скалата на Морели, съпроводени с тежко изригване от кратера на вулкана. Те също така предсказват, че местните атмосферни условия спомагат силно за провеждането на големи електрически изпразвания.

Травис погледна часовника си.

– Дванайсет и четири местно време беше преди около час каза той.
– Защо не съм информиран?

– Едва сега го получихме от африканската станция. Предполагам, че според не е било нищо сериозно, просто още един вулкан.

Травис въздъхна. Това му беше лошото; беше прието да се счита, че вулканичната активност е съвсем обикновен феномен върху земната повърхност. От 1965 година, когато започнаха да се съхраняват данните от цялото земно кълбо, всяка година беше имало по двацет и две големи изригвания, или грубо по едно на всеки две седмици. Сеизмичните станции не си чухеха краката да оповестяват такива „обикновени“ случаи; сред тях това се считаше за лош вкус.

– Но те имат проблеми – каза Ричардс. – След като спътниците са забити от слънчевите петна, на всички им се налага да предават по земен кабел. А доколкото ми е известно, североизточно Конго е необитаемо.

– Колко зле е девет по Морели? – запита Травис.

Ричардс не отговори веднага.

– Доста, мистър Травис.

5. „Сякаш природата беше обезумяла“

В Конго земните трусове по скалата на Рихтер бяха 8, а по Морели – IX. При тази мощ на трусовете земята се тресе толкова силно, че човек

трудно може да запази равновесие. В земната кора възникват и странични размествания и се отварят дълбоки цепнатини; дърветата и дори сградите със стоманени конструкции се сгромолясват.

За Елиът, Рос и Мънро петте минути, последвали началото на изригването, представляваха зловещ кошмар. По думите на Елиът „природата сякаш беше обезумяла. Всички изпопадахме като зрели круши; наложи се да пълзим на крака и ръце, като бебета. Дори и след като се отдалечихме от тунелите на минните шахти, градът изглеждаше като люшкаща се детска играчка. Измина може би около половин минута, преди сградите да почнат да се срутват. И тогава всичко сякаш се сгромоляса в един миг: стените хлътнаха навътре, покривите рухнаха, грамадни каменни блокове се затъркаляха в джунглата. Дървета се тресяха и превиваха като храсти при силен вятър, и много скоро и те започнаха да падат.“

Грохотът беше невероятен, усилен още повече и от рева на Мукенко. Вулканът вече не ръмжеше; лавата излиташе от кратера в поредица от експлозии. Експлозиите породиха ударни вълни; дори и когато земята под краката им се поуспокои, ураганът нажежен въздух на свой ред ги натъркаля пак. „Все едно се бяхме озовали по средата на някое полесражение“ припомняше си по-късно Елиът.

Ейми беше обезумяла. Ръмжейки от страх, тя се хвърли в прегръдките на Елиът, като почти мигновено изпусна целия си мехур върху древетата му, докато тичаха обратно към лагера.

Внезапен трус събори Рос на земята. Тя се изправи с мъка и залитна напред; влажният въздух и гъстият прах и пепел от изригването на вулкана се врязаха особено силно в сетивата ѝ. Само след няколко минути небето над тях потъмня като в нощ, и от кипящите облаци се отделиха първите храстовидни разклонения на мълниите. Предната нощ беше валило; джунглата около тях беше подгизнала цялата, а въздухът беше пренаситен с влага. Накратко казано, всички предпоставки за буря от мълнии. Рос беше разкъсвана между перверзното желание да наблюдава този теоретичен феномен и желанието да бяга през глава.

Бурята започна с един ослепителен синьо-бял блясък. Електрическите мълнии падаха удряха навред около тях като дъжд; по-късно Рос изчисли, че в първата минута са ударили двеста мълнии; или повече от три на секунда. Познатият грохот от откъслечните гръмотевици сега се бе слял в непрестанен грохот, наподобяващ гигантски водопад. Адският шум направо късаше тъпанчетата им, а съпровождащите ги ударни

вълни буквално ги отхвърляха назад.

Всичко се случваше толкова бързо, че те просто нямаха време да осмислят усещанията си. Обичайните им очаквания бяха обърнати с главата надолу. Един от носачите, Амбури, се бе върнал към града, за да ги намери. Те го видяха застанал на едно чисто пространство, да им маха трескаво, когато една мълния с грохот си проби път към небето през едно близко дърво. Рос добре знаеше, че блясъкът на мълнията следва невидимият поток електрони към земята и че в действителност се стрелва от земята към небето. Но да го види на живо! Експлозията повдигна Амбури от земята и го подхвърли във въздуха към тях; той задраска по земята, изправи се на крака и запищя истерично на суахили.

Навсякъде около тях дърветата пукаха, разцепваха се и съскаха с облаци от изпарена влага когато стъблата на мълниите се стрелваха през тях. По думите на по-късно на Рос „Мълниите биеха навсякъде, ослепителните блясъци сякаш бяха застинали във въздуха, всичко съскаше ужасно. Този мъж [Амбури] пищеше с цяло гърло и в следващия миг една мълния мина през него. Бях на една ръка разстояние от него, но почти не усетих да се отделя топлина, само бяла светлина. Той сякаш се вкамени и в същия миг се разнесе ужасяваща смрад; цялото му тяло пламна и той падна на земята. Мънро се изтърколи до него да угаси пламъците, но той вече беше мъртъв, и ние продължихме да бягаме. Нямаше никакво време да реагираме; трусовете непрекъснато ни поваляха на земята. Скоро всички бяхме полуослепели от мълниите. Спомням си, че някой крещеше, но не знам кой беше. Бях сигурна, че всички ще умрем.“

Близо до лагера гигантско дърво се стовари точно пред тях, създавайки им препятствие високо и широка колкото триетажна сграда. Докато се прехвърляха през него, мълниите съскаха сред влажните клони, кората пукаше и се пръскаше, цялото дърво се пукаше. Ейми зави от болка когато една бяла мълния се стрелна през ръката ѝ докато сграбчваше един мокър клон. Тя мигновено се хвърли на земята, заравяйки глава в мокрите листа и категорично отказвайки да продължи. Елиът буквално я влачи през оставащото разстояние до лагера.

Мънро пръв се добра до лагера. Намери Кахега да се мъчи да опакова палатките, но при тези непрестанни трусове и мълнии беше невъзможно. Една палатка от Милар избухна в пламъци. Във въздуха се разнесе острият мирис на горяща пластмаса. Параболичната антена беше поразена от мълния и се разцепи на парчета; във въздуха се понесоха късчета метал.

– Тръгвай! – изкрещя Мънро. – Тръгвай!

– Ндио мзее! – изкрещя Кахега и бързо грабна раницата си. Той се обърна към останалите и в този момент Елиът се появи олюлявайки се от черната мъгла с Ейми притисната към гърдите му. Беше изкълчил крака си и забележимо куцаше. Ейми бързо скочи на земята.

– Тръгвайте! – изкрещя Мънро.

Елиът се раздвижи и в тъкмо в този момент от мрака на пепелта изскочи превита на две Рос, разкашляна. Лявата част на тялото ѝ беше опушена и почерняла, а кожата на лявата ѝ ръка беше обгорена. Беше ударена от мълния, макар и в паметта ѝ да имаше празно място за това. Тя посочи към носа и гърлото си и изхриптя:

– Пари... гори...

– Това е от газа – изкрещя Мънро. Той я прегърна с една ръка и я понесе полуоткъсната от земята. – Трябва да се качим на хълма!

Един час по-късно, вече на по-високо, те видяха за последен път града, погълнат от пушек и пепел. По-нататък върху склоновете на вулкана дърветата едно след друго избухваха в пламъци с напредването на кипящата лава. Чуха агонизиращите писъци на сивите горили върху склона на хълма. Зеленината постепенно отстъпваше все по-надолу, към града, докато накрая и самият град беше погълнат от тъмния облак.

Изгубеният и намерен град Зиндж беше погребан завинаги.

Едва тогава Рос проумя, че завинаги се беше простила и с диамантите си.

6. Кошмари

Бяха останали без храна, без вода и със съвсем малко муниции. Влачеха се през джунглата с дрехи превърнати на парцали, лица опушени, изтощени до крайност. Не разменяха дори и по дума; мълчаливо напредваха. Елиът по-късно сподели, че сякаш „са се движели през някакъв кошмар“.

Светът около тях беше мрачен и сив. Искрящите само преди няколко снежнобели водопади и потоци сега течаха черни от пепелта, мръсна пяна покриваше бреговете. небето беше тъмносиво, с откъслечни кърва-вочерни отблясъци от вулкана. Самият въздух буквално беше посивял; кашляха непрекъснато и залитаха в един свят на черна пепел и прах.

Целите бяха посивели от праха; раниците им, разранените им от непрестанното триене лица, а косите им бяха станали пепеляви.

Носовете и очите им горяха. не можеха да направят нищо; оставаше им само да крачат, докато паднат.

Рос се препъваше непрекъснато; при едно такова препъване ѝ хрумна ироничния финал на персоналната ѝ характеристика. Много отдавна бе успяла да пробие кодовете на всички бази-данни на ТСЗР и се пхаше навсякъде, където пожелаеше, включително и във файла с характеристиката ѝ. Тя знаеше оценката наизуст.

МЛАДА-АРОГАНТНА (вероятно) / СЛАБИ ВРЪЗКИ С ХОРАТА (тя изпитваше определена антипатия към това определение) / ДОМИНИРАЩА (може би) / БЕЗЧУВСТВЕНА (каквото и да означаваше това) ИСКА ДА УСПЕЕ НА ВСЯКА ЦЕНА (нима беше толкова лошо?)

Знаеше също така и заключенията за последния етап. Всички ония матрични глупости за стойностите на величините и така нататък. И последното изречение от характеристиката ѝ: СУБЕКТЪТ ТРЯБВА ДА БЪДЕ ДЪРЖАН ПОД НАБЛЮДЕНИЕ ПРИ ПРОЦЕДУРИТЕ ОРИЕНТИРАНИ КЪМ ПОСТИГАНЕТО НА ЦЕЛТА В ПОСЛЕДНИЯ ЕТАП.

Нищо от това обаче не беше съществено. Тя се бе добрала до диамантите само за да бъде победена от най-лошото вулканично изригване в Африка за последните десет години. Кой би могъл да я обвини за случилото се? Тя нямаше вина. Щеше да го докаже още през следващата си експедиция.

Мънро изпитваше чувството на безсилие, което обзема играча, заложил всичко според правилата, но въпреки това само губи. Той бе постъпил правилно, отхвърляйки офертата на евро-японския консорциум; бе взел правилно решение да потегли с ТСЗР; и въпреки това си тръгваше с празни ръце. Е, ръцете му бяха празни наистина, но пък джобовете...

Елиът се завръщаше без фотографии, без видеозаписи, звукозаписи, или скелет на сива горила. Дори и измерванията му бяха пропаднали. Без такива доказателства, той не би и посмял дори да гъкне, че е открил нов вид; в действителност, той би бил последният наивник да предлага за широко обсъждане възможността. Един голям шанс му се бе изплъзнал, и сега, крачейки сред тъмния ландшафт, той изпитваше единствено чувството, че природата е полудяла; птиците падаха от небето с пронизителни крясъци, задушени от отровните газове; животни в далечината пищяха и виеха в агония. По обяд покрай тях пребяга леопард с подпалена козина на задните крака. Някъде в далечината тревожно тръбяха

слонове.

Те тръбяха за погубените души в един зъл, опушен от сажди зъл свят, наподобяващ картина от ада; непрестанен огън и мрак, където осъдените души пищат от вечните мъки. А зад тях Мукенко плюеше сгурия и нажежен дъжд. В един момент обсипа дъжд от живи въглини, които съскаха удряйки се в мокрите листа над главите им, а после превръщаха разкаляната под краката им земя в черна пръст, горяха дрехите и кожата им, косата им миришеше на изгоряло докато се гърчеха от болки и накрая потърсиха спасение под високите дървета, всички сгушени накуп в очакване да престане живия огън от небесата.

Мънро беше решил още в първата минута от изригването да потеглят направо към разбития С130, който можеше да им предложи подслон и запаси. Той прецени, че за два часа ще се доберат до самолета. В действителност изминаха шест часа докато гигантския посипан с пепел корпус на самолета изплава сред мрачния следобеден здрач.

Една от причините, поради която се бяха забавили толкова много, беше, че им се налагаше да избягват генерал Мугуру и войниците му. Всеки път, когато попадаха на следи от джипове, Мънро ги повеждаше още по на запад, дълбоко в джунглата.

– Не е от тия момчета, за които си струва да съжалява, че не ги познава човек – увери ги Мънро. – Нито пък някое от момчетата му. Те не биха се погнусили да ви изрежат черния дроб и да го хапнат суров.

Тъмният слой прах и пепел покрил крилата и фюзелажа караше транспортния гигант да изглежда като засипан с черен сняг. От едното изкривено крило се сипеше черен водопад от прах. Някъде отдалеч долитаха мекото биене на барабаните на Кигани, и грохотът от артилерията на войската на Мугуру. Иначе, като се изключеха тези звуци, всичко беше спокойно.

Мънро изчакваше в гората зад мястото на рухването и наблюдаваше самолета. Рос използва възможността да опита връзката с Хюстън, като непрекъснато триеше праха от екрана, но не можа да се свърже.

Накрая Мънро им махна с ръка и те всички тръгнаха към самолета. Ейми панически се вкопчи в ръкава на Мънро. Не отива, сигнализира тя. Хора там.

Мънро я изгледа със свъсено чело, и после се обърна към Елиът. Елиът посочи към самолета. След няколко секунди последва трясък и двама боядисани в бяло бойци на Кигани изскочиха от един люк върху

стърчащото крило. Носеха кашони с уиски и спореха как да ги спуснат на земята под тях. В този момент още петима Кигани се появиха под крилото и те им подадоха кашоните. Дватама скочиха долу и групата им се отдалечи.

Мънро погледна Ейми и се усмихна.

Ейми добра горила, сигнализира тя.

Изчакаха още двадесетина минути и след като нямаше повече Кигани, Мънро поведе групата към самолета. Тъкмо стигнаха до товарните люкове когато ги засипа рояк бели стрели.

– Бързо вътре! – изкрещя Мънро и ги подкара нагоре по разбитата гума на колесника, оттам върху крилото и после в самолета. Той затръшна аварийния люк; стрелите задрънчаха по металната повърхност.

Вътре в самолета беше тъмно; подът се бе наклонил в някакъв причудлив ъгъл. Сандъците с муниции се бяха плъзнали през прохода на другата страна, лежаха преобърнати и разбити. Навсякъде под краката им хрущеше разбито стъкло. Елиът занесе Ейми до една седалка и после забеляза, че Кигани ги бяха използвали като клозетни чинии.

Отвън долиташе биенето на барабани и облакът от стрели по корпуса на самолета се усили. Отвън дузини боядисани в бяло бойци тичаха между дърветата и плъзваха под крилото.

– Но какво ще правим? – запита Рос.

– Ще ги застреляме – изрече сбито Мънро, разбивайки един сандък с пълнители за автомат. – Сега поне вече имаме неограничени запаси от муниции.

– Но там има най-малко стотина мъже.

– Да, но само един от тях е от значение. Видиш ли един Кигани боядисан с червени ивици под очите, застреляй го на място. Атаката им ще секне начаса.

– Защо? – запита удивен Елиът.

– Защото той е магъосникът Ангава – отвърна Мънро, придвижвайки се към кокпита. – Убий го и сме спасени.

Стрелите с отровни върхове дрънчаха по пластмасовите илюминатори и металната повърхност; Кигани ги замеряха също така и с изпращания, които барабаняха глухо по фюзелажа. Барабаните не секваха и за миг ритъма си.

Ейми беше ужасена и се притискаше в креслото, сигнализирайки, Ейми тръгва веднага птица лети.

Елиът откри двама Кигани скрити в задното отделение за пътници.

За негово собствено изумление тай ги застреля без никакво колебание, изпразвайки цял пълнител; автоматът подскочаше в ръцете му, правейки на решето двамата Кигани.

– Много добре, докторе – похвали го ухилено Кахега, макар че Елиът трепереше целият без да може да се овладее. Той рухна в съседното на Ейми кресло.

Хора атакува птица птица лети веднага птица лети Ейми иска ходи.

Междувременно Кигани бяха изоставили атаката фронтално; сега вече атакуваха отзад, където нямаше илюминатори. Шляпането на босите им крака се разнесе по опасната секция, откъдето се прехвърлиха на фузелажа над главите им. Двама бойци успяха да се покатерят през отворения товарен люк. Мънро изкрещя от кокпита:

– Пипнат ли ви, ще ви изядат!

Рос стреля към задния люк и кръвта на атакуващите Кигани я обля цялата.

Ейми не иска повече, сигнализира тя. Ейми иска ходи вкъщи. Тя сграбчи колана на креслото си.

– Ето го кучия син – изкрещя Мънро и изпразни половин пълнител. Млад мъж на около двадесет години с очи нашарени с червена боя рухна по гръб; тялото му заподскача под безмилостния откос на Мънро.

– Улучих го – извика доволен Мънро. – Ударих Ангава. – Той се дръпна назад, давайки възможност на бойците да извлекат тялото назад.

В този момент атаката на Кигани секна; бойците започнаха да се изтеглят в близките храсти. Мънро се приведе над сбръчканото тяло на пилота и се вгледа в джунглата.

– Какво ще стане сега? – запита Елиът. – Победихме ли?

Мънро поклати глава.

– Ще изчакат да залезе слънцето. После ще се върнат, за да ни убият.

– Какво ще правим тогава?

Мънро вече бе мислил върху въпроса. Не виждаше никаква възможност да напуснат самолета през следващите двадесет и четири часа. Трябваше да се защитават през нощта, а и се налагаше да разчистят едно широко пространство около самолета през деня. Очевидното решение беше да изгорят високите до кръста храсталаци в непосредствена близост до самолета – ако можех да го направят без да взривят останалото гориво в резервоарите на самолета.

– Потърси за огнехвъргачки – обърна се той към Кахега, – или за контейнери с газ.

Той пък започна да търси документи, които да му покажат къде се намираха резервоарите на самолета.

Рос го приближи.

– Май загажихме, а?

– Да – отвърна Мънро, без да споменава вулкана.

– Мисля, че допуснах грешка.

– Е, сега имаш възможност да я оправиш, като измислиш как да ни измъкнеш оттук.

– Ще видя какво мога да направя – обеща сериозно тя и тръгна назад. Четвърт час по-късно изпищя.

Мънро се хвърли назад към пътническото отделение с готов за стрелба автомат. Гледката обаче го изненада. Рос се търкаляше върху едно кресло, превита от истеричен смях. Другите също я загледаха, несигурни как да реагират. Той я сграбчи за раменете и я разтърси.

– Стегни се – каза ѝ той, но тя продължи да се разтърсва от смях.

Кахега беше застанал до един цилиндър за газ с надпис ПРОПАН.

– Тя вижда това и пита колко още има, аз ѝ казва още шест и тя започва смее.

Мънро се навъси. Цилиндърът беше голям, с обем двайсет кубически фута.

– Кахега, за какво им е бил този пропан?

Кахега повдигна рамене.

– Прекалено много за готвене. Трябва им само пет, десет кубически фута за готвене.

– А тук има още шест като този?

– Да, шефе. Шест.

– Това е дяволски много газ – заяви Мънро и в същия момент съобрази, че Рос с нейния инстинкт за планиране веднага ще е проумяла значимостта на всичкия този пропан, и Мънро също така разбра какво означаваше това, и на свой ред избухна в смях.

– Ще благоволи ли някой да ми каже за какво става дума? – не издържа накрая Елиът.

– Това означава – изрече с мъка през смях си Мънро, – това означава, че нещата се оправят.

Издут от 50 000 паунда въздух нагрят от горящия пропан блестящият пластмасов балон на консорциума се отдели от земята и се понесе високо над джунглата в потъмняващото нощно небе.

Кигани наизскачаха от гората размахващи лъкове и копия. Белите

им стрели полетяха в здрача, но безсилни да достигнат балона падаха обратно на земята. Балонът се издигаше бързо в небето.

На височина 2 000 фута сферата беше подхваната от източен вятър, който я понесе надалеч от тъмната покривка на конгоанската гора, над острия разлом на Рифт Вали, чиито вертикални стени проблясваха под лъчите на луната.

Оттам балонът се плъзна през заирската граница на югозапад към Кения и цивилизацията.

ЕПИЛОГ: МЯСТОТО НА ПОЖАРА

На 18 септември 1979 година спътникът Ландсат 3 с номинална височина 918 километра, регистрира ивица с ширина 185 километра на вълна 6 (0,7 – 0,8 милимикрона в инфрачерваната част на спектъра) над централна Африка. Пробивайки облачната покривка над тропическата гора регистрираното изображение ясно демонстрира изригването на Мукенко, не спиращо вече трети месец. Една компютърна симулация на изхвърлените маси показва от 6 до 8 кубически километра материя разпръсната в атмосферата, и още 2 до 3 кубически километра лава изтекла по западните склонове на планината. Местните жители го кръстиха Каниялифека, или „мястото на пожара“

На 1 октомври 1979 година Р. Б. Травис официално разтрогна Синия контракт, докладвайки, че в обозримото бъдеще не могат да се очакват никакви природни източници на диаманти тип Пв. Японската електронна фирма на Морикава възобнови интереса си към процеса на Нагаура изкуствено налагане на покрития с бор. Американски фирми също започнаха работа в това направление; очакваше се процесът да бъде усъвършенстван докрай през 1984 година.

На 23 октомври Карън Рос подаде оставка от ТСЗР и се прехвърли на работа в EDC===== към държавния топографически институт в Сиукс Фолс, Южна Дакота, където се занимаваха изключително само с гражданска работа в лаборатории. Скоро след това се омъжи за Джон Белингъм, учен в EDC=====

На 30 октомври Питър Елиът излезе в безсрочен отпуск от департамента по зоология към университета в Бъркли. Според кратко съобщение в пресата „зрелостта на Ейми и ръстът ѝ... правят по-нататъшните изследвания в лабораторни условия много трудни...“ Проектът Ейми официално беше разформиран, макар че по-голямата част от екипа съпровождаше Елиът и Ейми в института по етнологички изследвания в Букама, Заир. Тук изследванията върху поведението на Ейми при контакт с диви горили продължиха вече в естествената ѝ среда. През ноември 1979 година се появиха признаци, че е бременна; тъй като до този момент тя прекарваше по-голямата част от времето сред едно местно стадо горили, не беше много лесно да установят факта със сигурност. Тя изчезна през май 1980 година⁸.

През периода от март до август 1980 година институтът осъществи

преброяване на планинските горили. Резултатът показва наличието общо на пет хиляди горили, приблизително половината от броя показан от Джордж Шалер, биолог изследовател, преди двасетет години. Тези данни потвърждават, че планинската горилла намалява с бързо темпо. Темповете на размножение обаче в зоологическите градини са се увеличили и е малко вероятно горилите да изчезнат, но естествените им среди се свиват под натиска на човешката дейност и изследователите подозират, че горилата ще изчезне като диво и свободно скитащо животно през следващите няколко години.

През 1979 година Кахега са завърна в Найроби и започна работа в един китайски ресторант, който през 1980 фалира. После се включи в състава на експедиция на Националното географско дружество в Ботсвана да изучават хипопотамите.

Аки Убара, най-големият син на носача Маравани и радиоастроном в Кеймбридж, Англия, през 1980 спечели наградата Хершкович за изучаването на рентгеновите изследвания от галактическият източник M322.

В края 1979 година Чарлз Мънро продаде с голяма печалба на амстердамската борса 31 карата от сините диаманти тип Пв; диамантите бяха закупени от Интел, американска компания произвеждаща микроелектронни елементи. По-късно в Антверпен през януари 1980 година беше наръган с нож от един руски разузнавач; тялото на разузнавача по-късно беше намерено в Брюксел. През март 1980 година армейски патрул арестува Мънро на границата на Замбия, но обвиненията срещу него бяха оттеглени. През май същата година се разнесе слух, че бил видян в Сомалия, но слухът не беше потвърден. Той все още си живее в Танжер.

Едно изображение прието от спътника Ландсат 3 на 9 януари показва, че изригването на вулкана Мукенко е спряло. Слабата следа от пресечените лазерни лъчи, регистрирана при някои от предишните преминавания на спътника, вече не се забелязваше. Изчислената им точка пресичане сега бележеше едно поле от черна застинала лава със средна дълбочина осемстотин метра, близо миля, под който почиваха останките на изгубения град Зиндж.

-
8. През май 1980 година Ейми изчезна за четири месеца, но през септември тя се завърна с мъжко горилче вчепкано към гърдите ѝ. Елиът ѝ сигнализира и неочаквано изпита голямо удовлетворение, като видя, че малкото му сигнализира в отговор Ейми обича Питър обича Питър. Сигнализирането беше чисто и правилно и го записаха на видеомагнитофон. Ейми не искаше да се приближи на близко разстояние с детето си; когато малкото тръгна към Питър, тя сграбчи и го притисна към гърдите си, след което изчезна в храстите. По-късно беше забелязана сред стадо от дванайсет горили върху склоновете на планината Киамбара в североизточен Заир.

КРАЙ

© 1980 Майкъл Крайтън
© 1996 Тодор Стоянов, превод от английски

Michael Crichton
Congo, 1980

Източник: Библиотеката на Александър Минковски

Публикация:

КОНГО. 1996. Изд. Коала, София. Серия Крими. Превод: от англ. Тодор СТОЯНОВ
[Congo / Michael CRICHTON]. Формат: 20 см. Страници: 320. Цена: 160.00 лв. ISBN:
954-530-004-3.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/583>]